

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ES'AD EFENDİ BÖLÜMÜ 3388
NUMARADA KAYITLI BULUNAN MECMÛ'A-İ TEVÂRÎH
(TRANSKRİPSİYONLU METİN-İNCELEME)**

Yüksek Lisans

Kübra KILIN

SIVAS

Haziran 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ES'AD EFENDİ BÖLÜMÜ 3388
NUMARADA KAYITLI BULUNAN MECMÛ'A-İ TEVÂRÎH
(TRANSKRİPSİYONLU METİN-İNCELEME)**

Yüksek Lisans

Kübra KILIN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

SİVAS

Haziran 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Tezin Başlığı : Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi 3388 Numarada
Kayıtlı Bulunan Mecmû'a-i Tevârih (Transkripsiyonlu
Metin-İnceleme)
Savunma Tarihi : 03/05/2019
Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Üye : Prof. Dr. Hüseyin AKKAYA

Üye : Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Kübra KILIN tarafından hazırlanan Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi
3388 Numarada Kayıtlı Bulunan Mecmû'a-i Tevârih (Transkripsiyonlu Metin-
İnceleme) başlıklı tez, kabul edilmiştir. ....!.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza

Öğrencinin Adı SOYADI

Kübra KILIN

ÖN SÖZ

Osmanlı'da sanatın kemâle erdiği yerlerden birinin şiir olduğu su götürmez bir gerçektir. Osmanlı şiiri sade, alelaide söylenmiş mısralardan meydana gelen bir sanat değil, ilim ve sanatın izdivacından müteşekkildir. İlim, insanoğlunun gücünü arttıran bir değerken sanatla birleştiği yerde daha uhrevî bir kuvveti de yanına aldığı iddiasında bulunabiliriz.

Bizim çalışmamızla alâkalı olarak ebced hesabı ile tarih düşürme onun diğer ilimler ile olan irtibatına misal olacak kabîldendir. Pisagor, “sayı bütün nesnelere özüdür; kâinatın teşkilatı ise sayıların ve aralarındaki münasebetlerin ahenkli bir sistemidir” der. Sayıların aynı düzene ve ahenge hizmet etmesi Osmanlı şâirlerinin ebcede olan rağbetini de arttırır. Ebcedin meydana gelişi ile ilgili muhtelif rivayetler bulunsada ona izafe edilen değerler ile sunduğu imkânlar, bu manada sırlı bir yolculuğunun oluşu onun alâka celbeden bir yönü olduğunu inkâr edilemez hâle getirir. Kâinatın kavramaya muktedir olmadığı pek çok işaretlerle dolu olması da ebcede yoğun bir merakı arttırmaktadır. Zerrelere feleklerin bir nizâma sahip olduğu bu âlemde sanatkârın da aynı nizâma uyması kaçınılmazdır. Gizli olanı âşikâr etmeyi sevmeyen Osmanlı, bunu her zaman muhatabının idrâkine bırakmayı tercih eder. Şiirde de bu böyledir. Tarih düşürme sanatı da şiire bu sebeple rahat bir şekilde uyum sağlamıştır. Bu noktada en başta ifade ettiğimiz gibi şiirin ilimle olan birlikteliği aslında Osmanlı'nın kendi karakterinin bir tezahürüdür.

Şiir, şâirin aynı zamanda sosyal hayatının bir parçasıdır. Mecmûa-i Tevârih'e başta mecmûanın sahibi Hasîb Efendi olmak üzere Hekim-zâde Ali Paşa'nın sadâretine yazılmış altmış şâirin şiiri alınmıştır. Bunların çoğunluğu tarih manzûmeleri olsa da kasîdeler de haylice fazladır. Zaten tarih manzûmeleri de kasîdeler ile muhteva yönüyle aynıdır. Geleneğin şâire sağladığı faydaya göre kasîdeler şâirin kaderine yön veren oldukça kıymetli manzûmelerdir. Buna binâen diğer türlere göre tarih manzûmelerinde ve kasîdelerde metinler ile sanatkâr arasındaki şahsî bir temastan daha açık şekilde söz edebiliriz. Çünkü sanatkâr sanatını icrâ ederken kendini bir nevi âlem içinde âlemden tecrit eder, bu türlü övgü mahiyeti taşıyan şiirlerin geleneğin içinde dünyevî bir fayda sağlama noktası bilindiğine göre burada metinler arasında şâirin bir nevi kârının da gizli olduğunu görürüz.

Şiirin menfaatle alakalı olmadığına, sosyal bir mesaj taşıması zorunluluğunun bulunmadığına inansak da Osmanlı geleneği bu durumda övgü ile yerginin dahi sanatkârâne bir şiirin malzemesi olabildiğinin en güzel örneklerini vermiştir. En temel hâliyle şiiri, sevgiliye sevgiyi iletme biçimidir şeklinde ifade ettiğimizde yahut sanatkârın özünde var olan istidâdı dışı yansıtma isteği olarak düşündüğümüzde, her hâlükârda sanatı bir tür arınma vasıtasına dönüştürmekteyiz. Esas meselemiz ise şiirin bir vasıtaya dönüşmesinden ziyade onun ifade ediliş biçimi ve ona yüklenen değerlerdir.

Sonuç olarak varmak istediğimiz nokta, Osmanlı'nın ilme bakış açısının onun sanata bakışını ortaya koyması ve sanat eserlerinin çok çeşitli olmasının yanı sıra, siyasî ve askerî kariyere sahip olan bir zâtın dahi edebî sanatların en yücesi sayılan şiire mazhar olabilmesidir. Güçlü bir devlet adamı ve askerî bir deha olan aynı zâtın kendi hayatında da yine cami, çeşme, kütüphane gibi mimarının, esasında sanatın, güzel örneklerinin verilmesine vesile olması da ona yapılan methiyelerin gayet tabî ve haklı olduğunun göstergesidir.

Biz bu çalışmada XVIII. yüzyılın önemli paşalarından olan Hekîm-zâde Ali Paşa adına tarih, kasîde, kıt'a-i kebîre, kıt'a-i sagîre ve rubâ'îi metinlerinden cem edilen Mecmûa-i Tevârih metnini ortaya koymaya çalıştık. Mecmûada yer verilen şâirlerin metinlerini divanlarından karşılaştırarak incelemeye çalıştıysak da bir kısım şâirin hakkında bilgi elde edilememesi, şâirlerin pek çoğunun divanlarının mevcut olmaması veya divanlarında Mecmûa-i Tevârih'te yer alan metinlerin yer almaması sebebiyle incelememiz kısıtlı kalmıştır. Fakat çalışmamızı makul bilgiler çerçevesinde tamamlanmaya çaba harcamış bulunmaktayız.

Hayatta olduğu vakitlerde ilim adamı olabilmem için her türlü fedakârlıkta bulunan, ebedi âleme göçtüğünde dahi bu arzusunun benim için devam ettiğini bildiğim babama, aynı arzu ile başarı sağlamam için yardımcı olan anneme ve kardeşlerime teşekkürü borç bilip ilk teşekkürümde bulunmam en tabî haklarıdır. Bu vesile ile belirtmeliyim ki her birine ayrı ayrı minnet ve şükran duyuyorum.

Tez çalışmama emsal teşkil eden, Prof. Dr. Atabey Kılıç danışmanlığında hazırlanan, “Millî Kütüphane Ankara-Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 899 Arşiv Numarası İle Kayıtlı “Mecmû'a-yı Eş'âr” (Metin-

İnceleme-Sözlük-Tıpkıbasım)’’ isimli doktora tezi ile yokluğunda dahi yardımcı olan Şeyma Nur Zararsız’a müteşekkirim.

Uzun süren bu yolculuğumda hiçbir vakit yalnız bırakmayan, mesafelerin imkân vermediği zamanlarda yardımını esirgemeyen, danışman hocamın titizliği ile tezime gösterdiği özenden ve kendi öğrencilerinden ayırt etmeksizin verdiği emekten ötürü Prof. Dr. Atabey Kılıç Hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Akademik çalışmaları ile lisans yıllarımdan itibaren hayranlık duyduğum Prof. Dr. Mehmet Arslan Hocamla böyle bir tez çalışmasında buluşmak benim için gurur vesilesidir. Geçen süre zarfında kendisinden ilim ahlâkı almanın beraberinde kendisinin pek çok mevzuda düşünmeye sevk eden muhabbetine de iştirak etmiş bulunmaktayım. Haddizatında, ilmin ancak güzel ahlâk ile buluştuğu zaman bir kıymeti olduğu yolundaki ikazları bundan sonra yapacağım her işin esası olacaktır. Kendi adıma, bir arada çalışırken mülahazalarda bulunmak çalışmanın en kıymete değer tarafıdır muhakkak. Prof. Dr. Mehmet Arslan Hocama sonsuz teşekkür ve minnetle...

Kübra KILIN

Kayseri, Nisan 2019

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR	xii
TABLO LİSTESİ	xiii
GRAFİK LİSTESİ.....	xiv
ÖZET	xv
ABSTRACT	xvi
1.GİRİŞ.....	1
1. 1. Mecmûaların Genel Olarak Değerlendirilmesi	1
1. 2. Ebced Hesabı	5
1.2. 1. Tanımı	5
1. 2. 2. Ebced Çeşitleri	5
1.2. 3. Ebcedin Kullanıldığı Yerler	7
1. 3. Tarih Düşürme Sanatı	8
1. 3. 1. Tanımı	8
1.3. 2. Tarihler Nasıl Hesaplanır	8
2. BÖLÜM: MECMÛ'A-İ TEVÂRÎH'İN MUHTEVÂSİ.....	9
2. 1. Mecmûa-i Tevârîh'teki Manzûmelerin Muhatabı.....	9
2. 1. 1. Hekîm-zâde 'Alî Paşa (d.1689-ö.1758).....	9
2. 2. Mecmûa-i Tevârîh'in Sahibi	14
2. 2. 1. Hasîb (d.?-ö.1752-53)	14
2. 3. Mecmûa-yı Tevârîh'te Yer Alan Şâirler	15
2. 3. 1. 'Abdüllatîf	15
2. 3. 2. 'Ârif (d.?-ö.1768)	15
2. 3. 3. 'Âsım (d.1685?-ö.1760)	16
2. 3. 4. 'Âtîf (d.?-ö.1742)	17
2. 3. 5. Behâyî-zâde Rahmî	18
2. 3. 6. Bâkî (d.?-ö.1783).....	18

2. 3. 7. Cezbî (d.?-ö.1748).....	19
2. 3. 8. Cûdî (d.?-ö.?).....	19
2. 3. 9. Dâniş (d.1712?-ö.1775-76)	19
2. 3. 10. Elîfî-zâde Feyzî (d.?-ö.1765)	20
2. 3. 11. Emîn	21
2. 3. 12. Es'ad (d.1685-ö.1753).....	21
2. 3. 13. Fâ'iz (d.?-ö.1794).....	22
2. 3. 14. Fehîm.....	23
2. 3. 15. Fethî.....	23
2. 3. 16. Feyzî.....	23
2. 3. 17. Hamîd (d.?-ö.1767)	23
2. 3. 18. Hanîf (d.?-ö.1775)	24
2. 3. 19. Hasîb (d.?-ö.1752-53)	25
2. 3. 20. Haşmet (d.?-ö.1768).....	25
2. 3. 21. Hâtif (d.1666/1667-ö.1744/1745)	26
2. 3. 22. Hıfzî (d.?-ö.1753).....	27
2. 3. 23. Hilmî (d.1655-56-ö.1753-54).....	28
2. 3. 24. 'İlmî.....	28
2. 3. 25. 'İsmet (d.?-ö.1747).....	28
2. 3. 26. 'İzzî (d.?-ö.1754/55).....	29
2. 3. 27. Kâzım	29
2. 3. 28. Meylî (d.1713-ö.1781)	30
2. 3. 29. Mislî (d.?-ö.1776).....	30
2. 3. 30. Nâfiz (d.?-ö.1767)	30
2. 3. 31. Necîb (d.?-ö.1758).....	31
2. 3. 32. Nermî.....	32
2. 3. 33. Neşâtî.....	32
2. 3. 34. Nevres-i Kadîm (d.?-ö.1762)	32
2. 3. 35. Ni'met (d.1700-ö.1773).....	33
2. 3. 36. Nizâmî	34
2. 3. 37. Nushî	34
2. 3. 38. Pîrî-zâde Osman	34

2. 3. 39. Rahmî (Kırımî) (d.?-ö.1752)	34
2. 3. 40. Râsih (d.?-ö.1768)	35
2. 3. 41. Râsim (d.1688-ö.1756).....	35
2. 3. 42. Resmî (d.1700-ö.1783).....	36
2. 3. 43. Reşîd (d.?-ö.1770).....	36
2. 3. 44. Sa'îd (d.?-ö.1761).....	37
2. 3. 45. Sâlim (ez-Hâcegân) (d.?-ö.1746/1757-58).....	37
2. 3. 46. Sâlim (d.1688-ö.1743).....	38
2. 3. 47. Sezâyî (d.?-ö.1774'ten önce).....	39
2. 3. 48. Sıdkî (d.?-ö.1747/48).....	39
2. 3. 49. Subhî (d.1710?-ö.1769?)	39
2. 3. 50. Şâkir (d.?-ö.1744/45).....	40
2. 3. 51. Şeref (d.?-ö.1748).....	40
2. 3. 52. Şerîf (d.1717-ö.1790)	41
2. 3. 53. Şeyh Mü'min.....	41
2. 3. 54. Tab'î	42
2. 3. 55. Tâhir Mustafa	42
2. 3. 56. Tâhir (d.1720-ö.1770?)	42
2. 3. 57. Vahîd (d.?-ö.1758/59)	42
2. 3. 58. Vâsîf (d.?-ö.?).....	43
2. 3. 59. Vâsık (d.-ö.1751/52)	43
2. 3. 60. Zeynî (d.?-ö.1762-63)	43
2. 4. Nazım Şekilleri	44
2. 5. Aruz Kullanımı	47
3. BÖLÜM: TARİH TÜRLERİ VE MECMÛA-İ TEVÂRÎH'TEKİ TARİHLER.....	49
3. 1. Mecmûa-i Tevârîh'te Tarihi Veren Beyitler	49
3. 2. Mecmûa-i Tevârîh'ten Hareketle Tarih Türleri	57
3. 2. 1. Manen Tarihler	58
3. 2. 2. Lafzen Tarihler	77
4. BÖLÜM: METİN	79
4. 1. Trasnkripsiyon Alfabeti.....	84
4. 2. Dipnotlarda Kullanılan Kaynaklar	85

4. 3. Transkripsiyonlu Metin.....	87
SONUÇ.....	344
KAYNAKÇA	346
TIPKIBASIM	353
ÖZGEÇMİŞ.....	415

KISALTMALAR

age.	: Adı Geçen Eser
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
d.	: Doğum
Dan.	: Danışman
DT.	:Doktora Tezi
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
ö.	: Ölüm
s.	: Sayfa sayısı
SBE.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDE.	: Türk Dili ve Edebiyatı
TDK.	: Türk Dil Kurumu
TDV.	: Türkiye Diyanet Vakfı
Üni.	: Üniversite
Yay.	: Yayın
YLT.	: Yüksek Lisans Tezi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. 1. Ebced Hesabı Harf ve Rakam Değerleri.....	6
Tablo 2. 1. Mecmûa-i Tevârîh'teki Şâirlerin ve Şiirlerinin Nazım Şekil ve Türlerine Göre Dağılımı.....	44
Tablo 2. 2. Mecmûa-i Tevârîh'te Aruz Kullanımı.....	47
Tablo 3. 1. Mecmûa-i Tevârîh'te Tarihi Veren Beyitler.....	49
Tablo 4. 1. Mecmûa-i Tevârîh'teki Metin Başlıkları, Varak Numaraları ve Adedi.....	79
Tablo 4. 2. Divanı Tespit Edilen ve Edilemeyen Şâirlerin Listesi.....	342
Tablo 4. 3. Mecmûa-i Tevârîh'te Yer Alan Metinlerin Şâirlerin Divanlarından Karşılaştırılmalarının Sonucu.....	343

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 2. 1. Mecmûa-i Tevârih'teki Şâirlerin ve Şiirlerinin Nazım Şekil ve Türlerine Göre Dağılımı	47

ÖZET

Mecmûalar divan edebiyatının hâlâ çalışılmaya gerek duyulan, her geçen gün yeni bir çalışmaya mevzu olan kaynaklarıdır. Derlendikleri dönemlerin edebiyat anlayışını, dilini, popüler şâirlerini ortaya koymaları bakımından da oldukça değerlidirler. Bu zamana kadar da mecmûalarla ilgili pek çok çalışma yapılmış, tasnif denemeleri ilim âlemine sunulmuştur.

Çoğunluğu tarih düşürme sanatı ile yazılan şiirlerden meydana geldiği için Mecmûa-i Tevârîh olarak isimlendirilmiş olan çalışma metnimiz, XVIII. yüzyılın önemli devlet adamlarından Hekîm-zâde Ali Paşa'nın ikinci defa sadrazam olması üzerine yazılmış metinleri ihtiva etmektedir. 60 varaktan müteşekkil olan mecmûada 60 şâirin şiiri yer alır. Toplamda 111 adet şiir bulunmaktadır. Mecmûanın derleyicisi olan Hasîb Efendi kendisinin 14 şiirine yer vererek mecmûadaki en fazla şiire sahip şâirdir.

Tez çalışmamızda konuları dört bölüm altında ele almaya çalıştık. İlk bölümde kısaca genel bilgiler verdik, ikinci bölümde mecmûanın muhtevasına yönelik incelemelerimizi paylaştık, üçüncü bölümde tarih beyitlerinin ebced hesabına göre hesaplanmasına örnek verip dördüncü bölümde metni transkripsiyonlu olarak sunduk.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmû'a, Mecmû'a-i Tevârîh

ABSTRACT

Mecmû'as are the sources of divan literature which is still needed to be studied, which is a new study every day. They are also very valuable in terms of revealing their literature, language and popular poems. Until this time, many studies about the mecmû'as been made, classification trials are presented to science world.

Because it is composed of the poems written mostly with the art of decreasing the date,our work text, which is named as Mecmû'a-i Tevârîh, compose the texts written on to be the second time grand vizier of Hekîm-zâde Ali Pasha, one of the important statesmen of the XVIIIth century. 60 poems which consist of 60 foils are included in the poem. There are 111 poems in total. Hasîb Efendi, who is the compiler of Mecmî, has 14 poems in his poem and has the most poem in poetry.

In our thesis, we tried to discuss the subjects under four sections. In the first part, we gave briefly general information, in the second section, we shared our observations on the content of the Mecmû'as, in the third section we gave an example of calculating the history couplets according to the ebced account and in the fourth chapter we presented the text as transcribed.

Key Words: Classical Turkish Literature, Mecmû'a, Mecmû'a-i Tevârîh.

1.GİRİŞ

Osmanlı şâirleri kendi şiirlerini genel olarak mürettep şekilde divanlarda toplasa da kimi zaman şairlerce kimi zaman da zevkiselim sahibi zâtlar tarafından mürettep veya gayr-ı mürettep olarak mecmûa şeklinde eserler meydana getirmişlerdir. Bu mecmûalarda aynı şiirlerin yer alabildiği gibi divanlarda olmayan şiirlerin bulunabildiğini de biliyoruz. Bir nevi not defteri diyebileceğimiz mecmûalar esasında kişiye özel olsa da kimi zaman bilinçli olarak derletilmiş ve eser mahiyeti taşımaktadır. Bizim çalışmamıza kaynaklık eden mecmûa da Hekim-zâde Ali Paşa'nın ikinci defa sadâret makamına gelmesi hasebiyle yazılan tarih, kaside, kıt'a-i kebîre, kıt'a-i sagîre, rubâ'i metinlerinin Hasîb Efendi tarafından mecmû olunmasından meydana getirilmiştir.

1. 1. Mecmûaların Genel Olarak Değerlendirilmesi

Arapça bir kelime olup cem' kökünden türemiştir. Mecmûa, sözlük anlamı olarak "toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi"¹ dir. Mecmûalar genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır.² Osmanlı edebiyatında geniş yer bulan mecmûalar muhteva ettikleri konular göz önüne alınarak adlandırılırlar. Mecmûa-i eş'ar, mecmûatü'l-münşeât, mecmûa-i tevârîh mecmûa-i fevâid bu adlandırmalara örnek teşkil etmektedir.

Herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği/müşterekliği aranmaksızın derlenmiş manzum metinlerden oluşan toplamalara şiir mecmuası denmektedir.³ Genel olarak şiir mecmûalarında şiirler bir tertip usûlü olmadan, isteğe bağlı şekilde mecmû olunmaktadır. Ancak beyitlerin sıralanışında elifbâ düzeninin uygulandığı örnek de mevcuttur.⁴ Aynı şekilde mecmûaların istinsah edilme tarihlerinde, müstensih belirtme gibi durumlarda çeşitlilik gösterdiği malumdur. Çoğu zaman mecmûaların istinsah edildiği tarih bilgisi bulunmazken, bu durum dil ve üslûp özellikleri yönüyle çalışmayı tamamlayan kişinin idrakine bırakılır. Benzer şekilde ekseriyetle mecmûaların

¹ Ferit Devellioğlu, Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 2010, s. 689.

² Mustafa Uzun, Mecmua, TDV İslâm Ansiklopedisi, 28: 265-268.

³ M. Fatih Köksal, Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori, Kesit Yay., İstanbul 2012, s. 84

⁴ Bkz. Bahar Genel, Millî Kütüphane Ankara-Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06HK578 Arşiv Numarası İle Kayıtlı Mecmû'a-yı Eş'ar (Metin-İnceleme-Tıpkıbasım), Erciyes Üni., SBE. TDE, (Dan.:Atabey Kılıç), Kayseri 2015.

müstensih ve müellifi şâirinin kendisi olabilmekte bazen de mecmûaların başka bir müstensihe istinsah ettirildiği de vakidir. İstinsah kaydının ve müstensihin belirli olmadığı durumlar için en makul açıklama mecmûaların kişinin zevkine göre hazırladığı bir nevi not defteri konumunda olmasıdır.

Mecmûalar bir yönüyle araştırmacılar için kolaylık sağlamaktadır diyebiliriz. Mecmualar, içinde barındırdığı şiir ve şâirle dönemin okuyucu zevkini şâirin okunurluğunu, popüleritesini verir. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şâir, şiir, tür ve belgede de mecmûalar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır.⁵

Mecmûaların muhtevalarının ve tertip usûllerinin çeşitli oluşu sebebiyle konuya uygun olarak tasnif denemelerinde bulunulmuştur. Bunlardan ilk tasnif denemesi Agâh Sırrı Levend'e aittir. Eski Türk Edebiyatı Tarihi kitabında yer alan tasnif;

1. Nazîre mecmuaları
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesi ile meydana gelen mecmualar
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar⁶

şeklinde beş madde ile yapılmıştır. Konuyla ilgili bir deneme de ardından Günay Kut tarafından yapılmıştır.

1. Nazîre mecmû'aları
2. Seçme şiir mecmû'aları
3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmû'alar
4. Karışık mecmû'alar
5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmû'alar⁷

---

⁵ Yaşar Aydemir, Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3 Summer 2007, s. 123.

⁶ Agâh Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, Dergâh Yay., İstanbul 2014, s. 166-167.

⁷ Günay Kut, Mecmua, Türk Dili ve edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yay., C. 6, İstanbul 1986, s.70

Bu tasnif de muhteva bakımından benzer şekilde bir tasnif denemesidir.

Mecmûaların tasnifine dair yapılan son deneme Prof. Dr. Atabey Kılıç'a aittir. Geniş kapsamlı ve güncel olan bu tasnif de yine beş başlık altında toplanmıştır. Tasnif, başlık ve alt başlıkları ile şu şekildedir:

1. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından

1.1 Cönkler

1.2 Mecmû'alar

1.2. 1 Tertip durumuna göre mecmû'alar

1.2.1.1 Mürettep mecmû'alar

1.2.1.2 Mürettep olmayan mecmû'alar

1.2.2 Mürettip durumuna göre mecmû'alar

1.2.2.1 Mürettibi bilinen mecmû'alar

1.2.2.2 Mürettibi bilinmeyen mecmû'alar

1.2.3 Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmû'alar

2. Şekil bakımından

2.1 Manzûm metinler mecmû'aları

2.1.1 Kasîde mecmû'aları

2.1.2 Gazel mecmû'aları

2.1.3 Nazîre mecmû'aları

2.1.4. Mu'ammâ mecmû'aları

2.1.5 Manzûm lugât mecmû'aları

2.1.6 İlâhî mecmû'aları

2.1.7 Şehrengiz mecmû'aları

2.1.8 Na't mecmû'aları

2.1.9 Hilye mecmû'aları

2.1.10 Mi'râciye mecmû'aları

2.1.11 Matla mecmû'aları

2.1.12 Mersiye mecmû'aları

2.1.13 Çeşitli mesnevîlerden seçkileri barındıran mecmû'alar

2.1.14 Güfte mecmû'aları

2.1.15 Müstezâd mecmû'aları

2.1.16 Târih mecmû'aları

2.1.17 Musammat mecmû'aları

2.1.18 Kıt'a ve rubâ'î mecmû'aları

2.1.19 Dîvân mecmû'aları

2.2 Mensur metinler mecmû'aları

2.2.1 Lugaz mecmû'aları

2.2.2 Fetva mecmû'aları

2.2.3 Tefsîr mecmû'aları

2.2.4 Şerh mecmû'aları

2.2.5 Sakk mecmû'aları

2.2.6 Mekân tasvirlerini içeren mecmû'alar

2.2.7 Münşe'ât mecmû'aları

2.2.7.1 Derleme münşe'ât mecmû'aları

2.2.7.2 Tek şahsa âit inşa örneklerinden oluşan münşe'ât mecmû'aları

2.3. Karışık manzum ve mensur eserler mecmû'aları

2.3.1 Fevâid mecmû'aları

2.3.2 Farklı türleri barındıran mecmû'alar

3. Dil bakımından

3.1 Arapça mecmû'alar

3.2 Farsça mecmû'alar

3.3 Türkçe mecmû'alar

3.4 Çok dilli mecmû'alar

4. Muhteva bakımından

- 4.1 Din
- 4.2 Tasavvuf
- 4.3 İlm-i nücûm / fal ve remil
- 4.4. Hikâye / latife
- 4.5 Hezel ve hiciv
- 4.6 Edviye
- 4.7 Mûsikî
- 4.8 Hat ve kitâbet

5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmû'alar⁸

Mecmûalar ile ilgili bunca tasnif çalışmalarından çıkardığımız sonuç, mecmûaların, Fuad Köprülü'nün deyimi ile medfun ve meçhul birer hazine⁹ olarak hâlâ araştırmaya değer nitelikte olması ve gün geçtikçe yeni muhteva ve tertip husûsiyetleri ile karşımıza çıkmasıdır.

1. 2. Ebcéd Hesabı

1.2. 1. Tanımı

Arap elifbasındaki tüm harflerin düzenlenmesiyle meydana getirilen sekiz sözcüğün ilki. Diğer sözcükler ise “hüvvez, hutî, kelemen, sa'fes, karaşet, sehaz, dazıĝı” şeklinde sıralanır.¹⁰ Bu yeni düzenlenen sırada her harf bir rakama tekâbül eder. Kelimelerin rakamlarla birlikte oluşturduğu değerlerden istifade edilerek çeşitli hesaplamalarda bulunulur. Bu hesaplamalara, “ebced hesâbı” veya “hisâbı cümel” denir.

1. 2. 2. Ebcéd Çeşitleri

1. 2. 2. 1. Küçük Ebcéd Hesabı (Cümel-i Sagîr)

Ebcéd düzeninde ilk dokuz harf, birer olmak üzere 1'den 9'a, ikinci dokuz harf, onar onar olmak üzere 10'dan 90'a, üçüncü dokuz harf, yüzer yüzer olmak üzere

---

⁸Atabey Kılıç, Mecmûa Tasnifine Dair, (Haz. Hatice Aynur vd.), Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, s. 75-96, İstanbul 2012.

⁹ Fuad Köprülü, Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl, Edebiyat Araştırmaları, TTK Yay., Ankara 1999, s. 37.

¹⁰ İskender Pala, Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü, Kapı Yay., İstanbul 2014, s.128.

100'den 900'e kadar değerlendirilir. Ayrıca geriye kalan gayın (غ) harfi ise 1000'i gösterir.

1.2. 2. 2. En Küçük Ebcad Hesabı (Cümel-i Asgar)

Küçük ebcaddeki sayıların 12'ye bölünmesinden kalan sayılarla yapılan ebcad hesabına en küçük ebcad hesabı denir. Misâl, mim م harfinin sayı değeri küçük ebcadde 40'tır. 40'ın 12'ye bölümden kalan 4 rakamı mim م harfinin en küçük ebcad için sayı değerini verir.

1.2. 2. 3. Büyük Ebcad Hesabı (Cümel-i Kebîr)

Harflerin adlarının sayı değerlerinin toplanması ile oluşan ebcad hesabıdır. Misâl, cim ج = جيم şeklinde yazılır. Küçük ebcad hesabındaki değerler ile toplamı: 3+10+40= 53 sayısını verir ki bu da büyük ebcad hesabındaki değer karşılığıdır. Buna asıl ebcad hesabı da denir.

1.2. 2. 4. En Büyük Ebcad Hesabı (Cümel-i Ekber)

Harflerin küçük ebcaddeki değerlerinin Arapça isimlerinin toplanması ile meydana getirilir. Misâl, he ه = خمسة'tir. Arapça 5 (خمسة)'dir Bu da 600+40+60+5=705 sayısına tekâbül eder.¹¹

Her ne kadar ebcad hesabını çeşitleri ile açıklamaya çalıştıysak da tarih düşürme sanatında kullanılan tek tür küçük ebcad hesabıdır.

Mecmûa-i Tevârîh içinde bize verilen tarihlerin hesaplanması usûlünü oluşturan küçük ebcad hesabı harf ve rakam değerlerini bir tablo ile gösterelim.

Tablo 1. 1.Ebcad Hesabı Harf ve Rakam Değerleri

Dağığı	Şehaz	Qaraşet	Sa'feş	Kelemen	Huţî	Hüv vez	Ebcad																				
غ	ظ	ذ	خ	ث	ت	ش	ر	ق	ك	ف	ع	س	ن	م	ل	ك	ى	ط	ح	و	ز	ه	د	ج	ب	ا	
1000	900	800	700	600	500	400	300	200	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

¹¹ Doç. Dr. İsmail Yakıt, Türk-İslâm Kültüründe Ebcad Hesabı ve Tarih Düşürme, Ötüken Yay., İstanbul 1992, s.36-38.

1.2. 3. Ebcetin Kullanıldığı Yerler

Arap alfabesindeki 28 harf, tekâbül ettiği rakamların yardımıyla muhtelif amaçlar doğrultusunda kullanılmıştır. Türk-İslâm kültüründe de geniş yer bulan ebced hesabı Osmanlı'nın hem sosyal hayatında hem resmî, siyasî hayatında hem de dinî ve edebî alanlarında fayda sağlamıştır.

Prof. Dr. İsmail Yakıt'ın ebced hesabı ile ilgili ciddi ve titiz bir şekilde hazırlanmış olduğu çalışmasından ebcedin kullanıldığı yerlere dair açıklamalarını başlıkları ile şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Günlük İhtiyaçlar ve Haberleşmelerde
2. İsim Sembolü Olarak
3. Çocuğa İsim verilirken
4. Kitap ve Makalelerde
  - a) Kitap Sayfalarında
  - b) Kitapların Ay ve Sene Kayıtlarında
  - c) Yazı Bölümlerinde
  - d) Madde Başlıklarında
5. Resmî Devlet Kayıtlarında
  - a) Vak'anüvis Kayıtlarında
  - b) Vakıf Kayıtlarında
  - c) Sayımlar ve Envanter Hesaplarında
6. İlimlerde
  - a) Fen İlimlerinde
    - a) Fizik-Matematik ve Astronomide
    - b) Mimarlıkta
  - b) Cifr ve Vefk İlimlerinde
    - a) Büyü ve Muskalarda
    - b) Burçları Öğrenmede (Eş Seçimi ve Astrolojide)
    - c) Define Aramada
  - c) Tasavvuf ve Dinî İlimlerinde
    - a) Tasavvufi Yorumlarda
    - b) Zikr Sayılarının Belirlenmesinde

c) Kur'an Tefsirlerinde

d) Kadir Gecesinde Tesbitinde

7. Tarih Düşürmede¹²

1.3. Tarih Düşürme Sanatı

1.3.1. Tanımı

Herhangi bir hadise için söylenen kelime, terkip, mısra, beyit veya cümlenin Arap harfleri ile karşılık geldiği ebced değerleri hesaplandığında bir tarih elde edilir. Bu şekilde söylemde bulunmaya tarih düşürme denir. Divan edebiyatında tarih düşürme bir edebî sanat olarak değerlendirilir ve “tarih düşürmek, tarih koymak, tarih çekmek veya tarihlemek” şeklinde adlandırılır. Tarih düşüren kişiye “müverrih” veya “tarihçi” denilmektedir.¹³

1.3.2. Tarihler Nasıl Hesaplanır

Tarihi verdiği anlaşılan kelime, mısra veya beyitlerin içerisindeki bütün harflerin ebced değerlerinin tek tek toplanması yolu ile tarih ortaya çıkar. Çalışmasını tamamladığımız Mecmûa-i Tevârîh'ten bu mevzuya üçüncü bölümde örnek verilecektir.

---

¹² Doç. Dr. İsmail Yakıt, age., s.40-61.

¹³ Doç. Dr. İsmail Yakıt, age., s.62.

2. BÖLÜM: MECMÛ'A-İ TEVÂRÎH'İN MUHTEVÂSİ

2. 1. Mecmûa-i Tevârîh'teki Manzûmelerin Muhatabı

2. 1. 1. Hekîm-zâde 'Alî Paşa (d.1689-ö.1758)¹⁴

4 Haziran 1689 (15 Şaban 1100) tarihinde İstanbul'da doğdu. Babası aslen Giritli olup II. Mustafa döneminde (1695-1703) hekimbaşı olan Nuh Efendi'dir. İyi bir tahsil gören Ali Paşa, kabiliyeti sayesinde III. Ahmed döneminde (1703-1730) silâhşorlukla saraya girdi ve dergâh-ı âlî kapıcıbaşılığına yükseldi.

1713'te Silâhdar Damad Ali Paşa'nın sadrazamlığı zamanında Zile Voyvodalıği görevi tevdi edilerek İstanbul'dan uzaklaştırıldı. 1719 yılında Nevşehirli Damad İbrahim Paşa tarafından Türkmen Ağalığı görevini aldıktan 3 yıl sonra 1722 yılında Adana valisi olarak tayin edildi. Türkmen aşiretlerini itaat altına alan Ali Paşa 1724'te Halep valisi olarak İran seferinde bulundu. Halep valisi olduğunda Münîf'in düştüğü tarih;

Bu tarz üzere Münîfâ yazdılar tarih-i teşrîfin

“Alî Paşa kemâl-i 'adl ile lutf oldı Şehbâ'ya”¹⁵

(1137/1724)

Tebriz'in fethinde gösterdiği başarı sebebiyle 1725'te Anadolu beylerbeyliğine getirilmesinin ertesi yılı Abdullah Paşa'nın hastalanması sebebiyle Tebriz muhafızı oldu. Burada Ali Paşa'nın emrindeki adamların halka yapmış oldukları zulüm neticesinde Ali Paşa buradaki görevinden azlolunup Şehrizer, hemen ardından da Sivas valiliğine tayin edildi (1728).

Osmanlı-İran savaşlarının tekrar başlaması ile Sivas valiliğinden Diyarbakır valiliğine nakledilen Ali Paşa, Patrona Halil isyanı ile meşgul olan devletin Şark seferiyle yeterince ilgilenememesinden dolayı Tebriz'in kaybedilmesi ile Erzurum valiliği görevine getirildi (1730).

¹⁴ M. Münir Aktepe, Hekimoğlu Ali Paşa, TDV İslâm Ansiklopedisi, 17: s.166-168.

¹⁵ Mehmet Arslan, Osmanlı Edebiyat-Tarih-Kültür Araştırmaları 3, Osmanlı Sadrazamları, Hadîkatü'l-Vüzerâ ve Zeylleri, Kitabevi Yay., İstanbul 2013, s.201.

1731’de Urmiye’yi almasının ardından Tebriz’i de alan Ali Paşa Darüssaâde Ağası Hacı Beşir Ağa’nın yardımıyla birinci defa sadrazamlığa getirildi (15 Ramazan 1144/12 Mart 1732).

Urmiye ve Tebriz’in alınmasına Mahtûmî’nin tarihi;

Feth eyledi Rûmiyye’yi seyf-i cihâd ile ‘Alî

Tebrîz’i aldı yümn ile Sultân Mahmûd-ı velî¹⁶

(sene?)

İlk sadaretinin ardından söylenen tarihler;

Şimdilik işkeste beste iki tarih-i tamâm

Şerm ile ‘arz itdim anı it kabûl ‘âlî-makâm

Bârekallâh mühr buldı ehlini fevka’l-murâd

Nâm ile sadra geçüp oldı ‘Alî Paşa vezîr

(1144/1732)

Ol tabîb-i ‘illet-i devlet ki bu tarihde

Hükmi oldı sadra kânûn-ı şifâ-yı Bû-‘Alî

(1144/1732)

Hemîşe devletin mes’ûd kıl sun Hak didim tarih

Vekîl-i pâdişâhî oldı mühr ile ‘Alî Paşa¹⁷

(1144/1732)

3 yılı aşkın süren ilk sadrazamlığı zamanında Avrupa’daki gelişmeleri yakından takip etti. Sadâret makamında iken İran ile dostâne münasebet kurma çabası devleti tarafından rahatsızlık uyandırınca 1735’te görevden azledilip Midilli adasına sürgün edildi.

---

¹⁶ Mehmet Arslan, age., s.202.

¹⁷ Mehmet Arslan, age., s.202-203.

Bu sürgünün ardından Bosna valiliği ve Mısır valiliği görevi sırasında gösterdiği başarıların ona kazandırdığı şöhret ile bir kez daha sadâret makamının kapısını aralayıp 21 Nisan 1742 (15 Safer 1155)'de ikinci defa sadrazam oldu. Onun bu sadâretinde şeyhü'l-vüzerâ (1155) terkibi tam tarihi vermektedir.

Ali Paşa'nın ikinci defa sadâret makamına gelmesinin ardından yazılan tarih manzûmeleri ve kasidelerden mecmûa tertip edilse de mecmûada yer almayan birkaç tarih şöyledir:

İkinci def'a teşrîfinde tarih-i tamâm oldu

'Alî Paşa'ya mühr ola mübârek 'izz ü mecd ile

(1155/1742)

Nâsa i'lâm eyledim menkût ile tarihini

Bû 'Alî Paşa gelüp buldı hemân devlet şifâ

(1155/1742)

İkinci def'a Şâdî tehniyet birle didim tarih

Mübârek ide Hak yine vezîr oldu 'Alî Paşa¹⁸

(1155/1742)

Bir buçuk yıl kadar süren bu sadrazamlığı İran savaşlarına hazırlık içinde geçti. Bu hazırlıklar esnasında tam yetki ile sefere çıkma isteği, sefer hazırlıklarını uzatması ve Diyarbakır seraskerine gerekli yardımı zamanında yapmaması sebepleri ile 23 Eylül 1743 (4 Şaban 1156)'te Sultan I. Mahmud tarafından sadareten alınarak Midilli'ye sürüldü.

Girit, Bosna, Halep ve Anadolu valiliklerinde bulunan Ali Paşa buralarda gösterdiği başarılarla Tiryâkî Mehmed Paşa'nın kıskançlığına maruz kalarak onun sadâreti döneminde birkaç kez idam edilmek istendi. I. Mahmud'un karşı çıkması ile bu durumdan kurtulan Ali Paşa Tırhala sancak beyliği, Bender muhafızlığı, Özi valiliği görevlerinde bulunup III. Osman'ın cülûsundan sonra üçüncü kez sadrazam oldu (15 Şubat 1755/3 Cemâziyelevvel 1168).

---

¹⁸ Mehmet Arslan, age., s.204.

Şehrî-zâde Mehmed Sa'îd'in şu tarihi üçüncü defa sadrazam olan Ali Paşa'yadır:

Leb-i da'vât ile tarihini sebt eyledim çarha

Üçüncü def'adır hâlâ vezîr oldı 'Alî Paşa¹⁹

(1168/1755)

Sadece üç ay süren bu sadrazamlığı, sert mizaclı bir padişah olan III. Osman'ın sadâret işlerine karışması, Ali Paşa'nın da Sultana karşı söylediği sözlerin mübalağalı biçimde Sultana iletilmesi görevden alınmasına sebebiyet verdi (18 Mayıs 1755/6 Şaban 1168).

İdam edilmek için Kızkulesi'ne hapsedildi ancak III. Osman'ın vâlidesi Şehsuvar Sultan'ın müdahalesi ile idamdan kurtuldu. Ali Paşa'nın görevinden azledilmesine ve vâlide sultanın yardımına mazhar olmasına sebep olarak veliaht Şehzade Mehmed'in III. Osman tarafından katline itiraz etmesi gösterildi. Kıbrıs'a sürüldü. Üçüncü defa Mısır, beşinci defa Anadolu valiliği görevlerinde bulundu. Kütahya'da görevi zamanında 14 Ağustos 1758 (9 Zilhicce 1171)'de vefat etti. Kabri, ilk sadrazamlığında yaptırdığı cami-i şerîfin Yakûb Abdâl türbesinde bulunmaktadır. Defn tarihi;

Leb-i da'vâtla düşer tarih

'Alî Paşa'ya rahmet ide Hakîm²⁰

(1171/1758)

Hekîm-zâde Ali Paşa sadâretleri zamanında Avrupa siyasetini ve gelişmelerini yakından takip etmiş, Humbaracı Ahmed Paşa (Alexandre de Bonneval)'dan Osmanlı siyasetine ve askeriyesine yön vermesi amacıyla istifade etmiştir. Hekîm-zâde Ali Paşa hem iyi bir siyasetçi hem de iyi bir askerdir. İran ve Bosna cephelerinde bizzat çarpışmıştır. Aynı zamanda Âlî mahlasını kullanarak şiir alanında da hüner göstermiştir.

Ali Paşa; ileri görüşlü, ince siyasette bulunabilen bir devlet adamı olmasının yanında, adil, cömert, yardımsever, bilgili, devletin menfaatini her şeyin üzerinde tutan ciddi bir devlet adamıdır. İki padişah döneminde sadrazamlık yapan Ali Paşa ilk iki sadâretini I. Mahmud zamanında yapmış ve I. Mahmud'un daima takdirini kazanmış,

---

¹⁹ Mehmet Arslan, age., s.205.

²⁰ Mehmet Arslan, age., s.206.

üçüncü sadâretinde tahtta bulunan III. Osman ile ise geçinememiş, en sıkıntılı dönemini yaşamıştır.

Koca Ragıp Paşa onun yetiştirdiği devlet adamlarından biridir. Başarılı bir şahsiyet olan Ali Paşa adına bazı eserler yazılmış ve basılmıştır. Fransızca'dan Fennümâ-yı Câm-ı Cem-âyîn ez-Fenn-i Coğrâfiya ismiyle tercüme edilen eser Ali Paşa'ya ithafen basılmış, Tebriz'in fethinden sonra Abdürrazzâk Nevres Efendi Tebrîziyye-i Hekimoğlu Ali Paşa ismiyle manzum bir eser yazmış, Bosna'daki gazaları bazı eserlere konu olmuş, oğlu İsmail Ziyâeddin Bey Ali Paşa'nın hayat hikâyesini yazmıştır.

Ali Paşa'nın Fatih ilçesi Davutpaşa mahallesinde yer alan cami, tekke, kütüphane, türbe, sebil ile dört çeşmeden meydana gelen bir külliyesi²¹, Kabataş'ta ilk sadâretinde yaptırdığı 1145 (1732) tarihli çeşmesi, Çemberlitaş'ta Atik Ali Paşa Camii avlusunda yine bir çeşmesi bulunmaktadır. Ayrıca Üsküdar'da Bandırmalızâde Tekkesi'ni de Ali Paşa yaptırmıştır.

Cami ve çeşmelerine düşülen tarih beyitleri;

Dedim İshâk tahsîn eyleyip tarih-i itmâmın

“Zihî nev câmî’-i sadr-ı ‘aliyyü’l-kadr-ı dâd-âver”

(1147/1734-35)

Temâşâ eyleyen tahsîn edip Nâşid dedi tarih

“Ne vâlâ bî-bedel câmî’ binâ etti ‘Ali Paşa”

(1147/1734)

Eder ismiyle tarihin bu mısra’ Râgıbâ tefhîm

“Yapıldı mevkî’inde câmi’ü’n-nûr-i ‘Ali Paşa”

(1147/1734-35)

“Bu ‘Ali Paşa sebîlinden gel iç mâ’üş-şifâ”

(1147/1734-35)

“Âb-ı pâk-ı Kevser oldu vakf-ı ebnâ-yı sebîl”

---

²¹ Ahmet Vefa Çobanoğlu, Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi, TDV İslâm Ansiklopedisi, 17: s.169-173.

(1147/1734-35)

Vuzû' edip dedi Hızr ana Vehbiyâ tarih

“Ali yüzü suyuna âb-ı kevser iç sıhhâ”

(1146/1733-34)

Bu musaffâ çeşme tarihin Münif

Dediler “aynu'l-hayât-ı sâniye”²²

(1146/1733-34)

2. 2. Mecmûa-i Tevârîh'in Sahibi

2. 2. 1. Hasîb (d.?-ö.1752-53)²³

Bursa'da dünyaya gelen Hasîb Efendi'nin asıl ismi Ahmed'dir. Dedesinin ismi sebebiyle “Mü'minzâde” lakabıyla tanınmasının yanı sıra Seyyid olarak da anılmaktadır. Eğitimini Bursa'da tamamladıktan sonra İstanbul'a geldi. Müderris olabilmek için Şeyhülislâm Ebû İshâk İsmail Efendi tarafından imtihana tâbi tutulup buradaki başarısından sonra Bursa Esediyye medresesine atandı. 1735 yılında Bosna kadılığı vazifesine layık görüldü. Hekimoğlu Ali Paşa'nın inayetiyle bu göreve gelen Ahmed Hasîb öncesinde Ali Paşa'ya Dergeh-nâme isimli bir manzûme sundu. Bosna kadılığına gelmesine vesile bu eserdir. Ayrıca kendisine bu manzûme ile “yüz altın, bir at ve bir Mushaf-ı şerif” ihsan edildiği kendisinin bir notuyla bilinmektedir.

Tasavvufa vâkıf bir şair, fasih bir nasirdir. Hasîb'in eserleri şunlardır:

1. *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*: Onun eserleri arasında en meşhurdur. Tevârîh-i Âl-i Osmân türünde manzum bir eserdir. Osmanlı Devletini, kuruluşundan Fatih devrine kadar süreyi, padişahlara göre dönemlere ayırarak anlatmaktadır.
2. *Ravzatü'l-Küberâ*: Osmanzâde Tâ'ib'in Hadikatü'l-Vüzerâ'sına zeyl olarak Şehid Ali Paşa'nın teşvikiyle yazılmaya başlanan eserin konusu 1703 Edirne vakasıdır.

²² Fahri Ç. Derin, Vâhid Çabuk, Mecmûa-i Tevârîh (Hâfiz Hüseyin Ayvansarâyî), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1985, s.338-341.

²³ Arş. Gör. Ramazan Ekinci-Göker İnan, HASÎB, Mü'minzâde Ahmed Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=168>

3. *Dîvân*: Her ne kadar kütüphanelerde esere rastlanmamışsa da Mehmet Tevfik Efendi onun *Dîvân*'ı olduğu bilgisini veren ilk kişidir ve Bursalı Mehmet Tahir ise eserin mürettep bir divan olduğunu söylemektedir.
4. *Dergeh-nâme*: 129 beytlik, mesnevi tarzındaki eser İstanbul'da bulunan doksan yedi tekkeyi ihtiva etmektedir.
5. *Mecmû'a-i Tevârîh*²⁴: 15 Safer 1155/21 Nisan 1742'de ikinci defa sadâret makamına gelen Hekimoğlu Ali Paşa'ya bu münasebetle kaleme alınan kaside, gazel, tarih, tebrik gibi manzûmelerin Ali Paşa'nın isteği üzerine toplanılmasından meydana getirilmiştir. Yalnızca Hasîb Efendi'nin tarihleri değil, pek çok kişinin tarihi bulunmaktadır. Eserin müellif hattı olan tek nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi Es'âd Efendi 3388'de kayıtlıdır.
6. *Miyâhiyye*: Manzum bir eser olan Miyâhiyye Bursa'nın su kaynaklarını ve buralardan su içmenin faydalarını anlatmaktadır.

2. 3. Mecmûa-yı Tevârîh'te Yer Alan Şâirler

2. 3. 1. 'Abdüllatîf

Mecmûa-i Tevârîh'te "Hâzihi Hediyyetü Ez'afü'l-Leylâniyye li'l-Ḥazreti'l-'Aliyye Ḥafazahullâhu es-Seyyid Abdüllatîf" başlıklı manzûmesi bulunmaktadır. Abdüllatîf Efendi hakkında bilgi elde edilememektedir.

2. 3. 2. 'Ârif (d.?-ö.1768)²⁵

Asıl adı Süleyman'dır. Şiirlerinde Ârif mahlasını kullandığı için Ârif Süleyman veya Süleyman Ârif olarak tanınmıştır. İstanbul'da doğan şairin, doğum tarihi hakkında kaynaklarda bir kayıt yoktur. Babası III. Ahmed'in sadrazamlarından Mehmed Paşa'nın kethüdalığı ve mîrâhûr-ı şehriyârîliği görevlerinde bulunan Hasan Ağa b. İbrahim Ağa'dır. Ârif Süleyman, *Dîvân-ı Hümâyûn* hâcegânından olup silahdar kâtipliği, süvari mukabeleciliği ve defter eminliği gibi görevlerde bulunmuştur. Defter eminiyken (1768), orduyla gittiği bir sefer esnasında 1769 yılında İsakça/İsakçı'da (Silistre) vefat etmiş ve aynı yere defnedilmiştir. "Ârif-i 'arş-ı berîn" ibaresi ölümüne tarihtir.

²⁴ Üzerinde tez çalışması yaptığımız eser yukarıda Hasîb'in zikredilen eseridir.

²⁵ Doç. Dr. Sema Tunç, ÂRİF, Süleyman,

<http://www.turkedebiyatilisimlersonzugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=772>

Ârif'in dört eseri vardır:

1. *Dîvân*: Devhatü'l-Küttâb'da üç dilde divanı olduğu kaydedilse de elimizde sadece Türkçe Dîvân'ı vardır. Dîvân'daki şiirlerden 2 kaside, 1 kıta, 9 gazel, 3 tahmis, 1 nazm, 11 beyit Farsçadır. Temmet kaydından sonra Fâik'in Dîvân'ın tertibine tarih düştüğü (1764) mesnevi şeklinde yazılmış 17 beyitlik bir takrizi vardır.
2. *Hilye*: Hakanî'nin Hilye'sine nazire olarak 1758 yılında yazılan 463 beyitlik bir mesnevidir.
3. *Mi'râciyye*: Dîvân nüshasında bulunan 187 beyitlik bir mesnevidir.
4. *Regâ'ibiyye*: 129 beyitlik Farsça bir eserdir.

Şiirlerinde devrine göre sade sayılabilecek bir dil kullanan Ârif'in, hikemî ve Sebk-i Hindî tarzında söylenmiş şiirleri de vardır.

2. 3. 3. 'Âsım (d.1685?-ö.1760)²⁶

Çelebizâde Âsım'ın asıl ismi İsmail'dir. Reisü'l-küttâb Küçük Çelebi Mehmed Efendi'nin oğlu olması sebebiyle "Küçük Çelebizâde" veya "Çelebizâde" lakabıyla tanınmıştır. Doğum tarihi kaynaklarda belirtilmemekle birlikte, Müstakimzâde'nin 77 yaşında öldüğünü söylemesinden 1685'de doğduğu anlaşılmaktadır. Safâyî ve Sâlim'e göre İstanbulludur. Kendisi de Münşeât'ında bunu doğrular. Çelebizâde iyi bir medrese eğitimi gördü. Hekim Ali Paşa'nın ilk sadaretinde, Kudüs pâyesi ile Yenişehir-i Fenâr kadılığına atandı. Uzun bir azil döneminin ardından, 1739'da Bursa kadısı ve 1744'te de Medine kadısı oldu. Hekim Ali Paşa'nın sadrazamlık görevinden azli üzerine kendisine 1756'da Anadolu payesi verildi. 1757'de sadaret makamına Koca Râgıb Paşa'nın gelmesiyle aynı yıl Anadolu kazaskerliğine tayin edildi. 1759'da Rumeli payesi mansıbyla ödüllendirildi, 1759'da da şeyhülislamlık makamına atandı. Bu göreve getirildikten bir yıl sonra 1760'da vefat etti.

Kaynaklara göre Âsım, iyiliksever, doğru sözlü, zamanının çoğunu okuyarak ve araştırma yaparak geçiren, nüktedân, hassas, zarif bir kimsedir. Mevlevî tarikatı

²⁶ Doç. Dr. Özge Öztekin, ÇELEBİZÂDE ÂSİM, İsmâil, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugi.com/index.php?sayfa=detay&detay=53>

mensubu olan şairin kişiliğinin oluşumunda, devrin şiir ve musiki üstatlarından Abdülbaki Arif Efendi'nin ayrı bir yeri vardır.

Âsım'ın eserleri şunlardır:

1. *Dîvân*: Dîvân, 19 kaside, 37 tarih (1'i Farsça), 1 musammat, 87 gazel (3'ü Farsça), 13 rubai, 14 kıta (1'i Farsça), 3 nazm, 2 matla ve 3 müfretten oluşmaktadır.
2. *Tarih*: Râşid Târihi'ne zeyl olarak Sadrazam İbrahim Paşa için yazılan Tarih, 1722 - 1729 arasındaki olayları ihtiva etmektedir.
3. *Münşeât*: Ulemâdan Lutfullah Efendi tarafından toplanmıştır. 234 mektuptan oluşmaktadır.
4. *Acâ'ibü'l-Letâ'if*: Hoca Gıyâseddîn Nakkaş'a ait Hıta Seyahatnâmesi'nin çevirisidir.

Müstakimzâde, Âsım'ın Mevlid-i Şerîf de yazdığını söyler fakat bu esere rastlanmamıştır.

2. 3. 4. 'Âtîf (d.?-ö.1742)²⁷

Âtîf'ın asıl adı Mustafa'dır. "Âtîf-zâdeler" olarak bilinen varlıklı bir ailede yetişti. Âtîf, III. Ahmed devrinde Başbâkîkulu kîsedârı İzzet Alî Paşa'nın defterdarlığında Divan Kalemine girip mektupçu, ardından da hâcegân oldu. İzzet Ali Paşa'nın vezirliğinde 1737'de şikk-ı evvel defterdarı olarak tayin edildi. Daha sonra kendi isteğiyle azledildi. 1737'de ikinci kez aynı görevde bulundu. Bu görevi, Avusturya ile savaş, idari ve sosyal yapıdaki bozukluklar sebebiyle buhranlı yıllara rastlar. Bu arada ordunun mali işlerini yürütmek üzere Niş'e gönderildi. Fakat Sadrazam Yeğen Mehmed Paşa (ö.1745) tarafından kusurlu görülerek 1738-39'da görevden alındı. Ertesi yıl İvaz Mehmed Paşa'nın sadareti döneminde ikinci defa başdefterdarlığa getirildi. Devletin içinde bulunduğu sancılı dönemde başarılı hizmetlerde bulundu. 1738-39'da azledilip Şehirköyü'ne gönderildi. Daha sonra Gelibolu'ya sürgün edildi. Nisan 1739'da ikinci defa başdefterdar oldu. 1741'de görevinde ayrıldı ve o sene hacca gitti. Döndüğünde 1742'de üçüncü kez başdefterdar oldu. Üçüncü defa tayin edildiği

---

²⁷ Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, ÂTİF, Mustafa Âtîf Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7138>

defterdarlık görevindeyken, sıtma hastalığına yakalanarak 25 Temmuz 1742 tarihinde vefat etti. Mezarı Karacaahmed Miskinler Tekkesi civarında Şerif Kuyusu denilen yerdedir.

Âtîf, başarılı bir devlet adamı olmanın yanında şiir ve inşasıyla da devrinde oldukça meşhur olmuştur. Eserleri şunlardır:

1. *Dîvân*: Çeşitli kütüphanelerde çok sayıda nüshası olan *Dîvân*'ın tenkitli metni hazırlanmıştır.
2. *Mî'yarü'l-Kelâm*: "Sözün ölçüsü" anlamına gelen bu eser muhteva olarak bir galatat risalesidir.
3. *Hikâye-i Zen-dost*: Eserin konusu, kadınlarla sohbet, onların cilveleri, kılık kıyafetlerinin güzelliği gibi konulardır

Âtîf Mustafa, mülâyim, güler yüzlü, nüktedan ve hayırsever kişiliğiyle çevresi tarafından daima takdir görmüştür. Fakat Âtîf daha çok bir nazire şairi olarak dikkati çeker.

2. 3. 5. Behâî-zâde Rahmî

"Târîh-i Behâî-zâde Rahmî Efendi el-Müderriş" başlıklı manzûmesi yer almaktadır. Ancak Bahâî-zâde Rahmî Efendi hakkında kaynaklarda bilgi elde edilememektedir.

2. 3. 6. Bâkî (d.?-ö.1783)²⁸

Asıl adı Abdülbâkî olan şairin doğum yeri ve tarihi bilinmemektedir. Varnalı bir tüccarın oğlu olduğundan Varnalı Abdülbâkî Efendi olarak tanındı. Esad Tezkires'ne göre kendisine Teberdâr Birâderi-zâde denilmekteydi. Tuhfe-i Nâilî'de Edirneli olduğu kayıtlıdır. İstanbul'a gelerek medrese öğrenimi gördü. Akkirmânî Mehmed Efendi'den başta Arapça olmak üzere çeşitli ilimlere dair dersler aldı ve ondan mülâzım oldu. 1738-39 yılında haric medreselerinde müderrişliğe başladı. Kademe kademe yükselerek 1768'de İzmir kadısı oldu. Daha sonra Medine kadılığı da yaptı. 1783'te vefat etti. Nakşibendî şeyhi Murad Efendi'nin müridi olup âlim bir kimse idi.

---

²⁸ Prof. Dr. Beyhan Kesik, BÂKÎ, Abdülbâkî Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3937>

Arapça ve Farsça tarihleri ve kasideleri vardır. Esad Efendi Darülhadi'si'nin kapısındaki Arapça tarihler ona aittir.

2. 3. 7. Cezbî (d.?-ö.1748)²⁹

Asıl adı İbrahim'dir. Cezbî İbrahim Efendi olarak tanındı. Tırhala'da doğdu. Medrese öğrenimi gördü. Şeyhülislam Paşmakçızade Seyyid Ali Efendi'den mülâzım oldu. Bazı Rumeli kasabalarında kadılık yaptı. Sözleriyle sudurdan birini kızdırıp sürgüne gönderildi. Sonra affedilip görevine döndü. Zîştovi kadılığına atandı. 1161 yılı sonunda (1748) İstanbul'da vefat etti. Sâlim'e göre kendini beğenmiş, dost meclislerinde istenmeyen tuhaf davranışlı bir kimse olup şiirleri güzel değildi. Güftû ise şairden Kızkapan-zâde-i Sitanbûlî olarak bahsedip şairi galiz sözlerle hicvetmiştir. Râmiz'e göre irfan sahibi, tatlı dilli bir kimsedir.

2. 3. 8. Cûdî (d.?-ö.?)³⁰

Hayatına dair bilinenler oldukça azdır. Sultan I. Mahmûd devri (1730-1754) şairlerindedir. Asıl adı Cûdî'dir. Dâyezâde Cûdî Efendi olarak tanındı. Hoca Neşet Efendi'nin hocasıdır. Arapçası ve Farsçası çok iyiydi. Sicill-i Osmanî'ye göre I. Mahmûd devrinin usta şairlerinden olup bu devrin sonlarında vefat etti.

Eserlerine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

2. 3. 9. Dâniş (d.1712?-ö.1775-76)³¹

Asıl adı Süleyman'dır. Enderunlu Süleyman Tayfûr Dâniş Bey olarak tanındı. Sultan III. Ahmed'in oğlu Şehzâde Mehmed'in süt annesinin oğludur. Annesiyle birlikte küçük yaşta saraya alındı. Dâniş'in annesi saraya Şehzâde Mehmed'in süt ninesi olarak girdiğine göre şairle Şehzâde Mehmed'in aynı yıl domuş olmaları ihtimal dahilindedir.³² Enderun'da yetişip Divan-ı Hümayun hocaları sınıfına dâhil oldu. Peşkir ağalığı, sır kâtipliği, 1751-1752'de mevkufâtılık, 1753-1754'te kalyonlar kâtipliği, 1757-58'de masraf kâtipliği, 1765-1766'da cebeciler kâtipliği görevlerine atandı. Son

²⁹ Prof. Dr. Beyhan Kesik, CEZBÎ, İbrahim Efendi,

<http://www.turkedebiyatiasimlersonzlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2509>

³⁰ Prof. Dr. Beyhan Kesik, CÛDÎ, Dâyezâde Cûdî Efendi,

<http://www.turkedebiyatiasimlersonzlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2514>

³¹ Prof. Dr. Beyhan Kesik, DÂNİŞ/TAYFÛR, Süleyman Tayfûr Bey,

<http://www.turkedebiyatiasimlersonzlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2512>

³² Hamdi Birgören, Daniş Divanı, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.:Doç. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2004, s.5.

görevi 1772-73 yılında atandığı Harameyn Muhasebeciliği idi. İstanbul'da vefat etti. Ârif Hikmet Tezkiresi ve Keşfü'z-Zünûn Zeyli'nde vefat tarihi 1766-1767, Şefkat ve Silahdarzâde'de 1774-1775, Râmiz ve Mehmed Süreyya'da 1775-1776 olarak gösterilmiştir.

İlk şiirlerinde Tayfûr mahlasını kullanan şair, daha sonra hocası Akovalızâde Hatem'in tavsiyesiyle Dâniş mahlasını aldı. Râmiz'e göre okumayı seven, ilim ve irfanı ile tanınan, zeki; Arapça, Farsça ve Türkçe olmak üzere üç dilde şiir ve inşaya kadir olup konuşmayı seven hoş sohbet bir kimseydi.

Bilinen tek eseri Divan'ıdır. Divan'da 2 bahr-i tavîl, 20 kaside, 4 kıt'a, 5 terki-i bend, bir muaşşer, 2 müseddes, 5 murabba, bir müstezad, 587 gazel, 11 nazım, bir muhammes; Şâhî, Âtîf, Sâib, Koca Râgîb Paşa, Fasîh, Nâbî, Sâbit ve Hâlimî'nin gazellerine yapılmış 13 tahmis bulunmaktadır.

2. 3. 10. Elîfi-zâde Feyzî (d.?-ö.1765)³³

Asıl adı Feyzullâh olan şair Elîfi Efendi'nin oğludur. Edirne doğumludur. Edirne'de tahsilini tamamladıktan sonra İstanbul'da mülazım oldu fakat sâlise rütbesine yükselmeden İnebahtı rütbesinde iken azl olundu. 1762'de Banaluka kazası verilmesiyle rütbesini geri aldı. Son olarak "rütbe-i sittî"ne yükseldi. Buradaki görevini devam ettirirken 1765'te Banaluka'da vefat etti. Tuhfe-i Nâ'îlî'de yer alan bilgiye göre Feyzî'nin kabri Banaluka'dadır.

Elîfi mahlasını kullanan Feyzî, Râmiz'e göre maharetli, şiir ve inşada akranları arasında meşhur, bilhassa tarih düşürmede usta bir şairdir. "Asrın Vehbî'si" dense sezadır. Tarihleri ise diğer şiirlerinden üstün kabul edilir.

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, Şevket Rado Yazmaları ŞR 484 numarada kayıtlı Feyzî Efendi tarafından derlendiği anlaşılan 57 yapraklık bir Mecmûa bulunmaktadır. Mecmûa, bazı tarih manzûmelerini, çeşitli beyitlerini ve Feyzî'nin bir gazelini ihtiva etmektedir.

³³ Doç. Dr. Fatma Büyükkarcı Yılmaz, FEYZÎ (ELÎFÎ), Elîfizâde Feyzullâh Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1624>

2. 3. 11. Emîn

“Kaşîde-i Emîn Efendi der-Sitâyîş-i Hâzret-i Şadr-ı ‘Âlî” başlıklı bir manzûmesi bulunan Emîn, kaynaklarda yer alan Emîn mahlaslı şâirlerden kesin bir şekilde ayrılacabilecek bilgiye ulaşamadığından tespit edilememiştir.

2. 3. 12. Es’ad (d.1685-ö.1753)³⁴

Es’ad Mehmed Efendi, Şeyhülislam Ebû İshak İsmail Efendi’nin oğludur. 1685’te İstanbul’da doğdu. Babası ve Mutavvelci Mehmed Efendi ile birçok âlimden ders aldı. 1710’da Paşmakçızâde Seyyid Ali Efendi’nin ikinci şeyhülislamlığında ibtidai hariç ellili ile Galata Sarayı sâlise payesi aldı ve Ebu Sa’idzâde Feyzullah Efendi’den mülazım oldu. Daha sonra hareket ve dâhil mertebelerine erişip babası İsmail Efendi’nin şeyhülislamlığı zamanında Musıla-yı Sahn ile Abdüsselam Medresesi’ne atandı. Bu sırada şeyhülislam olan Yenişehirli Abdullah Efendi’den Sahn-ı Seman Medreseleri’nden birine nail oldu. Mekke ve Medine’de müfettişlik de yapan Es’ad Efendi, fetva eminliği gibi hizmetlerde de bulundu. Daha sonra Edirne pâyesi ile Selanik kadılığına getirildi. Ardından kendisine Medine-i Münevvere pâyesi layık görüldü. Ağabeyi İshak Efendi’nin şeyhülislâmlığı sırasında 1733’te İstanbul pâyesi ile Mekke kadısı, 1734’te Medine kadısı oldu.

1748’de Mahmudzâde Efendi yerine şeyhülislam olarak atandı. 1749’da azledildi ve Gelibolu’ya sürüldü. 1752’de serbest bırakıldı. “Âhir fenâya resîde olur emr-i kâ’inât/ Eyler hitâma vaz’-ı debîr-i ezel kalem” beytinde ifade ettiği üzere 10 Ağustos 1753’te vefat etti. Vefatına “Müftî-i sâbık Es’ad ide mesnedin cinân” (1166) tarihi düşürüldü.

Es’ad’ın eserleri şunlardır:

1. *Lehçetü’l-Lugat*: Türkçeden Arapça ve Farsçaya lugattir.
2. *Behçetü’l-Lugat*: Lehçetü’l-Lugat’ın muhtasarıdır.
3. *Dîvân*: 5 na’t, 7 kaside, 1 terkib-i bend, 1 müsemmen, 5 tahmis, 3 murabba, 47 tarih, 206 gazel, 38 nazm, 15 kıt’a, 11 rubai, 15 beyit, 19 lugaz ve 25 muammadan oluşmaktadır.

³⁴ Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, ES’AD, Ebû İshâkzâde Mehmed Es’ad Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7581>

4. *Bülbül-nâme*: Şerefüddin Abdülmümin İsfahanî'nin Bülbül-nâmesi'ne nazire olarak Nevşehirli Damad İbrahim Paşa için yazılan bir kasidedir.
5. *Atrabü'l-Âsâr fi Tezkireti Urefâi'l-Edvâr*: Tezkire-i Hânendegân veya Tezkire-i Mûsiîşinâsân diye de bilinir. I. Ahmed döneminden (1603-17) kendi zamanına kadar yaşamış yüze yakın bestecinin kısa biyografisini, besteledikleri bazı parçaların güftelerini ihtiva eden bir tezkiredir.
6. *Gülzâr-ı İbrâhîm*: Damad İbrahim Paşa'ya sunduğu çiçekçiliğe dair bir eserdir.
7. *İtbâku'l-Etbâk*: Zemahşerî'nin Etvâkü'z-Zeheb adlı eserini tanzir eden Abdülmümin İsfahanî'nin İtbâku'z-Zehebi'ne nazire olarak yazılmış 100 parçadan ibaret olan Arapça eserdir.

Bunların dışında Es'ad'ın; Tefsîr-i Âyete'l-Kürsî, Tefsîr-i Sûre-i Yâsîn, Tefsîrü'l-Âyâti'l-Musaddere bi-Rabbînâ, Hülâsatü'l-Tebyîn fi Tefsir-i Sûre-i Yâsîn, Tefsîru Âyeti'n-Nasr, Tefsîru Âyeti ve'l-Kamera Kaddernâhü, Tefsîru Sûrati'n-Nebe adlı tefsirleri ile Fetvalar adlı eserleri vardır.

2. 3. 13. Fâ'iz (d.?-ö.1794)³⁵

Seyyid Mehmed Fâ'iz Efendi'nin asıl adı Mehmed'dir, Bıçakçılar İmamı" lakabıyla bilinen Abdullah Efendi'nin torunu olduğu için "Bıçakçılar İmamı hafidi" olarak tanındı. Müderris Kesriyelizâde Ebubekir Bey'in damadıdır. 1747/48 yılında medreseyi bitirerek rüûsa nail oldu. 30 yıl sonra 1776/77'da Üsküdar, 1784/85 yılında Edirne ve 1788/89 yılında Medine kadısı oldu. Sicill-i Osmaniye'ye göre 3 Mart 1791, Devhatü'n-Nukabâ'ya göre 26 Mart 1791 tarihinde nakibüleşraf oldu, bir yıl sonra İstanbul kadılığına atandı. Riyâzu'n-Nukabâ'ya göre ise önce İstanbul kadısı, bilahare Tevfik Efendi yerine nakibüleşraf oldu. Mehmed Fâiz Efendi, 5 Mayıs 1794 tarihinde vefat etti.

Ahmed Rif'at ve Ahmed Nazif, Fâiz'in seçkin kişilik sahibi büyük âlimlerden olduğunu ifade ettikten sonra Safhî mahlasıyla benzersiz şiirler yazdığını kaydederler.

³⁵ Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal, FÂ'İZ/SAFHÎ, Bıçakçılar İmamı Hafidi Seyyid Mehmed Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7570>

Ârif Hikmet ise bir Dîvân'ı olduğunu kaydeder. Buna rağmen Dîvân'ın nüshası elde yoktur.

2. 3. 14. Fehîm

Mecmû'a-i Tevârîh'te yeterli bilgi verilmemesi sebebiyle ve kaynaklarda yer alan Fehîm mahlaslı şairlerin divanlarının mevcut olmaması neticesinde hakkında bilgiye ulaşılamamıştır.

2. 3. 15. Fethî³⁶

Mecmû'a-i Tevârîh'te yer alan üç tarihi, XVIII. yy. yaşamış Fethî Efendi'yi tespit etmemize yardımcı olmamaktadır.

2. 3. 16. Feyzî

“Târîh-i Feyzî Efendi İbni Reşîd” başlığı altında bir adet tarih manzûmesi bulunmaktadır. Manzûmede verilen “İbn Reşîd” ibaresinden hareketle Feyzî mahlasını kullanan şâirler arasında bu bilgiye sahip şâir tespit edilememiştir.

2. 3. 17. Hamîd (d.?-ö.1767)³⁷

Mirzâzâde ailesinden Ahmed Neylî Efendi'nin oğludur. Hamîd mahlasını kullanan şairin asıl ismi Mehmed'dir. Babasından Arapça ve Farsça tahsil ettikten sonra Akkirmânî Mehmed Efendi'den tahsilini tamamladı. Amcası Şeyhülislâm Mirzâzâde Şeyh Mehmed Efendi'den mülazım oldu. Medrese-i hâric müderrisliği yaptı. Şeyh Muhyiddin-i Foçavî medresesine tayiniyle dâhil rütbesine erişti. 1753'te Mirzâzâde imamı Ahmed Efendi yerine Selanik mevleviyetiyle Süleymaniye Medresesi'ne getirildi. 1760-61'de Edirne mevleviyeti verilip daha sonra Mekke-i Mükerrreme mollalığı tevdi edildi. 1765 yılında İstanbul kadılığı görevini aldı. Bu görevinden sonra

---

³⁶ TEİS'te Fethî mahlaslı, XVIII. yy. yaşayan Feyzîzâde Fethullâh Efendi'ye rastlanmaktadır. Ali Paşa'nın ikinci defa sadra geçtiği 1742 tarihini esas almamız ve Feyzîzâde Fethullâh Efendi'nin ölüm tarihinin 1820 olması onun Mecmû'a-i Tevârîh'te yer alan Fethî Efendi olup olmadığı konusunda şüpheye düşürmektedir. Aynı zamanda Feyzîzâde Fethullâh Efendi'nin Kayseri'de tahsil görmesi, İstanbul veya Ali Paşa ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir şehirle bağı olmaması, bu durumu desteklemektedir. Fakat diğer bilgilerdeki şüphelerimize rağmen Feyzîzâde Fethullâh Efendi'nin kaynakta bahsedilen Dîvân'ının da elde bulunmaması tespit edememizde birincil sebeptir.

³⁷ Doç. Dr. Mehmet Gürbüz, HAMİD, Neylîzâde Mehmed Hamîd Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersonzugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3964>

Anadolu Kazaskerliği'ne tayinini beklerken 1767'de vefat etti. "Kabr-i Neylîzâdeyi pür-nûr ide Rabb-i Hamîd" mısraı Müstakîmzâde tarafından vefatına düşürülen tarihtir. Kabri, Üsküdar'daki aile mezarlığında bulunmaktadır.

Râmiz, şiir ve inşada onun başarılı olduğunu söyler.

2. 3. 18. Hanîf (d.?-ö.1775)³⁸

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı İbrahim'dir. İbrahim Hanîf Bey olarak tanındı. Medrese öğrenimi görerek mülâzım oldu. Devrinin meşhur hattatlarından Kâtîbzâde Mehmed Refî' Efendi'den sülûs, nesih ve ta'lik yazılarını meşk etti. Abacı Hüseyin Efendi'nin damadı olması sebebiyle önce Bostancı Ocağı kâtibi oldu; daha sonra Koca Mustafa Paşa evkafı kâtipliğine tayin edildi. Tatar Ahmed Efendi'den tasavvufa dair dersler aldı. 1734'te hâriç rütbesiyle Dersiye-i Abdülkadir'de müderrisliğe başladı. Daha sonra Kazasker Hasan Efendi Medresesi'nde de müderrislik yaptıktan sonra 25 Şubat 1753'te Sahn Medrsesi müderrisi oldu. Ertesi yıl Mimar Kasım Medresesi'ne, müderris atandı. Mart 1764'te Galata ve Şubat 1772'de bursa kadısı oldu. Bursa kadılığından emekli olup İstanbul'da döndü. Bir süre sonra Aralık 1775'te vefat etti. Müstakimzâde, vefatına "Hâtîme-i Kâmilen 1189" terkibi ile tarih düşürdü. İstanbul'da Dâye Hatun Türbesi'ne defnedildi. Vefat tarihi Râmiz ve Sicill-i Osmanî'de 1776 olarak gösterilmektedir.

Hanîf, Arapça ve Farsça ilimlerde çağdaşlarının övünç duyduğu seçkin bir kişiydi. İslam hukuku ve edebiyat alanında önde gelen bir kimseydi. Müderrislik yaparken kısa bir süre Harameyn (Mekke, Medine) müfettişliği ile de görevlendirildi. Râmiz'e göre şiir ve inşada eşsiz ve belîğ sözler söyledi.

Eserleri şunlardır:

1. *Dîvân*: Eserde Sultan I. Mahmud adına 2 dibace, 1 münacat, 2 terki-i bend, 1'i müseddes, 1'i tahmis 9 na't, 2 hitabe, çoğu Sultan Mahmud adına 14 kaside, 2 müseddes, 4 tahmis, 2 methiye, 17 tarih, 4 müstezad, 279 gazel, 78 rubai, 20 müfred, teşvikname adıyla çeşitli konularda yazılmış 11 manzûme bulunmaktadır.

³⁸ Prof. Dr. Beyhan Kesik, HANÎF, İbrahim Hanîf Bey, <http://www.turkedebiyatilisimlersonzugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2901>

2. *Hulâsatü'l-Vefâ fi Şerhi's-Şifâ*: Kâdî İyâz'ın şemâil ve siyer konusundaki eş-Şifâ adlı eserinin Türkçe tercümesi ve şerhidir. Şeyhülislâm İshak Efendi'ye ithaf ettiği bu eseri sebebiyle “Şârih-i Şifâ” diye tanınmıştır.
3. *Manzum Kırk Hadis Şerhi (ed-Dürerü's-Semin fi Şerhi'l-Erbain)*: Daha çok inanç, ibadet, toplumsal hayat ve ahlâkla ilgili nasihatlerden oluşan hadisler seçilmiştir.
4. *La'l-i Musaffâ fi Ziyareti'l-Mustafâ*: Arap müelliflerinden Zeynelabidin Muhammed b. Abdullah'ın Neticetü'l-Fikr fi Haber Medinetü's-Seyydili'l-Beşer adlı Medine tarihinin tercümesidir.
5. *Dürretü'l-Esmâ fi Esmâ'in-Nebeviyyeti'l-Esnâ*: Hz. Peygamber'in isimlerinin şerhidir.
6. *El-A'dad fi İ'dadi'z-Zâd ve'l-Me'âd*: Bazı rakamların mahiyeti ve delaletinden bahseder.

Hanîf'in bu eserlerine ilâve olarak Gâyetü'l-merâm fi Tahrîci Ehâdîşi Şir'ati'l-İslâm, Dürrü's-Sahabe fi Fezâili'l-Hat ve'l Kitâbe, Erbaûne Hadîsen bi-Lafzateyn gibi hadislerle ilgili eserleri ile birlikte fıkıh ve fıkıh usulüne dair eserleri de vardır.

2. 3. 19. Hasîb (d.?-ö.1752-53)³⁹

2. 3. 20. Haşmet (d.?-ö.1768)⁴⁰

İstanbul'da doğan Haşmet'in asıl adı Mehmed'dir. Yenişehirli Kazasker Abbas Ebulhayr Efendi'nin oğlu olması sebebiyle, “Abbas Efendizâde” sanıyla tanındı. İlk eğitimini müderris ve molla olan babasından aldı. Çeşitli medreselerde müderrislik yaptı. Daha sonra hariç rütbesini talep etti. Sahn Medreseleri müderrisliğine kadar yükseldi. İstinye'de babasının yalısında ikamete memur edildi. Sonra Bursa'ya (1759), oradan da İzmir'e sürüldü. Bursa'dayken, şehrin önde gelen sanatçı ve bilim adamlarını etrafında topladı. İstinye'de, Bursa, İzmir ve Rodos gibi şehirlerde ikamete memur edilen şair, 11768 yılında Rodos'ta vefat etti. Ölümüne Râmiz, "gitdi Haşmet" ibaresiyle tarih düşürdü. Mezarı aynı yerde Murad Reis Türbesi civarındadır. Şairin evlenip evlenmediği, çocuğunun olup olmadığı, kaç yaşında vefat ettiği konularında mevcut kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır.

³⁹bkz. Hasîb, s. 14-15

⁴⁰ Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, HAŞMET, Mehmed Abbas Efendizâde, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=74>

Eserleri şunlardır:

1. *Dîvân*: Haşmet Dîvânı, arkadaşı İmamzade Sa'îd tarafından Bursa'da sürgündeyken toplanılarak bir araya getirilmiştir. Yaklaşık 3000 beyitlik Dîvân'da; 19 kaside, 16 tarih, 1'i Arapça olmak üzere 5 tesdis, 1'i Farsça olmak üzere 8 tahmis, 256 gazel, 2 lugaz, 12 muamma, 21 kıta, 12 beyit vardır.
2. *Senedü's-Şu'arâ*: Müellif bu eserde bütün sanat gücünü, hünerini göstermiş; Arap dili ve edebiyatı ile dinî ilimler özellikle tefsir, hadis konusundaki bilgilerini ortaya koymuş, aruz vezni ve belagat konusundaki birikimini gözler önüne sermiştir.
3. *Vilâdet-nâme*: Bu eser bir sünnet veya evlenme düğünü için değil, padişahın kızının doğumu üzerine yazılmış mensur bir viladetnamedir.
4. *İntisâbül-Mülûk*: Hâb-nâme, Vâkı'a-nâme adlarını da taşıyan bu eser, Padişah III. Mustafa'nın 1757 yılında tahta cülus ettiği günün gecesi Haşmet'in gördüğü rüyayı ihtiva eder.

2. 3. 21. Hâtif (d.1666/1667-ö.1744/1745)⁴¹

1666-67 yılında Bursa'da doğdu. Asıl adı Hasan'dır. Eğercizâde, Semercizâde ve Sarrâczâde Hasan Hâtif Efendi olarak tanındı. Bursa'nın âlimlerindedir. Bursa'da medrese öğrenimi görerek mülâzım oldu. Gence, Kayseri, Bağdat kadılıklarında bulundu. Vefat tarihi ile ilgili çelişkili ifadeler bulunmaktadır. Râmiz'e göre Filibe kadılığını beklerken 1739-40 yılında, Sicill-i Osmanî ve Hâtimetü'l- Eş'âr'a göre Tokat naibi iken 1744 yılında vefat etti. Osmanlı Müellifleri ile Levend de Râmiz gibi 1739 tarihini vermektedir. Selami Ece ise şairin Dîvân'ı ve Seyâhatnâme'sindeki tarih manzûmelerinden hareketle vefatının 1743 tarihinden sonra olması gerektiğini söylemektedir. Vefatı için "İrtihâlü'l-Hâtif" tarihi düşürülmüştür.

Şairin kendi hattıyla kaleme aldığı külliyatı Dîvân, Esmâü'l-Hüsna, Üç Dâmâd ve Üç 'Arûs, Seyâhatnâme'den oluşmaktadır.

⁴¹ Prof. Dr. Beyhan Kesik, HÂTİF, Eğercizâde/Semercizâde/Sarrâczâde Hasan Hâtif Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2777>

1. *Dîvân*: 138 yaprakтан ibaret olan Dîvân'da bir mensur dibace, 1 tevhd, 1 mevlid, 1 münâcât, 20 kaside, 2'si Farsça 5 rübâî, 2'si Farsça 10 kıt'a, 180 nazm (1'i Farsça, 143'ü tarih, diğeri farklı konularda), 2 mesnevi, 2'si Farsça 153 gazel, 2 murabba, 3 müstezâd, 1 tahmîs, 1 mu'aşşer, 36 muamma 49 müfred yer almaktadır.
2. *Esmâü'l-Hüsna*: Eserin önsöz mahiyetindeki bölümünde şair, muammâ şeklindeki beyitler hâlinde yazılmış olan Allâh'ın doksan dokuz isminin düğümünü kimseden yardım almadan ve bir karşılık beklemeden çözmeye çalıştığını anlatmaktadır.
3. *Üç Arûs ve Üç Dâmâd*: Mesnevi biçiminde kaleme alınmıştır.
4. *Seyâhat-nâme*: Şair eserde Bağdat'a atanması münasebetiyle yolculuğunu ve bu görevde bulunduğu sürece Irak'ta ziyaret ettiği farklı yerleri anlatmıştır.

2. 3. 22. Hıfzî (d.?-ö.1753)⁴²

Asıl adı Mehmed'dir. Hıfzî Mehmed Efendi olarak tanındı. İstanbulludur. Şeyhülislam Pîrîzâde Mehmed Sâhib Efendi'nin akrabalarından biriyle evlendi. Tuhfe-i Na'îlî'de La'lî-zâde'nin damadı olarak kayıtlıdır. Çocukluğundan itibaren ilim tahsil etti ve dönemin önemli âlimlerinden birinden mülazım olarak Anadolu kalemine dâhil oldu. Daha sonra Pîrî-zâde Mehmed Sâhib Efendi'nin destekleriyle uzun müddet Mahmûd Paşa mahkemesi naipliği yaptı ve Pîrî-zâde'nin şeyhülislamlığı döneminde teftiş işleriyle görevlendirildi. Sicill-i Osmânî'de kadı olduğu söylenmekle birlikte onun bu görevine ilişkin ayrıntılı bilgi verilmemiştir. 1753 tarihinde vefat etti. Topkapı dışında La'lî-zâde dairesinde medfundur.

Kaynaklarda olumlu kişilik özelliklerine sahip olduğu belirtilen Hıfzî Mehmed Efendi'nin şiir ve inşada başarılı olduğu kayıtlıdır. Ancak eseri olup olmadığına dair bir bilgi yoktur.

---

⁴² Yrd. Doç. Dr. İncinur Atik Gürbüz, HIFZÎ, Mehmet Hıfzî Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4483>

2. 3. 23. Hilmî (d.1655-56-ö.1753-54)⁴³

Adı Abdullh'tır. Tâcü'l-müfessirîn şeyhü'l-kurrâ ünvanlarıyla tanındı. Bursalı Mehmed Tâhir, Amasya'da, öğrencisi Müstakîmzâde ise 1655-56'da İstanbul'da doğduğunu belirtir. "Sâ'at-i sa'âdet" tamlaması doğumuna tarihtir. Tahsil hayatına babasından kıraat ilimlerini öğrenerek başladı. Halvetî tarikatine mensup olup Şeyh İlyas Sakîzî'den icâzet aldı. Kara Halil Efendi'den aklî ilimleri tahsil etti ve hadis usulü dersleri aldı. 1718 yılında riyâset kurrâlığına atandı. 1721-22'de de Sultanahmed Camii Şeyhü'l-kurrâlığına tayin edildi. 1735-36 yılında Sarây-ı Hümâyûn hocalığında, sonra da tefsir müderrisliklerinde bulunarak birçok talebe yetiştirdi. Sultan Mahmûd tarafından kütüphane müdürlüğüne tayin edildi. 3 Eylül 1754 tarihinde bu görevdeyken İstanbul'da vefat etti. Ölümüne Müstakîmzâde, "Medfenin nûr ide 'Abdullâh Efendi'nin Kâdir" mısramı tarih düşürdü.

Hilmî mahlasını kullanan şair, başta kıraat olmak üzere, tefsir, hadis ve diğer dinî konularda birçok eser yazmıştır; kaynaklarda 50'nin üzerinde eseri olduğu belirtilen şair üzerine yazılan doktora tezinde Dîvân'ı dâhil toplam 29 eserinin adı verilmektedir.

2. 3. 24. 'İlmî

Mecmûa-i Tevârîh'te "Kaşîde-i 'İlmî 'Osmân Efendi der-Sitâyiş-i Hâzret-i Şadr-ı 'Âli Dâme Maḥfûfen bi'l-Me'âlî" başlıklı kaside yer almaktadır. 'İlmî Osman Efendi hakkında kaynaklarda bilgi bulunamamaktadır.

2. 3. 25. 'İsmet (d.?-ö.1747)⁴⁴

İstanbulludur. Asıl adı Mehmed İsmet'tir. IV. Mehmed zamanında yaşamış, sadrazam kethüdası olan İbrahim Efendi'nin oğludur. Daha çok "Hacı Efendi" sanıyla meşhur oldu. Zamanının ünlü âlimlerinden ders alarak 1141/1728-29 yılında imtihanla hariç rütbesiyle müderris olan Mehmed İsmet Efendi, Süleymaniye Medresesi müderrisliğine kadar yükselmişken 5 Kasım 1747 tarihinde vefat etti. Topkapı'da Merkez Efendi Mezarlığında medfundur.

⁴³ Arş. Gör. Aslı Gürsoy, HİLMÎ, Yusûf-zâde Abdullâh,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2425>

⁴⁴ Yrd. Doç. Dr. Yunus Kaplan, İSMET, Mehmed İsmet Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4727>

Birçok ilim dalında söz sahibi, şiir ve inşada usta biriydi. Lugat-i Şâhidî'yi şerh eden İsmet Efendi'nin şiirlerini bir araya getirdiği bir eserinin olup olmadığı bilinmemektedir.

2. 3. 26. 'İzzî (d.?-ö.1754/55)⁴⁵

İstanbul'da doğdu. Asıl adı Süleyman'dır. IV. Mehmed'in kızı Hatice Sultan'ın baltacılar kethüdası olan Halil Ağa'nın oğludur. Babasının saraya olan yakınlığı, yazısının güzelliği, şiir ve inşadaki ustalığından dolayı divan kalemine kâtip olarak girdi. 1739'da sadrazam mektupçusu oldu. Bir müddet sonra inşadaki kabiliyetiyle 1745 yılında Reisülküttap Mustafa Efendi'nin tavsiyesi üzerine Subhî Efendi'nin yerine vakanüvis olarak atandı ve Subhî'nin beylikçilik görevi sebebiyle yazamadığı 1744 yılından itibaren gerçekleşen olayları yazmakla görevlendirildi. 1746'da vakanüvisliği üzerinde kalmak kaydıyla küçük evkaf muhasebeciliğine ve 1747'de aynı şartlarla teşrifatçılığa atandı. 1751-52 yılında vakanüvislik görevini bırakan Süleyman İzzî Efendi, 1754-55 yılında vefat etti.

İzzî, şairliğinden ziyade tarihçiliğiyle tanınmıştır. Kaynaklarda İzzî'nin mürettep Dîvân sahibi olduğu kayıtlı olmakla birlikte bu eser elde değildir.

1. *Tarih-i İzzî*: 1157/1744 ile 1165/1752 yılları arasındaki olayları anlatan iki ciltlik bir eserdir. İzzî'nin vakanüvislik dönemine ait dokuz yıllık tarihi olayları kapsar.
2. *Enîsü't-Tâlibîn ve Âdetü's-Sâlikîn Tercümesi*: Nakşibendî tarikatına mensubiyeti dolayısıyla Nakşibendî tarikatının kurucusu İbn-i Mübarek Bahâüddîn Buhârî'nin Enîsü't-Tâlibîn ve İddetü's-Sâlikîn adlı Farsça eserinin Türkçeye tercümesidir.

2. 3. 27. Kâzım

Mecmû'a-i Tevârih'te bir adet tarihi, bir adet kasidesi bulunmaktadır. Fakat şair hakkında hem Mecmû'a-i Tevârih'te hem mevcut kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır.

---

⁴⁵ Yrd. Doç. Dr. Yunus Kaplan, İZZÎ, Süleyman İzzî Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1550>

2. 3. 28. Meylî (d.1713-ö.1781)⁴⁶

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'ne göre asıl ismi Mehmet Gürânî, Samir Vildiç'e göre ise Mehmed Meylî Kurânî'dir. Saraybosna'da 1713 yılında şehrin ileri gelen bir ailesinin oğlu olarak dünyaya geldi. İyi bir eğitim alan Meylî şairliğinin yanı sıra hattat ve dervişliği ile de tanındı. 1781 tarihinde vefat etti ve Yeni Cami haziresine defnedildi.

Kendi zamanın en iyi şairi olarak anılan Mehmed Meylî Efendi genç yaşından itibaren şiirle ilgilenmesi ile geriye bıraktığı bir şiir Mecmûası bulunmaktadır. Şairin Arapça ve Farsça eserleri olduğu bilgisi olsa da eserlerden herhangi bir kaynakta örnek bulunmamaktadır.

2. 3. 29. Mislî (d.?-ö.1776)⁴⁷

Asıl adı Ali olan Mislî Efendi İstanbul doğumludur. İshakzâde Ali Mislî Efendi olarak tanınmış olup şair Arifi Mehmed Efendi'nin oğludur. Medrese eğitimi aldıktan sonra 1718-19 yılında Şeyhülislâm Yenişehirli Abdullah Efendi'den mülazım oldu. 60 yıl kadar kâtiplik yaptı, bir müddet de müderrislik yapmasının ardından Brovnik kadılığına atandı. Rumeli kadılığı görevinde iken 1755-56 yılında vefat etti.

Mislî mahlasını kullanarak meydana getirdiği Dîvân'ı ve Münşe'ât'ı vardır. Salim Tezkiresi'ndeki iki manzûmesinden hareketle Mislî Efendi geleneğe hâkim, günlük dilin unsurlarını başarılı biçimde kullanan bir zattır.

2. 3. 30. Nâfiz (d.?-ö.1767)⁴⁸

Nâfiz, Osmanlı Devleti'nin kırk dokuzuncu şeyhülislamı İmam Mehmed Efendi'nin oğludur. Aile kökleri Amasya sancağına bağlı Ladik kasabasına dayanmaktadır. "Lâziki" lakabının da buradan geldiği düşünülmektedir. 1718'de müderris olan Nâfiz; Tebriz, Filibe ve Diyarbakır mollası ardından da Mekke ve İstanbul kadısı olmuş, 1763'te Anadolu Kazaskerliğine getirilmiştir. Son görevi Rumeli

⁴⁶ Ebru Kipay, MEYLÎ, Derviş Mehmed Gürânî (Kurânî), <http://www.turkedebiyatiisimlersonzugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7335>

⁴⁷ Prof. Dr. Beyhan Kesik, MİSLÎ, İshakzâde Ali Mislî Efendi, <http://www.turkedebiyatiisimlersonzugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2076>

⁴⁸ Yrd. Doç. Dr. Hiclâl Demir, NÂFİZ, Lâzîkîzâde Feyzullâh, <http://www.turkedebiyatiisimlersonzugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=119>

kazaskerliğidir. Şair, bu göreve getirildikten kısa bir süre sonra 1767’de vefat etmiştir. Nâfiz’in üç eseri tespit edilmiştir:

1. *Dürretü’l-Muhâkemât*: Ebû Muhammed Ganim El-Bağdadî’ye ait Dürretü’l-Muhâkemât fi Şerh-i Melceü’l-Kuzât inde Tercîhi’l-Beyyinât adlı eserin Türkçe tercümesidir. 26 bölümden oluşan Dürretü’l-Muhâkemât’ın her bölümünde İslam hukuku ile ilgili bir konu açıklanmıştır.
2. *Letâ’ifü’l-Hayâl*: Kaynaklarda söz edilmeyen Nâfiz’e ait Letâ’ifü’l-Hayâl adlı bu eser, bir şiir Mecmûasıdır.
3. *Dîvân*: 229 varaktan oluşan Dîvân’da hemen her nazım şeklinde şiirlerin yer aldığı görülürken en geniş kısmını gazeller oluşturur.

2. 3. 31. Necîb (d.?-ö.1758)⁴⁹

İstanbul’da Eyüp’te doğdu. Asıl adı Mehmed’dir. Gençliğinde Kastamonu’dan İstanbul’a göç eden Hattat Ömer Efendi’nin oğludur. Ünlü hattat Suyolcuzâde Eyyûbî Mustafa Efendi anne tarafından dedesi olduğu için Suyolcuzâde Mehmed Necib Efendi olarak tanındı. Medreseye devam ederek mülâzım oldu. Ağakapılı İsmâil Efendi’den aklâm-ı sitteyi meşk ederek icâzet aldı. Yedikuleli Seyyid Abdullah Efendi’nin hat derslerine devam ederek sülûs ve nesihle kendini geliştirdi. Mirahur Câmîi imamı Emîr Efendi’den de hat meşk etti. Ta’lik ve hurdesinde de çok iyiydi. Sultan III. Ahmed’in şehzadelerinin sünnet şenliklerini anlatan Seyyid Vehbî’nin Surnâme’sini hurde nesta’likle Şâkir Hüseyin Efendi, nesihle Mehmed Necib Efendi yazmakla görevlendirildi. Müderrislik ve Haremeyn teftiş kâtipliği yaptı. Mısır’ın Reşîd şehrine kadı olarak atandı. 1758’de İstanbul’da vefat etti. Eyüp’te Mustafa Ağa Çeşmesi yakınında dedesi Suyolcuzâde Mustafa Efendi’nin yanına defnedildi. Özellikle tarih düşürmede çok mahirdi.

Devhatü’l-Küttâb adlı bir eseri ile Dîvân’ı bulunmaktadır.

---

⁴⁹ Prof. Dr. Beyhan Kesik, NECİB, Suyolcuzâde Mehmed Necib Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3143>

2. 3. 32. Nermî

Mecmû'a-i Tevârîh'te yalnız bir adet tarihi vardır. Mecmûada “Târîh-i es-Seyyid Nermî Efendi” başlığı doğrultusunda seyyid olduğu bilgisini verebiliriz. Nermî mahlaslı şair hakkında hiçbir bilgiye ulaşamamaktadır.

2. 3. 33. Neşâtî

Mecmûa-i Tevârîh'te “Kaşîde-i Neşâtî Efendi” başlıklı kasidesi yer almakta, kaynaklarda ise Neşâtî hakkında bilgi bulunmamaktadır.

2. 3. 34. Nevres-i Kadîm (d.?-ö.1762)⁵⁰

Nevres mahlasını kullanan Abdürrazzâk Efendi Kerkük'te doğdu. Kullandığı mahlası 19. yüzyıl şairi olan Osman Nevres ile karıştırılmaması için Nevres-i Kadîm olarak anıldı. Tahsil durumu bilinmemesine rağmen eserlerinin vaziyeti onun çok iyi bir tahsil gördüğünü ortaya koymaktadır. Hekimoğlu Ali Paşa'nın Tebriz seraskerliği döneminde “hidmet-i kitâbîlik” vazifesine getirilmesiyle 1726'da memuriyete başladı. 1732'de Ali Paşa ile İstanbul'a gelen Nevres-i Kadîm, Ali Paşa'nın bu ilk sadrazamlığında kurduğu kütüphaneye “hafız-ı kütüp” olarak atandı. 1734'te Sahn Medresesine müderris oldu. 1741'de Bosna kadılığına getirildi. Tokat ve Filibe kadılıklarında da bulunan Nevres-i Kadîm görevlerinden azledilip Resmo ve Bursa'da uzun yıllar sürgünde bulundu, buna sebep olarak ise dilinin sivri olması, kızdığı kimseleri hicvetmesi gösterilir.

İkinci defa Bursa'ya sürüldüğünde çok kısa zaman için vefat etti. Kabri Bursa'da, Üftade Camii haziresinde bulunmaktadır.

Divan şiirinin üstatları arasında sayılmaktadır. Üçü manzum, dördü mensur olan yedi eser sahibidir.

1. *Türkçe Dîvân*: Tespit edilebilen Dîvân'da sıra ile 27 kaside, 77 tarih, 1 terci-bend, 1 terki-bend, 1 tahmis, 6'sı nakıs olmak üzere 148 gazel, 16 muamma, 1 lügaz, 8 rubai, 11 kıta, 10 nazım, 16 müfret toplam 3388 beyitlik 317 şiir bulunmaktadır.

---

⁵⁰ Prof. Dr. Hüseyin Akkaya, NEVRES-İ KADÎM, Abdürrazzâk, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=232>

2. *Farsça Dîvân*: Nevres-i Kadîm'in Farsçayı iyi bir şekilde bildiğini gösteren bir eserdir. Bu divanda, 5 kaside, 3 tarih, 2 tahmis, 1 sâkinâme, 65 gazel, 35 muamma ve lügaz, 8 rubai ve kıta, 12 müfret bulunmaktadır.
3. *Gazve-i Bedr*: Hz. Muhammed'in Bedir Gazvesini ihtiva eden 371 beyitlik küçük bir mesnevidir.
4. *Tarihçe-i Nevres*: Hekimoğlu Ali Paşa'nın Revan'daki zaferini ve bu sayede sadrazamlığa getirildiğinde yapılan törenleri ihtiva eden eser mensur olarak kaleme alınmıştır.
5. *Münşe'ât*: Arapça ve Farsça ağırlıklı sanatlı inşa üslubuyla kaleme alınan eser 83 mensur parça ihtiva etmektedir.
6. *Mebâligü'l-Hikem*: Tercüme bir eserdir. İranlı mutasavvıf Abdullâh-ı Ensârî'nin *Ey Derviş* isimli eserinin Nevres-i Kadîm tarafından yapılan tercümesidir.
7. *Tercüme-i Tarih-i Cihângîr Şâh*: Nureddîn Cihangir Şah'ın *Tüzük-i Cihângîrî* adındaki hatırat mahiyetindeki mensur tarih kitabının yine mensur tercümesidir.

2. 3. 35. Ni'met (d.1700-ö.1773)⁵¹

Asıl adı Ni'metullâh'tır. Doğum tarihi çoğu kaynakta 1700 olarak kayıtlıdır. Ârif Hikmet Tezkiresi'nde ve Tuhfe-i Nâilî'de Ni'met'in Ebû Eyyûb Ensârî ruznâmçecisi Abdurrahîm Efendi sülâlesinden olduğu zikredilmektedir. Ni'metullâh Efendi, medrese tahsili görerek 1730-31 tarihinde Mirzâ-zâde Şeyh Mehmed Efendi'nin şeyhülislamlığı zamanında müderris olmuştur. 1754-55 senesinde Galata mollası, sonra Mısır mollası ve Muharrem 1764 tarihinde ise Mekke mollası olmuştur. Daha sonra İstanbul kadılığı payeliğini alan şair, 1769-70 senesinde Altûnî Çuka-zâde Abdullâh Efendi'nin yerine Ordu-yı hümâyûn kadılığına getirilmiştir. Ni'met, Şefkat ve Silahdar-zâde'ye göre 1771-72'de, Ârif Hikmet ve Fatin'e göre 1773'te Şumnu'da vefat etmiştir.

Ni'met, tezkirelerde devrinde önemli devlet görevlerinde bulunmasının yanında şiir ve inşada kabiliyetiyle de tanınmış, özellikle İstanbul'daki çeşme vb. eserlerdeki

---

⁵¹Sevim Alkan, Nİ'MET, Ni'metullâh Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1154>

tarihleriyle dikkati çeken bir şair olarak anılır. Koca Ragıp Paşa'nın meclislerinde de bulunmuş ve şair Haşmet ile latifeleri söz konusudur. Şiirlerinde Arapça ve Farsça terkipleri çokça kullanan şairin dilinin sade olmadığı görülmektedir. Ni'met'in bilinen tek eseri Dîvân'ıdır.

Dîvân: Eserin dibace kısmında yer alan bilgilere göre şair, eserini dönemin padişahı Sultan I. Mahmud'a sunmak maksadıyla tertip etmiştir. Dîvân'da, 1 dibace, 4 kaside, 10 gazel, 97 kıta ve 49 beyit vardır.

2. 3. 36. Nizâmî

Mecmûa-i Tevârih'te bir adet tarih manzûmesi yer almaktadır. XVIII'da yaşayan Nizâmî mahlaslı şairlerin vefat tarihini en geç 1742 alabilmemiz kaynaklarda karşılaştığımız Nizâmî mahlaslı şairlerin mecmûada yer alan Nizâmî ile uyuşmamasına sebebiyet vermektedir.

2. 3. 37. Nushî

Mecmû'a-i Tevârih'te yalnız bir adet tarihi vardır. Kaynaklarda Nushî mahlaslı bir şaire rastlanmamaktadır.

2. 3. 38. Pîrî-zâde Osman

“Mecmûa-i Tevârih'te Esbiyye-i Maḥdûm-ı Mükerrer ‘Oşmân Efendi el-‘Arîf Pîrî-zâde” başlıklı, Osmanlıca ve “Kaşîde-i ‘Arabiyye-i ‘Oşmân Efendi der-Sitâyiş-i Düstûr-ı Ekrem ü Şadr-ı ‘Âlî-Efḫam” başlıklı bir Arapça kasidesi bulunmaktadır. Kaynaklarda hakkında bilgi tespit edilememektedir.

2. 3. 39. Rahmî (Kırımî) (d.?-ö.1752)⁵²

Mustafa Rahmî Efendi, şâir ve vakanüvis olup Kırım Bahçesaraylıdır. Kırımî Rahmî Efendi adıyla bilinir. Devrin veziri İbrahim Paşa'nın dairelerinde bulundu ve oğlu Mehmed Paşa'nın mühürdârlık hizmetine tayin edildi. 1747-48'de İran sefîri olarak tayin edilen Kesriyeli Hacı Ahmed Paşa maiyetinde onun mektupçusu olarak İran'a gitti. Üsküdar'dan Hemedân'a kadarki şehirler, kasabalar, Karaduhan ve diğer yerlerin isimleri, aralarındaki mesafe ve süreyi belirttiği, karşılaştığı birtakım olayları kaydettiği Sefâret-nâme-i İran'ı kaleme aldı. İstanbul'da 1752'de vefat etti.

⁵² Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, RAHMÎ, Mustafa Rahmî Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6747>

Bilgi ve irfânıyla meşhur bir şairdir. Tarih düşürmede mâhirdir. Sefâretnâme-i İran'ının yanı sıra mürettep bir Dîvân'ı vardır.

2. 3. 40. Râsih (d.?-ö.1768)

Mecmûa-i Tevârîh'te “Tārîh li-Muhammed ‘Azîz Râsih” bir tarih manzûmesi bulunan Râsih, kaynaklarda aynı mahlaslı bir şâirin daha yer alması, Mecmûa-i Tevârîh'te kendisini tespit edebilmemiz için yeterli bilgi olmaması sebebiyle tespit edilememektedir.

2. 3. 41. Râsim (d.1688-ö.1756)⁵³

1688'de İstanbul'un Eğrikapı semtinde doğdu. Doğduğu semtten dolayı “Eğrikapılı” lakabıyla tanındı. Babası, Molla Aşkî Mescidinin imamı hattat Yûsuf Efendi'dir. Sadrazam Şehid Ali Paşa tarafından 1714 yılında açılan Galata Sarayına muallim tayin edildi. Burada uzun yıllar pek çok talebeye hüsn-i hat dersi verdi. Bütün hat üstatları gibi, Mehmed Râsim'in de arzusu Topkapı Sarayına hoca olarak tayin edilmektir. Bu isteğine ancak 1737 yılında erişebildi. 14 Mayıs 1756 veremden ölen Mehmet Râsim Efendi, Eğrikapı dışındaki kabristana gömüldü. Ayvansarâyî onun şiir yazmadaki maharetinin akranlarından üstün olduğunu bildirir. Râsim'in Dîvânçe ve Münşe'ât olmak üzere iki eseri vardır.

Dîvânçe'si ile Münşe'ât'ı vardır. Münşe'ât ise Dîvânçe'nin sonunda yer almaktadır.

Râsim'in şiirlerinin önemli bir kısmı tarih manzûmelerinden oluşmaktadır. Bunun dışında kalan şiirlerde dinî-tasavvufî unsurlar fazla yer almaz. Dîvânçe'de yer yer hikemî üslupla yazılmış şiirler bulunsa da daha çok âşıkane edayla yazılmış şiirler mevcuttur.

⁵³ Arş. Gör. Ramazan Ekinci, RÂSİM, Eğrikapılı Mehmed, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=120>

2. 3. 42. Resmî (d.1700-ö.1783)⁵⁴

Asıl adı Ahmed'dir. 1700-01 tarihinde Girit'in Hanya kentinde dünyaya geldi. 1733-34'te İstanbul'a gelen Resmî Ahmed Efendi birkaç yıl içinde mükemmel bir biçimde ilim öğrenerek Tavukçu damadı Reisülküttâb Mustafa Efendi'ye damat oldu. Kısa sürede hacegâna dâhil olan şair, kısa zamanda yüksek makamlara geldi ve etrafında imrendirici bir örnek olarak gösterildi. 1757'de Viyana'ya III. Mustafa'nın tahta çıktığını duyurmak üzere sefir olarak gönderildi. Anadolu Muhasebecisi, 1762-63-1764-65 tarihleri arasında sefirlik yaptığı Prusya'dan dönerek aynı yıl sadrazam mektupçusu ve daha sonra Çavuşbaşı, 1766-67'de mutfak emini, 1767-68 tarihinde tersane emini, 1768-69'da ruznâme-i evvel, takiben sadrazam kethüdası, kısa sürelerle ruznâme-i evvel ve muhasebe-i evvel, 1770-71'de ikinci defa kethüda oldu. 1774-75'te kethüdalığı devam ederken Rusya harbinde murahas-ı evvel oldu ve ordunun İstanbul'a dönüşünde bu görevinden ayrıldı. 1775-76'da önce mutfak emini, daha sonra şikk-ı sâni defterdârı ve ruznâme-i evvel oldu. Hayatının son yıllarında, Halil Hamid Paşa'nın sadrazamlığı sırasında 1782-83'te süvari mukabalecisi olarak görev yaptı. 31 Ağustos 1783'te vefat etti ve Üsküdar'a defnedildi.

Kâtip, dirayetli ve şair olan Resmî'nin Hamiletü'l-Kübera ve 1768-69 muharebesine dair Hulasatü'l-İtibar adlı eserleri vardır. Râgıp Paşa'nın tavsiyesi üzerine hazırladığı Sefinetü'r-Rü'esâ ismiyle anılan eseri de 64 reisülküttabın biyografilerini içermektedir.

2. 3. 43. Reşîd (d.?-ö.1770)⁵⁵

İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. Çeşmî-zâde ailesinden Mekke kadısı iken vefat eden Mehmed Sa'îd Efendi'nin oğlu olan şair, bu yüzden Çeşmî-zâde sanıyla meşhur oldu. Öğrenimini tamamladıktan sonra 1740-41'de müderris oldu. 1750 yılında Valide Sultan Medresesi, 1754'te ise Receb Paşa Medresesi müderrisliğine atandı. 1766 ile 1768 yılları arasında vakanüvislik yapan Reşîd, 1770 yılında Süleymaniye Darülhadis müderrisliğine atandı. Bu görevindeyken sağlığını kaybeden şair, aynı yıl

⁵⁴ Doç. Dr. Yasemin Mumcu, RESMÎ, Resmî Ahmed Paşazâde, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2667>, Şeyma Benli, Resmî, Ahmed, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=121>

⁵⁵ Yrd. Doç. Dr. Yunus Kaplan, REŞÎD, Mustafa Reşîd Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=966>

vefat etti ve Rumeli Hisarı mezarlığına defnedildi. Eniştesi Sâmi Efendi “Reşîd-i Çeşmîzâde ide me’vâyı mekân âmîn” mısraını ölümüne tarih olarak düşürmüştür.

Daha çok yazdığı Çeşmî-zâde Tarihi ile meşhur olan Çeşmî-zâde Mustafa Reşîd’in, bunun dışında Dîvân’ı, Aksa’l-Ereb fi Tercemeti Mukaddimeti’l-Edeb adlı bir tercümesi bulunmaktadır. Eserleri:

1. *Dîvân*: Dîvân’da 20 kaside, biri Farsça 143 gazel, 2 murabba, 49 kıta, 5 mesnevi, 1 terci-i bend, 5 tahmis, 11 rubai, biri Farsça 31 matla ile 7 müfred bulunmaktadır.
2. *Çeşmî-zâde Tarihi*: Mustafa Reşîd Efendi bu eserinde, vakanüvis olarak atandığı 3 Aralık 1766’dan III. Mustafa’nın kızı Hatice Sultan’ın doğum tarihi olan 13 Haziran 1768 tarihine kadarki olayları anlatmıştır.
3. *Aksa’l-Ereb fi Tercemeti Mukaddimeti’l-Edeb Tercümesi*: Zemahşeri’nin aynı adlı eserinin tercümesidir.

2. 3. 44. Sa’îd (d.?-ö.1761)

Mecmûa-i Tevârîh’te bir tarih manzûmesi ve bir kasidesi yer almaktadır. Yeterli bilgi mevcut olmadığından Sa’îd mahlaslı şâir tespit edilememektedir.

2. 3. 45. Sâlim (ez-Hâcegân) (d.?-ö.1746/1757-58)⁵⁶

Trabzon’da Defterdar Kethüdâsı Hasan Efendi’nin oğlu olarak dünyaya gelen Sâlim’in asıl adı Mehmed’dir. Önce Damad İbrahim Paşa’ya intisap etmiş, sonra da onun oğlu Genç Mehmed Paşa’nın divan kâtipliğini ve Kapudan Mustafa Paşa’nın mektupçuluğunu yapmıştır. Sultan I. Mahmud devrinde 1157-58 yılında Hindistan’a elçilik payesiyle gönderilmiş, aynı yıl orada vefat etmiştir. Şairin, tezkirelerde mevcut şiirlerinden başka bir eserine rastlanmamıştır.

Tezkirelerde; Trabzonlu Sâlim Efendi’nin şairliğinin kemalde olduğu şiir, inşâ ve hatt-ı imlâda gayet mâhir olduğu, hoş sohbet, nüktedan, hakikate vâkîf, hafızası kuvvetli, tasavvuf ilmine aşina ve ilim meclislerinde hazır bulunan, üç dilde şiir söyleme kudretine sahip kıymetli bir şair olduğu belirtilir.

⁵⁶ Yrd. Doç. Dr.Nurgül Sucu, SÂLİM, Mehmed Sâlim Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1282>

2. 3. 46. Sâlim (d.1688-ö.1743)⁵⁷

Şeyhülislâm Mirzâ Mustafa Efendi'nin oğlu olan Mirzâzâde Mehmed Sâlim Efendi şairliği ve yazarlığı yanı sıra âlim bir zattır. Erken yaşlarından itibaren ilim tahsiline başladı, 1713'te yirmi beş yaşında iken Süleymaniye Medresesine daha sonra Darülhadis-i Süleymaniye'ye atandı. Galata kadılığına getirildi, 1715'te Mekke payesi verildi. Damat İbrahim Paşa'ya sunduğu tezkiresi ile 1723'te İstanbul kadısı olarak görev aldı. Aynî Tarihi tecümesi için kurulan heyette görev aldı. Anadolu ve Rumeli kazaskerliği görevlerinde bulundu. Sâlim'in ölümü ile ilgili pek çok rivayet bulunmaktadır. Bursalı Mehmed Tâhir, 1743'te Mufrik'ta, Mehmed Süreyyâ 1739'da Trablusşam'da, Fatim ve Ramiz yer belirtmeden 1743'te vefat ettiğini söyler. Kabri İstanbul'da Bozdoğan semtinde, babasının yanındadır.

Tespit edilen eserleri şunlardır:

1. *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*: Mirzâzâde Mehmed Sâlim Efendi'nin eserlerinin en mühimidir. 1688-1722 yılları arasında yaşamış 423 şairin hayatı yer alır.
2. *Dîvân*: Dîvân'da 2 münacat, 1 mevlid, 8 na't, 22 methiye, 1 kalemiye, 3 mesnevi, 14 musammat, 6 lügaz, 11 mektup ve tezkere, 294 gazel, 23 tarih, 39 muamma, 36 kıta, nazm ve rubai, 174 matla ve müfret bulunmaktadır.
3. *Neylü'r-Reşâd fî-Emri'l-Cihâd*: Bir mukaddime ve 17 bölümden oluşmaktadır. Mukaddime cihat ve gazanın faziletlerinden bahseder. Sultan Mahmud Han'a yazılmıştır.
4. *Ikdu'l-Cumân fî-Târihi Ehli'z-Zamân Tercümesi*: Aynî Tarihi'nin 11 cüz'ünün tercümesidir.
5. *Selâmettü'l-insân fî Muhâfazati'l-Lisân*: Sarf ve nahiv kurallarını içeren Arapça bir eserdir.
6. *Mâhiyyetü'l-Âşık*: Tasavvuf, siyer, tabakalar ve tarih manzûmelerinden oluşan bir eserdir.

Bunlar haricinde Sâlim'in tezkiresinden ve Bursalı Mehmed Tahir'in eserinden bildiğimiz, kimisi müsvedde halinde kalmış haşiye ve şerh şeklinde dinî-edebî risaleleri

⁵⁷ Yrd. Doç. Dr. Elif Ayan Nizam, SÂLİM, Mirzâ-zâde Mehmed (Emin) Efendi, <http://www.turkedebiyatilismlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1013>

de vardır. Lugat-i Vassâf Tercümesi, Akâyid-i İmâm Tahâvî (İmam Ahmed b. Cafer el-Hanefî) Tercümesi, Hikmetü'l-Ayn Şerhi, Türkçe-Farsça-Arapça Lugat, bunlardandır.

2. 3. 47. Sezâyî (d.?-ö.1774'ten önce)⁵⁸

Sultan III. Mustafa (1757-1774) dönemi şairlerinden olan Sezâyî Teşrifatçı İzzî Efendi'nin eniştesi olarak tanınmıştır. Manastırlıdır. Kaynaklarda, övülmeye değer şairlerinin olduğu belirtilir.

2. 3. 48. Sıdkî (d.?-ö.1747/48)⁵⁹

Asıl adı Abdullah'tır. Şiir ve inşâyı Nahifî'den öğrendiği için "Nahifî Sıdkî'si" olarak tanındı. Nuh Efendi'den mülazım oldu. Tikveş'te kadı olarak görev yapması sebebiyle Tikveş Kadısı namıyla da anıldı. 1747-48 yılında vefat etti. Sicill-i Osmanî'de ise ölüm tarihi 1748-49 olarak gösterilmektedir

Tezkirelerde, işitme özürülü olmakla birlikte geniş bilgisiyle tanınan, ince sözlü, dürüst, basiret sahibi bir kimse olduğu söylenir. Ona ait kalan tek şiir örneği tezkirelerdeki bir beyitten ibarettir.

2. 3. 49. Subhî (d.1710?-ö.1769?)⁶⁰

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemekle birlikte 1710'lu yılların başında doğduğu tahmin edilmektedir. Asıl adı Mehmed'dir. İyi bir öğrenim gördü. Babasının mesleği olan kalemiyeye girdi. Sadâret mektupçusu İsmâil Efendi'ye intisap etti ve sadâret mektupçuluğunda göreve başladı. Dîvân-ı Hümâyun kâtipleri arasında hâcegânlığa kadar yükseldi. 1739'da Nuh Efendizâde Ali Paşa'nın sadrazamlığında vak'anüvisliğe getirildi. 1753'te yeniçeri kâtipliği, 1755'te başmuhasebeciliğe, 1756'da yeniden arpa eminliğine, 1757'de Darphâne-i Âmire eminliğine, 1759'da yeniden yeniçeri kâtipliğine getirildi. 1767'de tekrar başmuhasebeciliğe getirildi ve dördüncü kez yeniçeri kâtipliğine tayin edildi. Bu görevdeyken Erhan Afyoncu'ya göre 1769'da Osmanlı-Rus savaşında Babadağı kışlağında vefat etti.

Eserleri şunlardır:

⁵⁸ Doç. Dr. Tuncay Bülbül, SEZÂYÎ,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=541>

⁵⁹ Mehmet Akçara, SİDKÎ, Abdullah Sıdkî Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6688>

⁶⁰ Prof. Dr. Beyhan Kesik, SUBHÎ, Subhî Mehmed Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3147>

1. *Tarih-i Subhî (Tarih-i Vekai)*: İki ciltlik bir eserdir. Eser, 1 Ekim 1730 tarihinde I. Mahmud'un cülûsundan başlayıp 8 Şubat 1744'te Ayşe Sultan'ın Ahmed Paşa ile evlenmesini anlatarak sona erer.
2. *Târih-i Şâhân-ı İran*: Şerefeddin Fazlullah-i Kazvinî'nin Tevârih-i Mülûkü'l-Acem adlı tarihinin Türkçeye tercümesidir.
3. *Tarih-i Belgrad (Müzâkerât-ı Sulhiyye Tarihçesi)*: 1736-1739 savaşı, bunun sonunda yapılan Belgrad anlaşmasını anlatan eser, birkaç varaklık giriş ve ilâve metin dışında Subhî Tarihi'ndeki ilgili bölümün aynısıdır.

2. 3. 50. Şâkir (d.?-ö.1744/45)⁶¹

Basra valisi Gümrükçü Hüseyin Paşa'nın torunu olan Şâkir Bey'in asıl adı Hüseyin'dir. İstanbul doğumludur. Gümrükçü Hüseyin Paşazâde Hüseyin Şâkir Bey olarak tanındı. Medrese eğitimi aldı ve 1719-20 yılında müderrisliğe başlayıp Süleymaniye Medresesi müderrisliğine kadar yükseldi. Süleymaniye Darülhadisî muhaddisliği, Mahmud Paşa mahkemesi naipliği yaptı. 1742'de Halep kadılığına tayin edildikten birkaç yıl sonra 1744-45'te Halep'te vefat etti.

Bilinen iki eseri vardır. Bir Dîvân'ı bulunmakla birlikte bir de müsvette halinde kalan ancak daha sonra Subhî Efendi tarafından kendi tarihi ile birleştirilen Tarih-i Sâmi ve Şâkir ve Subhî adıyla yayınlanan Tarih'i bulunmaktadır.

2. 3. 51. Şeref (d.?-ö.1748)⁶²

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Mehmed'dir. Es'adzâde Abdurrahim Fâiz Efendi'nin oğlu olduğundan Es'adzâde Mehmed Şeref Efendi olarak tanındı. Mehmed Ebussuud Efendi'nin torunu, Seyyid Vâkîf Efendi'nin kardeşidir. Medrese öğrenimi görerek mülâzım oldu. 1729-30 yılında müderris oldu. Süleymaniye Medresesi müderrisliğine kadar yükseldi. Bu görevde iken 1748 yılında vefat etti.

---

⁶¹ Prof. Dr. Beyhan Kesik, ŞÂKİR, Gümrükçü Hüseyin Paşazâde Hüseyin Şâkir Bey, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2831>

⁶² Prof. Dr. Beyhan Kesik, ŞEREF, Es'adzâde Mehmed Şeref Efendi, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2677>

Mehmed Şeref Efendi hattının güzelliği ile meşhur olup şiir ve inşada başarılıydı. Eserlerine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Sâlim ve Râmiz tezkirelerinde şiirlerinden örnekler bulunmaktadır.

2. 3. 52. Şerîf (d.1717-ö.1790)⁶³

İstanbul'da doğdu. Kadın divan şairlerinden Zübeyde Fıtnat Hanım'ın kardeşidir. Babası Şeyhülislam Ebûishakzâde Mehmed Esad Efendi, annesi ise Şeyhülislam Mirzâzâde Şeyh Mehmed Efendi'nin kızı Hatice Hanım'dır. Yirmi bir yaşındayken Sahn-ı Semân müderrisleri arasına katıldı. 1754'te Diyarbakır, 1760'ta Bursa, 1766'da İstanbul kadısı, 1771'de Anadolu kazaskeri, 1775'te Rumeli kazaskeri ve Vassafzâde Mehmed Esad Efendi'nin istifası üzerine de 1778'de şeyhülislam oldu. Dört buçuk yıl bu görevde kaldıktan sonra kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. 1789'da III. Selim tarafından ikinci defa şeyhülislamlığa getirildi; fakat yaşlılığından dolayı iki ay sonra azl edildi. 23 Mayıs 1790'da vefat etti. Eserleri şunlardır:

1. Dîvân: Mehmed Şerîf Efendi'nin Türkçe, Farsça ve Arapça şiirlerini ihtiva eden eseridir. Dîvân, tevhit tarzında 1 murabba, na't olarak söylenmiş 14 rubai, 2 kaside, 6 tahmis, kaside ve kıta şeklinde 19 tarih, 167 gazel, 2 kıta, 83 matla, 2 lugaz ve 11 muammadan oluşmaktadır.
2. Füsûlü'l-Ârâ fi Şâni'l-Mülûk ve'l-Vüzerâ: Siyâsetnâme türünde, bir mukaddime, beş fasıl ve bir hatimeden oluşan on yedi yapraklık mensur bir eserdir.
3. Letâifü'l-Kemâl: Seçme şiirler ihtivâ eden bir Mecnûa olup bugüne kadar ele geçmemiştir.

Mehmed Şerîf Efendi, kaynaklarda üç dilde şiir söyleyen, şiire ve inşaya muktedir bir şahsiyet olarak tanıtılmaktadır.

2. 3. 53. Şeyh Mü'min

Mecnûa-i Tevârîh'te "Târîh-i eş-Şeyh Mü'min Efendi" başlığı altında bir adet tarih manzûmesi bulunmaktadır. Kaynaklardan hakkında bilgi elde edilememektedir.

---

⁶³ Dr. Ömer Gökhan Yağcı, ŞERÎF, Mehmed Şerîf Efendi, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=27>

2. 3. 54. Tab'î

Mecmûa-i Tevârîh'te bir tarih manzûmesi ve bir kasidesi yer almaktadır. Yeterli bilgi mevcut olmadığından Tab'î mahlaslı şâir tespit edilememektedir.

2. 3. 55. Tâhir Mustafa

Mecmûa-i Tevârîh'te “Târîh-i ‘Arabî li-Ṭâhir Muştafâ Efendi el-Müderriş” başlıklı bir adet tarih manzûmesi yer alan Tâhir Mustafa hakkında bilgi elde edilememektedir. Manzûmenin başlığından hareketle kendisinin müderriş olduğu bilgisini verebiliriz.

2. 3. 56. Tâhir (d.1720-ö.1770?)⁶⁴

Antep'te doğan ve burada yaşayan Tâhir Efendi, Ebû Sa'id Muhammed Hadîmî adlı bir zatın düştüğü tarihe göre 1720'de doğdu. Ölüm tarihi bilinmemekle birlikte Tâhir Efendi'nin torununa yazdığı bir tarihten hesap ederek 1770 yılında hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Kendi yazdığı tarihten hareketle 1761'de medreseden icazet aldı.

Kendi zamanında şahit olduğu pek çok olaya tarih düşürmesiyle bilinir. Zamanının şairleri tarafından yazılan methiyelerle Tâhir Efendi'nin âlim ve fâzıl bir zat olduğunu anlamaktayız.

2. 3. 57. Vahîd (d.?-ö.1758/59)⁶⁵

Asıl adı Ömer'dir. Enderun'da yetişen ve Şehremini civarında oturan Gümrük Emini olan Dilaver Ağa'nın oğludur. İstanbul'da doğdu. İstanbul defterhane kaleminde yetişerek teşrifatçılığa kadar yükseldi. 1740'da maliye tezkirecisi; 1746'da piyade mukabelecisi; 1753 ve 1754-55'te iki defa sipahi katibi; daha sonra başmuhasebeci oldu. Mevlevî tarikatına girerek bir müddet kendi isteği ile münzevi bir hayat yaşadı. Kalem arkadaşı Râgıb Paşa'nın sadrazamlığı dönemi ve III. Mustafa'nın saltanatı sırasında, 1759 yılında reisülküttab olarak tayin edildi. Bu görevinin kırkıncı günü, yetmiş yaşını geçtiği bir zamanda Zilkade 1758-59'da vefat etti.

⁶⁴ Doç. Dr. Halil İbrahim Yakar, TÂHİR,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=274>

⁶⁵ Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, VAHİD, Dilâver Ağa-zâde Ömer Vahid Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4629>

Osmanzâde Taib'in Hadikatü'l-Vüzerâ'sını Râmî Paşa'dan İbrahim Paşa'ya kadar zeyletti ve Râgıb Paşa'ya sundu.

2. 3. 58. Vâsıf (d.?-ö.?)⁶⁶

Adı Hamza Vâsıftır. Vanlıdır. Hayatı ve eserleri hakkında kaynaklarda yeterli bilgi yoktur. Hüsn-i hattın sülüs ve nesih çeşitlerinde yetkinlik kazandıktan sonra resmi dairelerin yazı işlerinde çalıştı. Mektûbî Kalemî Halifeleri'nden iken, eski sadrazam Muhsin-zâde Abdullah Paşa'ya birçok sancakta dîvân kâtipliği yaptı. 1785 tarihinden önce vefat etti. Özellikle dîvânî hattında meşhur bir şâir ve münşî olduğu kaydedilir. Şâirliği ve münşîliğine yapılan övgülere rağmen kendisinden bahseden kaynaklarda şiirlerinden ya da eserlerinden örnek verilmemiştir.

2. 3. 59. Vâsık (d.-ö.1751/52)⁶⁷

Asıl adı Mehmed Emîn'dir. İstanbul'da doğdu. Annesi, İlâhîzâde lakabıyla tanınan Bağdat Mollası Abdullah Efendi'nin kızıdır. Babası ise müderrislik ve kadılık yapmış Kütahyalı Madrûb Emîn Yûsuf Efendi'dir. Müderris olan Vâsık, Tekirdağ'da kadı naipliği, Şam, Halep ve Mekke'de kadılık görevinde bulundu. Mekke'deki görevi sırasında veya bu görevden dönerken 1751-52 yılında vefat etti. Ölümü için, "ta'alluk-ı isti'câl", "feyz-i rûhânî" terkipleriyle tarih düşürüldü.

Vâsık'ın kaynaklardan ve şiirlerinden Mevlevî olduğu anlaşılmaktadır. Kaynaklarda marifet ehli, hoş sohbet, olgun, asil, namuslu, akıllı bir kişi olduğu, "âlimâne" ve "belîgâne" şiirler yazdığı belirtilmektedir. Eldeki tek eseri Dîvân'ıdır.

2. 3. 60. Zeynî (d.?-ö.1762-63)⁶⁸

Mecmû'a-i Tevârîh'te yer alan bilgi doğrultusunda Zeynî Ahmed Efendi'nin Şeyhülislâm İshak Efendi'nin oğlu olduğunu söyleyebiliriz. Babası İshak Efendi, Paşmakçızâde Ali Efendi'nin kızıyla evlendi. Bu evlilikten iki oğlu oldu. Küçük oğlu Zeyneddin Ahmed Efendi (ö.1762-63) babası gibi müderrislik yaptı. Büyük oğlu Yahyâ Efendi de Anadolu kazaskerliğine kadar yükseldi. Bu bilgiler haricinde kaynaklarda

⁶⁶ Yrd. Doç. Dr. Munise Koç, VÂSIF, Hamza Vâsıf Efendi, <http://www.turkedebiyatiisimlersonzlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4922>

⁶⁷ Yrd. Doç. Dr. İncinur Atik Gürbüz, VÂSIK, İlâhîzâde, Madrûbzâde, <http://www.turkedebiyatiisimlersonzlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=57>

⁶⁸ Bünyamin Tan, İSHAK EFENDİ, Ebûishakzâde, <http://www.turkedebiyatiisimlersonzlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5332>

XVIII. yy.'da yaşamış olan Zeynî Ahmed Efendi'ye dair başka bir bilgiye rastlanamamaktadır.

2. 4. Nazım Şekilleri

Mecmûa'da bir adet derkenar ile toplamda 111 metin bulunmaktadır. Mecmûa-i Tevârih'in tarih manzûmelerinden müteşekkil bir derleme olduğunu göz önüne aldığımızda mecmûada en fazla tarih manzûmelerinin bulunması tabîî bir durum olacaktır. Hekîm-zâde Ali Paşa'nın ikinci defa sadâretinine yalnızca tarih değil, kasîde, kıt'a-i kebîre, kıt'a-i sagîre, rubâ'î nazım şekli ile de şiirler söylenmiştir. Mecmûa-i Tevârih'in sahibi olması sebebi ile en fazla metin Hasîb Efendi'ye aittir. Toplamda 7 tarih, 4 kasîde, 1 kıt'a-i kebîre ve 1 kıt'a-i sagîresi olmak üzere 14 şiiri bulunmaktadır. Mecmûada yer alan şairlerin şiirlerinin nazım şekil ve türlerine göre dağılımından bir tablo oluşturacak olursak;

Tablo 2. 1. Mecmûa-i Tevârih'teki Şâirlerin ve Şiirlerinin Nazım Şekil ve Türlerine Göre Dağılımı

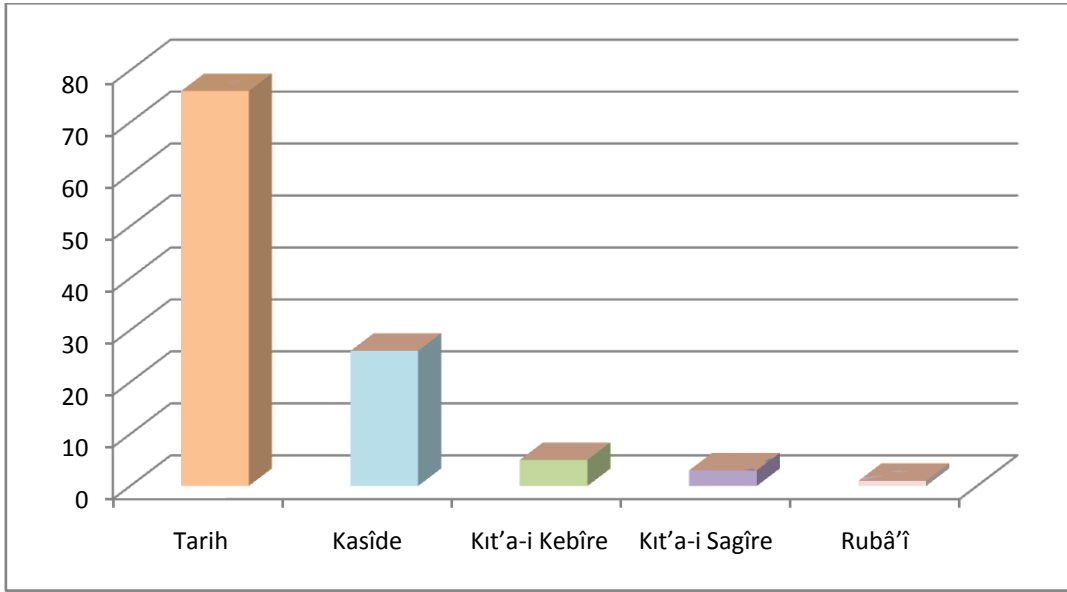
	Şâirler	Tarih	Kasîde	Kıt'a-i Kebîre	Kıt'a-i Sagîre	Rubâ'î
1	'Abdülatîf		1			
2	'Ârif	1				
3	'Âsım	1				
4	'Âtîf	1	1	1		
5	Bâkî		1	1		
6	Behâyî-zâde Rahmî	1				
7	Cezbî	1				
8	Cûdî		1			
9	Dâniş	2				
10	Elîfî-zâde Feyzî	1	1			
11	Emîn		1			
12	Es'ad	1			1	

13	Fâ'iz	1				
14	Fehîm	1				
15	Fethî	3	1			
16	Feyzî	1				
17	Hamîd	1				
18	Hanîf	1				
19	Hasîb	7	4	1	2	
20	Haşmet	1				
21	Hâtif	1	1			
22	Hıfzî	4	1			
23	Hilmî	1				
24	'İlmî		1			
25	'İsmet	1				
26	'İzzî	1				
27	Kâzım	1	1			
28	Meylî	1	2			
29	Mislî	5				1
30	Nâfiz	1		1		
31	Necîb	1				
32	Nermî	1				
33	Neşâtî		1			
34	Nevres-i Kadîm	1				
35	Ni'met	1				
36	Nizâmî	1				
37	Nushî	1				
38	Pîrî-zâde Osmân		2			
39	Rahmî	3				
40	Râsîh	1				
41	Râsîm	5				
42	Resmî	1				

43	Reşîd		2			
44	Sa'îd	1	1			
45	Sâlim (ez-Hâcegân)	1				
46	Sâlim	1				
47	Sezâyî	1				
48	Sıdkî	1		1		
49	Subhî	1				
50	Şâkir	1				
51	Şeref	2				
52	Şerîf	1				
53	Şeyh Mü'min	1				
54	Tab'î	2				
55	Tâhir	1				
56	Tâhir Mustafa	1				
57	Vahîd	1				
58	Vâsîf	1				
59	Vâsık		1			
60	Zeynî	1	2			
	Toplam	76	26	5	3	1

genel itibari ile tarih manzûmelerinin ağırlıkta olduğunu görmekteyiz ve bu tabloya göre tarihlerden sonra en fazla kasîdelerin yer aldığı görülürken rubâ'î nazım şeklinin en az kullanılan nazım şekli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Grafik 2. 1. Mecmûa-i Tevârîh'teki Şâirlerin ve Şiirlerinin Nazım Şekil ve Türlerine Göre Dağılımı

2. 5. Aruz Kullanımı

Mecmûa-i Tevârîh'teki şiirler aruzun 6 bahrinden meydana gelen 11 farklı vezin ile yazılmıştır. En çok karşılaştığımız, aruzun hezec bahrine ait, mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün vezni olurken onu takip eden sırada remel bahri vezni olan, feilâtün feilâtün feilâtün feilün vezni gelmektedir. En az kullanılan vezinler ise yine hezec bahrinin, mefûlü mefâilün mefûlü mefâilün vezni ile münserih bahrinin müfteilün fâilün müfteilün fâilün veznidir.

Tablo 2. 2. Mecmûa-i Tevârîh'te Aruz Kullanımı

Sıra No	Bahir		Kullanılan Kalıp	Adet
		1	Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	37
1	Hezec	2	Mefûlü mefâilü mefâilü feülün	4
		3	Mefûlü mefâilün mefûlü mefâilün	1
		4	Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	10
		5	Fâilâtün fâilâtün fâilün	2

2	Remel	6	Feilâtün feilâtün feilâtün feilün	26
		7	Feilâtün feilâtün feilün	2
3	Muzâri	8	Mefûlü fâilâtü mefâilü fâilün	3
4	Müctes	9	Mefâilün feilâtün mefâilün feilün	11
5	Münserih	10	Müfteilün fâilün müfteilün fâilün	1
6	Hafîf	11	Feilâtün mefâilün feilün	2
Toplam	6	11		99

Arapça ve Farsça bulunan metinleri incelememize dahil etmememizden dolayı değerlendirilen metin sayısı bu mevzuda 99'a düşmektedir. 10 adet Arapça ve 1 adet Arapça-Farsça mülemma metin ile 1 adet vezni tespit edemediğimiz Farsça tarih mısrası daha bulunmaktadır.

Mecmûa-i Tevârîh'teki manzûmeleri, tarih manzûmelerinin hayli fazla olması sebebi ile Zîver Paşa Dîvânı ve Antepli Aynî Dîvânı üzerinde vezin kullanımını açısından kıyaslama niyetindeyiz. Zîver Paşa Dîvânı'nda 675 adet, Antepli Aynî Dîvânı'nda ise 522 adet tarih manzûmesi yer almaktadır. Bunlardan Zîver Paşa Dîvânı'nda en sık kullanılan vezin Mecmûa-i Tevârîh ile benzerlik göstermektedir ve 265 şiirde aruzun hezec bahrine ait mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün vezni kullanılır. Onu takip eden sırada yine hezec bahrinden bir vezin olan fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün vezni gelir, o da 244 şiirde kullanılır. Antepli Aynî Dîvânı'nda ise 522 adet şiirin 212'si hezec bahrine ait fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün vezni ile en çok kullanılan vezindir. Bu defa diğer iki çalışmadan farklı olarak hezec bahrine ait mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün vezni ikinci sıradadır. Ve Antepli Aynî Dîvânı'nda 125 şiirde kullanılmıştır.

Sırası değişse de en sık kullanılan vezinlerin; mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün, fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün, feilâtün feilâtün feilâtün feilün vezinleri olduğunu ifade edebiliriz. Zîver Paşa Dîvânı'nda da Antepli Aynî Dîvânı'nda da feilâtün feilâtün feilâtün feilün vezni kullanım bakımından üçüncü sıradadır.

3. BÖLÜM: TARİH TÜRLERİ VE MECMÛA-İ TEVÂRÎH'TEKİ TARİHLER

3. 1. Mecmûa-i Tevârîh'te Tarihi Veren Beyitler

Hekim-zâde Ali Paşa'nın ikinci defa sadrazam olması üzerine yazılan tarih manzûmelerinin kimisinin son beyti, kimisinin son mısraı/acûzu, tarihi vermektedir. Bunların yanı sıra Feyzî'nin 5 beyitlik, 'Âtîf'in 20 beyittik tarih manzûmelerinde her mısra tarihi vermektedir. 95 adet beyit/mısra tarih tepit ettiğimiz mecmûanın bir mısraı hariç tamamı 1155 tarihini vermektedir. Bahsi geçen beyitte ise Ali Paşa'nın ilk sadâret tarihi olan 1144 tarihi verilmiştir.

Gelüp iki suhan-pîrâ idüp târîhini itmâm

“Maḥall oldu ‘Alî Pâşāya şadr-ı âşafî ḥaḳḳā” (sene 1144) (25b-Mislî)

Tarih beyit/mısralarını toparlayacak olursak aşağıdaki gibi bir tablo oluşturabiliriz.

Tablo 3. 1.Mecmûa-i Tevârîh'te Tarihi Veren Beyitler

Sayı	Şâirin Mahlası	Tarih Beyitleri/Mısraları	Varak Numaraları
1	Es'ad	Şaḳın endîşe-i ekdâr çekme müsterîḥ ol kim “‘Alî Pâşā-yı ‘ālî yine zîb-i şadr-ı vâlâdır” (sene 1155)	2a
2	Sâlim	Oldı târîḥ anîñ-çün saña “şeyḥü'l-vüzerâ” Dâ'imâ dâ'im ide zâtiñi Mevlâ-yı Ḥamîd (sene 1155)	3a
3	Âsım	“Ḥamdüllâḥ ‘adli yümniyle Aldı mühri yine ‘Alî Pâşā” (sene 1155)	3b
4	Hasîb	“Yine mühre muvaffaḳ oldu ‘adliyle ‘Alî Pâşā” (sene 1155) “Sezâ-vâr oldu yümni-i mühr-i iclâle ‘Alî Pâşā” (sene 1155)	4b
5	Zeynî	“Ṭaḳındı yine mühr-i dâd u inşâfı ‘Alî Pâşā” (sene 1155) “Vezîr-i bî-‘adîl oldu kerem kâni ‘Alî Pâşā” (sene 1155)	4b
6	Nevres-i Kadîm	Kim ‘ömr-i girân-mâyesine fâl ola Nevres	6a

		Tārīḥ-i mükerrer aña “şeyḥü’l-vüzerā”dır (sene 1155)	
7	Şâkir	Didi Şâkir bendesi şādân olup tārīḥini “Şadr-ı vâlâyı ‘Alî Pâşâ yine kıldı maḳâm” (sene 1155)	6a
8	Hanîf	Şadra teşrîf eyleyüp tārīḥini didim Ḥanîf “Buldı şâhib devletin ḥaḳḳâ yine mühr-i cemîl” (sene 1155)	6b
9	Şerîf	Hemân dergâhına rû-mâl idüp ‘arz eyle bir tārīḥ “Yine zîver-fezâ-yı şadr-ı dād oldı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	7a
10	Fehîm	Fehîmâ tehniyet birle didim tārīḥ-i teşrîfin “Mübârek ide Ḥaḳ yine vezîr oldı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	7b
11	Sâlim	Feleklerde melekler didiler tārīḥin ey Sâlim “Zihî tâli‘ ‘Alî Pâşâ yine şadra şafâ geldi” (sene 1155)	7b
12	Fethî	Gelüp bir pîr-i ferruḥ-dem dile naḳş eyledi tārīḥ “Bu şadra yine şâyeste ‘Alî Pâşâ-yı dâñadır” (sene 1155)	9a
13	Fethî	Düşürdüm ben de bir tārīḥ-i zîbâ Fethiyâ el-ḥaḳ “Ḥakîm-i bî-niyâz iḥsânıdır mühre ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	9a
14	Fethî	“Yümn ile dâ’im eyleye Allâh Geldi şadra yine ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	9b
15	Feyzî	“Ḥamdü-lillâh ki bize peyk-i beşâret geldi” (sene 1155) “Şadr-ı ‘ulyâya yine şâhib-‘adâlet geldi” (sene 1155)	9b
16	Feyzî	“Âb-ı pâk-i keremiñ ‘âlemi sîr-âb itdi” (sene 1155) “Müjde nîsân-ı kudümüñ ile raḥmet geldi” (sene 1155)	10a
17	Feyzî	“Luḳf-ı Ḥaḳḳ ile bu dem esdi nesîm-i tevfiḳ” (sene 1155) “Gülbün-i gülşene bâ-kâm-ı leḳâfet geldi” (sene 1155)	10a
18	Feyzî	“Cidd ile emr-i sa‘ab ḥallolur inşâallâh” (sene 1155) “Avn-i Yezdân ile nev-sâl-i meserret geldi” (sene 1155)	10a

19	Feyzî	“İde Feyzî gül-i iclâle du‘â-yı zîbâ” (sene 1155) “Kâlbeye gülşenden ‘aceb bü-yı icâbet geldi” (sene 1155)	10a
20	Meylî	“Yine nâm-ı ‘Alî Pâşâ-yı lebîb Mühr-i iclâle mu‘âbık geldi” (sene 1155)	10b
21	Hamîd	Cihâna müjde olsun “biñ yüz elli beşde” bi’l-iclâl (sene 1155) “‘Alî Pâşâ yine virdi şeref bu şadr-ı zîbâya” (sene 1155)	11b
22	Rahmî	“Gelüp mühr-i şehen-şâh-ı cihânı mecd ile alup” (sene 1155) “Hezârân ‘izz ile kevne vezîr oldı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	12a
23	Mislî	Di târih Mişliyâ cidd ile ol düstür-ı zî-şâna “Vezîr oldı yine iqbâl ile pür-cüd ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	12a
24	Mislî	Du‘â-yı devletin tezkîr idüp Mişlî didi târih “Hezâr iqbâl ile yine vezîr oldı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	12b
25	Ni’met	Didim bu vech ile tebrîk idüp târih-i teşrîfi “İkinci def’a geldi şadra ‘izz ile ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	13a
26	Hıfzî	Şadra teşrîfine yaz Hıfzî şülüşle târih “Yine şadra ‘Alî Pâşâ-yı mükerrem geldi” (sene 1155)	13b
27	Hıfzî	“‘Alî bûd gâlib” be-în sene târih (sene 1155)	13b
28	‘Âtîf	“Ta‘âlallah evân-ı ‘îd-i eyyâm-ı şafâ-âver” (sene 1155) “Müyesser oldı bir Loğman dil-i bîmâra çün zîbâ”(sene 1155)	15a
29	‘Âtîf	“Kemâl-i hikmet ile bu ‘Alî Pâşâ yine geldi” (sene 1155) “Kudümü oldı dehr içre ‘atâ-zây u elem-fersâ”(sene 1155)	15a
30	‘Âtîf	“O mühri şâhib-i evveldir aldı bu nezâhetle” (sene 1155) “Cenâbı ‘adl-güster tab‘ı bâlâ-sâmi vü bînâ” (sene 1155)	15a
31	‘Âtîf	“Cevâd-ı dehr-i ‘allâme hüner-senc ü ‘avârif-dân” (sene 1155)	15a

		“Raḥīm-i erşed ü vālā cevād-ı şaḥibü’l-ārā” (sene 1155)	
32	‘Âtıf	“Kemāl-i yümn-i ‘avni bā’iş-i emn ü emānullāh” (sene 1155) “Kerīm-i Hâtem-idevran vecîh-i ekmel-i inḥâ” (sene 1155)	15a
33	‘Âtıf	“Ahâli devletinde şâhib ü mükrem mihan-nādân” (sene 1155) “Mu‘în-i ehl-i dâniş ma‘den-i pāk ü ‘aṭâ-fermâ” (sene 1155)	15a
34	‘Âtıf	“Vezîr-i ‘âlem ü ‘âdil müşîr-i ecmel-i dānâ” (sene 1155) “Kerîm ü nâm-ver âgeh-dil ü a‘la ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	15a
35	‘Âtıf	“Ne mümkün k’ola maḥrûmân evânında ma‘ârifle” (sene 1155) “Hele ḥaḫ bu ki maḫbûl-i şehen-şâh-ı zemen-vālâ” (sene 1155)	15a
36	‘Âtıf	“Avârif şimdi bînâ vü cemâl erbâbı hep elzem” (sene 1155) “Mü’ebbed eyleye Ḥaḫ devletinde pâkdir zîrâ” (sene 1155)	15a
37	‘Âtıf	“Maḥalli oldı min ‘indillah ol Dārâ-yı Hâtem-dil” (sene 1155) “Egerçi pāk-ṭab‘ u nerm lîkin Ḳahraman-zîbâ” (sene 1155)	15a
38	‘Âtıf	“Hemîn in‘âm u iḥsânı olur her sūyada cârî” (sene 1155) “Kerîmü’ṭ-ṭab‘ u luṭf-ı pāk-i şâhib-râyıdır ḥaḫḫâ” (sene 1155)	15b
39	‘Âtıf	“Cemâl ile ide Allah füzün ‘ömrin şafâlarla” (sene 1155) “Ne aḥlâ şâhib-i cedd-i kemâl ü rüşd-i ‘ilm-ārâ” (sene 1155)	15b
40	‘Âtıf	“Ḥudâ’ya eyle ibhâ merkez-i ‘âlemde cüd ile” (sene 1155) “‘Aceb dehre sezâ bir ehl-i dâniş âşaf-ı bālâ” (sene 1155)	15b
41	‘Âtıf	“Çü a‘lâ oldı her mışra‘la sâlî eylemek i‘lâm” (sene 1155)	15b

		“Efendim gel ‘aţufet kı l mediħañ eyleyim inhā” (sene 1155)	
42	‘Âtıf	“Sa‘îd ü pâk-ıavr olmak yine sen emcede şâyân” (sene 1155) “Kudūmuñ lâzım-ı farţ-ı ħubūr-ı ħalb-i her ednā” (sene 1155)	15b
43	‘Âtıf	“Kıla meşmül-i iħsānı kederden eyleyüp me’mün” (sene 1155) “Vücūduñ şadr-ı devletde mükemmel eylesün Mevlā” (sene 1155)	15b
44	‘Âtıf	“Der-i devlet-me’âbiñ cāvidan sen ol şafāñ ile” (sene 1155) “Beni ilħāk-ı ħuddām eyle kim cāhım ola a‘lā” (sene 1155)	15b
45	‘Âtıf	“Nigāh-ı dādıñ olmak pâk-‘izzet ‘Âtıf-ı zāra” (sene 1155) “N’ola itse o çāker şahn-ı kāmında dem-ā-dem cā” (sene 1155)	15b
46	‘Âtıf	“Efendim kırk yılda ħāşıl olur pâk böyle söz” (sene 1155) “Ki sāl-i şadrıñı çün çil-meşāri‘le idem ilkā” (sene 1155)	15b
47	‘Âtıf	İlāhî bize “biñ yüz elli beşde” luţf-ı ‘adl itdiñ (sene 1155) “İkinci def‘asıdır geldi ‘adl ile ‘Alî Pāşā” (sene 1155)	15b
48	Râsih	Gelince bir daħi bu şadr-ı ‘ālîye didim târiħ “Mübārek ola aldı yümñ ile mühri ‘Alî Pāşā” (sene 1155)	16a
49	Haşmet	Tamām olur gelürse Ĥaşmetā târiħ ta‘dāda “Alup mühri vezîr oldu yine ‘ādil ‘Alî Pāşā” (sene 1155)	16b
50	Sezâyî	Ben de Sezâyî bu tarz üzre düşürdüm birin “Şadrına geçdi yine şadr-ı ‘Aliyyü’l-kerem” (sene 1155)	17a
51	Hıfzî	Didi erbāb-ı dil Ĥıfzî gibi târiħ-i teşrifiñ “‘Alî Pāşā gelüp bulduñ maħāmıñ şadr-ı ‘ālîye” (sene 1155)	17a

		1155)	
52	Rahmî	Teşrif-i şeref-bağışına Rahmî didi târih “Mühr aldı ola sa‘d u mübârek ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	17b
53	Rahmî	Didim bir bî-bedel târih-i zîbâ aña ey Rahmî “Yine mühr aldı nâm-ı nîk-i âşaf-ı ‘Alî Pâşâ (sene 1155)	17b
54	Rahmî	Ḳudsiyan söyledi teşrifine Rahmî târih “Müjde vir mühre efendiñ ‘Alî Pâşâ geldi” (sene 1155)	17b
55	Fâ‘iz	“‘Alî Pâşâyâ virdi çün şeh-i ‘âlem seni tekrâr” (sene 1155) “Beşâret ola ey mühr-i vezâret dîdeler rüşen” (sene 1155)	18a
56	Nermî	Tâc-ı ser-i Edhemdir târihine ser-nâme “Allâh kerem kıldı mühri ‘Alî Pâşâyâ” (sene 1155)	19b
57	Sıdkî	Ḳat-be-Ḳat mühre revâ târih ile “Pes ‘Alî Pâşâ müşârün bi’l-benân” (sene 1155)	19b
58	Tâhir	“Ḥamdü-lillâh ki be-taḳdîr-i Cenâb-ı Mennân Müher-i iḳbâl be-nâm-ı ‘Alî Pâşâ oldı” (sene 1155)	20b
59	‘İsmet	Kemîne bendesi ‘İşmet didi târih-i teşrifin “İkinci def‘a mühr aldı ‘Alî Pâşâ-yı fevz-encâm” (sene 1155)	20b
60	Şeref	Anıñ teşrifine târih biñde bir düşer böyle “Alup mühri yine ḥaḳḳâ vezîr oldı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	21a
61	Nushî	Temennâ-yı beḳâsıyla didi Nuşhî de bir târih “Maḳâm-ı şadr-ı a‘lâda ola bâḳî ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	22a
62	Kâzım	Vaşf-ı zâtında du‘â ile didim târihin “Geldi şadra ola dâyim ‘Alî Pâşâ-yı kerîm” (sene 1155)	23b
63	Mislî	Düşdi bir laḫzada teşrifine Mişlî târih “‘Alî Pâşâ-yı müdebbirle şadır meymûn-bâd” (sene 1155)	25a

64	Mislî	Gelüp iki suhan-pîrâ idüp târihini itmâm “Maḥall oldı ‘Alî Pâşaya şadr-ı âşafî ḥaḫḫâ” (sene 1144)	25b
65	Mislî	Bu daḫi def‘a-i şāniye târiḫ olsa lâyıḫdır “Nice ḥamd aña kim şadra ḫadem başdı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	25b
66	Râsim	Bâ-leb-i iğzâz u ikrâm ide bu virdihemân “Şadr-ı a‘lâyı ‘Alî Pâşaya Ḥaḫ mes‘ud ide” (sene 1155)	26a
67	Râsim	Ḳudüm-ı feyzine târiḫ idüp şükr ü senâ ḫıldım “Şafâ geldi ‘Alî Pâşâ bu nâsa luḫf-ı Rabbānî” (sene 1155)	26b
68	Hâtif	Hâtifâ teşrifî târiḫin mübeşşirler didi “Cilve-ârâ şadr-ı ‘ālîye ‘Alî Pâşâ yine” (sene 1155)	27b
69	Ârif	İkinci def‘a teşrifinde ‘Ârif söyledi târiḫ “Yine mühr aldı sa‘d ile ‘Alî Pâşâ-yı Cem-mesned” (sene 1155)	28a
70	Resmî	“Cüd idüp eyledi Mevlâ iḫsân Şadr-ı iḫbâle ‘Alî Pâşâyı” (sene 1155)	28a
71	Nizâmî	“Hezâran müjdeler olsun müyesser eyledi Mevlâ” (sene 1155) “‘Alî Pâşâ-yı pür-cüda yine mühr-i Süleymānî” (sene 1155)	28b
72	Nâfiz	Disün birden melâ’ik bu du‘āya şıḫ ile âmîn “Sa‘id olsun yed-i iḫbâle mühr aldı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	29a
73	Vahîd	“Böyle yazdı yinebu sâlde târihini kilḫ” (sene 1155) “Ḥamdü-lillâḫ ‘Alî Pâşâ-yı kerîm oldı vezîr” (sene 1155)	30b
74	Şerîf	Mehâbetle yine teşrifine şadrı didim târiḫ “Gelüp ḥaḫḫâ dilîrâne vezîr oldı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	30b
75	Dâniş	Dergeh-i vâlāya ‘arz it Dânişâ târiḫiñi “Rûḫ oldı şadr-ı a‘lāya ‘Alî Pâşâ yine” (sene 1155)	31a

76	Dâniş	Dânişâ sen de du‘â eyle yazup bir târih “Hâk muvaffâk ide mühre ‘Alî Pâşâ geldi” (sene 1155)	31a
77	Dâniş	Gitdi gam müjde-i teşrîfîn olınca nâ-çâr “Şadra şimdi ‘Alî Pâşâ-yı mu‘azzam geldi” (sene 1155)	31a
78	Subhî	Şubhiyâ müjde idüp ben de didim târihin “‘Alî Pâşâyâ yine şadrını virdi Mevlâ” (sene 1155)	31b
79	Hilmî	Şadra teşrîfine yine didi hâmem târih “‘Alî Pâşâ-yı cemîl âşaf-ı cevdet geldi” (sene 1155)	32a
80	‘İzzî	Yine teşrîf-i şadr idüp ‘Alî Pâşâ-yı ‘âlî-şân “Vezîr oldı mü’ebbed ide Mevlâ âşaf-ı şânî” (sene 1155)	32b
81	Vâsîf	Düşürdüm cidd ile târih-i teşrîfin didim Vâşîf “Müdâm ola İlâhâ mühr-i şadr ile ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	34b
82	Şeyh Mü’mîn	Gönüller birliğiyle Şeyh Mü’mîn söyledi târih “Yine şad-müjde ikbâl ile şadr oldı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	34b
83	Tab’î	Tab’iyâ târih-i şânîsin çıkup şun pâyına “Geçdi şadra mühr ile bu dem ‘Alî Pâşâ yine” (sene 1155)	35b
84	Hıfzî	Çıkıdı bir müjdeci âfâka didi târihin “Luţf-ı Rab çekdi yine şadra ‘Alî Pâşâyı” (sene 1155)	36a
85	Sa’îd	Çıkıdı bir mışra‘da târihi zebân-ı hâmeden “Şadr-ı vâlâyı yine kıldı ‘Alî Pâşâ maķâm” (sene 1155)	36b
86	Cezbî	Didi târih sezâ Cezbî du‘âdan sonra “Yümn ile devlete lâyık ‘Alî Pâşâ zîbâ”(sene 1155)	38a
87	Cezbî	“Mâlik-i devlet-i eyem ‘Alî Pâşâ haķķâ” (sene 1155) “‘Āşaf-ı vaķt-i edeb oldı ‘Alî Pâşâ hâ” (sene 1155)	38a
88	Mislî	Aldı “biñ yüz elli beşde” mühri ol şadr-ı güzîn (sene 1155) “Şadra geldi âşaf-ı ‘âlem ‘Alî Pâşâ yine” (sene 1155)	40b

89	Feyzî	“Sa‘âdetle vezîr oldu bu yıl Sultân Maḥmūd’a” (sene 1155) “Yine aldı nigîn müjdeler pür-cüd ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	43b
90	Necîb	Varup eyle vesîle būs-ı dāmāna bu târiḥi “Be-iḳbāl ü kerem yine vezîr oldu ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)	44a
91	Hasîb	Geldi bir mışra‘da üç târiḥ-i âzāde Ḥasîb “Ḥidmet-i ‘ālî” “ḥitān-ı ‘adl”-“maḥdūm şems-i dîn” (1155 / 1155 / 1155)	48a
92	Hasîb	Ġam gitdi şafā geldi didim ben de Ḥasîbā Târiḥ bu sāl-i neve “gül-gonca açıldı” (sene 1155)	55a
93	Hasîb	Ḳudsiyān dise n’ola sūra bu târiḥ-i Ḥasîb “İḳtirān eyledi sa‘deyn hümāyūn ola” (sene 1155)	59b
94	Hasîb	Ḥasîb geldi bir ehl-i nazar didi târiḥ “Güzel yapıldı bu beytü’l-kitāb-ı sultānî” (sene 1155)	60b

3. 2. Mecmûa-i Tevârîh’ten Hareketle Tarih Türleri

Biz bu konuda değerlendirmelerde bulunurken Prof. Dr. İsmail Yakıt’ın Türk-İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme⁶⁹ çalışmasındaki tasnifini esas alacağız. Ancak mecmûanın tamamında bu tasnife örnek teşkil edecek metin bulunmadığı için yalnızca örneğini verebileceğimiz tarih çeşitlerini başlıklar altında göstereceğiz. Tarihleri, Manen Tarihler ve Lafzen Tarihler olarak iki ana başlık ve onların alt başlıkları hâlinde değerlendirmede bulunacağız. Öncesinde bu başlık altında harflerin ebced değerlerini tekrar vermekte fayda olacaktır.

ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط	ی	ك	ل	م	ن	س	ع	ف	ص	ق	ر	ش	ت	ث	خ	ذ	ض	ظ	غ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000

⁶⁹Doç. Dr. İsmail Yakıt, age., s. 302-391

3. 2. 1. Manen Tarihler

Ebced rakam değerleri ile kelime, terkip, cümle ve mısraların harflerinin toplanarak bir tarih vermesi ile elde edilen sonuçtur. Manen tarihlerde sene açıkça söylenmez ancak anlam olarak gerçekleşen fiilin içeriği ifade edilebilir. Misal;

“Mübārek ide Hāḡ yine vezīr oldı ‘Alī Pāṣā” (7b)

1155

mısraında tarih, anlam ile ve harflerin ebced hesabına göre aldığı değer ile ifade edilmektedir. Genel olarak tercihin bu şekilde düşürülen tarih çeşidinden yana olduğunu söyleyebiliriz.

3. 2. 1. 1. Terkip Hâlindeki Tarihler

Mecmûada buna örnek olarak iki beyit bulunmaktadır. Bu terkip daha önce de belirttiğimiz gibi “şeyhü’l-vüzerā” terkidir. Vereceğimiz örneklerden ilki Sâlim’e, ikincisi ise Nevres-i Kadîm’e aittir.

Oldı târiḡ anıñ-çün saña “şeyhü’l-vüzerā”

Dā’imā dā’im ide zātıñı Mevlā-yı Hāmīd (3a)

1155

Kim ‘ömr-i girān-māyesine fāl ola Nevres

Tāriḡ-i mükerrer aña “şeyhü’l-vüzerā”dır (6a)

1155

Aşağıdaki mısra da ise Fethî bu terkinin Ali Paşa’nın sadâretine denk düştüğünü bildirmektedir.

Şeref-i zāt-ı girān-ḡadriña şāhid besdir

K’ola târiḡ-i ḡudūmuñ daḡı şeyhü’l-vüzerā (43a)

Ali Paşa’nın ikinci defa sadâretine düşülen bu terkip tarihler tam tarihi vermektedir:

“şeyhü’l-vüzerā”

1155

شيخ الوزرا

ش = 300	ى = 10	خ = 600	ا = 1	ل = 30	= 941
و = 6	ز = 7	ر = 200	ا = 1		= 214
					_____
					+ 1155

Mecmûanın sonlarında yer alan Hasîb'e ait tarih manzûmesinde ise bir mısradaki üç tarih birden verilmiştir.

Geldi bir mışra'da üç târîh-i âzâde Hasîb

“Hidmet-i ‘ālî” “hîtan-ı ‘adl”-“maḥdûm şems-i dîn” (48a)

(1155 / 1155 / 1155)

"خدمت عالی" "ختان عدل" "مخدوم شمس دین"

خدمت	= 1044	عالی	= 111		= 1155
ختان	= 1051	عدل	= 104		= 1155
مخدوم	= 690	شمس	= 400	دین = 64	= 1154 + 1 = 1155

Bu mısradaki tarihler terkip hâlindeki tarihe örnek teşkil etmektedir. Yalnız diğer terkiplerde tarih tam 1155 çıkarken “maḥdûm şems-i dîn” ibaresinde tarih 1154 çıkmaktadır, bu sebeple beytin sadrında yer alan “geldi bir” ifadesini üçüncü terkinin sayı değerine eklediğimizde tarihi 1155 şeklinde hesaplayabiliriz. Ayrıca bu tarih mısraı üç tarih birden ihtiva ettiği için katmerli tarihe de örnek oluşturmaktadır.

3. 2. 1. 2. Tam Tarih

Beyitte/mısradaki yer alan tüm harflerin toplanmasından elde edilen, herhangi bir eksik, fazla harf veya kelimenin katılıp çıkarılmadığı tarihlerdir.

Tarihi veren mısraya ilk örnek olarak Mecmûa-i Tevârîh'teki ilk manzûmenin son beytini örnek gösterebiliriz. Es'ad Efendiye ait beyit;

Şakın endîşe-i ekdâr çekme müsterîh ol kim

“Alī Pāṣā-yı ‘ālī yine zīb-i ṣadr-ı vālādır” (2a)

1155

علی پاشای عالی ینه زیب صدر والادر

ع =70 ل =30 ی =10	= 110
ب =2 ا =1 ش =300 ا =1 ی =10	= 314
ع =70 ا =1 ل =30 ی =10	=111
ی =10 ن =50 ه =5	= 65
ز =7 ی =10 ب =2	= 19
ص =90 د =4 ر =200	= 294
و =6 ا =1 ل =30 ا =1 د =4 ر =200	=242

	+1155

‘Âsım’ın tarih manzûmesinin son beyti de buna örnektir. Beytin tamamındaki harfler tarihi tam verir.

“Ḥamdüllāh ‘adli yümniyle

Aldı mühri yine ‘Alī Pāṣā” (3b)

1155

حمدالله عدلی یمنیله

آلدی مهری ینه علی پاشا

ح = 8 م = 40 د = 4 ل = 30 ل = 30 ه = 5	= 118
ع = 70 د = 4 ل = 30 ی =10	= 114
ی = 10 م = 40 ن = 50 ی = 10 ل = 30 ه = 5	= 145
ا = 1 ل = 30 د = 4 ی = 5	= 45
م = 40 ه = 5 ر =200 ی = 5	= 255

$$\begin{array}{r}
\text{ى} = 10 \quad \text{ن} = 50 \quad \text{ه} = 5 \quad = 65 \\
\text{ع} = 70 \quad \text{ل} = 30 \quad \text{ى} = 10 \quad = 110 \\
\text{پ} = 2 \quad \text{ا} = 1 \quad \text{ش} = 300 \quad \text{ا} = 1 \quad = 304 \\
\hline
+ 1155
\end{array}$$

Bir diğەر örnek de Hasîb'in iki mısraının da tarihi tam verdiği beytidir.

“Yine mühre muvaffağ oldu ‘adliyle ‘Alî Pāşā”

“Sezā-vār oldu yümn-i mühr-i iclāle ‘Alî Pāşā” (4b)

1155

عدلیله علی پاشا اولدی موفق مهرهینه

سزاوار اولدی یمن مهر اجلاله علی پاشا

Sadr		Acûz	
ینه	=65	سزاوار	= 275
مهره	= 250	اولدی	=51
موفق	=226	یمن	=100
اولدی	=51	مهر	=245
عدلیله	=149	اجلاله	=70
علی	=110	علی	= 110
پاشا	=304	پاشا	= 304
	+1155		+1155

Mecmûada tam tarih örneği oldukça fazladır. Örnek vermeye devam edecek olursak Fethî'nin beytinin tüm harfleri de tarihi tam verebilir durumdadır.

“Yümn ile dā'im eyleye Allāh

Geldi şadra yine ‘Alī Pāšā’ (9b)

1155

يمنيله دائم ايليه الله

كلدى صدره ينه على پاشا

يمنيله	= 145	صدره	= 299
دائم	= 46	ينه	= 65
ايليه	= 56	على	=110
الله	= 66	پاشا	= 304
كلدى	= 64		
			_____
			+1155

Mecmûa-i Tevârîh’teki tek Farsça tarih mısraı da tarihi tam vermektedir.
Hıfzî’ye ait olan mısra şöyledir:

“Alī buved ġālib” be-în sene târîḥ (13b)

1155

على بود غالب باين سنه تاريخ

على	= 110
بود	= 12
غالب	=1033

_____

+1155

Tam tarihi veren beyitlerden biri de Hıfzî’nindir.

Didi erbāb-ı dil Ḥıfzî gibi târîḥ-i teşrîfiñ

“Alī Pāšā gelüp bulduñ maḡāmıñ şadr-ı ‘ālīye” (17a)

1155

على پاشا كلوب بولدك مقامك صدر علىيه

على	= 110
پاشا	= 304
كلوب	= 58
بولدك	= 62
مقامك	= 201
صدر	= 294
عالیه	= 126
	+1155

Ali Paşa'nın ikinci kez sadârete gelmesine düşürülen tam tarihe örnek olarak Ârif'in şu mısramı da verebiliriz.

İkinci def'a teşrîfinde 'Ârif söyledi târîh

“Yine mühr aldı sa'd ile 'Alî Pâşâ-yı Cem-mesned” (28a)

1155

ینه مهر آدی سعدیله علی پاشای جم مسند

ینه	= 65
مهر	= 245
آدی	= 45
سعدیله	= 179
على	= 110
پاشای	= 314
جم مسند	= 197
	+1155

Resmî'nin tarih beyti tüm harfleri ile tarihi karşılamaktadır. Sonucunda tarihi tam vermektedir.

“Cūd idüp eyledi Mevlā ihsān

Şadr-ı iḳbāle ‘Alī Pāşāyī” (28a)

1155

جود ایدوب ایلدی مولا احسان

صدر اقباله علی پاشایی

جود = 13

ایدوب = 23

ایلدی = 55

مولا = 77

احسان = 120

صدر = 294

اقباله = 139

علی = 110

پاشایی = 324

+1155

Mecmûa-i Tevârîh'te Dâniş'in de tam tarihi verdiği örnek mısraı vardır.

Dergeh-i vālāya ‘arz it Dânişā tāriḳiñi

“Rūḫ oldı şadr-ı a‘lāya ‘Alī Pāşā yine” (31a)

1155

روح اولدی صدر اعلايه علی پاشاينه

روح = 214

اولدی = 51

صدر	= 294
اعلايه	= 117
على	= 110
پاشا	= 304
ينه	= 65

+1155

Bu mevzuya son örnek ise mecmûanın sahibi olan Hasîb Efendiye aittir. Tarihi tam veren son beyit 59b’de yer alan şu mısradır:

Қудсийān dise n’ola sūra bu tāriḥ-i Ḥasīb
 “İḳtirān eyledi sa‘deyn hümāyūn ola” (59b)

1155

اقتران ايلدى سعدين همايون اوله

اقتران	= 752
ايلدى	= 55
سعدين	= 194
همايون	= 112
اوله	= 42

+1155

3. 2. 1. 3. Ta’miyeli Tarih

Bir beytin/mısranın tarihi tam vermediği durumda metnin içine gizlenmiş şekilde ekleme veya çıkarma işlemi yapılacağına dair işaret bulunur. Bu tür tarihlere ta’miyeli tarih denir. Eksik ve fazla olarak ikiye ayrılır.

3. 2. 1. 3. 1. Eksik Ta'miye

Tarih mısırındaki eksik harf ya da harflerin değerlerinin bir önceki mısırda tamamlanması usûlü ile oluşturulur. Fehîm'in aşağıda vereceğimiz beytinin acûzundaki eksik tarih, sadrındaki gizli bir rakamı ile tamamlanmaktadır.

Fehîmā tehniyet birle didim târîḥ-i teşrîfin

“Mübârek ide Ḥaḡ yine vezîr oldı ‘Alî Pâşâ” (7b)

1155

مبارك ايدہ حق بينہ وزير اولدی علی پاشا

م=40	ب=2	ا=1	ر=200	ك=20	= 263
ا=1	ى=10	د=4	ه=5		= 20
ح=8	ق=100				= 108
ى=10	ى=10	ن=50	ه=5		= 75
و=6	ز=7	ى=10	ر=200		= 223
ا=1	و=6	ل=30	د=4	ى=10	= 51
ع=70	ل=30	ى=10			= 110
ب=2	ا=1	ش=300	ا=1	ى=10	= 314

—————
+1154+1=1155

Beytin sadrında şâirin “tehniyet birle didim târîḥ-i teşrîfin” sözü boşa değildir. Tarih mısırındaki harflerin toplamından 1154 çıkmaktadır. Şâirin bir eklenmesini ima eden sözüne kulak verip 1 eklersek 1155 tarihine ulaşırız.

Eksik olan rakamın bir lafızla başka mısırda tamamlanmasına bir örnek de Mislî'nin tarih beytinden verelim:

Di târîḥ Mişliyâ cidd ile ol düstûr-ı zî-şâna

“Vezîr oldı yine iḡbâl ile pür-cûd ‘Alî Pâşâ” (12a)

1155

وزير اولدى بينہ اقبال ايله پر جود علی پاشا

وزير =223

اولدی	=51
ینه	=65
اقبال	=134
ایله	=46
پر جود	=215
علی	=110
پاشا	=304

$$+1148+7=1155$$

Bu defa mısradaki “di tāriḥ Mişliyyā cidd ile” şeklindeki ifade bize yol gösterici nitelik taşımaktadır. Beytin tarih veren mısraı 1148 sayısını vermektedir. Cidd ile diyen şâir, cim ج = 3 ve dal د = 4 harflerinin de toplanarak tarihe eklenmesini istemektedir. Bu sayede elde ettiğimiz 7 sayısını eklediğimizde 1155 tarihine kavuşuruz.

Hıfzî'nin eksik ta'miyeli tarihi ise sadırdaki kelimenin tevriyeli kullanımı ile ortaya çıkmaktadır.

Şadra teşrîfine yaz Hıfzî şülüşle tāriḥ

“Yine şadra ‘Alī Pāşā-yı mükerrerrem geldi” (13b)

1155

ینه صدره علی پاشای مکرم کلدی

ینه	=65
صدره	=299
علی	=110
پاشای	=314
مکرم	=300
کلدی	=64

$$+1152+3=1155$$

Hıfzî'nin bu beytinde tarih mısraı bize yalnız 1152 sayısını vermektedir. Ancak beytin sadrında yer alan “şülüşle” ibaresi yardımcı olmaktadır kalan sayıyı tamamlamada. Bilindiği üzere sülüs bir hat çeşididir. Aynı zamanda Arapça 3 rakamını karşılayan kelime de selâsedir. Sülüs de köken itibariyle selâseden türemiş bir kelimedir. Bu sebeple bu kelime bize 3 eklememize işaret etmektedir. Bu sayede metinde tarih tamam olmaktadır.

Râsih'in bu mevzuya uyan mısraı da sadırda yer alan “bir”e bağlı olarak söylenmiştir.

Gelince bir daği bu şadr-ı ‘ālīye didim tārīḥ

“Mübārek ola aldı yüm̄n ile mühri ‘Alī Pāṣā” (16a)

1155

مبارك اوله آدى يمنله مهرى على پاشا

مبارك = 263

اوله = 42

آدى = 45

يمنله = 135

مهرى = 255

على = 110

پاشا = 304

$$+1154+1=1155$$

“Gelince bir daği” ifadesi 1 rakamını eklemeye işaret etmektedir.

Haşmet'in tarihinde ise eklenen sayı daha farklı bir usûl ile ifadede gizlenmiştir.

Tamām olur gelürse Ḥaṣmetā tārīḥ ta‘dāda

“Alup mühri vezīr oldı yine ‘ādil ‘Alī Pāṣā” (16b)

1155

آلوب مهري وزير اولدى ينه عادل على پاشا

آلوب = 39

مهري = 255

وزير = 223

اولدى = 51

ينه = 65

عادل = 105

على = 110

پاشا = 304

+1152+3=1155

“Tamām olur gelürse” diyen şâirin tevriyeli bir söylemle iki anlam birden kastettiğini söyleyebiliriz. İlk bakışta şart kipi olduğunu gördüğümüz bu ek aslında bir başka ifadeyi daha içerisinde taşımaktadır. Farsça 3 sayısını karşılayan kelime “se”dir. Burada da okumamızı şöyle yapmalıyız; “tamām olur gelür se”. 1152 çıkan mısradaki bize lazım olan 3’ü bu şekilde okuduğumuz takdirde karşılamaktayız. 1155, tarihi vermesi itibariyle istediğimiz sonuçtur.

Sıdkî de benzer olarak tevriyeli bir söylemle kelime oyununda bulunmuştur.

Çat-be-çat mühre revâ târih ile

“Pes ‘Alî Pāşā müşārün bi’l-benān” (19b)

1155

پس على پاشا مشار بالبنان

پس = 62

على = 110

پاشا = 304

مشار = 541

بالبنان = 136

+1153+2=1155

Mısrada verilen tarihin 1153 çıkması hâlinde sadırda şâirin “kāt-be-kāt” lafzını dinleyip mısraya ب=2 katılırsa tarih tamamlanır. Burada katma işlemi tevriye yoluyla ifade edilmiştir. ب sayısının değerinin şâire sağladığı imkan, ve ifade ediliş tarzı, beyti güzel bir örnek hâline getirmektedir.

Mecmûada yer alan tek 1144 tarihli mısrada da eksik tarih, sadırdaki mevcut bilgi ile tamamlanmaktadır.

Gelüp iki suhan-pîrâ idüp târihini itmâm

“Maḥall oldı ‘Alî Pâşaya şadr-ı âşafi ḥaḳḳâ” (25b)

1144

محل اولدی علی پاشایه صدر آصفی حقا

محل = 78

اولدی = 51

علی = 110

پاشایه = 319

صدر = 294

آصفی = 181

حقا = 109

+1142+2=1144

Mislî'nin “gelüp iki suhan-pîrâ” şeklinde ifadesi bu anlamda güzel bir ifadedir. Mısradaki eksikliği tamamlaması yanında mecmûada, biri 1144, diğeri 1155 tarihli iki tarih beyti alt alta verilmiştir. Buna da imada bulunduğu aşıkardır. Bize gerekli olan

kısım ise “gelüp iki” ifadesidir. Beyte 2 sayısını eklediğimiz takdirde 1144 ile lazım olan tarihi vermektedir.

Nâfiz’in tarih mısramında da bir eksik kalan ebced hesabı “disün birden” ifadesinde işaret edildiği gibi 1 eklenmesi ile tamamlanır.

Disün birden melâ’ik bu du‘āya şıdķ ile āmīn

“Sa‘īd olsun yed-i iķbāle mühr aldı ‘Alī Pāşā” (29a)

1155

سعید اولسون يد اقباله مهر آدی علی پاشا

سعید = 144

اولسون = 153

يد = 14

اقباله = 139

مهر = 245

آدی = 54

علی = 110

پاشا = 304

—————
+1154+1=1155

Şeyh Mü’min de eksik ta’miyeli tarihe örnek teşkil eden bir beyit kaleme almıştır. “Göñüler birliğiyle söylemi 1 sayısını eklemeye işaret etmektedir.

Göñüller birliğiyle Şeyh Mü’min söyledi tārīḥ

“Yine şad-müjde iķbāl ile şadr oldu ‘Alī Pāşā” (34b)

1155

ينه صدمژده اقبال ايله صدر اولدی علی پاشا

ينه = 65

صدمژده = 150

اقبال	= 134
ايله	= 46
صدر	= 294
اولدى	= 51
على	= 110
پاشا	= 304

$$+1154+1=1155$$

Eksik ta'miyeye verebileceğimiz son örnek ise mecmûada Hasîb'in yer alan son tarihidir. Burada “geldi bir” ifadesini çekip beyitteki anlamından sıyrarak 1 sayısını eklememizi istediğini anlıyoruz.

Hasîb geldi bir ehl-i nazar didi târîh

“Güzel yapıldı bu beytü'l-kitâb-ı sulţânî” (60b)

1155

كزل ياپلدى بو بيتالكتاب سلطانى

كزل	= 63
ياپلدى	= 57
بو	= 8
بيتالكتاب	= 866
سلطانى	= 160

$$+1154+1=1155$$

3. 2. 1. 3. 2. Fazla Ta'miye

Mısradaki harflerin değerleri hesaplandığında tarihin fazla çıktığı durumlarda beytin sadrında verilen bir işaret ile beyitten çıkarma işlemi yapılarak tarih elde edilir.

Sezāyî'nin tarih mısraında bu konuya örnek teşkil edilebilecek bir eksiltme işlemi gerekmektedir.

Ben de Sezāyî bu tarz üzre düşürdüm birin

“Şadrına geçdi yine şadr-ı ‘Aliyyü’l-kerem” (17a)

1155

صدرینه کچدی ینه صدر علی الکرّم

صدرینه = 359

کچدی = 37

ینه = 65

صدر = 294

علی الکرّم = 401

+1156-1=1155

“Düşürdüm birin” söylemi, çıkan sayıdan bir eksiltmeye işaret etmektedir. Tarihi bu sayede bulmaktayız.

Şeref'in manzûmesinin tarih beyti de yapılan kelime oyunu ile bir düşürülmesi çağrısında bulunur.

Anıñ teşrifine târiḥ biñde bir düşer böyle

“Alup mühri yine ḥaḫḫā vezîr oldı ‘Alî Pāşā” (21a)

1155

ألوب مهری ینه حقا وزیر اولدی علی پاشا

ألوب = 39

مهری = 255

ینه = 65

حقا = 109

وزیر = 223

اولدی = 51

علی	= 110
پاشا	= 304

$$+1156-1=1155$$

Dâniş'in tarihinde ise çıkarma işlemi ile toplama işlemi birlikte kullanılmıştır.

Gitdi ğam müjde-i teşrîfîñ olunca nâ-çâr

“Şadra şimdi ‘Alî Pâşâ-yı mu‘azzam geldi” (31a)

1155

صدره شمدي علی پاشای معظم کلدی

صدره	= 299

شمدي	= 354

علی	= 110

پاشای	= 304

معظم	= 1050

کلدی	= 64

$$+2191-1040+4=1155$$

Burada mısraın toplamından 2191 sayısı elde edilmektedir. Sadırda yer alan “gitdi ğam” ibaresi “ğam” kelimesinin ebced değerinin (ġ=1000 م=40) bu sonuçtan çıkarılmasına delalettir. Bu işlem sonucunda ise çıkan 1151 sayısı gereken tarihi vermemektedir. Beyitte bu duruma işaret olarak “nâ-çâr” kelimesinden destek almak icap ediyor. “nâ-çâr”ın ebced değeri ile değil, kelimenin 4 sayısını karşılamasından faydalananak eksik kalan sayıyı elde edebiliriz. Farsça çehâr kelimesi 4 sayısına tekabül etmektedir. Bilindiği üzere çehar, muhaffef hâliyle çâr şeklinde de okunmaktadır. Burada “nâ-çâr” ibaresini beyitte anlamı sağlamada çaresiz olarak açıklasak da ebced hesabına katkı sağlamada dördün eksik bulunmasını ima etme maksadıyla yine tevriyeli kullandığını düşünebiliriz. Bu sebeple 1151’e 4 eklersek tam tarihe ulaşırız.

Düşürdüm cidd ile târiḥ-i teşrîfin didim Vâşîf

“Müdām ola İlāhā mühr-i şadr ile ‘Alī Pāşā” (34b)

1155

مدام اوله الها مهر صدريله على پاشا

مدام = 85

اوله = 42

الها = 37

مهر = 245

صدريله = 339

على = 110

پاشا = 304

+1162-7=1155

Vâsıf'ın tarih mısraında çıkan sonuç 1162 sayısını vermektedir. Ancak burada yine güzel bir ipucu ile “düşürdüm cidd ile” diyen Vâsıf, mısraın ebced değerinden cim ج ve dal د harflerinin ebced değeri olan 7 sayısını çıkarmamıza işaret etmektedir. Bu sayının çıkarılması ile Ali Paşa'nın sadâret tarihi ortaya çıkmaktadır.

Ṭab‘iyā târiḥ-i şānīsın çıqıp şun pāyına

“Geçdi şadra mühr ile bu dem ‘Alī Pāşā yine” (35b)

1155

کچدی صدره مهريله بو دم على پاشا ينه

کچدی = 37

صدره = 299

مهريله = 290

بو = 8

دم = 44

على = 110

$$\text{پاشا} = 304$$

$$\text{ينه} = 65$$

$$+1157-2=1155$$

Bu mısradaki çıkan sonucun tarihi vermemesinden dolayı şâirin “tārīḥ-i s̄ānīsın çıķup” ifadesi bize tarihi bulmada imkân sağlayacaktır. Arapça ikinci anlamında olan s̄ānî, burada “çıķup” ifadesi ile birlikte lazım olan sonuca ulaştırmada yardım ederek bizi 1155 tarihine eriştirir.

Hıfzî'nin tarihinde ilk mısradaki küçük bir işaret tarihin tamamlanmasını sağlamaktadır.

Çıķdı bir müjdecî āfāķa didi tārīḥin

“Luṭf-ı Rab çekdi yine şadra ‘Alî Pāşāyı” (36a)

1155

لطف رب چكدى ينه صدره على پاشايى

$$\text{ل} = 30 \text{ ط} = 9 \text{ ف} = 80 = 119$$

$$\text{ر} = 200 \text{ ب} = 2 = 202$$

$$\text{چ} = 3 \text{ ك} = 20 \text{ د} = 4 \text{ ى} = 10 = 37$$

$$\text{ى} = 10 \text{ ن} = 50 \text{ ه} = 5 = 65$$

$$\text{ص} = 90 \text{ د} = 4 \text{ ر} = 200 \text{ ه} = 5 = 299$$

$$\text{ع} = 70 \text{ ل} = 30 \text{ ى} = 10 = 110$$

$$\text{پ} = 2 \text{ ا} = 1 \text{ ش} = 300 \text{ ا} = 1 \text{ ى} = 10 \text{ ى} = 10 = 304$$

$$+1156-1=1155$$

Beyitteki “çıkıldı bir müjdecî” ikazını dinlediğimiz takdirde elde ettiğimiz sonuçtan “1” rakamını çıkarırsak Ali Paşa’nın sadra geçtiği “1155” tarihini tam tarih olarak buluruz.

Çıkıldı bir mışra‘da târihi zebân-ı hâmeden

“Şadr-ı vâlâyı yine kıldı ‘Alî Pâşâ maķâm” (36b)

1155

صدر والایى ینه قلدى على پاشا مقام

صدر = 294

والایى = 58

ینه = 65

قلدى = 144

على = 110

پاشا = 304

مقام = 181

+1156-1=1155

Sa’îd’in beytin sadrında yer alan “çıkıldı bir” ifadesi bu anlamda kayda değer bir nitelik taşımakta ve elde ettiğimiz 1156 sayısından 1 sayısını çıkarmaya bizi yöneltmektedir. Bu şekilde tarih tamam olmaktadır.

3. 2. 2. Lafzen Tarihler

Herhangi bir hesaplamaya girmeden tarihin beytin içinde açıkça verildiği yöntemdir. Diğer türlü tarih düşürmeye göre oldukça kolaydır. Aslolan vezne uygun biçimde tarihin söylenmesidir. Mecmûa-i Tevârîh’te lafzen tarihe uyan üç örnek bulunmaktadır. Birincisi Hamîd’in, ikincisi ‘Âtîf’in, üçüncüsü ise Misîl’in tarihleridir.

Cihâna müjde olsun “biñ yüz elli beşde” bi’l-iclâl (11b)

İlāhī bize “biñ yüz elli beşde” luḡf-1 ‘adl itdiñ (15b)

Aldı “biñ yüz elli beşde” mühri ol şadr-1 güzīn(40b)

4. BÖLÜM: METİN

Tablo 4. 1. Mecmûa-i Tevârih'teki Metin Başlıkları, Varak Numaraları ve Adedi

Metin Sayısı	Metin Başlıkları	Varak numaraları
1	Tārîḥ-i Belîḡ lî-Ḥazret-i Es'ad Efendi el-Ḳāzî be-Asker-i Rûmili Sâbıkâ	2a
2	Der-kenâr	2a
3	Tārîḥ-i Belîḡ lî-Ḥazret-i Meḥemmed Sâlim Efendi el-Ḳāzî be-Asker-i Rûmili Sâbıkâ	2a-3a
4	Tārîḥ-i Çelebi-zâde 'Aşım Efendi el-Ḳāzî be-Medîne-i Bursa Sâbıkâ	3a-3b
5	Tārîḥ-i Ḥâsib es-Seyyid Aḥmed Efendi el-Ḳāzî be-Medîne-i Sarây-Bosna Sâbıkâ	3b-4b
6	Tārîḥ-i Zeynî Aḥmed Efendi İbni Şeyḫü'l-İslâm İşâk Efendi	4b
7	Tārîḥ-i Nevres Efendi el-Ḳāzî be-Medîne-i Sarây-Bosna	4b-6a
8	Tārîḥ-i Şâkir Beg Efendi el-Ḳāzî be-Medîne-i Ḥalebü's-Şehbâ	6a
9	Tārîḥ-i Ḥanîf Efendi	6a-6b
10	Tārîḥ-i Şerîf Efendi	6b-7a
11	Tārîḥ-i Fehîm Efendi	7a-7b
12	Tārîḥ-i Sâlim Efendi ez-Ḥvâceḡân	7b
13	Tārîḥ-i Fetḫî Efendi	7b-9a
14	Velehu Tārîḥ-i Diğer	9a
15	Tārîḥ-i Zibâ	9a-9b
16	Tārîḥ-i Elîfî-zâde Feyzî Efendi el-Edirnevî	9b-10a
17	Tārîḥ-i 'Arabî li-Tâhir Muştâfâ Efendi el-Müderriş	10a
18	Tārîḥ-i Meylî el-Bosnavî es-Sarâyî	10a-10b

19	Ḳaṣīde-i Vāṣıḳ Efendi el-Kāzī be-Medīne-i Ḥalebü’ş-Şehbā Sābıḳā	10b-11a
20	Tārīḥ-i Ḥamīd Efendi İbni Şadr-ı Rüm Neylī Efendi	11a-11b
21	Tārīḥ-i Behāyī-zāde Raḥmī Efendi el-Müderriş	11b-12a
22	Tārīḥ-i Belīġ-i Mişlī Efendi	12a
23	Tārīḥ-i Dīġer Mişlī	12b
24	Tārīḥ-i Ni‘met Efendi	12b-13a
25	Ḳaṣīde-i Feyzī Efendi	13a-13b
26	Tārīḥ-i Ḥıfzī Efendi	13b
27	Velehu Ḥıfzī Efendi	13b
28	Ḳaṣīde-i Ḥıfzī Efendi	13b-15a
29	Tevārīḥ-i Belīġa-i ‘Ātıf Efendi	15a-15b
30	Tārīḥ li-Muḥammed ‘Azīz Rāsiḥ	15b-16a
31	Tārīḥ li-Ḥaşmet Efendi	16a-16b
32	Tārīḥ-i Sezāyī	16b-17a
33	Tārīḥ-i Ḥıfzī Efendi Kitābçı-ı Şadr-ı ‘Ālī	17a
34	Tārīḥ-i Raḥmī Efendi Ḳırımı	17a-17b
35	Tārīḥ-i Dīġer	17b
36	Velehu	17b
37	Tārīḥ-i Fā’iz Efendi	17b-18a
38	Ḳaṣīde-i Mü’min-zāde Ḥasīb Aḥmed Efendi	18a-19a
39	Tārīḥ-i es-Seyyid Nermī Efendi	19a-19b
40	Tārīḥ-i Şıdkī ‘Abdullāh Efendi	19b
41	Velehu	19b-20a
42	Tārīḥ-i Ṭāhir Efendi	20a-20b
43	‘Arz-ı Ḥāl-i Ḥasīb-i Şifte-Ḥāl ber-Cenāb-ı Müşīr-i Zī’l-Celāl	20b

44	Tārīḥ-i Zībā-yı ‘İşmet Efendi	20b
45	Tārīḥ-i Laṭīf-i Şeref Efendi	21a
46	Ḳaşīde-i Zeynī Aḥmed Efendi İbni Şeyḫü'l-İslām İşḫaḫ Efendi	21a-22a
47	Tārīḥ-i Nuşḫī Efendi	22a
48	Tārīḥ-i Kāzım Efendi	22a-23b
49	Tārīḥ-i Sālīm Efendi	23b-24a
50	Tārīḥ-i Mişlī Efendi	24a-25a
51	Başlıksız	25a-25b
52	Tārīḥ-i Rāsım Efendi	25b-26a
53	Tārīḥ-i ‘Arabī	26a
54	Velehu	26a-26b
55	Tārīḥ-i ‘Arabī	26b
56	Ḳaşīde-i ‘Arabī	26b-27a
57	Dİger Tārīḥ-i ‘Arabī	27a-27b
58	Tārīḥ-i Egerci-zāde Hātif Ḥasan Efendi el-Burusevī	27b
59	Tārīḥ-i Laṭīf-i ‘Ārif Efendi	27b-28a
60	Tārīḥ-i Resmī Efendi	28a
61	Tārīḥ-i Nizāmī Efendi	28a-28b
62	Tārīḥ-i Nāfız Efendi	28b-29a
63	Velehu	29a-29b
64	Ḳaşīde-i Egerci-zāde Hātif Ḥasan Efendi el-Bursevī	29b-30a
65	Tārīḥ-i Vaḫīd Efendi	30a-30b
66	Tārīḥ-i Laṭīf-i Şerīf Efendi	30b
67	Tārīḥ-i Zībā-yı Dāniş Efendi	30b-31a
68	Dİger Tārīḥ	31a

69	Tārīḥ-i Şubḥī Efendi	31a-31b
70	Tārīḥ-i Ḥilmī Efendi	31b-32a
71	Tārīḥ-i ‘İzzī Efendi	32a-32b
72	Ḳaşıde-i Cūdī Efendi	33a-34a
73	Tārīḥ-i Belīg Vāşıf Efendi	34a-34b
74	Tārīḥ-i eş-Şeyḥ Mü’min Efendi	34b
75	Tārīḥ-i Laṭīf-i Ṭab‘ī Efendi	35a
76	Tārīḥ	35b
77	Tārīḥ-i Ḥıfzī Efendi	35b-36a
78	Tārīḥ-i Sa‘īd Efendi	36a-36b
79	Tārīḥ-i Cezbī Efendi	36b-38a
80	Ḳaşıde-i Meylī Efendi	38a-39a
81	Tārīḥ-i Mişlī Efendi	39a-40b
82	Rubā‘ī	40b
83	Ḳaşıde-i Fethī Efendi	41a-43a
84	Tārīḥ-i Feyzī Efendi İbni Reşīd	43b
85	Tārīḥ-i Necīb Efendi	43b-44a
86	Ḳaşıde-i Bahāriyye-i Reşīd Çeşmī-zāde	44a-45b
87	Ḳaşıde-i Reşīd Çeşmī-zāde	45b-46a
88	Ḳaşıde-i Ramazāniyye Eşer-i Ḥāme-i ‘Ātıf	46a-47a
89	Ḳaşıde-i ‘Arabī Berāy-ı Tebrīk-i Rūze vü ‘İd	47a-47b
90	Tārīḥ-i es-Seyyid Ḥasīb-i Bursevī Berāy-ı Sūr-ı Ḥitān-ı Mīr-i Mekārim Semīr Şemseddīn Beg Efendi	47b-48a
91	Ramazāniyye es-Seyyid Ḥasīb Aḥmed Efendi el-Bursevī	48a-48b
92	Ḳıı‘a-i Ḥasīb Berāy-ı Şükrāne-i ‘İdiyye	48b
93	Ḳıı‘a-i Dīger Ḥasīb el-Bursevī	48b

94	Kaşide-i Meylî Efendi	49a-50a
95	Kaşide-i 'İlmî 'Osmân Efendi der-Sitâyiş-i Hazret-i Şadr-ı 'Âlî Dâme Maḥfûfen bi'l-Me'âlî	50a-50b
96	Ḳıṭ'a-i Es'ad Efendi el-Ḳāzî be-'Asker-i Rûmili Sâbıkâ der-Vaḳt-i İftâr	50b
97	Kaşide-i Kâzım Efendi	50b-51a
98	Esbiyye-i Maḥdûm-ı Mükerrrem 'Osmân Efendi el-'Arîf Pîri-zâde	51b-52a
99	Kaşide-i 'Arabiyye-i 'Osmân Efendi der-Sitâyiş-i Düstür-ı Ekrem ü Şadr-ı 'Âlî-Efḥam	52a
100	Kaşide-i Emîn Efendi der-Sitâyiş-i Hazret-i Şadr-ı 'Âlî	52b-53a
101	Kaşide-i Neşâṭî Efendi	53b-54a
102	Kaşide-i Sa'îd Efendi	54a-55a
103	Târîḫ-i Sâl-i Cedîd Berây-ı Hazret-i Sadr-ı 'Âlî	55a
104	Târîḫ-i Zifâfve Târîḫ-i Ḥitân	55a-55b
105	Sitâyiş-i Bâkî Efendi Berây-ı Hazret-i Şadr-ı 'ÂlîḤuffe'l-Me'âlî	55b
106	Ramazâniyye-i ŪBerây-ı Şadr-ı 'Âlî Dâme Maḥfûfen bi'l-Me'âlî	55b-58b
107	Hâzihi Hediyetü Ez'afü'l-Geylâniyye li'l-Ḥazreti'l-'Aliyye Ḥafazahullâhu es-Seyyid 'Abdullaṭîf	58b-59a
108	Ṭârîḫ-i Ḥasîbâ Berây-ı İzdivâc-ı Mîr-i Mekârim-Semîr	59a-59b
109	'Arz-ı Ḥâl-i Ḥasîbâ	59b
110	Târîḫ-i Ḥasîb el-Bursevî	59b-60b
111	Li-Muḥarririhi'l-Faḳîrû'l-Ḥaḳîr es-Seyyid Aḫmed Ḥasîb bi't-Tebrik ve't-Tebşîr	60b

4. 1. Trasnkripsiyon Alfabeti

Transkripsiyon İşâretleri

Ünlüler

a) kısa: ! : a, e, ı, i, u, ü;   e:a,e   ;   ى:ı,i;   اوو: o, ö, u, ü;

b) uzun: ! : Ā, ā   ;   ى:ī, î, ā;   و:ō,ō ,ū ,ū

Ünsüzler:

ء:ʔ

ب: p,b

ص: Ş, ş

پ: p

ض: D,Ž, ž, d

ت: t

ط: T, t

ث:Ş, ş

ظ: Z, z

ج: c

ع: ʿ

چ: ç

غ: Ğ, ğ

ح: H, h

ف: f

خ: H, h

ق: K, k

د: d

ك: k

ذ: Z, z

ل: l

ر: r

م: m

ز: z

ن: n

ژ: j

ه: h

س: s

و: v

ش: ş

ى: y

4. 2. Dipnotlarda Kullanılan Kaynaklar

- Aİ:** Adnan İnce, Mirzâ-zâde Sâlim Dîvânı Tenkitli Basım, Yükseköğretim Kurulu Matbaası, Ankara 1994.
- CA:** Cemal Aksu, İbrahim Hanif Divanı, İstanbul Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Kemal Yavuz), (Yayımlanmamış YLT), İstanbul 1996.
- CD:** Cevdet Dadaş, XVIII. Asır Şairlerinden Atıf Efendi: Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni, Trakya Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Kaşif Yılmaz), (Yayımlanmamış YLT), Edirne 1991.
- GY:** Ömer Gökhan Yağcı, Mehmed Şerif Efendi Divanı (İnceleme, Metin), Kırıkkale Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Muhittin Eliaçık), (Yayımlanmamış YLT), Kırıkkale 2006.
- HB:** Hamdi Birgören, Daniş Divanı (İnceleme, Metin), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2004.
- HD:** Hiclal Demir, Lâzîkî-zâde Feyzullah Nâfiz Dîvânı (İnceleme, Metin, Özel Adlar Dizini), Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Fatma Sabiha Kutlar Oğuz), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2008.
- İG:** İncinur Atik Gürbüz, İlâhîzâde Mehmed Emîn Vâsık Dîvânı, Grafiker Yay., Ankara 2011.
- MD:** Muhammet Nur Doğan, Lale Devri Şairi Şeyhülislâm Es'ad Efendi Divanı, MEB Yay., İstanbul 1997.
- Mİ:** Mehmet Arslan-İ. Hakkı Aksoyak, Haşmet Külliyyatı, Dilek Matbaacılık, Sivas 1994.
- MT:** Mustafa Tankuş, Arif Süleyman Divanı (Hayatı, Eserleri ve Divanı), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadiroğlu), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2002.
- MU:** Mustafa Uluocak, Çeşmî-zâde Reşîd Dîvânı İnceleme ve Tenkitli Metin, Uludağ Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Coşkun Ak), (Yayımlanmamış YLT), Bursa 1998.

- ÖÖ:** Özge Öztekin, Çelebizâde Âsım Divan, Ürün Yay., Ankara 2010.
- SA:** Sevim Alkan, Ni'met Divanı (İstanbulu) (İnceleme, Metin, Dizin), Süleyman Demirel Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Selami Turan), (Yayımlanmamış YLT), Isparta 2011.
- SE:** Sevgi Elmas, Rahmî (Kırımlı Mustafa) Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvanın Tenkitli Metni, Trakya Üni., SBE, TDE, (Dan.: Kaşif Yılmaz), (Yayımlanmamış YLT), Edirne 1997.
- SY:** Seyhan Yıldız, XVIII. Yüzyıl Divan Şairi Şakir Hayatı, Eseri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Ahmet Mermer), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2002.
- ŞY:** Şerife Yağcı, Nevres-i Kadîm Dîvânı ve İndeks, Dokuz Eylül Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. İlhan Genç), (Yayımlanmamış YLT), İzmir 1993.
- YÖ:** Yılmaz Öksüz, Eğrikapılı Mehmed Râsim ve Divançesi (İnceleme, Metin), Dokuz Eylül Üni., SBE, İTS, (Dan.: Prof. Dr. İlhan Genç), (Yayımlanmamış YLT), İzmir 2010.

4. 3. Transkripsiyonlu Metin

[1b]

Bismillāhirrahmānirrahīm

El-ḥamdü lillāhillezī ḥaleka'l-insāne fī aḥseni taḫvīm ve nazẓame le'ālie mehāmmi'l-'ulemāi'l-'āmilīn biebdā'i tanẓīm ve vezzene maḳādirü'ş-şu'arāi'l-kāmilīn bizihnin selīmi's-sālimīn 'an zihāfi'l-ḥaşvi ve'z-zeygi biṭab'ın müstaḳīm ḥaysü ce'alehüm ref'ā'l-ḳadr ve 'aliyye'ş-şadr 'inde'l-kerīm bienvā'i't-tevḳīr ve't-ta'zīm ve ḥüsni'l-ḥiṭāb ve't-tekrīm ve's-semḥi'l-cezīl ve'l-'aṭāi'l-cesīm ve's-şalātü ve's-selāmü 'alā nāzımı derārī aḥkāmi'd-dīni'l-ḳavīm ve 'alā ālihi ve aşḫābihi'l-lezīne hüm mürettibü devāvīne'ş-şer'ıl-müstedīm ve hüdāti's-sırāṭi'l-müstaḳīmammā ba'dü āb-ı rüy-ı vüzerā-yı mülük-i 'Oşmāni ve dürretü't-tāc-ı vükelā-yı cihān-bāni vezīr-i Ḥātemiyü'l-kerem ve müşīr-i Bermekiyü'ş-şiyem 'umdetü'l-guzāt ve'l-mücāhidīn zübdetü'l-vulāti'l-muḳarrebīn şāhibü'l-'izz ü ve'l-fütüh a'nī Ğāzī 'Alī Pāşā bi-necli'l-mevle'l-merḥūmi'l-mağfūr Nūḥ Efendi Ḥāzretleri merreten ba'de uḫrā mihber-i iclāl-i şeh-r-yārī ile ser-efrāz ve min külli'l-vücūh sīret-i medīḥa-i rażiyye ve seciyye-i 'Aliyye-i marziyye ile mümtāz olup sa'ādet-i iḳbāl ile işbu sene ḥams ve ḥamsīn mi'e ve elf şaferü'l-ḥayrında sulṭānü'l-baḫrū ve'l-berr ve ḥulāşatü'l-eyyāmü'd-dehr nāşirü'l-'adl ve'l-iḥsān ve ḳāmi'ü'l-küfr ve'l-ḥusrān sulṭānü'l-ḥafīḳayn ve zıllullāhi Ta'ālā fi'l-'arzeyn edāmallāhu eyyāme şaṭvetihi ilā yevmi'd-dīn Ḥāzretleriniñ ṭaraf-ı bāhirü'ş-şereflerinden da'vet-i mergūbe-i şadāret-i 'ulyā ve teşrīf-i seniyye-i vekālet-i kübrā ile med'uvven āsitāne-i sa'ādete ḳadem-nihād-ı vuşul ve müşerref-sāzī-yi āşafāne ile mevşul buyurulduḳda teşekküren lehu Ḥassāni-zamān ve Şahbāni-evān

[2a]

kibār-ı 'ulemā-yı a'lām ve şudūr-ı fuzelā-yı kirām ḥāzerātınıñ çekide-i mīzāb-ı yerā'a-i bāhirü'l-berā'a olan tevārīḥ-i bedī'a-i tebrīk-nümāları ki ma'rüz-ı pīş-gāh-ı vālāları ḳılınup manzūr-ı nigāh-ı müşīrāne ve şāygān-ı taḥsīn-i āşafāne ve mazhar-ı 'aṭāyā-yı cezīle-i kerīmāneleri buyurulmağın ol neşīde-i gevher-naẓīdīn ve fī mā ba'd nev-be-nev ser-zede-i zūhūr ve ma'rüz-ı 'izz-i ḥuzūr ḳılınan ḳaşā'id ü bahāriyye ve 'ıydiyye vü şitā'iyye vesā'ir ebyāt-ı manzūmeniñ cem' ü tedvīni bu faḳīr-i ḳaşīrū'l-bā'a ve ḥaḳīr-i ḳalīlū'l-bizā'a dā'ī-yi 'adīmü'l-istiṭā'a Mü'min-zāde

es-Seyyid Ḥasīb Aḥmed ḳullarınıñ düş-ı ihtimām-ı ‘ācizānesine bā-fermān-ı ‘ālī ihāle vü tenbīh ile ser-i ibtihācım muvāzin-i farḳ-ı ferḳadān ve tevfiḳ-i ‘ale’l-aḳrān buyurulmağın sene-i mezbūre rebī‘u’l-evveliniñ yigirmi dördünci günü şebt ü taḥrīrine şürū‘ olındı

Tārīḫ-i Belīḡ lī-Ḥazret-i Es‘ad Efendi el-Ḳāzī be-Asker-i Rūmili Sābıḳā⁷⁰

(Mefāīlün Mefāīlün Mefāīlün Mefāīlün)

- 1 Bi-ḥamdillāh ki nev-hengām-ı feyżā-feyż-i Mevlādır
Dem-i rāḫat zamān-ı ma‘delet eyyām-ı zībādır
- 2 Yine mihr-i münīr-i devlet ü iḳbāl olup ṭālī‘
Cihānda pertev-endāz-ı şafā vü tīre-fersādır
- 3 Cenāb-ı pādīşāh-ı heft-kişver Ḥān-ı Maḥmūd’uñ
Muḫaşşal ṭab‘-ı naḳḳād-ı hümāyūnı muşaffādır
- 4 Ki ḫayl-i āşafān-ı dergeh-i iclālını⁷¹ bir bir
Fırāsetle tezekkür ḳıldı tā kim mühre aḫrādır
- 5 Hemān-dem şadr-ı esbāḳ ol ‘alīyyü’z-zāt-ı zī-şānī⁷²
Şeref-baḫş-ı şadāret ḳıldı ḫaḳḳā vaż‘-ı evlādır
- 6 Zihī şadr-ı mu‘azzam dāver-i dād-āver ü ekrem
Medār-ı rāḫat-ı ‘ālem Ḥıdīv-i cūd-peymādır
- 7 Felāṭün-fıkr ü Ristū-re’yidir tedbīr-i mülketde⁷³
Dem-i rezm-i ‘adūda Rüstem-i meydān-ı heycādır

⁷⁰ Tārīḫ-i Vezāret-i Sāniye-i ‘Alī Pāşā (MD: 134-135)

⁷¹ ḫayl-i āşafān-ı dergeh-i iclālını: ḫayl-i āşafān dergeh-i iclālını MD.

⁷² zī-şānī: zī-şāmı MD.

⁷³ Felāṭün-fıkr ü Ristū-re’yidir tedbīr-i mülketde: Felāṭün-fıkr Risto-re’yidir tedbīr-i mülketde MD.

- 8 Hemîşe bedr-i ‘izz ü devleti pür-nür idüp dehri
Vücūd-ı pāki dā’im ola tā ‘ālem hüveydādır
- 9 Heme yārī kı lup tevfiķ-ı Bārī⁷⁴ yāveri olsun
Du‘āsı farz-ı ‘ayn-ı hāş u ‘ām ednā vü a‘lādır
- 10 İdüp şad-müjdeler hātif didi ey Es‘ad-ı dā’i
Saña bādī-yi şādī diñle bu tārīh-i ğarrādır
- 11 Şaķın endişe-i ekdār çekme müsteriħ ol kim
“Alī Pāşā-yı ‘ālī yine zīb-i şadr-ı vālādır” (sene 1155)

Der-kenār

(Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün)

- 1 Hoşā ferħunde-peygām-ı feraħ-baħş-ı şafā-fermā
Pür itdi gūşe-i pā hāne-i ķalbi meserretle
- 2 ‘Adem-ālūd iken dil devr-i çarħ-ı nā-müsā‘idde
Ferāmüş eyledi efķarı bu ħüsn-i beşāretle
- 3 Veliyyü’d-dīn Efendi-zāde Seyyid Aħmed Efendi
Müsellem ħüsn-i ħulkı zühd ü taķvā vü diyānetle
- 4 Necābet olmasa zātında nesl-i Aħmed’e yārī
Şeref-yāb eylemezdi zāt-ı vālāsın neķābetle
- 5 Muvaffaķ oldu bir maħdūma kim her vech ile lāyık
Mübāhāt eylese mihr ü mehe şevķi izāfetle

---

⁷⁴ tevfiķ-ı Bārī: tevfiķ Bārī MD.

- 6 Tefeʔül eyledim “el-‘ırķu nezzā‘un”dimişlerdir
Mişāl-i cedd-i a‘lāsı olur ‘ilm ü fazīletle
- 7 Degil müsteb‘id olsa muķtezā-yı nām-ı pākinden
Muķarreb Hāzret-i Mevlā’ya ʔā‘at ü ‘ibādetle
- 8 Refāhiyyetle efzūn it İlāhī vālidin ‘ömrin
Cemī‘-i āl ü evlādın elemelerden berā’etle
- 9 Vilādet müjdesi kevşer ķabūle geldiđi demde
İderken meşveret tārīḫ-i fikri hem ʔabī‘atle
- 10 Gelüp bir hātif-i ğaybī didi tārīḫini Hāsbi
Ķadem ķodı fenāya Aḫmed-i Rif‘at sa‘ādetle

**Tārīḫ-i Belīĝ İ-Hāzret-i Meḫemmed Sālim Efendi el-Ķāzī be-‘Asker-i
Rūmili Sābıķa⁷⁵**

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Ufuķ-ı ḫayr u sa‘ādetde hilāl oldu bedīd
Yine ‘īd itdi cihān eyleye Allāh sa‘īd

[2b]

- 2 Buldı ser-levḫasını nüşḫa-i ‘izz ü iķbāl
Oldı ‘unvān-ı şeref-nāme-i devlet tecdīd
- 3 Öyle ‘unvān ki anıñ nām-ı şeref-baḫşāsı
Oldı i‘lā-yı ‘alīyyü’ş-şān-ı şadāret te’yīd
- 4 Ne şeref-nāme ki her bir varāķında itmiş

⁷⁵ Divanda mevcut deĝildir. Aİ.

alem-i Őun-1 ıudā vaşf-1 Őerifin taıyid

- 5 Mā-ıaŐal Şadr-1 veli-siret ali-Őuretdir
Nām-1 pāki gibi olmaıda adālet teyid
- 6 Öyle āŐaf ki kitābü'n-nata debir deverān⁷⁶
ıldı bu gūne anıñ vaŐfinı Őebt-i temhīd
- 7 Nūr-1 rüz-1 vüzerā leyle-i ıadr-i küremā
ıaŐıl-1 ömr-i Őehā āŐaf-1 Rüstem tehdīd
- 8 Şadr-1 pür-Őān-1 azīm-i Alī PāŐā-yı kerim
Küremāda kim odur Şimdi cihān iıre vaııid
- 9 Őadr-1 pür-cūd u Őehā āŐaf-1 Őāıib-taıvā
Mālik-i seyf-i vegā rey-i rezininde ferid
- 10 ıāmi-i Őer ü ıalem māhi-i her cevr ü sitem
Māniı-i menı ü kerem dāver-i Dārāb-1 abid
- 11 Mihr-i burc-1 Őefeıat māh-1 sipihr-i ıaŐmet
Kevkeb-i maıla-1 devlet āŐaf-ııkmet teyid⁷⁷
- 12 Öyle bir zāt-1 mükerremdir aña ıasret idik
Cümle-i ālem ile niıe zamān ahd-i medid
- 13 Mihr-i zātın meh-i tābende-i ruıŐārını biz
Rüz u Şeb eyler idik bir daııı görmek ümmid
- 14 Şad-Şükür ıazret-i ıaııı' a be-hezārān iıbāl
Geldigin Şadrına gösterdi bize Rabb-i Mecid

⁷⁶ Vezin aksamaktadır.

⁷⁷ Vezin aksamaktadır.

- 15   Yođ hilāfım ser-i mū Hāzret-i Allāh bilür
Şadra teşrīfi ile cümle cihān eyledi ‘id
- 16   Pür-sürür oldu zamāne bu meserret ki cihān
Buldılar hep bu meserretle hayāt-ı cāvīd
- 17   Nice mesrūr olup olmaya ‘ālem handān
Dīde-düz idi felekde aña çeşm-i Nāhīd
- 18   Belki bi’z-zāt kıtub dā’ire-i devletde
Merkezinden nazara almış idi çün hırşīd
- 19   Ya’ni çün olmaya manzūr-ı şehen-şeh zīrā
Kıalb-i şāhān olur mülhem-i Mevlā-yı Hāmīd
- 20   Oldı engüşt-i hilāl zātı müşārü’l-fahrı
Düldül-i na’li cemāl-i hırşīd
- 21   Cümle ‘id eylediler hem-çü hilāl-i şevvāl
O kıamer tal’at olup burc-ı vezāretde bedīd
- 22   Hele bu dā’i-i dīrīne-i devlet-ıvāhı
Niçe kıābil ki idem şükrini baş u temhīd
- 23   Az degil vaqt-i tufūliyyetimizden beri rīş
Rūyumuzda ki olup mū-yı siyeh böyle sefid
- [3a]
- 24   Elli yıldır der-i ihlāş-ı du‘āda Sālīm
Oldığın cümle bilür zātın eyā şadr-ı ferīd

- 25 Hâk Ta‘âlâ şeref-i zâtıñı dâ’im itsün
Rûz u şeb hâfız u hâmi ola ol Rabb-i Mecîd
- 26 Evliyâ rütbesin iħrâz-ı kemâl itmekle
O nazar ile baqarlar saña hep bây u ‘abîd
- 27 Oldı târiħ anıñ-çün saña “şeyhü’l-vüzerâ”
Dâ’imâ dâ’im ide zâtıñı Mevlâ-yı Ğamîd (sene 1155)

Târiħ-i Çelebi-zâde ‘Âşım Efendi el-Ğazî be-Medîne-i Bursa Sâbıķâ⁷⁸

(Feilâtün Mefâilün Feilün)

- 1 Ğamdü-lillâh nesîm-i feyz idüp⁷⁹
Mevce-rîz oldı baħr-ı luğf-ı Ğudâ
- 2 Şeb-i endüh-ı ğam bulup pâyân
Tutdı âfâķı nür-ı mihr-i şafâ
- 3 Faşl-ı ğurrem bahâr-ı şevķ irüp
Mużmaħill oldı şiddet-i sermâ
- 4 Yerine geldi ‘âlemiñ cânı
Def olup ðiķ-ı şadr-ı ğam-fersâ⁸⁰
- 5 Şadrını eyledi yine teşriğ
Mecd ü devlet ile ‘Alî Pâşâ
- 6 O vezîr-i merâm-baħşâ kim
Ğarķ-ı baħr-ı ‘ağāsıdır dünyâ

⁷⁸ (ÖÖ: 202-203)

⁷⁹ idüp: esüp ÖÖ.

⁸⁰ ğam-fersâ: ğam efzâ ÖÖ.

- 7 O dilîr-i cihân-güşâ⁸¹ ki anîñ
Her ne dinse sitâyişinde sezâ
- 8 Sâbıkâ mesned-i şadâretden
Yogıken ‘azline sebep kaç‘â
- 9 Bir sene soñra oldu ma‘lûmı
Cümleniñ hikmet-i Cenâb-ı Hudâ
- 10 Bosna mülkin meger ki kâfirten
Hıfz imiş kaçd-ı Hâzret-i Mevlâ
- 11 O⁸² vezîr-i mücâhidiñ el-ğak
Bosna’da itdigi cihâd u gâzâ
- 12 Yalñız ol diyâr ehli degil
Rûmili halkın itdi hep ihyâ⁸³
- 13 Yâ Beliğrâd-ı saht-bünyâdiñ
Fetħi anîñ degil midir ‘acebâ
- 14 Hâk bu kim her gâzâ-yı garrâsı
Müstakıl bir kitâb olursa revâ
- 15 Hâmeye vaşfi mümkün olur idi⁸⁴
Nâv-dâna şığarsa ger deryâ

---

⁸¹ cihân-güşâ: cihân-keş ÖÖ.

⁸² O: Bu ÖÖ.

⁸³ Divanda 13. beyit olarak yer almaktadır. ÖÖ.

Divanda 12. beyit sırasında Mecmûa-i Tevârih’te yer almayan bir beyit bulunmaktadır.

“‘Ahd-ı aşhâbdan beri bî-şek

Olmamışdur cihânda rûy-nümâ” ÖÖ.

⁸⁴ Hâmeye vaşfi mümkün olur idi: Hâmeye vaşfi şigma mümkün olur ÖÖ.

Divanda toplam 19 beyit bulunmaktadır.

16 Kābil olmaz çü vaşfi ey ‘Aşım

[3b]

İderek şıdķ ile du‘ā vü şenā

17 Hāk-i pāy-ı şerīfine anıñ

Eyle tārīh beytiñi inhā

18 “Ḥamdüllāh ‘adli yümniyle

Aldı mühri yine ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

**Tārīh-i Hāsib es-Seyyid Aḥmed Efendi el-Ḳāzī be-Medīne-i Sarāy-
Bosna Sābıķā**

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

1 Bi-ḥamdillāh vezān oldı nesīm-i şevķ-i rūḥ-efzā

Açıldı ğonca-i gülşen-tırāz-ı ḥātır-ı dünyā

2 Riyāz-ı ḳalbi itdi ebr-i nīsān-ı şafā sīr-āb

Belürdi yer yer ezhār-ı sürür-ı ‘ālem-i kübrā

3 N’ola kār-ı nesīm-i muṭrib-i dil eylese āġāz

İdüp taḳsīm-i āheng-i neşātı bülbüle imlā

4 N’ola taşsa dökülse cūy-bār-ı feyż-i şevķ-engīz

Şabā zencīrde bir beste yaptı naḳş oķur ḫālā

5 Bu bezm-i ‘işve-kārıñ gūş idüp āvāz-ı dil-cūsım

N’ola pür-tāb olup def gibi dögse sīnesin a‘dā

- 6 Şabā çāk itse n'ola zehresin ezhār-ı gülzārīñ
Yağud bezm-i felekde rakşa gelse zühre-i zehrā
- 7 Nühüft iken nevā-yı ehl-i 'irfān bezm-i 'ālemde
Maķām-ı rāhatü'l-ervāha çıkdı şā'ir-i gūyā
- 8 Didim āyā nedir bu feyz-i gülzār-ı dile bādī
Tōķındı gūş-ı cāna bir şadā-yı hūb-ı rāhat-zā
- 9 Terennüm-sāz olup bir 'andelīb-i rūh-baḥşāyī
Didi bilmez misiñ aşlın bu şevķiñ ey dil-i şeydā
- 10 Bu vaķtın bā'iş-i sūr u sūrūrından su'āl itdik
Kelāmım zīver-i gūş-ı ķabūl it ideyim inhā
- 11 Süleymān-ı zamān Sultān Maḥmūd Hān-ı Ğāzīniñ
Hudā ķalb-i selīmin eyleye ekdārdan i'rā
- 12 O sultān-ı serīr-ārā-yı 'adl ü dādīñ itmişdir
Umūrın mażhar-ı tevfiķ u re'yin aşveb ü aḥrā
- 13 O ḥāķān-ı berāyā-perverī taḥt-ı şükūhında
Hemişe ber-devām-ı 'ömr ü devlet eylesün Mevlā
- 14 Vekīl-i muṭlaķı itmişdi bir düstūr-ı zī-şānı
Yaraşmışdı şadāret ḥil'atı bālāsına ḥaķķā
- 15 Vezīr-i ekrem ü eşfaķ müşīr-i a'zam u erfaķ
O düstūr-ı muvaffaķ āşaf-ı Cem-cā 'Alī Pāşā
- 16 Celādetle şehāvetle 'ulüvv-i ķadr u himmetle
Muķaddem olmuş idi mihr-i iclāle şeref-pīrā

17 Şalāḥ-ı dīn ü devlet re'yine tefvīz olunmağla
Nice müddet olup fermān-revā-yı devlet-i 'uzmā

18 'Aṭā vü cūd u iḥsān ile şād-āb eyleyüp kevnı
Zülāl-i re'fet ile eylemişdi 'ālemi irvā

[4a]

19 Benān-ı fikret-i fiṭriyyesi çok 'uḳde ḥall itdi
Göñüller yaptı daḫi mürde diller eyledi iḫyā

20 Sipihriñ çeşm-i kec-bīni işābet eyleyüp nāgeh
Fırāḳı eylemişdi ehl-i 'irfānı yetīm-āsā

21 Meger eṭrāf u eknāfiñ Ḥudā hıfzın murād itmiş
Anı büldān-ı İslām'a idüp bir ḳal'a-i ra'nā

22 Kirāren eyleyüp küffār-ı dūzaḥ meskeni tedmīr
Olurdı el-amān ḥvāh-ı selāmet zümre-i tersā

23 Fütühāt u meğāzīsın bütün taḫrīr itseydim
Tevārīḥ ü siyerde itdirirdim Rüstemi inbā

24 Eger Şeh-nāme-i vaşf-ı cemīlin eylesem taḫrīr
Olurdum belki Firdevsī ḳadar nām-āver-i inşā

25 Görenler nev-be-nev ğazv ü cihādın vaḳt-i heycāda
Aña dirlerdi ey şīr-i vegā Ġāzī 'Alī Pāşā

26 Şalābetde diyānetde şalāḥ u istiḳāmetde
Naẓīrin görmemişdir bir daḫi bu dīde-i dünyā

- 27 Nigāh-ı terbiyetle baksa bir kez seng-i ħārāya
Olurdu gevher-i yek-dāne her bir şaħra-i şammā
- 28 Yaħud şirini-i güftār ile bahre ħiṭāb itse
Bulurdu lezzet-i Nīl ü Furātı kendüde ammā
- 29 Ĥakīm-i Kādir-i Muṭlaḳ o mühr-i ħikmet-āmizi
İdüp güm-kerde dest-i Ehremende bir zamān ħayfā
- 30 Nice eyyāmdan şoñra o mühr-i mihr-āşarı
Yine in‘ām idüp i‘zāz u istiħkāk ile añā
- 31 Bi-ħamdillāh vezirin buldı yine ħusrev-i ‘ālem
Cihān ħalkı sürür u şād-māni gördi ser-tā-pā
- 32 Muḳaddermiş ezelde def‘a-i şānisi ol şadriñ
‘Aceb mi itse şāhib-evvelim diyü anı da‘vā
- 33 N’ola teşrifi olsa anıñ isti‘dād-ı zātisi
Anı erbāb-ı dil cezb itdi zīrā keh-rübā-āsā
- 34 Ğubār-ı maḳdemi iksir-i a‘zam dinse şâyandır
Bilindi kıymeti şimdi mişāl-i gevher-i yektā
- 35 Zihī vaḳt-i bahār-ı ma‘delet-ārā-yı düstürü
Ki her bir ḳatre-i nīsān-ı feyzi lü’lü’-i lālā
- 36 Ta‘ālallah ‘aceb hengām-ı behcet rüh-efzā kim
Sezādır ferş-i pāy-ı rahşına şad-aṭlas u dībā
- 37 Gelü-gir-i ħınāḳ-ı derd-i imsāk idi bu ‘ālem

Dinilmezdi dehān-ı ehl-i nazma hātem-i gūyā

- 38 Qudūm-ı ğayṣ-ı nīsāna teṣādūf itdigi el-ḥaḳ
Lisān-ı ḥāl ile raḥmet idügün eyledi imā
- 39 Müreccaḥdır kef-i dūr-pāṣı billāh ebr-i nīsāna
Bunuñ ‘ayn-ı ‘aṭādır cūdı anıñ ise ‘ayn-ı mā
- 40 Qumāṣ-ı ma‘rifet kāsıd idi bāzār-ı rağbetde
Bi-ḥamdillāh revācın buldı Şimdi kāle-i ma‘nā
- 41 Qudūmuñ Ḥāsib-i dil-ḥasteye ‘ayn-ı ‘ināyetdir
Veliyyü’n-ni‘metā ‘ālī-tebārā merḥamet-kārā

[4b]

- 42 HemıŐe mesnediñde müstedām ol ‘izz ü devletle
Nıgeh-dārıñ olup dā’im Cenāb-ı Ḥazret-i Mevlā
- 43 Enisiñ Ḥıẓr-ı tevfiḳ-ı Ḥudā serrā vü đarrāda
Celisiñ himmet-i merdān ide ol Ḥālıḳ-ı eṣyā
- 44 İki tārıḥ inŐād eyledim Őevḳ-i qudūmuñla
Ki her bir mışra‘-ı āzādesi rengin ü müsteŐnā
- 45 “Yine mühre muvaffaḳ oldu ‘adliyle ‘Alī Pāṣā” (sene 1155)
“Sezā-vār oldu yümn-i mühr-i iclāle ‘Alī Pāṣā” (sene 1155)

Tārıḥ-ı Zeynī Aḥmed Efendi İbni Őeyḫü’l-İslām İŐḫaḳ Efendi

(Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün)

- 1 ḤoŐā dem kim vezān oldu nesim-i Őevḳ-i rüḥ-efzā

- Yem-i ʃabʿ-1 cihānı ʃıldı pür-mevc-i meserret-zā
- 2 Zihī vaʃt-i sürūr u ʃād-mānī mevsim-i vālā
Hoşā faşl-1 rebīʿ-i behcet-ārā vü şafā-baḥşā
- 3 Riyāz-1 ʿāleme şād-āb idince ebr-i nīsānı
N’ola āşār-1 feyzi şevḳ ü şādī eylese inmā
- 4 Zihī şevḳ-i dil-ārā faşl-1 feyżā-feyż-i ʿālem kim
Zuhūrın mażharın zāhirde taʿbīr idemez ārā
- 5 Bu eyyāmın dü-bālā oldıǵı eşvāḳ-1 şūrīsi
ʿAyāndır dīde-i erbāb-1 ḫāle āfitāb-āsā
- 6 Teḫaddüm itdi hengām-1 bahār-1 ḫālet-efzāya
Ḳudüm-1 meymenet āşār-1 düstūr-1 kerem-fermā
- 7 O dādār-1 mükerrem kim hezār iḳbāl ü ʿizzetle
Vezīr-i aʿzam olduǵda yine bā-devlet-i ʿuzmā
- 8 Derün-1 dehri tenvīr itdi nūr-1 reʿfet-i ʃabʿı
Muvaffaḳ eyleye zāt-1 şerīfīñ İzid-i Dānā
- 9 Zihī düstūr-1 deryā-dil muḫīṭ-i cūd-1 verziş kim
Olur şermende-i ʃabʿ-1 kerīmi lücce-i ḫaḍrā
- 10 Olursa zevraḳ-1 iḳbālīniñ mecrāsı lāyıḳdır
Muḫīṭ-i mekrümet baḥr-1 semāḫat ḳulzüm-i iʿtā
- 11 Ḳudā şadrında dāʿim ide ol düstūr-1 zī-şāmı
Meded-kārı olup tevffīḳ-1 luṭf-1 Ḳazret-i Mevlā

- 12 Medār-ı emn ü āsāyiş olup aq̄tār u dūnyāya
Zülāl-i ‘adl ü dādı eyleye ‘ālemleri irvā
- 13 İki tārīḥ-i zībā lāyīḥ oldı iki mışra‘da
Leṭāfetde ki anıñ her biri bir dūrre-i yektā
- 14 Olursa şāygān-ı nazra-i ‘ayn-ı kerem-kārī
Sezādır ṭāq-ı ‘arşa Zeyniyā eyle anı imlā
- 15 “Ṭaqındı yine mühr-i dād u inşāfı ‘Alī Pāşā” (sene 1155)
“Vezīr-i bī-‘adīl oldı kerem kânı ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

Tārīḥ-i Nevres Efendi el-Ḳāzī be-Medīne-i Sarāy-Bosna⁸⁵

[5a]

(Mef‘ûlü Mef‘âlü Mef‘âlü Fe‘ûlün)

- 1 Bu mevsim-i ḥurrem ne bu ne vaq̄t-i şafādır
Kim şaḥş-ı felek zille-i bezm-i şu‘aradır
- 2 Bezm-i şu‘arāya yine bir mā’ide indi
Kim rīzesi ḥvān-ı felege reşk-fezādır
- 3 Gülzār-ı ḥayāle yine Ḥaḳ virdi ṭarāvet
Yine şu‘arā mazhar-ı iḥsān-ı Ḥudā’dır
- 4 Yoḳ yoḳ şu‘arā sāde degil mazhar-ı iḥsān
Hep muḡtenem-i raḥmet-i Ḥaḳ celle ‘alādır
- 5 Leb-rīz-i feraḥdır bütün ebnā-yı zamāne
Ḥayl-i şu‘aradır vükelādır ‘ulemādır⁸⁶

⁸⁵ Tārīḥ-i def‘a-yı şāniye-i ‘Alī Paşa (ŞY: 50-53)

- 6 Çarhıñ müteğayyir görünür şive-i devri
Ehl-i dile ser-dāde-i teslīm ü rızādır
- 7 Ser-geştelerin başına tolanmada gerdün
Āvārelere pençe-i kübrā⁸⁷-yı rehādır
- 8 Gülzār-ı cihān reşk-i gülistān-ı cināndır⁸⁸
Ebnā-yı zamān ğıbta-i sükkān-ı semādır
- 9 Hep ğonca-i maqşūd açılır şāh-ı emelde
Şimdi nefes-i ehl-i taleb bād-ı şabādır
- 10 Gerdünü siyeh mest-i cünün itmişe beñzer
Mīnā-yı felek haylice ser-şār-ı şafādır
- 11 Billāh felek söyle sebep n'oldı bu hāle
Kim meyl-i diliñ mā'il-i evzā'-ı be-cādır
- 12 Kimdir saña mihmiz zen-i meslek-i inşāf
Billah saña bu cānibe kim rāh-nümādır
- 13 Evvel ne idi eyledigiñ cevri ü eziyyet
Şimdi bu ne ifrāt-ı tekāpū-yı recādır
- 14 Senden kim umar hayr seniñ şerriñe la'net
Bir nesneye mebnī mi bu ne turfe-edādır
- 15 Yoğsa seni de bağladı zencir-i uşüle
Ol kām-verin qahrı ki⁸⁹ şemşir-i qazādır

---

⁸⁶ Hayl-i şu'ārādır vükelādır 'ulemādır: Hayl-i şu'ārā der u qal'adur 'ulemā ŞY.

⁸⁷ pençe-i kübrā: pençe-i girā ŞY.

⁸⁸ cināndır: cenābdur ŞY.

- 16 Şîrāze-i mecmū‘a-i imkân⁹⁰ ‘Alî Pāşā
Kim her sözi dîbāce-i dîvān-ı seḥādır
- 17 Min‘ām-ı ‘Alî- menḳabe kim gevher-i zātı
Ser-māye-i sūdā-ger⁹¹-i bāzār-ı rızādır
- 18 Kālā-yı vücūdıyla döner çār-su-yı dehr
Yoḥsa bu dükān ḥaylice bir köhne binādır
- 19 Bezminde seḥer ḥādimidir⁹² mihr-i cihān-tāb
Meh⁹³ ḥalvet-i endîşesine ḥvāce-serādır
- 20 Enfāsı nesîm-i çemenistān-ı hidāyet
Elfāzı kilid-i der-i gencîne-i kādır
- 21 Yoḳ āyine-i sîne-i şāfında sivallāh⁹⁴
Yanında anıñ ḥāk ile iksîr-i sivādır⁹⁵
- 22 Her bir suḥanı remz-i kerāmāt⁹⁶-ı işāret
Her bir nigeḥi ḥall-i nikāt-ı büleḡādır

[5b]

- 23 Pāşā diyemem ben aña vallāh velīdir
Ḥāşā diyemem ben aña pāşā ki ḥaṭādır

---

⁸⁹ ḳāhrı ki: ḳāhrūña ŞY.

⁹⁰ imkân: mekân ŞY.

⁹¹ sūdā-ger: sevdā-ger ŞY.

⁹² seḥer ḥādimidir: seḥer-ḥād mıdur ŞY.

⁹³ meh: ne ŞY.

⁹⁴ sivallāh: sırrullāh ŞY.

⁹⁵ sivādır: sevādur ŞY.

⁹⁶ kerāmāt: kerāmet ŞY.

- 24 Hem bezm-geh⁹⁷-i urb-1 Cenāb-1 Ha'a marem
Hem mene³-i esrār-1 abīb-i dū-serādır
- 25 Meslūl-i 'anā urma hemān sūddeye dūsūn
Hak-i der-i bīmār-1 am-1 'acze devādır
- 26 Hayt-1 nige-i ahrı 'adū-bend-i avī-dest
emır-i azā-peykeri ilīm-gūādır
- 27 āib-mi'e⁹⁸-i nar ki gūl-bang-i fūtūāt
Her āfile-i 'azmine āvāz-1 derādır
- 28 Āyīne-i imkānda uver-bāz⁹⁹-1 avādi
Mādām ki cevher nih ü timāl-nümādır¹⁰⁰
- 29 Bir ūret-i müstabeli yo ana mūmāil
Hep nīm-ru u nīm-ten-i rū-be-afādır¹⁰¹
- 30 emırini Behrām-1 felek boynına aldı
Āvīze-i ā-1 felek eylerse revādır
- 31 Nām-āver-i Kerrār-1 seā-pīe-kerīmā
Ey dergeh-i mes'ā-yı ahālī-yi minādır
- 32 Haddim ne seni vafa ki med-i dūr-i zātūn
Bīrūn-1 tūvānā-yı ayāl-i u'arādır
- 33 Dem-beste-i cevr-i felegim ayli zamāndır
odan dil-i sevdā-zede mevūf-1 ezādır

⁹⁷ Hem bezm-geh-i: Her bir nige-i Y.

⁹⁸ āib-mi'e: āib-mā'e Y.

⁹⁹ uver-bāz: ūr-bāz Y.

¹⁰⁰ cevher nih ü timāl-nümādır: cevher nūh timāl-nümādır Y.

¹⁰¹ rū-be-afādır: rūb'-azādır Y.

- 34 Biñ cān ile k̄ā'il sitem-i çarha tabī'at
İllā sitem-i şīve-i aḥbāb-ı belādır
- 35 Geh¹⁰² serzeniş-i ḥāne-be-dūşı ider iḥvān
Geh ta'na-i nā-kāmi-i hengām-ı cefādır
- 36 Ser-güfte-i seng-i felāḥan¹⁰³ be-kef-i devr
Dil-sūḥte¹⁰⁴-i āteş-i vaż'-ı cūhelādır
- 37 Dūr olalı bāb-ı kerem ü merḥametiñden¹⁰⁵
Tā şimdiye dek sīne giriftār-ı 'anādır¹⁰⁶
- 38 Çāk itdi giribānımı ser-pençe-i iflās
Erbāb-ı dūyūn hecmesi ḥod ḡuşşa-fezādır
- 39 Bir şey şanur üstümde başumda görür eşvāb
Bilmez anı kim bir k̄aba destār u k̄abādır¹⁰⁷
- 40 Ne çāre alışmadı¹⁰⁸ k̄uluñ zülle deriñde
Ḥuddām-ı deriñ¹⁰⁹ ser-te-ser aşḥāb-ı ḡinādır
- 41 Ḥāk-i kadem-i pākiñe k̄urbān olayım ben
Kim sürme-i çeşm-i küberā-yı vüzerādır¹¹⁰
- 42 İmdād Re'is Rāḡıb Efendiyle efendim
Bī-çāreñe manşıb virilen Bosna-Serā'dır

---

¹⁰² Geh: Ki ŞY.

¹⁰³ felāḥan: felāḥım ŞY.

¹⁰⁴ Dil-sūḥte: O sūḥte ŞY.

¹⁰⁵ merḥametiñden: merḥametden ŞY.

¹⁰⁶ sīne giriftār-ı 'anādır: sīne-i giriftār 'anādır ŞY.

¹⁰⁷ k̄abādır: k̄ubādır ŞY.

¹⁰⁸ Ne çāre alışmadı : Ne çinü'ş-şemādı ŞY.

¹⁰⁹ Ḥuddām-ı deriñ: Ḥıdām-ı derüñ ŞY.

¹¹⁰ küberā-yı vüzerādır: gīrā-yı vüzerātdır ŞY.

43 Ne deynime vāfi¹¹¹ o da ne ḥāneye kāfi
Allāh bilür ḥālîmi daʿvāna güvādır

44 Maḥşūş-ı çerāğ eylediñ ey kân-ı mürüvvet¹¹²
Bu bende-i nâ-kâmi ki reşk-i fuşahâdır

[6a]

45 Allāh için olsun beni koyma el evinde
İki elim āvîze-i dāmân-ı recâdır

46 Bir ḥāne kerem kıl baña hem manşıbı naql it
Bir manşıba kim yine tarîkımcı sezâdır

47 Müftî¹¹³-yi enâmiñ keremin gördüm efendim
Maʿnen baña ikrâmı velî cümle sañadır

48 Tekrâr yine¹¹⁴ mesned-i iqbāle kudūmuñ
Çün kand-i mükerrer çatı şîrîn-nümâdır¹¹⁵

49 Tārîḥ tekerrürde tefekkürde iken ben
Bir mülhim-i ğaybî didi bu maḥz-ı Hüdâdır¹¹⁶

50 Kim ḥayli zamân oldu ki bu lafz-ı mübârek¹¹⁷
Şeb-tâ-be-seḥer vird-i zebân-ı ʿurefâdır¹¹⁸

¹¹¹ Ne deynime vāfi: Ne dînime zafî ŞY.

¹¹² ey kân-ı mürüvvet: erkân-ı mürüvvet ŞY.

¹¹³ Müftî: Müfni ŞY.

¹¹⁴ Tekrâr yine: Tekrârına ŞY.

¹¹⁵ şîrîn-nümâdır: Şîrîn-edâdur ŞY.

¹¹⁶ maḥz-ı Hüdâdır: maḥz hedâdur ŞY.

¹¹⁷ lafz-ı mübârek: luṭf-ı mübârek ŞY.

¹¹⁸ zebân-ı ʿurefâdır: zebân-ı ʿUrfâdur ŞY.

- 51 Kim ‘ömr-i girān-māyesine fāl¹¹⁹ ola Nevres
Tārīḫ-i mükerrer aña “şeyhü’l-vüzerā”dır (sene 1155)

Tārīḫ-i Şākır Beg Efendi el-Ḳāzī be-Medīne-i Halebü’ş-Şehbā¹²⁰

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

- 1 Maḳdemin sa‘d eyleyüp zāt-ı mekârim-kârını
Maẓhar-ı tevfiḳ u te’yîdât ide Rabbü’l-enām
- 2 Müstecâb oldu du‘â-yı ḫayr-ı aşḫâb-ı ḳulüb
Ḳıldı teşrîfi derûn-ı nâsı pür-şevḳ ü ğarām
- 3 Sâyesin memdûd ide Ḥaḳ gülşen-i iḳbâlde
Nûrdan bir serv-i mevzûn eyledi ‘arz-ı ḫırām
- 4 Eyleyüp her ḫâlde tevfiḳını Mevlâ refiḳ
Bâb-ı ‘adlin ide dâ’im mültecâ-yı ḫâş u ‘ām
- 5 Didi Şākır bendesi şādân olup tārīḫini
“Şadr-ı vâlâyı ‘Alî Pâşâ yine ḳıldı maḳām” (sene 1155)

Tārīḫ-i Ḥanîf Efendi¹²¹

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

- 1 Ḥamd-şad-ḫamd ü hezārân minnet Allâh’a bu dem
Mühre şâyân itdi bir zâtı Ḥudâ-yı bî-‘adil
- 2 Nâmdâş-ı Ḥazret-i Kerrâr olan âşaf-nişân
İntizâm-ı mülk için teşrîfi burhân u delîl

¹¹⁹ ‘ömr-i girān-māyesine fāl: ‘ömr-i kerimāya sine-fāl ŞY.

¹²⁰ Divanda mevcut deĝildir. SY.

¹²¹ Divanda mevcut deĝildir. CA.

- 3 Pertev-i ħurşîd-i re'yi şem'-i eyvân-ı felek
Şahh-ı 'alî rütbesi şüretde bâl-i Cebre'îl
- 4 Mâh-tâb-ı çarh-ı naşfet burc-ı mihr-i ma'celet
Vefret-i bahşâyîşi eyler 'Alî Şîri ħacîl
- 5 Şefkat ü 'adl ü tevâzu' bî-kesâna re'feti
Ĥağ bu kim eslâfına ġâlibdir ol zât-ı nebîl
- 6 'Avn-i millet faħr-ı ümmet hem müşîr-i salţanat
Kim cevâd-ı Işfahânî olamaz aña meşîl
- 7 Âsmân-ı mülke re'yi mâh-tâb-ı pür-ziyâ
Ĥülsitân-ı dehre luţfi nev-bahâr-ı bî-bedîl

[6b]

- 8 Mesned-ârâ-yı şadâret oldı müjde 'âleme
Yâveri olsun dem-â-dem Ĥızr u İlyâs u Ĥalîl
- 9 'Arşa-i medħ ü şenâññ ħadd-i nâ-yâb ħaşrı yoğ
Ĥâme-i tağrîr 'aceb mi olsa bî-tâb u kelîl
- 10 Dâ'imâ ħayra muvaffağ eyleye zâtñ Ĥudâ
Ĥıl kadar nâ-yâbdır şanıñda anñ kâl u ħîl
- 11 Tâ ola 'âlemde bâhir ħükm-i kânün-ı şerîf
Tâ ola bu kevne zâhir revnağ-ı şer' ü sebîl
- 12 Şer' ü kânünü ħılup ihyâ kemâl-i luţf ile
Dâ'im olsun mesned-i şadr-ı vezâretde celîl

- 13 Nām u şānıñla muvaşşah olalı Şerh-i Şifā
Bendeñi kıldıñ o demde mażhar-ı va‘d-i cezīl
- 14 Hem çerāğ-ı hāş u ‘abd-i muhlişıñdır çün Hanīf
Eyle teşrifiñle mesrūr ey Hıdīv-i bī-‘adīl
- 15 Eylesün akrānı beyninde mübāhat faħr ile
Mültemis maķbūl olup bulsun şifālar ol ‘alīl
- 16 Şadra teşrīf eyleyüp tārīhini didim Hanīf
“Buldı şāhib devletin haķķā yine mühr-i cemīl” (sene 1155)

Tārīh-i Şerif Efendi¹²²

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Bi-ħamdillāh yine āşār-ı feyz-i Ĥazret-i Mevlā
Sirāyet eyleyüp gülzār-ı dehre oldı rüħ-efzā
- 2 Zamān-ı nev-bahār-ı ‘adl ü re’fetdir güşād olsun
Nesīm-i luţf ile diller mişāl-i ğonca-i ra‘nā
- 3 Sezā bu mevsim-i nev-rüz-ı firüz-ı emāñide
Nevā-perdāz olursa řab‘-ı şūħum ‘andelīb-āsā
- 4 İdüp bülbülleri ĥāmūş faşl-ı şādmāñidir
Olam midħat-güzār-ı Ĥazret-i düstūr-ı bī-hemtā
- 5 O düstūr-ı Celīlü’ş-şān-ı şadr-ārā-yı dīvāñi
Ki teşrifiyle faħr eyler anıñ bu mesned-i vālā

¹²² Divanda mevcut değildir. GY.

- 6 Vezîr-i bî-nazîr-i memleket-pîrâ-yı kişver-gîr
Müşîr-i şâ'ibü't-tedbîr şadr-ı 'âkîl ü dâna
- 7 Müşârün bi'l-benân pâşâ-yı zî-şân âşaf-ı devrân
'Amîmü'l-luţf ve'l-ihsân dâdâr-ı kerem-fermâ
- 8 Nizâm-ı mülk ü millet kâr-sâz-ı Bû 'Alî-fiţnat
Medâr-ı emn-i râhat bâ'îş-i âsâyiş-i dünyâ
- 9 Vekîl-i salţanat pâkîze-ھاşlet şâhib-i devlet
Sütüde-menķabet şîr-i dilîr-i 'arşa-i heycâ
- 10 'Alî Pâşâ-yı nîgü-kâr şadr-ı ma'delet-kirdâr
Vezîr-i a'zam-ı Sulţân Maħmûd-ı cihân-ârâ
- 11 Olinca mesned-ârâ-yı vezâret 'izz ü devletle
Sürür-ı câvidânî kesb idüp dünyâ vü mâ-fihâ
- [7a]
- 12 Edâ-yı şükr için bu ni'met-i 'uzmâ-yı Yezdân'a
Cebîn-fersâ-yı dergâh oldılar a'lâ ile ednâ
- 13 Yeter âşâr-ı tevfiķ-ı Hudâ kim ser-te-ser 'âlem
Devâm-ı devlet ü iķbâlini eylerler istid'â
- 14 Bulur ancaķ cenâb-ı vâhibü'l-âmâlden mes'ül
Ola tedbîr-i taķdîre muvâfiķ devleti ber-câ
- 15 'İbâdullâha el-ħâşıl vücüduñ maħz-ı rahmetdir
Hemân iķbâl ile şadrında dâ'im eylesün Mevlâ

- 16 HıŖuŖŖŖŖ zümre-i erbâb-ı ‘irfân ‘ahd-i luŖfuñda
Nigâh-ı iltifâtıñla ta‘ayyün eyleyüp peydâ
- 17 HıŖŖl-i kâm ile ber-vefķ-ı isti‘dâd olup mesrŖr
Ŗenâ-yı zât-ı pâkiñ eylesünler nev-be-nev inŖâ
- 18 Bir ednâ himmetiñle hâric eyle çille-i ğamdan
Muķîm-i erba‘înim hayli müddetdir kerem-kârâ
- 19 Olup dâhil gŖrŖh-ı bendegâne hŖân-ı cŖduñda
TenâvŖl eyleyem ŖaĖn-ı emelden enfes-i na‘mâ
- 20 Ŗaded zencîr olur âĝâz-ı izhâr-ı kemâl itsem
Olup sevdâ-yı hâm-ı silsileyle vâlih Ŗ Ŗeydâ
- 21 HıŖzŖruñda ider hayŖiyyetim iŖ‘âr eŖ‘ârım
Ben istiĖķâķımı iŖbât için itmem hŖner da‘vâ
- 22 Murâdıñ ‘arz-ı hâl ise yeter baŖ-ı maķâl itdiñ
Ŗerîfâ itme küstâği-yi Ŗıķlet vaz‘-ı nâ-ber-câ
- 23 Eger ihŖâ-yı evŖâf-ı Hıdıv-i dehr ise ķaŖdıñ
‘AbeŖ taŖyî‘-i evķât eyleme mümkün degil zîrâ
- 24 Ne rŖtbe eyleseñ vaŖfında ‘arz-ı nŖkte-perdâzi
Mezâmîn-i nikât-ı midĖatin ķâbil mi isti‘fâ
- 25 Hemân dergâhına rŖ-mâl idŖp ‘arz eyle bir târiğ
“Yine zîver-fezâ-yı Ŗadr-ı dâd oldu ‘Alî PâŖâ” (sene 1155)

Târîğ-i Fehîm Efendi

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Bi-ḥamdillāh şeref-baḥşā-yı şadr oldı yine ḥālā
Velī-sīret melek-ḥaşlet ‘Alī Pāşā-yı bī-hemtā
- 2 ‘Aṭā itmiş ezelden ‘avn ü tevfiğin aña Bārī
Kitāb-ı midḥati vird-i zebān-ı sâkin-i dünyā
- 3 Olunca sāye-endāz-ı şadāret ‘izz ü devletle
O düstūr-ı Celīlü’ş-şān-ı āşaf-re’y-i ‘adl-ārā
- 4 Şafādan dūr-nişār oldı zemīne ebr-i nīsānī
Felekde zühre rakş idüp mezākım eyledi icrā
- 5 Seḥāda rīze-çin-i dest-i cūdı Hātem-i Ṭāyī
Keremde Bermekī teşbīh olunmaz zātına aşlā
- 6 Zuhūr idüp yine āşār-ı te’yidāt-ı Rabbānī
Vezīrin buldı el-ḥaḫ pādişāh-ı ma‘delet-pīrā
- 7 Ziyād olsun nesīm-i ‘izz ü iḳbāl-i cihān içre
Şafā bulsun bu ‘ālemde nice ervāḫ-ı zīb-efzā

[7b]

- 8 Eyā şāḫib-ḫırān-ı Ḥaydarī-ḥaşlet ḫo ‘ahdiñde
Çekilsün ser-keşāna tīg-ı ḫahrīñ zü’l-feḫār-āsā
- 9 Zamān-ı devletiñde intikām alup revāfizdan
Ḫoma mülk-i ‘Acem’de ḫüsn-i tedbiriñle bir bed-rā
- 10 Ne deñlü vaşf idersem ḫāme ḫāşırdır beyānında
Du‘ā-yı devletin tekrār idinmekdir hemān evlā

- 11 İlāhī eyle tedbīrin muvāfiq hūkm-i taqdīre
Aniñ eyyām-ı ‘adlinde kim ola fitne-i a‘dā
- 12 Ola iqbāl ile dā’im bu şadr-ı re’fet-efzāda
Du‘ā-yı devleti dünyāya farz-ı ‘ayndır zīrā
- 13 Fehīmā tehniyet birle didim tāriḥ-i teşrīfin
“Mübārek ide Ḥaḫ yine vezīr oldı ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

Tāriḥ-i Sālim Efendi ez-Ḥvācegān

(Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün)

- 1 Zihī tevfiḫ-ı Ḥaḫ kim dīde-i ğam-dīde-i dehre
Yine dārü’l-‘ilāc-ı luṭf-ı Ḥaḫdan tütüyā geldi
- 2 Bi-ḥamdillāh ḥall-i ‘uḫde-i pür-piç-i ümmīde
Olup tevfiḫ yāver şadra bir müşkil-ğüşā geldi
- 3 Ṭuta ferr-i şükūhı şeş cihetle rub‘-ı meskūnı
Ki fark-ı ‘izz ü cāha pertev-i luṭf-ı Ḥudā geldi
- 4 İdüp ‘ömrin mezīd iqbālını Mevlā medīd itsün
Du‘ā-yı devleti nuṭka be-vefḫ-ı müdde‘ā geldi
- 5 Feleklerde melekler didiler tāriḥin ey Sālim
“Zihī ṭāli‘ ‘Alī Pāşā yine şadra şafā geldi” (sene 1155)

Tāriḥ-i Fetḫi Efendi

(Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün)

- 1 Cenāb-ı Hān Maḥmūd İbni Sultān Mustafā Hān kim
Vücūd-ı bā'ış-i emn ü emān-ı dīn ü dünyādır
  - 2 Cihān-bān-ı mu'azzam Cem-ḥademkim cevher-i zātı
Şehān-ı rub'-ı meskūn içre bir lü'lü'-i yektādır
  - 3 Şehen-şāh-ı muẓaffer dād-güster bende-perver kim
Müfād-ı emri mantūḳ-ı kelām-ı Hāḳ Ta'ālādır
  - 4 Şeh-i vālā-neseb Sultān Maḥmūdü'ş-şiyemdir kim
Vücūd-ı pür-kemāli mazhar-ı "innā ce'alnā"dır
  - 5 Mesīhā-menḳabet mihr-i ḫilāfetdir ki her kārı
Dem-i cān-baḫş ile dil-mürdegān-ı nāsı iḫyādır
  - 6 Serīr-i nüh revāḳa revnaḳ-efzā-yı mehābetdir
Bisāṭ-ı heft-iḳlīme çerāḡ-ı şu'le-baḫşādır
  - 7 Süleymān-ı zamān Dārā-fer İskender-şalābet kim
Derūn-ı tābnāki levḫ-i mir'āt-ı mücellādır
  - 8 Ḥudā eksikligin göstermesün ol şāh-ı zī-şāniñ
Ki her bir kārı zaḫm-ı ehl-i ḫācāta müdāvādır
- [8a]
- 9 Serīr-i salṭanatda yümn ile zāt-ı hümāyūnın
Hemīşe müstedām itsün Cenāb-ı Hālīḳ u Ḳādir
  - 10 Olınca ṭab'ına aḫvāl-i 'ālem mün'akis tekrār
Getürdi mühre bir şadı ki bī-mānend ü hemtādır

- 11 Muvaffak itdi Hakk el-ḥamdü-lillāh öyle bir düstür
Ki ḥüsniyyāt-ı zātı ḥāric-ez-ta'dād u iḥşadır
- 12 Ne düstür ol ḥikem-senc ü deḳâyıḳ-dān-ı ḥikmet kim
Sebaḳ-ḥvānān-ı dersi reşk-baḥş-ı İbni Sīnā'dır
- 13 Ne düstür ol meḡāzī-pīşe kim āḡāz-ı ceng itse
Cebīninde nümāyān sūre-i innā fetāḥnādır
- 14 Ne düstür ol müselleḡ merd-i meydān-ı şecā'at kim
Eñ ednā bendesi bir Ḳahramān-ı deşt-i heycādır
- 15 Niḡinin buldı el-ḥaḳ ḥātem-i şāhen-şeh-i devrān
Ḳarīn-i mihr-i 'ālem olan ol māh-ı şeb-ārādır
- 16 Semāhat-kīş ḥayr-endiş dādār-ı cihān-dāver
Ki vaşfi zīb-baḥş-ı defter-i eş'ār u inşadır
- 17 Ta'alallah nedir bu kuvvet-i ḡālī' kim ol āşaf
Ne semte 'azm iderse 'avn-i Yezdānī müheyyādır
- 18 Du'ā-yı ḥayrı vācibdir cemī'-i nāsa kim zātı
Ṭırāz-ı dīn ü devlet bir vezīr-i kişver-ārādır
- 19 Şadākatde Ebū Bekr ü 'adāletde 'Ömer-sīret
Ḳayāda Ḳazret-i 'Oşman rezimde Ḳaydar-āsādır
- 20 Ne dem itsem taḥayyül vaşf-ı zāt-ı nuşret-ālūdın
Zebānımdan olur ol dem bu beyt-i dil-güşā şadır
- 21 Müşīr-i Bū 'Alī-tedbīr ü düstür-ı memālik-gīr
Vezīr-i Ḳahramān-şemşīr ü şadr-ı cāh-ı vālādır

- 22 Şehen-şeh kevkebe düstür u Dārā-baht-ı ‘ālī-cāh
Ki bir hürşid-i meh-peyker meh-i hürşid-sīmādır
- 23 Bahār-ı gülbin-efrāz-ı gülistān-ı ‘adālet kim
Dem-ā-dem pīşesi aḥkām-ı şer‘-i pāki icrādır
- 24 Semiy-y-i fātih-i Ḥayber müşir-i ma‘delet-güster
Ḥarīm-i şer‘-i peygamber ma‘ārif-mend ü dānādır
- 25 Mekārim-pīşe vü cūd-āzmā serdār-ı ekrem kim
Olan şermende-i elṭāf u cūdı Ḥātem-i Ṭā’dır
- 26 ‘Adīli gelmemişdir dehre şıdk-ı istiḳāmetde
‘Afif ü dīn-perver sālīk-i minhāc-ı taḳvādır
- 27 Ferāmūş itdirir bezl ü seḫāda Bermekī neslin
Dem-ā-dem şāh-rāh-ı meslek-i ḫayrāta püyādır
- 28 Sikender-seyr Ristō-menḳabet Loḳmān-dirāyet kim
Kemāl-i re’y-i tedbīr ile revnaḳ-baḫş-ı dünyādır
- 29 Muḫīṭ-i baḫr-ı zeḫḫār-ı keremdir keff-i dür-pāşı
Cihāna ebr-i nīsānı gibi hem-reşḫa-baḫşādır
- 30 Kerem-kārā vezirā Āşaf-İbni Berḫiyā-ḳadrā
- [8b]
- Ma‘ārif ehline eyyāmīñ ‘id-i şevḳ-baḫşādır
- 31 Sen ol ferzāne-i eşheb-süvār-ı şir-i Mevlāsın

- Hirās-ı şavletiñ dehşet-fezā-yı alb-i a‘dādır
- 32 Hācīl eyler keremde Ca‘fer-i Badādı isāniñ
Görenler lufiñı ser-tā-be-pā a‘lā vü ednādır
- 33 Zülāl-i meşrebiñ rū-ı revān-ı āb-ı ayvāndır
ubār-ı āk-i pāyiñ tütüyā-yı eşm-i bīnādır
- 34 Nizāmü’l-mülk-i devletsin idersin ‘ālemi ma‘mūr
Du‘ā-yı ayriñ evrād-ı zebān-ı pīr ü bernādır
- 35 Muza‘fersin cüyüş-ı ser-keşāna ‘avn-i Hā ile
Kevākib içre necm-i ālī‘iñ a‘lādan a‘lādır
- 36 Gidüp def eylediñ şerr ü şürurun cümle erāfiñ
udūmuñla dai nābūd olur bī-şübhe şeh Nādır
- 37 Hele şimden girü ol nā-be-kāriñ cā-yı ārāmı
Ne ĩrandır ne Tūrandır ne Hindü ne Buārādır
- 38 Ki bir zātıñ gibi şāib-ırān-ı ‘ālem-ārāya
Muābil olmaa şad cānı olsa olamaz ādır
- 39 Bize teslīm idüp kendü diyārın gitsün ol mel‘ün
‘Adem ilīmi dirler bir yere kim aña evlādır
- 40 Mü‘eyyed min Cenāb-ı Hāsın ey dādār-ı dād-āver
Ki her kāriñ seniñ ber mutezā-yı şer‘-i garrādır
- 41 Ne şübhe fet idersin inşaallah niçe ilīmi
ariniñ her maalde nuşret-i Hāllā-ı yektādır

- 42 Nümāyandır saña encāmı her bir emr-i düşvārīñ
Diliñ mirʿāt-ı bī-jeng-i küdüretten muşaffādır
- 43 Nihāyet yok fezā-yı medhine Fetḥī o düstürüñ
ʿİnānın eşheb-i kilkiñ hemān evlāsı irḥādır
- 44 Duʿā-yı devletiyle ḥıdmet-i tāriḥe it āğāz
Ḥulūşuñ var ḳabül olması bī-reyb ü merāyādır
- 45 Nitekim retḳ u fetḳ-i emr ile ḥükkām-ı ʿādiller
Cihānda ser-te-ser gerden-be-bend-i şerʿ-i ğarrādır
- 46 Ḥudā şadrında dāʿim itsün ol düstür-ı zī-şānı
Ki zāt-ı mekrümet-ālūdı maḥz-ı luḫf-ı Mevlādır
- 47 Görüp her biri ḥaddinden ziyāde luḫf-ı iḥsānın
Suḫan erbābı iḫlāş ile tā kim naʿt-güyādır
- 48 Dönüp vefḳ-i murādı üzre bu nüḥ-künbed-i gerdün
Ne ḳaşd eylerse ol āşaf aña Ḥaḳḳ eylesün ḳādir
- 49 Düşüp deryā-yı şevḳe maḳdemiñle āşafā gördüm
Yem-i ḫayretde erbāb-ı suḫan tāriḥ-güyādır
- 50 O ḫāletle gezerken serseri ʿetrāf u eknāfi
Dile ez-cānib-i Ḥaḳ feyż olan maʿnā-yı raʿnādır
- 51 Ki bir pīr-i mübārek-pey tıttup destinden ol demde
Beni bir gülsitāna çekdi kim bī-mişl ü hemtādır

[9a]

- 52 Sürüşân-ı İlähî ile pür her cânibi anıñ
Şafâ-yı maqde miñ şevkiyle cümle nağme-pîrâdır
- 53 Tıtu p dest ü girîbânım taḥayyür ḥayret el virdi
Ki esbâb-ı ṭarab ol bezmde ḥâzır mühey yâdır
- 54 Güşâd olmuşdı ol dem vaşf-ı zâtıñla dil-i zârım
Ki ta'rif idemem ol ḥâleti bir ṭurfe-ma'nâdır
- 55 Gelüp bir pîr-i ferruḥ-dem dile naqş eyledi târiḥ
"Bu şadra yine şâyeste 'Alî Pâşâ-yı dâñadır" (sene 1155)

Velehu Târiḥ-i Diğer

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Ta'alallah zihî ḥikmet-tırâz-ı Ḥâlîk-ı yektâ
Ki zîb-i şadr-ı vâlâ oldı ol düstür-ı müsteḡnâ
- 2 Seḥâb-ı luṭf u cûdun 'âleme Ḥaqq eyleyüp mebzûl
Ḥayât-ı tâze buldı soñradan bu sâḥa-i ḡabrâ
- 3 Mizâc-ı dîn ü devlet münḥarif olmuşdı fi'l-cümle
Ṭabîb-i zâtını feyyâz-ı muṭlaḡ eyledi ihdâ
- 4 Bu tebşiriñ şafâsı dehre itdi ol kadar te'sîr
Ki az ḡaldı hemân uçmaḡa bu dünyâ vü mâ-fihâ
- 5 Niẓâm-ı devlet ü dîne cihân muḥtâc iken ya'nî
'Alî Pâşâ serîr-i âşafîye itdi isti'lâ
- 6 Bahâr-ı faşl-ı dâniş baḥr-ı iḥsân u şabâ-verziş

‘Aṭā-yı āferīniş nām-dār u menḳabet-pīrā

- 7 Dür-i deryā-yı ḥikmet gevher-i gencīne-i fiṭnat
Gül-i güلزār-ı ‘iffet merd-i naḥlistān-ı istiġnā
- 8 Vezīr-i a‘zam-ı Sulṭān Maḥmūd Ḥān-ı ‘ālī-şān
Yegāne şadr-ı vālā āşaf-ı bī-mişl ü bī-hemtā
- 9 Semiyy-i Ḥaydar-i Kerrār kerīm-i mekrümet-kirdār
Dilīr-i Ḳahramān-āzār düstūr-ı cihān-ārā
- 10 ‘Alī-rezm ü Tehemten-menzilet Rüstem-şalābet kim
Revāfiż ehlini yümni-ı ḳudümü itdi nā-peydā
- 11 İdüp ilbās aña bir ḥil‘at-ı semmūr zıllullāh
Ser-ā-ser eyledi dil mürdegān-ı ‘ālemi iḥyā
- 12 Mübāhī oldı şimdi cāh-ı devlet zāt-ı pākiyle
Anı cāha mübārek eylesün cāhı aña Mevlā
- 13 Zılāl-i ‘adl ü iḥsānı ola tā ḥaşre dek memdūd
Mizāc-ı ‘ālemi ışlāḥa tedbīr eyledi zīrā
- 14 Düşürdüm ben de bir tāriḥ-i zībā Fethiyā el-ḥaḳ
“Ḥakīm-i bī-niyāz iḥsānıdır mühre ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

Tāriḥ-i Zībā

(Feilātün Mefāilün Feilün)

- 1 Ḥamdü-lillāh ‘ināyet-i Bārī
Eyledi dehri pür-sürür u şafā

2 Yoę derūnlarda hıç ğubār-ı keder
Ğamıñ āşarı ęalması ęaıā

[9b]

3 Ya'ni geldi maķām-ı şadra yine
‘Alı Pāşā o mefharū’l-vūzerā

4 Dil-i erbāb-ı şab‘ olmuş iken
Tāb-ı ğamla arāzi-i fuķarā

5 Āb-ı luıfiyla cümle tāzelenüp
Oldı üşķufe-zār ser-tā-pā

6 Her zemīn-i dil oldı sūnbül-zār
Evvelīn-mevsim-i rebī‘-āsā

7 Āferīn ol şeh-i cihān-bānıñ
şab‘-ı pākine şad-hezār şenā

8 İde her demde ğālib-i muılaķ
Cümle a‘dāsına Cenāb-ı Hūdā

9 Ola fermān-dih-i şehān-ı cihān
Eyyedallāhumülkehu ebedā

10 Ğavsi bārīsine idüp i‘řā
Ğıldı şadrın aña yine ibķā

11 Dūr olaldan şadrđan olmuş idi
Ğāmet-i ehl-i dil hemīşe dü-tā

- 12   Çaldırup başın itdiler şimdi
İstiķāmetle Haķķ’a ĥamd ü řenā
- 13   Vaşf-1 zātı o dāver-i dehrin
Tāķ-1 gerdūna yazılursa sezā
- 14   Menba‘ü’l-cūd u aĥsenü’l-aĥlāķ
Ma‘den-i ‘ilm ü kān-1 ĥilm ü ĥayā
- 15   Tig-bāz-1 mařāf u ĥařm-şiken
řaf-řikāf-1 ‘adū-yı rezm-ārā
- 16   Çahrı nār-1 ‘adū-yı kāh-řifat
Luĥfi ařĥāb-1 mihre āb-1 beķā
- 17   Cevdet-i re’yine anın her gāĥ
Müteĥayyir olur ‘uķul ü nüĥā
- 18   Vire tevfiķ her umūrunda
Dā’imā aña Ĥāzret-i Mevlā
- 19   Ola şadrında tā ebed dā’im
Her zamānı ola ķarın-i řafā
- 20   Beyt-i vāĥide oldu bir tāriĥ
Fāl-i ĥayr ile bu derūni du‘ā
- 21   “Yümn ile dā’im eyleye Allāĥ
Geldi şadra yine ‘Alī Pāřā” (sene 1155)

Tāriĥ-i Elifi-zāde Feyzi Efendi el-Edirnevi

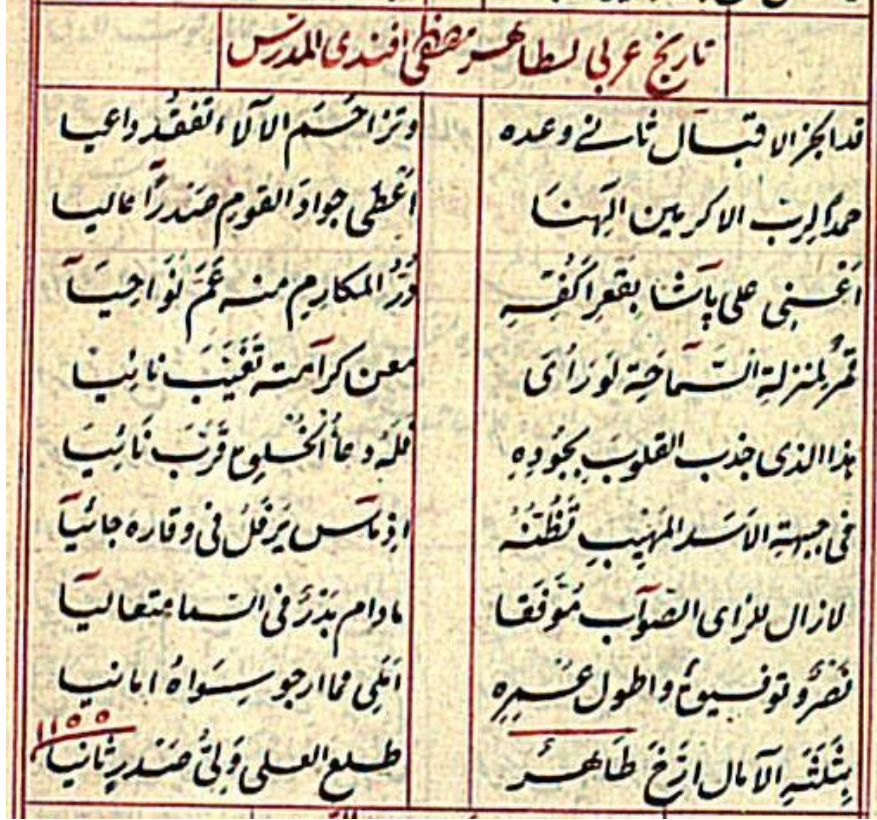
(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 “Ḥamdü-lillāh ki bize peyk-i beşāret geldi” (sene 1155)
“Şadr-ı ‘ulyāya yine şāhib-‘adālet geldi” (sene 1155)

[10a]

- 2 “Āb-ı pāk-i keremiñ ‘ālemi sīr-āb itdi” (sene 1155)
“Müjde nīsān-ı kudūmuñ ile rahmet geldi” (sene 1155)
- 3 “Luṭf-ı Ḥaḫḫ ile bu dem esdi nesīm-i tevfiḫ” (sene 1155)
“Gülbün-i gülşene bā-kām-ı leṭāfet geldi” (sene 1155)
- 4 “Cidd ile emr-i sa‘ab ḥallolur inşāallāh” (sene 1155)
“Avn-i Yezdān ile nev-sāl-i meserret geldi” (sene 1155)
- 5 “İde Feyzī gül-i iclāle du‘ā-yı zībā” (sene 1155)
“Ḳalbe gülşenden ‘aceb bŷy-ı icābet geldi” (sene 1155)

(...)

Tārīḥ-i Meylī el-Bosnavī es-Sarāyī

(Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Ḥamdü-lillāh yine şadr-ı ‘adle
Ḥazret-i āşaf-ı sâbık geldi
- 2 Mühr-i iclāle şeref virmek için
Şāhib-i evveli lāyık geldi
- 3 Münḥarif idi mizāc-ı ‘ālem
Ḥüsn-i tedbīrine ḥazık geldi

- 4 H azret-i p adi eh-i  sl am n
R ay   m stahsen   f ayik geldi
- 5 ‘Al  P   -y   mek rim- iyemi n
Her i i devlete  ad k geldi
- 6 Ol sebeble an   terci  itdi
Ma demi  ayra m l  k geldi
- 7 Ma demi ‘ leme rahmet oldu
 ay -   n s nla m l  k geldi
- 8 Mu tenem oldu cih n  alk   yine
Devlete kenz-i da  y k geldi

[10b]

- 9 Genc-i b d- ver olup te r fi
G yiy  l cce-i r y k geldi
- 10 A niy  v  fu ar   ad olsun
Devlete   af-   m  fik geldi
- 11 H k Ta‘ l  ide  adrında mu  m
Didi bir d ‘i-i v  k geldi
- 12 Fikr-i t r   iderken Meyl 
T b‘a bu beyt-i muv fik geldi
- 13 ‘‘Yine n m-   ‘Al  P   -y   lebb 
M hr-i icl le mu  b k geldi’’ (sene 1155)

Kaşide-i Vâşık Efendi el-Kâzî be-Medîne-i Halebü’ş-Şehbâ Sâbıkâ¹²³

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Vâhibü’l-mülke yine zezeme-i hamd olsun
Ser-i erkâna yine tâ’ir-i devlet geldi
- 2 İtdi burc-ı şerefe kevkeb-i iqbâl hülûl¹²⁴
Baht-ı hâbîde-i dünyâya ifâkat geldi
- 3 Nice demdir ki perîşân idi evrâk-ı havâs
Nüşa-i hâtıra şîrâze-i miknet geldi
- 4 Oldı sır-âb-ı ni’am zümre-i tefsîde-lebân
Çemen-i ehl-i dile şimdi tarâvet geldi
- 5 Böyle hengâm-ı kesel kâr-geh-i hikmetden
Nice dil-ğastelere şerbet-i şîhhat geldi
- 6 Bâğ-ı dil bir zamân olmuşdı¹²⁵ hazan-dîde-i ğam
Ravz-ı âmâle yine revnağ u behcet geldi
- 7 Devr-i vârun ile itmişdi enâmı pâ-mâl
Gerdiş-i bihudedden¹²⁶ çarha nedâmet geldi¹²⁷
- 8 Böyle eyyâm-ı kerem süz-ı neğam¹²⁸-ferşâda
Teşnegân-ı kereme bâzil-i ni‘met geldi
- 9 Hoş-nüvîs-i ehl-i kalem âşaf-ı zîbende-rağam¹²⁹

¹²³ Der-Sitâyiş-i Vezîr-i A‘zam ‘Alî Paşa İbn Nüh Efendi Hazretleri (İG: 131-133)

¹²⁴ hülûl: duhûl İG.

¹²⁵ Bâğ-ı dil bir zamân olmuşdı: Bir zamân bâğ-ı dil olmuşdı. İG.

¹²⁶ Gerdiş-i bihudedden: Gerdiş-i bihüde İG.

¹²⁷ 7. beyit ile 8. beyit divanda yer değiştirmektedir. İG.

¹²⁸ neğam: nağm İG.

Münşi-i pāk-edā şadr-ı sa‘ādet geldi

10 Ser-nüvişt-i qalem-i şāni‘-i kül cüz-i hikem¹³⁰

Müntehab nüşha-i pākīze-i hikmet geldi

11 Rūz-ı nev-rūz-ı kerem faşl-ı bahār-ı hurrem

Zīb-i eyvān-ı hamel burc-ı ‘adālet geldi

12 Hāq bu kim elzem idi devlete bir böyle vezīr

Dāver-i ‘ādil-i düstūr-ı celālet geldi

13 Oldı bir zāt-ı ‘atā-bağş vezīr-i a‘zam

Ki kefi cūdı ile mu‘dime şervet geldi

14 Sābıkā nā’il-i mühr-i şeref olmuşlar idi

Fürkatinden şanasın ‘āleme hayret geldi

15 Dil-i dānāya telāfiyle olup tesliye-bağş

Ser-i hussāda velī seng-i melāmet geldi

16 Nağş-ı ihlāş u şadākat ile der-zīver olan

Zīb-i engüşt¹³¹-i ‘atā faşş-ı şehāvet geldi

[11a]

17 Ya‘ni hem-nām-ı reff‘-i Esed-i Ġālib-‘Alī¹³²

Ki kudūmyla sitem-keşlere rāhat geldi

18 Kişver-ārā-yı kerem-pişe ‘Alī Pāşā kim

¹²⁹ zībende-raqam: sütüde-şiyem İG.

¹³⁰ Ser-nüvişt-i qalem-i şāni‘-i kül cüz-i hikem: Ser-nüvişt-i qalem-i şāni‘ kül-i cüz-i hikem İG.

¹³¹ Zīb-i engüşt: Ser-i engüşt İG.

¹³² Esed-i Ġālib-‘Alī: Esedu’llāh ‘Alī İG.

‘Äleme zātı anıñ maħz-ı ‘ināyet geldi

- 19 Dāverā dād-penāh āşaf-ı ‘ālī-güherā
Ki kudūmuñla kerem-dīdeñe şafvet geldi
- 20 Başlasun yazmağa evşāfını şimden şoñra
Feylesōfān-ı me‘āniye beşāret geldi
- 21 Ne Süleymān’a naşīb oldı ne İskender’e de
Re’y ü tedbiriñ ile ‘āleme kuvvet geldi
- 22 Felegi ‘aksine döndürdi zuhūruñ fi’l-hāl
Eskiden itdigi evzā‘a nedāmet geldi
- 23 Sen gibi dāvere muħtāc idi ‘ālem¹³³ billāh
Dehre şimdi bu kadar baħt u sa‘ādet¹³⁴ geldi¹³⁵
- 24 Şıdķ ile ħayr du‘ā¹³⁶ eylesün mi ‘ālem
Vāşıķ’a ebr-i seħā kān-ı mürüvvet geldi
- 25 Bī-keder mesned-i devletde muķim it yā Rab
Merd-i meydān-ı veġā şāhib-i ħaşmet geldi

Tārīķ-i Ħamid Efendi İbni Şadr-ı Rūm Neylī Efendi

(Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün)

---

¹³³ ‘ālem: devlet İG.

¹³⁴ sa‘ādet: metānet İG.

¹³⁵ Divanda 24. beyit sırasında yer almaktadır. İG.

23. beyit olarak Mecmūa-i Tevārīh’te yer almayan bir beyit bulunmaktadır.

“Āşafā söylemememiş saña tırāz-ı fiṭrāt

Naķd-i tedbiriñe ħāşā ki bir ‘illet geldi” İG.

¹³⁶ ħayr du‘ā: ħayr-ı du‘ā İG.

Divanda toplam 26 beyit vardır.

- 1 Yine vaqf eyledi ‘alem zebānın şükr-i Mevlāya
Gelince āşaf-ı şāhib-mekārim şadr-ı vālāya
- 2 Gidelden görmedi halk-ı zamāne rūy-ı şādānī
Fırākı nārı dāğ urmuşdı kalb-i pīr ü bernāya
- 3 Bi-ḥamdillāh yüzi güldi gözi açıldı dünyānıñ
Düşünce pertev-i vech-i besīmi çeşm-i bīnāya
- 4 Nizām-ı devlet ü hıfz-ı umūr-ı dīn için gerçi
Muḥāfız kıldı bir müddet Ḥudā etrāf u enḥāya
- 5 Ḥudā’nıñ şimdi bu iḥsānı mā-fāta telāfidir
Yine bu günleri gördük hezārān ḥamd Mevlāya
- 6 Cihān-bān-ı mu‘azzam dāver-i dād-āver-i ‘alem
‘Alī Pāşā-yı ‘ālī-şān u düstūr-ı felek-pāye
- 7 Felātūn-menḳabet Ristō-ṭabī‘at Bū ‘Alī-fiṭnat
Ḥıdīv-i merḥamet-pişe vezīr-i ‘adl-pīrāye
- 8 Ḥamīdā kııl du‘ā-yı devletin vird-i zebān her dem
Ḳalem ‘acizdür evşāfin anıñ bi’l-cümle iḥşāya
- 9 Olup ‘ömrüñ füzūn tevfiḳ-ı Bārī eyleyüp yārī
Vire ‘adliñ nizām aḥvāl-i pūr-ehvāl-i dünyāya
- 10 Hümā-yı devlet ü iḳbālīni memdūd ide Bārī
Hemişe sāyesin fark-ı ser-i a‘lā vü ednāya
- 11 Dü-mısrā‘ bir muşanna‘ dil-nişin beyt eyledi inşād
Yine tāriḫ için ṭab‘ım o şadr-ı ‘alem-ārāya

[11b]

- 12 Hüruf-ı sâde-i evvelle cevher-dâr-ı sânidan
Muvaffak oldu târih i'tibâr-ı lafz u ma'nâya
- 13 Cihâna müjde olsun "biñ yüz elli beşde" bi'l-iclâl (sene 1155)
"Alî Pâşâ yine virdi şeref bu şadr-ı zîbâya" (sene 1155)

Târîh-i Behâyî-zâde Raḥmî Efendi el-Müderris

(Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün)

- 1 Şehen-şâh-ı cihân Sulṭân-ı Maḥmûd Ḥân-ı Ğâzî kim
Zamân-ı 'adl ü dâdında cihân âsûde ser-tâ-pâ
- 2 Sipîhr-ârâ-yı şevket şehr-yâr-ı maşrıḳ u mağrib
Meh-i ḥurşîd-şavlet zıll-i pâk-i Ḥazret-i Mevlâ
- 3 Süleymân-ḥaşmet-i iḳlîm-i re'fet kim hirâsından
'Adû-yı dîn ü devlet kendüsin itmekdedir iḥfâ
- 4 Zâmîr-i re'y-i pâkin dâ'imâ 'adle idüp irca'
K'ola âsûde-i zıll-i derî dünyâ vü mâ-fihâ
- 5 Dir idüm ḳalmadı bir âh ider eyyâm-ı 'adlinde
Dil-i 'âşîḳda dūd-ı âh-ı ḥasret olmasa peydâ
- 6 İdüp fikr-i şavâ'ib bir gün ol şâh-ı 'adil-pîşe
'Alî Pâşâya yine mühr-i şadrı eyledi i'tâ
- 7 Firâḳ u ḥasretinden nâle eylerken cihân ḥalkı

İrişdi müjdeler yine vezîr oldı ‘Alî Pâşâ

- 8 Ta‘âlallah zihî baht u sa‘âdet kim göründükde
Kudüm-ı şevk-bahşıyla yeñiden oldı halk ihyâ
- 9 Sa‘âdet-fer kerem-ver şefkat-âver merhamet-güster
Vekîl-i saltanat ‘alî-himem zât-ı şeref-pîrâ
- 10 Ser-i bî-kevkebâna zıll-i cûdı mâye-i râhat
Nigâh-ı luţfi hod ser-mâye-i gencîne-i kimyâ
- 11 Bahâr-ı devletiniñ muqtezâsıdır cemâdâta
Sirâyet eyleyen neşv ü nemâ-yı feyz-i nev-peydâ
- 12 Fürûğ-ı re’y-i pâkinden eger kim itmese îkâd
Çerâğ-ı mâhı pür-feyz idemez mihr-i cihân-ârâ
- 13 O rütbe hüsn-i hulû ile vücûdı tev’em olmuş kim
Dem-i şemşîrine cânlar virir düşmen dağı farzâ
- 14 ‘Adû-yı çâr-yâre tîğı hep darb-ı meşel söyler
Semiyy-i “lâ fetâ illâ ‘Alî” remzin idüp îmâ
- 15 Degil mi revnağ-efzâ-yı şadâret ey dil inşâf it
Hisâb olunsa luţfi kâbil-i taħrîr degil zirâ
- 16 Firâvan cûd u ihsânı ‘atâ-yı tab‘ı hod zâhir
Nice terciħ olunmaz Bermekî’ye ol kerem-pîrâ
- 17 ‘Ale’l-ıtlâğ cûdı gâlib-i i‘tâ-yı Hâtemdir
Ne hâcet beyyine ħâricde işte ol kerem-bahşâ

[12a]

- 18 Cihānda kār-ı endîşe irişdi hadd ü pâyāna
İdelden şab‘-ı pâki ‘ālemi cūdı ile ignā
- 19 Kemāl-i germi-i luţfı ile dil rüşenā oldu
Zalām-ı ğam olup nābūd açıldı dīde-i dünyā
- 20 Nigāh-ı luţfı ger bey‘ olsa ger sūķ-ı cihān içre
Alurdum şübhesiz naķd-i dil ü cānı idüp ihda
- 21 Der-i ‘izzet-me’ālī mültecā-yı bende-i devlet
Ğubār-ı pāyı iksir-i cilā-yı çeşm-i nā-binā
- 22 Olur zib-i mecālis vaşf-ı zātı ittifaķ üzre
Huşuşā silk-i nazma dūr ider cümle suhan-güyā
- 23 İrerdi ‘ahdine Ca‘fer görürdi itdigi luţfı
Der-i ihsān u cūdunda olurdu çāker-i ednā
- 24 Olup yümn ü sa‘ādetle muvaffaķ her umūrunda
Mübārek eyleye şadr-ı güzīnin Hāzret-i Mevlā
- 25 Derūna lāyih oldu yine bir beyt-i dil-ārā kim
Olur her mışra‘ı tārīķ-i dīger Raĥmiyā farzā
- 26 “Gelüp mühr-i şehen-şāh-ı cihānı mecd ile alup” (sene 1155)
“Hezārān ‘izz ile kevne vezir oldu ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

Tārīķ-i Belīĝ-i Mişlī Efendi

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Açıldı gülşen-i maḳşūd-ı ‘ālem lālezār-āsā
Çerāġān itdi İstanbul donandı şevḳ ile dünyā
- 2 Bi-ḥamdillāh yine bīdār oldu ṭālī‘-i iḳbāl
‘İnāyet ile yārī kıldı ‘avn-i Ḥāzret-i Mevlā
- 3 Felek ṭāḳ-ı süreyyāda idüp şevḳ ile şehir-āyīn
Ḳırān itdi yine sa‘d u şerefle mihr ü meh ḥaḳḳā
- 4 Getürmüş dest-i iḳbāle meger ol dürr-i yektāy
Şehen-şāh-ı cihān Sulṭān Maḥmūd Ḥān-ı bī-hemtā
- 5 Vezīr-i a‘zam-ı ‘ādil ‘Alī Pāşā-yı dānā-dil
Şeref virdi yine şadra o düstūr-ı Felāṭūn-rā
- 6 Unutdursa n’ola ‘adl ü zekāda ‘ahd-i Hārūn’ı
Aña bende olurdu görse ger İskender ü Dārā
- 7 Melek gökde şenā-ḥvānı beşer memnūn-ı iḥsānı
Mekārim-pīşe ḥayr-endīşe el-ḥaḳ āşaf-ı dānā
- 8 Anıñ bāzūsına Gürşasb iderdi görse şad-taḥşīn
Teveccüh itse her ḳanda girīzān olmada a‘dā
- 9 Şehāda var ise görmüş nazīrin çeşm-i aḥveldir
Du‘ā-gūyān-ı iḥsānı gerek a‘lā gerek ednā
- 10 Zihī ‘ālī-himem Ḥātem-kerem şadr-ı mufahḥam kim
Muḥaşşal midḥat-ı pāki degildir ḳābil-i inşā
- 11 Di tāriḳ Mişliyā cidd ile ol düstūr-ı zī-şāna
“Vezīr oldu yine iḳbāl ile pür-cūd ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

[12b]

Tārīḫ-i Diger Mişli

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

Du‘â-yı devletin tezkîr idüp Mişlî didi târiḫ

“Hezâr ikbâl ile yine vezîr oldı ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)

Tārīḫ-i Ni‘met Efendi¹³⁷

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Şehen-şâh-ı cihân Sulţân Maḥmûd Ḥân-ı Gâzî kim
Muvaffâkdır umûrında be-luţf-ı Ḥâzret-i Mevlâ
- 2 Olup mülhem o ḥâkân-ı hümâyün-baḫt-ı Dârâ-fer
Getürdi şâhibin şadra kerâmet eyleyüp icrâ
- 3 Ne şâhib-şadr o kim eţvârı bi’l-cümle müsellemdir
Ki virmişdi şeref yümn-i kudûmı dehre ser-tâ-pâ
- 4 Şadâretde be-tevfîk-ı Ḥudâ ol dâver-i efḫam
Bu şehr-i pâki ‘adl ü luţf ile itmiş idi iḫyâ
- 5 Niçe eyyâm olup ḥasret-keşi ez-cân u dil şimdi
Bi-ḥamdillâh ki buldı şâhibin ol mesned-i vâlâ
- 6 Zamânında olup âsûde ‘âlem n’ola ‘îd itsem

---

¹³⁷ Divanda mevcut değildir. SA.

- Ki ğam-fersūd iken dillerde oldu inbisat peydā
- 7 Şifā-yı şadr-ı ‘ālem mültecā-yı her Benī Ādem
Mühim-sāz-ı kerem şadr-ı güzīn-i ma‘delet-pīrā
- 8 Şehāda Bermekī-tedbīr ‘ālemde Aristō’dur
Feṭānetde Felāṭūn’dur ḥikemde Bū ‘Alī Sīnā
- 9 Ḥarīdār-ı ma‘ārif nükte-dān-ı kāmīl ü ‘ārif
Olur cins-i suḥan devrinde hem-seng-i dūr-i yektā
- 10 Melek-ṭab‘ā ferīšte-ḥaşletā şadrā kerem-verzā
İder ins ü melek hep cān u diller midḥatin icrā
- 11 Kuşūrum gerçi çoḡdur midḥatinde ey mekārim-kār
Du‘āda yoḡdur ammā Ḥazret-i Ḥaḡ ‘ālem ü dānā
- 12 Bu deñlü söyleden şevḡ-i kudūmuñdur beni yoḡsa
Zebānımda velī za‘f ile yoḡdur tāb u fer aşlā
- 13 Hemān ‘afv it kuşūrum ey Ḥıdīv-i ma‘delet-güster
Olupdur dergehiñ üftādegāna melce’ ü me’vā
- 14 Elimde bir şeff‘im var ḥırz-ı cān idüp çoḡdan
Bu hengām-ı feraḡ-encāma şaḡlardım idüp imlā
- 15 Ḥadīş-i mā-mezāsı gerçi çoḡdur eylerem taşdı‘
Hemān bir bende taḥrīr eyleyim luṭfuñla icmāle
- 16 Egerçi min vecih te‘ḥīri taḡşīre olur maḡmūl
Velākin ḥikmete mebnīdir ey şadr-ı Felāṭūn-rā

- 17 Bu hāl ol nüṣṣa-i pākīze-i maḥṣūṣa bir sırdır
Ki tekṃilinden ol nā'il-i me'mūl ider Mevlā
- 18 Bi-ḥamdillāh ki ūdḡ-ı niyyetim geldi zūhūr itdi
Görüp sulṭānımı dūnyā gözüyle yine ṣadr-ārā
- 19 Be-ḥaḡḡ-ı Ḥāzret-i ūāh-ı risālet ey kerem kānı
Aña ḥidmet iden Ni'met ḡuluñ luṭfuñla ḡıl iḡyā

[13a]

- 20 Yeter taṣdī'i ḡo tāriḡ ile 'arz-ı du'a eyle
Odur lāzım olan ūimden girü her bendeye zīrā
- 21 Cihān ṭurduḡça ola cāh u iḡbālīñ teraḡḡide
Murādīñ üzre ide gerdiṣ-i çarḡ-ı felek-peymā
- 22 Didim bu vech ile tebrīk idüp tāriḡ-i teṣrīfi
"İkinci def'a geldi ṣadra 'izz ile 'Alī Pāṣā" (sene 1155)

Ḳaṣīde-i Feyzī Efendi

(Mefāilün Feilātün Mefāilün Feilün)

- 1 Zamānıdır ḡönül olsun bu demde ḡande-nümün
Göründi vefḡ-ı murād içre ṭālī'i meymün
- 2 Tamām gelmiş iken ye's başladı ūimdi
Recā-ṭırāzi-i āmāle her dil-i maḡzün
- 3 Mey-i neṣāṭ ile leb-rīz-i behcet oldu yine
Hemiṣe olmuş iken sāḡar-ı sipihr-niḡün

- 4 Bu demde ʔard olunup hep ğumūm dillerden
Fezā-yı müjdeye ʔıķdı neşāt-ı ferruķ-ğūn
- 5 İdüp beşāret-i teşrīfin ‘āleme tebşīr
Bir āşafıñ ki zamānında merḫamet ķānūn
- 6 Ne āşaf āşaf-ı pūr-cūd-ı merḫamet-ḫīnet
‘Aceb mi Ḥātem-i Ṭāy’ dan keremde olsa füzūn
- 7 Olunca lūcce-i baḫr-i ‘ināyeti pūr-cūş
‘Aḫāsı şarķ ile ğarb ehlini ider memnūn
- 8 Vürūd itse eger emri ser-keşāna daḫi
Olurdu ḫıfl-ı ‘inan-ğire rām esb-i ḫarūn
- 9 Bileydi saḫvetini Ḳahramān u hem Rūstem
Olurdu pençe-i ķahrında her birisi zebūn
- 10 Göreydi rāyını Rişto olurdu dem-beste
Ķalurdu vādi-i ḫayretde ‘aķl-ı Eflāḫūn
- 11 Cihānda merhem-i kāfūr iltifāt ķomaz
Cerīḫa-dār-ı ğam u ğuşşa bir dili pūr-ḫūn
- 12 Ḥayāt-ı tāze bulur mūmyā-yı luḫfundan
Fütāde-pāy-ı ğam olan dil-i şikeste-derūn
- 13 Nażīr görmedi el-ḫaķ aña nigāh-ı şühūd
Egerçi itdi ğūzer nice ķavm nice ķurūn
- 14 Olaydı mişli eger söylenürdi dillerde

Nice ki menkabeti oldu nāsa derd-i derūn

- 15 ¹³⁸temennī iderdi cümle ‘ibād
Tekerrür ile ‘aṭā kıldı Hāzret-i Bīçūn
- 16 Mürüvvet ü kerem it ey Hıdīv-i ‘ālī-baḥt
Ḳuluñ da bendeleriñ zümresinde itme birūn
- 17 Çerāğ-ı hāşımñ ednā şerāresiyim ben
Himāyetiñle olam gūşe-i du‘āda maşūn
- 18 Benem o bī-kes-i derd-āşinā ki çekdi dilim
Sipihreden nice ālām u cevri-gūn-ā-gūn
- [13b]
- 19 Ne deñlü kemter ise dāniş-i bızā‘a ile
Yine zamānede aḳrāndan degildir dūn
- 20 Ğubār-ı hemmi gider ḥāṭırıñdan ey Feyzī
Ḥaṭādır eyleme ḥadden şikāyeti efzūn
- 21 Görür mi hīç seni ḥirmān-ı luṭfina şāyān
Degil mi bī-kese a‘ṭāf-ı ‘ādeti mesnūn
- 22 Ḳaşıde irdi tamāma du‘āya başla k’odur
Miyān-ı nükte-ṭırāzānda müttefik ḳānūn
- 23 Şadırdā devlet ile ber-ḳarār idüp Mevlā
Ola bu ‘izz ü şeref düşmenine dāğ-ı derūn

¹³⁸Metinde okunmasında sıkıntı yaşanmıştır.

Tārīḫ-i Hıfzī Efendi

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Müjde āfāka şafā eyleyecek dem geldi
Şadr-ı mühre yine düstür-ı muḳaddem geldi
- 2 Dīḳ-ı şadr ile cihān olmuş iken āzürde
Si'a-ı şadr ile ol zāt-ı mükerrem geldi
- 3 Şāhibin buldı yine şadr-ı güzīn-i devlet
Zu'afā zümresine eşfaḳ u erḫam geldi
- 4 Ya'ni Dādār-ı mu'azzam 'Alī Pāşā-yı velī
Da'vet-i zıll-i Ḥudā ile mufaḫḫam geldi
- 5 Ġıbṭa itsün şeh-i Cem-cāha selāṭīn-i cihān
Āşaf-āsā der-i iclāline hem-dem geldi
- 6 'Ālemiñ maṭlabı teşrīfi ile rāḫatdır
Budur ümmīd ki rāḫat ile tev'em geldi
- 7 Ma'delet genci seḫā bahrı kerāmet kāmı
'Ālemiñ āşafı düstür-ı müselleme geldi
- 8 Ba'd-ez-īn burc-ı esed dinse sezādır şadra
Esedullāh-semiy neyyir-i a'zam geldi
- 9 Perveriş-yāfte-i dā'ire-i devletdir
Ecnebī gibi degil her işe maḫrem geldi
- 10 Merkezinde ola bāḳī nice a'vām u şühūr

Bu du‘ā cümle Benî Ādem’e elzem geldi

- 11 Şadra teşrifine yaz Hıfzî şülüşle târih
“Yine şadra ‘Alî Pāşā-yı mükerrerrem geldi” (sene 1155)

Velehu Hıfzî Efendi

“‘Alî būd ğālib” be-în sene târih (sene 1155)

Kaşide-i Hıfzî Efendi

(Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün)

- 1 Teneffüs eyledi şubh-ı bahār-ı feyz-āşār
Ser-ā-ser oldı cihān-ı kühen tecellî-zār
- 2 Güşāyiş-i gül için geldi gülşene yelerek
Bahār-ı bād-süvār u nesīm-i nāmiye-bār
- [14a]
- 3 Kulağına yanaşup tıfl-ı goncanıñ didi kim
Açıl açıl ne bu ğam ey güzide-i ezhār
- 4 Seniñ güler yüziñe muntazırdır ehl-i çemen
Seniñ kudūmuña vā-beste revnağ-ı gülzār
- 5 Cihāna hüsñüñi ‘arz it niğābı ref’ eyle
Seniñ cemāliñe ‘āşık hezār-ı pür-āzār
- 6 Seniñ tarāvet-i hüsñüñ müssellem-i ‘ālem
Medāyihiñ ile pürdür sefā’in-i eş‘ār

- 7 Seniñ baş üzre yeriñ vardır ey gül-i ra'na
Sen olduñ 'aleme zib-i 'alaka-i destar
- 8 Nedir bu çin-i cebin ü tevaħħuş-ı bî-câ
Gel açıl ey gül-i nevrete sen de bir miqdâr
- 9 Saña melâl yaqışmaz bu vaz'ı terk eyle
Güşâdelikler idüp çekme bîhude efkâr
- 10 Lisân-ı hâl ile ğonca tebesssüm eyleyerek
Bahâra oldu bu ebyât ile ħiţâb-nişâr
- 11 Belî selefde benim idi şadr-ı maħbûbî
Benim cemâlime müştâk idi şıĝâr u kibâr
- 12 Benim kalem-revim idi memâlik-i gülşen
Müfevvez idi tamâmen baña umûr-ı bahâr
- 13 Velî zuhûr ideli lâle bezm-i gülşende
Zamâne ħalkı aña raĝbet eyledi her bâr
- 14 Benim şabâĥat-i vechim güneş gibi zâhir
Çekide-i 'arâqım oldu âb-rû-yı kibâr
- 15 Nedir meziyyeti bilsem bu bâĝ-ı 'âlemde
Bu deñlü raĝbete ħikmet bilinmedi yek-bâr
- 16 Dinilse lâledir ancak şükûfe-i mergûb
Olur mı bir çiçek ile cihânda faşl-ı bahâr
- 17 Reside olduĝı dem gûş-ı lâleye bu ħaber
Bu nev'a itdi cevâb-ı 'itâbı istihzâr

- 18 Seniñ leṭāfet-i būyuñ zükāma bāışdır
Alınca destine herkes olur ḫalīde-i ḫār
- 19 Fiḡān-ı bülbüli zann itme saña ʿaşkından
Anıñ da şekvesi ḫār-ı raḡībden her bār
- 20 Gülün seven dikenin de sever dinürse eger
Nice ḫabūl ide kısmet maḫabbet-i dil-dār
- 21 Revā mı ḫoḫlayasın ḫār-ı neşter-āzārı
Şalındıra seni gülşen içinde bir bed-kār
- 22 Neden sezā ola ol zātā şadr-ı maḫbūbī
Nihāl-i ḫaddi ola ḫārlarla neşter-zār
- 23 Nizāʿ-ı lāle degil faşlı bezm-i gülşende
İdince ṭabʿ-ı ḫamiyyet mizāc-ı bülbüli zār
- 24 Olup şehādete ḫāzır didi yemīn iderim
Bu şart ile anı gūş ide şadr-ı Cem miḫdār
- 25 Be-zāt-ı vāhid-i muṭlaḫ be-keşret-i esmā
Be-sırr-ı feyz ü cūd u be-sīne-i aḫrār
- [14b]
- 26 Be-teng-dāzi-i şemʿ u be-sūz-ı pervāne
Be-nār-ı ʿāşık u maʿşūk-ı āteşin ruḫsār
- 27 Be-sürʿat-i dem-i şādī be-imtidād-ı elem
Be-bī-ḫarārī-yi derd ü be-ṭül-i müddet-i ḫār

- 28 Be-dāg-dāri-yi lāle be-tizī-yi ser-i hār
Be-çāk-i dāmen-i gonca be-hārḥār-ı hezār
- 29 Be-cūd u verd-i muṭarrā be-ḥisset-i lāle
Be-feyz-i dest-i kerīm ü be-daḥme-i dinar
- 30 Gülñ kelāmı bu da‘vāda ḥaḫḫ u zāhirdir
Odur ḳadīmi güzīn-i şükūfe-i gülzār
- 31 Bu emri ‘arz iderim şadr-ı a‘zam-ı ‘ahde
Ḳadīmi üzre bir emr-i belīg ider ısdār
- 32 İder iḳāmete fermān güli maḳāmında
Olur deminde muḳarrer riyāset-i ezhār
- 33 Vezīr-i a‘zam-ı ekrem velī ‘Alī Pāşā
Nizām-ı devlet-i İslām u āşafī esrār
- 34 Gül-i riyāz-ı semāḥat ḥimā-yı emniyyet
Bahār-ı luṭf u kerāmet vezīr-i ḳāf-veḳār
- 35 Dilīr-i ma‘reke-pervāz-ı Ḥaydarī-şavlet
Müşīr-i memleket-ārā-yı Bermekī-eṭvār
- 36 Ḥudūd-ı Nemçe’de ser-ḥadd-ı mülk-i Īran’da
Ġazālar itdi mükerrer çü Ḥaydar-i Kerrār
- 37 Şecā‘at ile müselleme yegāne-i ‘ālem
Seḥāda cūd u keremde çü feyz-i ebr-i bahār
- 38 Göreydi cā’ize-i luṭfını pey-ender-pey

Ḥakīm iderdi cevāz-ı teselsüli ikrār

- 39 O deñlü düşmen-i imsāk-i ṭab^c-ı naḳḳādı
Teşahḥus eyleye ḥisset ü men ider ihdār
- 40 Ḳapandı daḥme-i ḥisset açıldı genc-i kerem
Esir-i faqr-ı ebed oldu Mālik-i Dīnār
- 41 Firāz-ı süllem-i cāhı o mertebe berter
Pesin-i pāyede ḳaldı netāyic-i efkār
- 42 Ḳazā-yı ‘arşa-i iclāli ṭayy olınsa daḥi
Mesāḥasında fūrū-mande rişte-i enzār
- 43 Deminde oldu leṭāfet o deñlü sārī kim
Biterdi lāle zemīne saçılsa toḥm-ı şerār
- 44 O deñlü emri mü’eşşir gürüh-ı ezdāda
Vidāda ‘ıḳd-ı muvāḥāt itdi mūr ile mār
- 45 O rütbe cümle-i eşyāya ḥıfzı şāmil kim
Şarıldı penbeye cevher mişāl-i aḥker-i nār
- 46 Mişāl-i şu‘le-i şeb-tāb olurdı lem‘a-i nūr
Düşerse ḥırmen-i diḥḳāna berḳ-ı āteş-bār
- 47 Nefāz-ı emri şu rütbe cihāna cārī kim
İşāretin gözedir ḥıdmete şıḡār u kibār

[15a]

- 48 Murādı üzre felek devr ü sa‘y ider dāyim

Arada itdigi emri iderse de ızmar

- 49 Sa'adet ol şeh-i İslam-penâh-ı Cem-câha
Ola vezîri seniñ gibi merdüm-i hüşyâr
- 50 Melâz-ı ehl-i ma'ârif cenâb-ı düstûra
Eyâ hülâşa-i 'âlem güzîde-i ebrâr
- 51 Mişâl-i murğ-ı şeb-âvîz kilik-i haq-güyum
Şeb ü seher ider evşâf-ı pâkiñi tekrâr
- 52 Sen ol vezîr-i felek-pâye şadr-ı zî-şânsın
Seniñ kudumuña h'vâhiş-ger idi ehl-i diyâr
- 53 O dem ki yümn ile şadra kadem başup geçdiñ
Cihânı feyz ile bir rütbe eylediñ ser-şâr
- 54 Nice kaçîde vü târih didi ehl-i suhan
Bilindi pâye-i 'irfân u rütbe-i eş'âr
- 55 Kemîne Hıfzı-i nâçiz dañi şevkinde
Nizâ'-ı lâle vü gül faşlın eyledi der-kâr
- 56 Niteki lâle cihân bāğına virüp ziver
Tulû'-ı mihr-i gül âfâkı ide pür-envâr
- 57 Güler cemâliñi şoldurmayup Hudâ her dem
Mülâzım-ı der-i iqbâliñ ola istimrâr

Tevârih-i Belîga-i 'Âtıf Efendi¹³⁹

---

¹³⁹Divanda mevcut değildir. CD.

(Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün)

- 1 “Ta‘âlallah evân-ı ‘îd-i eyyâm-ı şafâ-âver” (sene 1155)
“Müyesser oldu bir Loğman dil-i bîmâra çün zîbâ”(sene 1155)
- 2 “Kemâl-i hikmet ile bu ‘Alî Pâşâ yine geldi” (sene 1155)
“Kudümü oldu dehr içre ‘ağâ-zây u elem-fersâ”(sene 1155)
- 3 “O mühri şâhib-i evveldir aldı bu nezâhetle” (sene 1155)
“Cenâbı ‘adl-güster tab‘ı bâlâ-sâmi vü bînâ” (sene 1155)
- 4 “Cevâd-ı dehr-i ‘allâme hüner-senc ü ‘avârif-dân” (sene 1155)
“Rağîm-i erşed ü vâlâ cevâd-ı şâhibü’l-ârâ” (sene 1155)
- 5 “Kemâl-i yümn-i ‘avni bâ‘iş-i emn ü emânullâh” (sene 1155)
“Kerîm-i Hâtem-idevran vecîh-i ekmel-i inğâ” (sene 1155)
- 6 “Ahâli devletinde şâhib ü mükrem mihan-nâdân” (sene 1155) “Mu‘în-
i ehl-i dâniş ma‘den-i pâk ü ‘ağâ-fermâ” (sene 1155)
- 7 “Vezîr-i ‘âlem ü ‘âdil müşîr-i ecmel-i dânâ” (sene 1155)
“Kerîm ü nâm-ver âgeh-dil ü a‘la ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)
- 8 “Ne mümkün k’ola mağrûmân evânında ma‘ârifle” (sene 1155)
“Hele hağ bu ki mağbûl-i şehen-şâh-ı zemen-vâlâ” (sene 1155)
- 9 “Avârif şimdi bînâ vü cemâl erbâbı hep elzem” (sene 1155)
“Mü’ebbed eyleye Hağ devletinde pâkdir zîrâ” (sene 1155)
- 10 “Mağalli oldu min ‘indillah ol Dârâ-yı Hâtem-dil” (sene 1155)
“Egerçi pâk-tab‘ u nerm lîkin Kâhraman-zîbâ” (sene 1155)

[15b]

- 11 “Hemîn in‘âm u ihsânı olur her sūyada cārî” (sene 1155)
“Kerîmü’ṭ-tab‘ u luṭf-ı pāk-i şāhib-rāyıdır ḥaḳḳā” (sene 1155)
- 12 “Cemāl ile ide Allah füzūn ‘ömrin şafālarla” (sene 1155)
“Ne aḥlā şāhib-i cedd-i kemāl ü rüşd-i ‘ilm-ārā” (sene 1155)
- 13 “Ḥudā’ya eyle ibhā merkez-i ‘ālemde cūd ile” (sene 1155)
“‘Aceb dehre sezā bir ehl-i dāniş āşaf-ı bālā” (sene 1155)
- 14 “Çü a‘lā oldı her mışra‘la sālî eylemek i‘lām” (sene 1155)
“Efendim gel ‘aṭūfet ḳıl medīḥaḥ eyleyim inhā” (sene 1155)
- 15 “Sa‘īd ü pāk-ṭavr olmak yine sen emcede şāyān” (sene 1155)
“Ḳudūmuñ lāzım-ı farṭ-ı ḥubūr-ı ḳalb-i her ednā” (sene 1155)
- 16 “Ḳıla meşmūl-i ihsânı kederden eyleyüp me’mūn” (sene 1155)
“Vücūduñ şadr-ı devletde mükemmel eylesün Mevlā” (sene 1155)
- 17 “Der-i devlet-me’ābiñ cāvidan sen ol şafāñ ile” (sene 1155)
“Beni ilḥāḳ-ı ḥuddām eyle kim cāhım ola a‘lā” (sene 1155)
- 18 “Niğāh-ı dādıñ olmaḳ pāk-‘izzet ‘Āṭıf-ı zāra” (sene 1155)
“N’ola itse o çāker şāḥn-ı kāmında dem-ā-dem cā” (sene 1155)
- 19 “Efendim kırḳ yılda ḥāşıl olur pāk böyle söz” (sene 1155)
“Ki sāl-i şadriñi çün çil-meşāri‘le idem ilḳā” (sene 1155)
- 20 İlāhî bize “biñ yüz elli beşde” luṭf-ı ‘adl itdiñ (sene 1155)
“İkinci def‘asıdır geldi ‘adl ile ‘Alî Pāşā” (sene 1155)

Tārīḫ li-Muḥammed ‘Azīz Rāsīḫ

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Ta‘âlallah zihî iqbâl u baht-ı tãli‘-i hurrem
Yine mühr-i şerifi aldı devletle ‘Alî Pâşâ
- 2 Yine pür itdi dünyâyı şadâ-yı müjde-i devlet
Görinmez oldu ‘anķâ-veş vücūd-ı ğamm u hemm aşlâ
- 3 Yine feyz-i neşât-ı ‘adl ile dünyâ olup ma‘mûr
Nizâm-ı hâl ile hurrem gerek pîr ü gerek bernâ
- 4 Dil-i nâ-şâda bundan yeg sa‘âdet var mı dünyâda
Felek peymâne-i şahbâ cihân ‘işret-serâ haķķâ
- 5 Zamân-ı devlet ü iqbâl-i şadr-ı a‘zamîdir kim
Fürûĝ-ı kevkeb-i raķşendesî mihr-i cihân-ârâ
- 6 Zamîri şanki bir âyîne-i şâf-ı mücellâdır
Münevver nûr-ı isti‘dâd-ı fıtrî ile ser-tâ-pâ
- 7 Zihî tatyîb-i dil haķķâ zihî resm-i mürüvvet kim
Berâberdir huzûrunda eger a‘lâ eger ednâ
- 8 Muhammerdir vücûdî kîmyâ-yı kâbiliyyetle
Zihî iksîr-i cândır tînet-i pâki ğamâm-âsâ
- 9 Sütüde-merdüm-i kâmil yegâne dâver-i ‘âdil
Mürebbî-yi ahâlî kâm-baķş u ma‘delet-peymâ
- 10 Suhan-sencân-ı ‘âlem nâz-perverdir zamânında
Edîb ü kâmil-i naķķâd-ı şâhib-ķadr-i bî-hemtâ

- 11 Zihî düstür-ı âşaf-menķabet pāşā-yı Haydar-dil
Ki hem ķānūnı dānā hūkm-i şer‘iyyi ider icrā
- [16a]
- 12 Lisān ile ķalemle māl ile bezl eyleyüp luṭfin
Ķulūb-ı nāsı celb itmek aña maḥşūşdur zīrā
- 13 Zebān ķāşır ķalem ‘āciz anıñ vaşf-ı şerīfinde
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek meddāhıdır dünyā
- 14 Cihān-dāver Hudāvendā kerīmā şāhibā şadrā
Eyā şāyeste-i taḥt-ı Cem-i evreng-i taḥt-ārā
- 15 Sen ol mehdī-yi şāhib seyf-i devrānsın ki ahdiñde
Mesīhā gelse icrā idemez āyīniñi ķaṭ‘ā
- 16 Hezāran şevķ ü behcetle du‘ā-gūyān-ı dergāhıñ
Olnca nazm-ı tārīḥ-i mübārek bād ile gūyā
- 17 Bu tārīḥ-i neşāṭ-āverle Rāsiḥ bendeñiz ancak
Sezā eylerse ‘arz-ı ihtişāşa kesb-i isti‘lā
- 18 Gelince bir daḥi bu şadr-ı ‘ālīye didim tārīḥ
“Mübārek ola aldı yümñ ile mühri ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

Tārīḥ li-Ḥaşmet Efendi¹⁴⁰

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Bi-ḥamdillāh nesīm-i feyz-i Rabbānī vezān oldı

¹⁴⁰ Divanda mevcut deĝildir. Mİ.

- Açıldı ğonca-i maḳṣūd-ı ‘ālem nev-bahār-āsā
- 2 Güni toĝdı yine zūlmet-niṣṣinān-ı ſeb-i ye’siñ
Ziyā-baḫṣā-yı iḳbāl oldı mihr-i ṭāli‘-i dūnyā
- 3 ſuyın buldı güher-pāṣ-ı ſeḫāb-ı feyz ile ‘ālem
Serāb-ı ḫvāhiṣ-i dil oldı deryā-yı dūr-i yektā
- 4 Bu demde nā-murādān ſāhid-i kām ile hem-pehlū
Olurlar būse-ĉin-i ārzū bī-nāz u istiĝnā
- 5 Yine ſāyeste-i mīnā-yı ĉeṣm-i i‘tibār oldı
Ḥazān olmuṣ iken gül-deste-i būy-āver-i ma‘nā
- 6 Açılsun vaḳtidir gülſen-serā-yı ma‘rifet açsun
Benim de ſāḫ-ı ḫāmemde gül-i medḫ-i kerem-pīrā
- 7 Gelen her dem bahār-ı cūd u iḥsān-ı ſeḫādır kim
Hezārān suḫan-gūyān ider bu ṭarza vāveyla
- 8 Odur feyz-āver-i bāĝ-ı ümīd ü ḫvāhiṣ-i ‘ālem
Odur revnaḳ-dih-i eṣcār-ı in‘ām u kerem ḫaḳḳā
- 9 Semiyi-yi fātiḫ-i Ḥayber niḫam-baḫṣā-yı heft-iḳlīm
Nesaḳ-sāz-ı umūr-ı dīn ü devlet nāzım-ı dūnyā
- 10 Devā-perdāz u merhem-sāz-ı zaḫm-ı sīne-i ḫirmān
ſifā-baḫṣā-yı ſadr-ı devlet-i ſāhen-ſeh-i vālā
- 11 O rütbe ḳadri vālā kim ḳabā-yı cāhımñ oldı
Giribānında bir tūgme bu ĉarḫ-ı ḳubbe-i a‘lā

12 Hālāş olmaz verā-yı küh-ı kâfi cāy-gāh itse
Yedinde zül'l-fekār-ı 'adle garden-dādedir a'dā

13 Hābāb-ı bahrı fānūs-ı çerāğ-ı şu'le-dār eyler
Murād itse virür ezdāde cem'iyet o şāhib-rā

14 Zer-i ihsānı mihr-i āsumān-ı 'ālem-i cevdet
Tulū'ı kevn-i iflāsa olur her gün ziyā-başşā

[16b]

15 Gülistān-ı semāhatdır o zāt-ı dād-āver kim
Ġarīk-ı şebnem-i gül goncası dünyā vü mā-fihā

16 Hābāb-ı bahr-ı ihsānın cihān-teng olmasa eyler
Fezā-yı 'āleme bir āsumān-ı kubb-ı minā

17 O rütbe cāhı berter kadr-i 'ālī k'olamaz kesme
Semend-i haşmetine atlas u gerdün-ı dūn hāşā

18 Cihān-Dārā 'adālet-güsterā şadrā kerem-kārā
Bu güne nağme-sāz oldu hezār-ı hātır-ı şeydā

19 Gül-i kişver-güşā-yı rub'-ı meskūn-ı sehvāvet gel
Aqālīm-i keremde sensin ol şāh-ı cihān-ārā

20 Hālāş eyle gel ey kürsī-nişīn-i mülket-i ihsān
Çekilmez bu felekden kec-nigāh u vaz'-ı nā-ber-cā

21 Kudūmuñ revnağ-efzā oldu el-ħağ şadr-ı a'lāya
Vücūdın Ġağ nızām-ı 'ālem için eyledi i'tā

- 22 Ziyā-yı ʔalʕatından iktibās-ı nūr idüp ʕālem
Ġubār-ı maq̄demiñden rüşen oldı çeşm-i nā-bīnā
- 23 Sürür-ı inbisāʔ ile olinca şāʕirān gūyā
Hevesnāk oldı kilkim itmege tebrīkini imlā
- 24 Tamām olur gelürse Haşmetā tārīḥ taʕdāda
“Alup mühri vezīr oldı yine ʕādil ʕAlī Pāşā” (sene 1155)

Tārīḥ-i Sezāyī

(Müfteilün Fâilün Müfteilün Fâilün)

- 1 Zıll-i ilāh-ı kerem pādişeh-i muḥterem
Ḥazret-i Maḥmūd Ḥān ḥüsrev-i ʕālī-şiyem
- 2 Niyyeti Ḥaqq ehline luḥf u kerem dāʕimā
Pertev-i ʕadli ile olmada zāʕil zulem
- 3 Devlet ü iḳbāl ile āşaf-ı zī-şānını
Mühre getürdi yine şāh-ı muzaffer-aʕlem
- 4 Yaʕni semiyi-yi ʕAlī āşaf-ı Ḥātem seḫā
Şadr-ı ʕālī-menḳabet şaf-der-i Ḥaydar-ḫaşem
- 5 Dāver-i şāḫib-hüner ḫākim-i ʕālī-naẓar
Mazḫar-ı fetḥ u zafer mālīk-i seyf ü ḳalem
- 6 Ḥāver-i mihr-i ʕaḫā āşaf-ı şāh-ı cihān
Zāt-ı keşīrūʕl-kerem münʕim-i deryā-niʕam
- 7 Luḥf-ı ḫakīmānesi ʕāleme virür ḫayāt

Nabz-ı cihān āşinā ḥākim-i Loḡmān-ḥikem

- 8 Peyker-i fer-perverin seyr iden eyler şafā
Medḥine kâşır ḥired vaşfına ḥayrān ḳalem
- 9 Çeşm-i cihān açılıp ḥvāb-ı ḡam u ḡuşşadan
‘Alemler şād eyledi āşaf-ı ‘ālī-himem
- 10 Ḥazret-i Bārī Ḥudā ḥayr ile dāyim ide
Merkez-i ‘ālīde ol dāveri şābit-ḳadem

[17a]

- 11 Düşmenine dāyimā mülk-i ‘adem ola cā
Kendü ile rüz u şeb ola erenler behem
- 12 Dindi güzel şānına bir nice tārīḥler
Ma‘nide ta‘birde her birisi mültezem
- 13 Ben de Sezāyī bu tarz üzre düşürdüm birin
“Şadrına geçdi yine şadr-ı ‘Aliyyü’l-kerem” (sene 1155)

Tārīḥ-i Ḥıfzī Efendi Kitābçı-i Şadr-ı ‘Ālī

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Eyā düstür-ı ekrem nāmdāş-ı Ḥazret-i Kerrār
Bi-ḥamdillāh yine revnaḳ-dih oldıñ şadr-ı ‘ālīye
- 2 Cenāb-ı Ḥaḳ her emriñde idüp tevfiḳına mażhar
İde maḳbül-i re’yiñ pâdişāh-ı zü’l-me‘ālīye

- 3 Ra'yyet-perver ü 'adl-āver-i ihsān-güstersin
Nesağ yümn-i kudūmuñdan muḥaḳḳaḳ her ḥavāliye
- 4 Yine teşrîf-i şadriñ inşirāḥ-ı şadra bā'ışdir
Şudūr-ı devlete a'yān u eşrāf u mevāliye
- 5 N'ola vaşf-ı cemīliñ yazsa vāşif āşafa ğālib
Müreccaḥsın kerem-kārīde her a'le'l-e'ālīye
- 6 Hemişe müstedām ol 'izz ile şadr-ı sa'adetde
Budur ancaḳ du'āmızdır ki mevle'l-mevāliye
- 7 Didi erbāb-ı dil Ḥıfzī gibi tārīḥ-i teşrîfiñ
“Alī Pāşā gelüp bulduñ maḳāmıñ şadr-ı 'ālīye” (sene 1155)

Tārīḥ-i Raḥmī Efendi Kırmı¹⁴¹

(Mefûlü Mefâilü Mefâilü Feûlün)

- 1 El-minnetü lillāh yine mühr-i meserret
Ḥurşid-i cihān-tāb gibi oldı hüveydā
- 2 İtdi yine bu şevḳ ile ebnā-yı zamāna
Dil-şād olarak birbirine müjdeler i'tā
- 3 Olmuşdı revan cūy-ı seḫā semt-i ḥilāfa
Buldı hele mecrā-yı ḳadīmin yine ḥālā
- 4 Ya'ni ki şehen-şāh-ı cihān-dāver-i a'zam
Tefvīz-i umūr itdi yine ehline ḥaḳḳā

---

¹⁴¹ Divanda mevcut değildir. SE.

- 5 Hakkā ki bulup şahibini mühr-i hümāyün
Sırr-ı meşel-i vāfağa Şenn oldı hüveydā
- 6 Düstür-ı kerem-menķabe nām-āver-i Kerrār
Fahru'l-vüzerā āşaf-ı gāzī 'Alī Pāşā
- 7 Teşrîf idicek devlet ü iķbāl ile şadra
Her sîneye bir güne şafā eyledi ilķā
- 8 Ferş itse n'ola pāyına mihr atlas-ı çarhı
Hāsret-keşidir bunca zamān şadr-ı mu'allā
- 9 Şîrîn geliyor ķand-ı mükerrerden efendim
Tekrār-ı ķudūmuñ dile çün şehd-i muşaffā
- [17b]
- 10 Pür-şür idi telh-āb-ı firāķıñla zamāne
Dād eyledi ihsān-ı mükāfāt ile Mevlā
- 11 Şimdi yine bu şevķ ile erbāb-ı ma'ārif
Pür-dā'iyedir fikret-i tārîh ile ammā
- 12 Tevfîķ-ı Hudādır bu ki bî-fikr ü te'emmül
Bir lahızada buldum niçe tārîh-i dil-ārā
- 13 Tārîhçilik Haķķ-ı edā-yı ķalemimdir
Çok görmez efendim baña bu rütbe-i dünyā
- 14 Haķ 'ömrüñi efzün ide iķbālîñi müzdād
Hem-vāre saña eyleye tevfiķını hem-pā

- 15 Teşrîf-i şeref-bağsına Raḥmî didi târiḥ
“Müḥr aldı ola sa‘d u mübârek ‘Alî Pâşâ” (sene 1155)

Târiḥ-i Diğer¹⁴²

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

Didim bir bî-bedel târiḥ-i zîbâ aña ey Raḥmî

“Yine müḥr aldı nâm-ı nîk-i âşaf-ı ‘Alî Pâşâ (sene 1155)¹⁴³”

Velehu¹⁴⁴

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

Ḳudsiyan söyledi teşrîfine Raḥmî târiḥ

“Müjde vir mühre efendiñ ‘Alî Pâşâ geldi” (sene 1155)

Târiḥ-i Fâ’iz Efendi

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Hıdîv-i ḳadr-dân u pâdişâh-ı ma‘delet ‘unvân
Kerâmet-pîşe ya‘nî Ḥân-ı Maḥmûd-ı işâbet-fen
- 2 Vezîr-i Bermekî-ṭab‘ın ‘Alî Pâşâ-yı yektâyı
Yine gördi k’olur şadr-ı güzîne elyaḳ u aḥsen
- 3 O âşaf-dânişi ḥil‘at-be-düş-ı ihtirâm itdi
Olup şît-i mübârek-bâd güş-ı çarḫa şür-efgen

¹⁴² Divanda mevcut değildir. SE.

¹⁴³ Vezin aksamaktadır.

¹⁴⁴ Divanda mevcut değildir. SE.

- 4 Yine oldu şadâret pây-gâhı haqqına vâsıl
Hemân itdikleriyle kaldı gerdün-ı hüner düşmen
- 5 Sürüş-ı gaybdan mesmû‘ olındı naşş-ı cā’e’l-ḥaḳ
Mükâfât eyledi eyyâm-ı ‘usra Ḥazret-i Zü’l-men
- 6 Bi-ḥamdillâh yine envâr-ı ḥurşîd-i cemâliñle
Kerem öksüzleriniñ oldu çeşm-i ḫâlî‘i rüşen
- 7 Hele yok şübhe dehre feyz-i Bârî oldığın zîrâ
Bahâr itdi sürür-ı maḳdemiñle ‘âlemi gülşen
- 8 Zâmîriñ bahr-ı bî-pâyân-ı iḥsân-ı mürüvvetdir
Vücûduñdur yevâḳît-i seḫâ vü himmete ma‘den
- 9 Yeridir dâğ dâğ-ı âteşîn-i reşk ile olsa
Ser-â-pây ten-i ḥussâd naḫl-i Vâdi-i Eymen
- 10 Ḳalur derler güşâde ḫasret ile dîde-i bed-bîn
Gözinde sâye-i müjgân-ı rāḫat olsa da sūzen
- 11 Muḫābıḳdır bu ḫâle didiği erbâb-ı nazmıñ kim
Maḳâm-ı rāsta virmez ḫalel kec-bîni-i neyzen
- 12 Olnca müjde-i teşrîf-i ‘âlem-gîr-i istibşâr
Benim de ḳopdı bir târiḫ Fâ’iz bâğ-ı ḫab‘ımdan
- [18a]
- 13 Mücevher mışra‘ınıñ biri İşâr-ı ḳudüm için
Ḥurûf-ı sâdeden biri mu‘arrānoḳta vü şekden

- 14 “Alī Pāşāya virdi çün şeh-i ‘ālem seni tekrār” (sene 1155)
“Beşāret ola ey mühr-i vezāret dīdeler rüşen” (sene 1155)

Kaşīde-i Mü'min-zāde Hāsīb Ahmed Efendi

(Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün)

- 1 Eyā sütüde-şiyem nāmdāş-ı şıhr-ı habīb
Veyā cenāb-ı kerem-verziş-i vezīr-i lebīb
- 2 Ebu'l-fütūh u meğāzī şî'ār u Hātem-i cūd
Vekīl-i muṭlaq-ı şāhen-şeh-i ba'īd ü qarīb
- 3 O şeh-r-yār-ı Sikender-ḥaşem sitāre-ḥadem
Derinde ḥācibi olsa sezādır evreng-zīb
- 4 Şu'ā'-ı neyyir-i iclāl ü sāye-i müte'āl
İmām-ı kıble-i iqbāl o dād-kār-ı necīb
- 5 Hemīşe taht-ı şükūhında ber-devām olsun
Benān-ı şevketi yine taķındı ḥātem-i zīb
- 6 Ne zīb mühr-i ḥikem-senc-i şadr-ı düstūrī
K'ider cihāna Süleymān ḥükmini tertīb
- 7 Vezīr-i ekrem ü 'ālī-himem 'Alī Pāşā
Fırāķı itmişidi ser-te-ser cihānı ğarīb
- 8 Yine vezīr-i cedīrin bulup şeh-i İslām
Biribirine bağışlasun ol Ḥudā-yı mucīb
- 9 Sütüde-menķabetā dāverā felek-ķadrā

- Yine kudüm-ı şerîfîndir itdiren teşbîb
- 10 Dehân-ı ‘âlemi kıand-ı mükerrer-ı câhîñ
Yübüset üzre iken eyledi yine tarḫîb
- 11 Gül-ı mükerrer-ı hulḫ-ı cemîliñ itmededir
Meşâm-ı ‘âlemi ta‘ḫîr ey müşîr-ı edîb
- 12 Hezâr ‘acz ü kuşûr ile şerm ü haclet ile
Der-ı ‘inâyetiñe ‘arz-ı hâl-ı ‘abd-ı ketîb
- 13 Budur ki izn-ı şerîfîñ olursa sulḫânım
Kümeyt-ı hâme-ı i‘câzım ideyim tesyîb
- 14 Egerçi şıḫleti var mûriş-ı kelâl ammâ
Olur mı mâni‘-ı emvâc-ı yem laḫîta-ı sîb
- 15 ‘Inâyet eyle efendim niyâzım eyle kabûl
Benem o seng-ı felâḫan-şî‘âr-ı merd-ı ğarîb
- 16 Çerâĝ-ı rûşen iken hân-ḫâh-ı bâbıñda
Bu rûzgârda olmuşdım inḫîfâya ḫarîb
- 17 Egerçi olmasa fânûs-ı hıfzı Mevlâ’niñ
İderdi şarşar-ı ğam şem‘-ı cismimi tezvîb
- 18 Felek çalup beni taşdan taşa bi-emrillâh
Bilinmedik ne cefâlar faḫîre oldı muşîb
- 19 Kılup sihâm-ı ḫazâya beni hedef gerdûn
Mükedderât ise itdi biribirin ta‘ḫîb

[18b]

- 20 Hūdā bilür ki tehī ceyb ü dāmenim ammā
Elimde naqd-i niyāzım dilimde şabr u şekīb
- 21 Olup girīve-rev-i semt-i vādi-i emlāk
Reh-i taḥayyüre yeksān olup firāz u nişīb
- 22 Beni maḥalle maḥalle tolandırup devrān
Menāzil-i ḫamere itdi kevkebim taḫlīb
- 23 Yaḥod mekāri tavarı şanup tolaşdırdı
Girān kirāyıla evden eve ider ta‘zīb
- 24 Şikeste-ḫātır olup çāre-cūy-ı şıḫhat iken
Nüvīd-i maḫdem-i pākiñ bu zāra oldı taḫīb
- 25 Sarāy Bosna’da da bā‘iṣ-i ḫayātım idiñ
‘İnāyetiñ baña virmişdi cevherīn-terkīb
- 26 Bu vaḫte dek o devānıñ dirisiyim ammā
Esās-ı şevḫımı gerdün eyledi taḫrīb
- 27 Eger ‘ināyetiñ olmazsa ben dil-efgāra
İsā’etimle ider nās bendeñi teḫrīb
- 28 ‘İyāl-bend-i nevīn olmasaydım ‘ālemde
Medāris içre iderdim sükünımı taşvīb
- 29 Fevā’id isteriseñ Mışr’a git dinilmiş iken
Diriğ olmadı ol daḫi ben gedāya naşīb

- 30 Yaħod olaydı Kütāhiyye semtine ‘azmim
İderdim anı merāmım ħuřūline tesbīb
- 31 Cenāb-ı Ĥazret-i müfti’l-enām-ı ħālib-ķāħ
İder nüvāziř ile gerċi ħātırım tatyīb
- 32 Der-i sa‘ādetine ‘arz-ı ruķ’a itdikċe
İder o derdli Beliğrād’ı bendeñe tařvīb
- 33 Ķubeyl-i fethde aniñ ħazāsı mümkün iken
Efendim eylemediñ anı bendeñe tensīb
- 34 řikāyet eyler iken ibni müslim açlıķdan
Revā mıdır ideler ibni mü’mın’i tağrīb
- 35 Egerċi rütbesi Bağdād līk nef’i ‘adīm
Yeter mi yoħsa ħurı pāye iħtiřām-ı kezīb
- 36 Be-cā-yı rütbe-i Bağdād oldu Mağnisā
‘İnāyetiñle bu nā-kāma Bosna’ da tağrīb
- 37 O rütbe beg Filibe mañřıbına iřāli
Sezā degil midir ey āřaf-ı kerem tertīb
- 38 Ĥrābılus’dan olup beri mañřıb-ı Ķalaĥa
Aña nazarla efendim olur mı emr-i ġarīb
- 39 ‘Ale’l-ħuřūř efendim gibi kerem-kārıñ
Seferde daħi ħazarda ħuluñ degil mi Ĥasīb
- 40 Mevāli kullarıñıñ cümlesinden eski iken
Mezāħımım yoğıken cāħım ideler taş‘īb

[19a]

- 41 K apunda bende-i  idmet-g z r olup  almaq
Virirdi c h-1 Haleb de l  ba na revna  u z b
- 42  in yet eyle efendim am n i san  ıl
Cen b-1 H zret-i H k  unki mu sinine  ar b
- 43 Be-n r-1 A med-i h d  be- ubb-1 evl d 
Be- l    itret    ahb-1 kir m  ale't-tertib
- 44 Be- izz-i leyle-i mi rac me har-1 kevneyn
Be-sırr-1 n z u niy z-1 Res l   Rabb-i Muc b
- 45 Be-y mn-i ma dem-i hayru'l-be er be-da vet-i H k
Be-reh-n m yi-i Cibr l   itti al-i H b b
- 46 Be-enbiy -y1  iz m u be-evliy -y1 kir m
H s b-i bende-i n  izi ni buyur ta y b
- 47 Yeter yeter ser-i icl lin eyledi  ta d 
Du a-y1  ayrına ba la  ab le olma m r b
- 48 G b r-1 dergehine nazmı s de  arz eyle
Anı  in yet-i  ayn-1 ker m ider tezh b
- 49 V c d-1 p kini Mevl   a adan ide em n
Muvaffaq eyleye  adrında  ayra Rabb-i muc b
- 50 Mede'd-d h r seririnde ber-dev m olup
Mu in   y veri olsun H d  ba id    ar b

51 Hemîşe rûz u şebi ‘îd ü qadr ola yâ Rab
Cihânda tâ kim ide birbirisini ta‘ķib

Tārîḫ-i es-Seyyid Nermî Efendi

(Mefûlû Mefâîlün Mefûlû Mefâîlün)

- 1 Ḥallâķ-ı cihân ḥaķķâ bir âşaf-ı dâna-dil
Luḫf ile ‘aṭâ kıldı bu devlet-i a‘lâya
- 2 Cûd ehli ‘aṭâ-pîşe dâyim kerem-endîşe
Bîgâneye vü ḥîşe a‘lâya vü ednâya
- 3 Tâ cânib-i maşrıķdan pertev şaluban geldi
Şan mihr-i münîr-âsâ bu salṭanat ‘uzmâya
- 4 Teşrîf-i şerîfiyle gün gibi ziyâ virdi
Pür-lem‘a olup ḥüsni bu şadr-ı mu‘allâya
- 5 Ebr-i keremi ḥaķķâ bārân-ı ‘aṭâ dökdi
Beñzer kefi iḥsânı çün lücce-i deryâya
- 6 Pür-jeng-i elem iken âyîne-i diller hep
İḥsânı ile döndi mir‘ât-ı mücellâya
- 7 Her ni‘meti Mevlâ’nıñ mebzûl ü firāvandır
Te’sîri muḳarrerdir teşrîfiniñ eşyâya
- 8 Ḥikmetle derûnı pür olmaķlıĝa şâyeste
Dâniş ile Eflâṭûn İskender ü Dârâ’ya

- 9 Tā şubḥ-ı ezel kılmış Ḥallāk-ı cihān rūzī
Revnaḡ-dih ola cismi bu ‘ālem-i dünyāya
- 10 Şıdḡ ile Ebū Bekr ü ‘adl ile ‘Ömer gūyā
‘Oşmān u ‘Alī-sīret cūd ile aḡıbbāya
- 11 Tekrār-ı kerem kıldı bir böyle cihān-bānı
Ḥākān-ı cihān Maḡmūd Sultān-ı Cem-ārāya

[19b]

- 12 Ez-dil dilerim Nermī dergāh-ı İlähīden
Tā ḡaşre deḡin olsun şadrında o Cem-pāye
- 13 Tāc-ı ser-i Edhemdir tāriḡine ser-nāme
“Allāh kerem kıldı mūhri ‘Alī Pāşāya” (sene 1155)

Tāriḡ-i Şıdḡı ‘Abdullāh Efendi

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

- 1 Ḥikmet-āmiz olsun olursa suḡan
Şā‘irāne her edā oldı beyān
- 2 Her ne ise dād-ı Ḥaḡ saña ḡöñül
Ḳıl ḡalemnden ol füyüzātı revān
- 3 Ol Ḥakīm-i lā-yezāl iḡsān ider
Sa‘d-ı aḡter ḡösterir ḡāh āsumān
- 4 Başḡa ḡāletdir ḡehī ehl-i suḡan
Semt-i ma‘nāya ider ‘aḡf-ı ‘inān

- 5 Reh-güzerdir āşinā-yı vaḥdete
Pek de bīgāne degildir bu cihān
- 6 Nālesi şāyān-ı gūş olmazsa da
Söyler elbet devr-i güldür bülbülān
- 7 Līk kābil mi demāğ-ı ḥuşk ile
Ter-zebānıñ itdigi vaşf u beyān
- 8 Mihr-i luṭfiñ zerresi itse zuhūr
Ref' olurdu dildeki bār-ı girān
- 9 Didiler var ḥışn-ı 'işmet yok mıdır
Tā-be-key ḡam kāfiri ey müslümān
- 10 Ma'den-i iklīm-i ḥüsn ü ḥulḡ olur
Her zuhūruñ rūḥı iksīr-i nihān
- 11 Meskenet şūrettedir te'sīridem
Kār-ger tīr oldu der-ḡabza kemān
- 12 Bende-i maḡbūlüne iḥsān ider
Ol 'imārāt-ı ḡulüb-ı Müste'ān
- 13 Her maḡal kenze revā olmaz meger
Ola 'ālemde zamīr-i 'ārifān
- 14 Nağme-i ḡaybiyye sem'ı dil gerek
Rast-gūdur bülbül-i ḡuds-āşiyān
- 15 Feyz-i hestī-yi ḡaḡıḡat didiler

Bir eŖer vardır ki lübb-i ‘aql u cān

- 16 Eyleme haddi tecāvüz Ŗıdķıyā
Tā-be-key ıavr-ı ‘acīb ey nā-tüvān
- 17 KāŖdım oldur Hāk vire sulıānıma
Kıuvvet-i kudsiyye-i rüĥāniyān
- 18 Kāt-be-kāt mūhre revā tārīĥ ile
“Pes ‘Alī PāŖā müŖārün bi’l-benān” (sene 1155)

Velehu

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

- 1 Ŗūfiyāne nazma āġāz idelim
Oldı āyīn-i suĥan devr-i revān

[20a]

- 2 Rāh-ı nazmıñ pek ziĥāmı var hele
Ĥufte vādīdir bu semt-i dil-sitān
- 3 Bir ĥaber var mübtedā-yı aŖla līk
NüŖĥa-i Ŗadr oldı taĥrīre mekān
- 4 Dest-res olan Ŗikāra ber-hevā
Bāzdır bāzū gerek pençe-resān
- 5 Mürde-dil iĥyā ide ‘İsī-deme
Dād-ı ĥaķdır ol ĥayāt-ı cāvidān
- 6 Hem Ŗecā‘at hem seĥāvet Ŗāĥibi

Nāmdāş-ı Hāydar-ı Kerrār olan

Tārīḫ-i Tāhir Efendi

(Feilātün Feilātün Feilātün Feilün)

- 1 Bārekallāh zihī ṭālī‘a-i mihr-i sūrūr
Ki ziyā-baḥş-ı dil-i dāde-i dūnyā oldı
- 2 Levḥaşallāh ḥoşā sāniḥa-i feyzā-feyż
Ki beşāşet-dih-i ruḥsāre-i eşyā oldı
- 3 Ḥamdü-lillāh ‘aceb mevsim-i şādī ki bu dem
Ġam-ı dīrīneye müstelzim-i ifnā oldı
- 4 Kālmadı zerre kadar renc-i kūdūret dilde
Aña āmed-şūd iden zevk-ı müheyyā oldı
- 5 Ḥabbezā müjde-i nāgeh-res-i pür-feyż-i sūrūr
Ki dile māye-i şad-şevk dü-bālā oldı
- 6 Ya‘ni faḥrū’l-vüzerā Ḥāzret-i şadr-ı sābık
Yine teşrīf-kön-i şadr-ı mu‘allā oldı
- 7 O Ḥıdīv-i kerem-āmūz ki vaşf-ı pāki
Böyle pīrāye-i ser şafḥa-i imlā oldı
- 8 Āb-ı rüy-ı vüzerā pertev-i ḥurşīd-i ‘alā
Cevher-i kân-ı şehā mekrümet-ārā oldı
- 9 O semiy-y-i esedullāh ‘Alī Pāşā kim
Feth ü tevfiḫ u zafer zātına hem-pā oldı

- 10 Hāydar-i rezm-güşā şaf-der-i meydān-ı veġā
Rüstem-i şaff-şiken ‘arşa-i heycā oldu
- 11 Qahramān-rezm ki her na‘ra-i şavlet-eşer
Mücib-i velvele-i günbed-i mīnā oldu
- 12 Şefkat ü merhamet ü ‘adlde bī-şibh ü ‘adīl
Cūd u ihsānda ḥod fā’iz ü yektā oldu
- 13 Ola hem-vāre hem-āġuş-ı şafā-yı Cāvīd
Tā ki nüh-ṭāq-ı felek şābit ü ber-pā oldu
- 14 İde feyyāz-ı ezel şadr-ı vezāretde muķīm
Ki vücūdı kerem-i Ḥāzret-i Mevlā oldu
- 15 Ṭāhirā cevher-i ḥarf ile bu beyt-i ra‘nā
Sāl-i teşrifine tāriḥ-i mu‘allā oldu

[20b]

- 16 “Ḥamdü-lillāh ki be-taķdīr-i Cenāb-ı Mennān
Müḥr-i iķbāl be-nām-ı ‘Alī Pāşā oldu” (sene 1155)

‘Arz-ı Hāl-i Ḥasīb-i Şifte-Hāl ber-Cenāb-ı Müşir-i Zi’l-Celāl

(Mefûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün)

- 1 Ey kām-kār-ı mesned-i iķbāl-i ‘izz ü cāh
Erbāb-ı kāma sūdde-i vālā-yı kıble-gāh
- 2 Ehl-i kemāl gerçi girān-ḥvāb-ı ye’s idi
Şimdi zamān-ı ‘adliñ ile geldi intibāh

- 3 Tūfān-ı nazm her ne kadar mevc-ḥīz ise
Baḥr-ı muḥīṭ-i cūduña nisbet kemīne çāh
- 4 Küflenmiş idi nutk idemezdi dehānımız
‘Ayn-ı zülāl-i merḥametiñ virmese refāh
- 5 ‘Acz-āverāna kehfü’l-amāndır der-i ‘aṭāñ
İs‘āf-ı kām itmede bir kemterin nigāh
- 6 Besdir cilā-yı dīde-i ümmīde āşafā
İksīr-i a‘zam olduğına yoḡdır iştibāh
- 7 Bir manşıb ile bendeñi yine çerāḡ kıl
Ey dergeh-i ‘ināyeti ehl-i dile penāh
- 8 Her ḥâlde muvaffaq-ı tevfiḡ-ı Ḥaḡḡ olup
Ḥāk-i derinde ola cihān ḡalkı dād-ḡvāh

Tārīḡ-i Zībā-yı ‘İşmet Efendi

(Mefāîlün Mefāîlün Mefāîlün Mefāîlün)

- 1 Şehen-şāh-ı mu‘azzam Ḥān Maḡmūd-ı zafer-perver
Zamānında bulur hep ehl-i dünyā rāḡat u ārām
- 2 Hemişe luḡfi cārī olduğın bundan kıyās eyle
Ki böyle āşaf-ı zī-şāna tekrār eyleyüp in‘ām
- 3 Şadāretle be-kām itdi o ‘ālī baḡt u dānāyı
İdüp mühr-i hümāyün ile aña ‘izzet ü ikrām
- 4 Bu ilhām-ı Ḥudā’dır Ḥaḡ bu kim şāh-ı cihān-bāna
Vekīl-i muṡlaḡ ‘unvānıyla itmek anı istihdām

- 5 Mükerrer luḡfa elyaḡ var ise el-ḡaḡ yine Şimdi
O zāt-ı bī-bedeldir cümleden a‘lā vü nīḡū-nām
- 6 Mekārim-pīŐe ḡayr-endīŐe düstūr-ı melek-ḡaŐlet
MüŐīr-i Őīr-Şavlet müsteŐār-ı kül zafer-fercām
- 7 Nizām u rāḡata bā‘iş olur her re‘y ü tedbīri
Ne semte ‘azm iderse ceŐŐine fetḡ u fütūḡ a‘lām
- 8 Zāfer-mu‘tād olup ŐemŐīr-i bürrānīñ ki ḡavfindan
DüŐer ḡalb-i ‘adū-yı dīne bīm ü āteŐ-i ālām
- 9 Mücerrebdır ki ḡüsn-i ḡulḡ ile mevŐūf olan zātīñ
Umūrın sehl ider Mevlā görünmez Őūret-i evḡām
- 10 HemīŐe ḡükm ide dünyāya bā-‘avn-i ḡudāvendī
Murādınca döne çarḡ-ı zafer-pīrā-yı mīnā-fām
- 11 Kemīne bendesi ‘İŞmet didi tārīḡ-i teŐrīfin¹⁴⁵
“İkinci def‘a mühr aldı ‘Alī PāŐā-yı fevz-encām” (sene 1155)

[21a]

Tārīḡ-i Laḡīf-i Şeref Efendi

(Mefāīlün Mefāīlün Mefāīlün Mefāīlün)

- 1 ḡoŐā ferḡunde hengām-ı neŐāḡ-efzā-yı ‘ālem kim
Vezir-i a‘zam oldu yine bir düstūr-ı bī-hemtā

¹⁴⁵ Divanına rastlanamamıŐtır ancak;” Mehmet Arslan, Osmanlı Edebiyat-Tarih-Kültür Araştırmaları 3, Osmanlı Sadrazamları, Hadikatü’l-Vüzerā ve Zeylleri, Kitabevi Yay., İstanbul 2013, s.204” çalışmasında bu tarih beyti yer almaktadır.

“Kemīne bendesi ‘İŞmet didi tārīḡini anīñ
İkinci def‘a mühr aldı ‘Alī PāŐā-yı fevz-encām”

- 2 Ne düstür-ı mükerrerdir ki fermânın murâd itse
Degil rûy-ı zemîne baħra eyler şübhesiz icrâ
- 3 O düstür-ı serîr-ârâ-yı ʿizz ü devlet ü şânın
Bu gûne itdi kilik-i ehl-i dâniş vaşfını imlâ
- 4 Vezîr-i pür-hüner zât-ı kerem-ver bî-bedel server
Sikender-fer dilîr-i dâd-güster revnağ-ı dünyâ
- 5 Seħâvetde nazîri gelmemişdir ʿâlem-i kevne
Müverrihler selefde yazmamış mânendini aşlâ
- 6 İki ħâşiyet itmiş taʿbiye tîğında dest-i şunʿ
Biri zehr-i memât u birisi âb-ı ħayât-efzâ
- 7 Olur zehri ʿadûya kıtîʿ-ı ser-rişte-i âmâl
Velî âbı gül-i tabʿ-ı aħibbâyı ider iħyâ
- 8 Kerem-kârâ ahâlî-perverâ şadrâ cihân-dârâ
Senîñ zâtıñla devlet faħr ider ey âşaf-ı dâñâ
- 9 Şecâʿat sende himmet sende luğf u merħamet sende
Seni her vech ile yektâ yaratmış Ĥazret-i Mevlâ
- 10 Şeref eyle ħulûs üzre duʿâ-yı devlet ü şânın
Sürüp dergâhına yüz soñra kıl târiħini inhâ
- 11 Ĥudâ eksikligin göstermesün ʿâlemde hem-vâre
Felekde devr ider tâ mihr ile mâh-ı ziyâ-baħşâ
- 12 Mübârek eylesün Ĥağ şadrıñı devletle sulţânım

İde tevfiķını cümle umūruñda saña hem-pā

- 13 Anıñ teşrîfine târiħ biñde bir düşer böyle
“Alup mühri yine haķķā vezîr oldı ‘Alî Pāşā” (sene 1155)

Ķaşıde-i Zeynî Aħmed Efendi İbni Şeyhü'l-İslām İşhaķ Efendi

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Ey bihîn-i merdümek-i çeşm-i cihān hoş geldiñ
V’ey tüvan-baħş-ı za‘îfān-ı zamān hoş geldiñ
- 2 Ey veliyy-i ni‘am-ı nükte-verān hoş geldiñ
V’ey şifā-baħş-ı mizāc-ı dil ü cān hoş geldiñ
- 3 Hicr ile ķālīb-ı fersūdeye döñmişdi cihān
‘Ālemiñ cismine ey rüh-ı revān hoş geldiñ
- 4 Der-i iclāliñe yüz sürmede hā^vhiş-ker ideñ
Çeşm-i ğam-bīne çü kuħl-i Hemedān hoş geldiñ
- 5 Kām-ı dehre bu geliş ķand-i mükerrer oldı
Dād-hā^vh olmuş idik nice zamān hoş geldiñ
- 6 Gül-i zībā-yı mükerrer gibi tefriħ itdiñ
Ṭab^c-ı vālā-yı hümāyūna hemān hoş geldiñ

[21b]

- 7 Şadrı teşrifîñ ile geldi nizām-ı ‘ālem
Nāzım-ı devlet ü dīn revnaķ u şān hoş geldiñ

- 8 Künc-i bād-āver-i baħr-ı kerem-i Mevlāsın
Halkı ignā için ey kenz-i nihān hoş geldiñ
- 9 Āşafā dād-gerā dāver-i ‘ālī-ķadrā
Ķudsiyan dir saña tebrik-künān hoş geldiñ
- 10 Ehl-i ‘irfāna ‘aṭūfetde nazīriñ yoķdur
Ey veliyyü’n-ni‘am-ı ‘ālemyān hoş geldiñ
- 11 Rūze-dārān-ı emel muntazır-ı luṭfiñ idi
Yine mānend-i hilāl-i ramazān hoş geldiñ
- 12 Maķdem-i pākiñe ‘id itse n’ola halk-ı cihān
Bildiler ķadriñi ey ‘aṭf-ı beyān hoş geldiñ
- 13 Halkı iħsānına ķandırmıř idiñ evvelde
Yine olduñ güher-efřān-ı ħisān hoş geldiñ
- 14 Kām-yāb eyledi ħabbü’z-zeheb-i iħsāniñ
Ceyb-i erbāb-ı dile ‘ıķd-ı cümān hoş geldiñ
- 15 İtdi leb-riz-i řafā şerbet-i dīnāriye dek
Cüy-bār-ı keremiñ oldu revān hoş geldiñ
- 16 Baħr u berde iki dest-i kerem-efřāniñ ile
Baña ey reşk-i şadeş ğayret-i kān hoş geldiñ
- 17 Āşafā mü’temenā bizleri iħyā itdiñ
Çoķ zamān olmuş idiñ çün nigerān hoş geldiñ
- 18 Nām-ı zī-řāniñ ‘Alī maħlař-ı pākiñ ‘ālī
Hakķıña dindi velī nice zamān hoş geldiñ

- 19 Zıkr-i me'lûfa bedel itse sezâdır şulehâ
Vaşfiñi rûz u şebân vird-i zebân hoş geldiñ
- 20 Vüzerâdan kime sulţân-ı cihân söyledi kim
Revnağ u salţanat-ı mülküm olan hoş geldiñ
- 21 Meşel-i “vâfağa Şennin tabaka” vefkınca
Hulq-ı Maḥmûd-ı şehen-şâha çünân hoş geldiñ
- 22 Meşreb-i pâk-i hümâyûna mürâ'ât ideli
Şıdğ u ihlâş u diyânetle her ân hoş geldiñ
- 23 N'ola tebrik-i kudûmuñla sürüşân-ı felek
Dise ey şadr-ı güzin râḥa-resân hoş geldiñ
- 24 Gülşen-i dehre kudûmuñla tarâvet geldi
Olsa cûlarda n'ola devr-i revân hoş geldiñ
- 25 Yeter ey ḥâme-i mu'ciz eşer-i Zeyni-i zâr
Var yûri ey kalem-i sihr-i beyân hoş geldiñ
- 26 Ḥazret-i âşaf-ı Cem-câha du'âlar eyle
Diye sükkân-ı felek itme gümân hoş geldiñ
- 27 Söyledüp maḥlabıñı luḫfi ile diye saña
Ey benim kendi şenâ-kârım olan hoş geldiñ
- 28 İtme ıtnâb-ı ıtnâb-ı suḫanıñla taşdı'
İsticâbet demidir söyle bu ân hoş geldiñ

[22a]

29 Murğ-ı İshâk gibi şeb-be-seher eyle niyâz
Sâha-i ‘arşa ide tâ güzerân hoş geldiñ

30 Ber-devâm eyleye şadrında Hudâ devletle
Tâ ki ta‘kîb ide teslîmi her ân hoş geldiñ

Târîh-i Nuşhî Efendi

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

1 Bi-ḥamdillâh kerem bâbın güşâde eyledi Mevlâ
Serîr-i şadrı teşrîf itdi bir zât-ı kerem-fermâ

2 Getürdi kutb-ı eflâk-i ‘aṭâyı merkez-i mihre
Felek vefk-ı murâd üzre bugün devr eyledi ḥaḳḳâ

3 Zihî düstür-ı a‘zamdır ki kutb-ı dîn ü devletdir
Vücüd-ı ma‘delet-âşârı mülk ü salṭanat-pîrâ

4 Ḥayât-ı cism-i ‘âlemdir vücüd-ı pür-kerâmâtı
Hüveydâ zât-ı pâkinde dem-i ‘îsî yed-i beyzâ

5 Ne emre mühr-i tedbîri iderse zerre-perverlik
Gelür burc-ı nizâma devr ider şems-i münîr-âsâ

6 ‘Aceb mecmû‘a-i sırr-ı Hudâdır levḫa-i fikri
Nüvişte kilik-i ḳudretle rumûz-ı ‘alleme’l-esmâ

7 Şaf-ı rezm-i şecâ‘atde kemîne bendesi Rüstem
Fezâ-yı ḥaşmetinde bir gedâ-yı kemterin Dârâ

8 Zemîne sâye-güster devḫa-i luṭf-ıberümendî

- Reside şāḥ-ı iḥsānı felekde tā ser-i cevzā
- 9 Keşide-ḥvān-ı elṭāfi heme āfāka ser-tā-ser
Güşāde ḥvān-ı in‘āmı kamu eṭrāfa ser-tā-pā
- 10 Göreydi Bermekī Hātem seḥā-yı ṭab‘-ı pür-cūdın
Kerem lafzın tezekkürde iderdi şerm ü istiḥyā
- 11 Murādım bir iki beyt ile ‘arz-ı bendegī yoḥsa
Beyān-ı vaşfına ḳādir degil dünyā vü mā-fihā
- 12 Bahār-ı gülşen-i ‘ömri ṭarāvetle ola dāyim
Nihāl-i zātı āşüb-ı ḥazānı görmeye aşlā
- 13 Cihān ṭurduḳça ṭursun şadr-ı vālā-yı şadāretde
Esās-ı ḳaşr-ı devletdir vücūd-ı eşrefi zīrā
- 14 İkinci def‘ada teşrīf idince şadr-ı a‘lāya
Suḥan-dān-ı zamāne oldılar tārīḫine gūyā
- 15 Temennā-yı beḳāsıyla didi Nuşḫi de bir tārīḫ
“Maḳām-ı şadr-ı a‘lāda ola bāḳi ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

Tārīḫ-i Kāzım Efendi

(Feilātün Feilātün Feilātün Feilün)

- 1 Bir şeb-i sa‘d-ı şafāda dil-i mażmūn-ı nażım
Oldı peygüle-i ‘uzletde teveccühle muḳīm
- 2 Fikret-i ṭālī‘-i ber-geşte-i idbārından
Eşk-i ḥun-pāşı revān sīne-i ālāmı dü-nīm

- 3 Na'ra-i velvele-i hāl-i perīşānında
Çalmadı müdrike-i diğkate derk-i tefhīm
- [22b]
- 4 Dā'ir-i vird-i zebān şevk ile devrāna gelüp
Şafha-i saır-ı münācatda didi ente raḥīm
- 5 Çeşm-i nüh-tāğ-ı taḥayyülde ḥayāl-i ihlāş
Kıldı taḥyil-i ḥayālāt-ı mebdāi tetmīm
- 6 Geldi āyine-i taşvire taşavvurda hemān
Şüret-i nağş-ı gül-i müjde-i iğbāl-i şemīm
- 7 İrdi bir bāğ-ı dil-ārāya şu'ā-yı manzar
Nükhet-i mevc-i güli mā-ḥaşal-i tarḥ-ı na'īm
- 8 Gözime girdüğünüz ḥande-künān-ı behcet
Göriccek ḫālī'im oldığını kıldım taşmīm
- 9 Didim ey baht nedir sende neşāt u şādī
Ben çekem gerdiş-i gerdūnda ālām-ı elīm
- 10 Didi pes şekve vü feryād yeter āh yeter
Bahtıñ açıldı günüñ toğdı gamıñ oldu 'adīm
- 11 Dil-i bīmār-ı elem-dideye şıḫhat geldi
Çalmadı renciş-i devrān ile baht-ı sağım
- 12 Nev-bahār-ı felegin açdı gözin dest-i şafā
Kıldı pür-şevk-i çemen 'ālemi es'ād-ı nesīm

- 13 Müttekā-yı ‘azamet şadr-ı serīr-i devlet
Şāhibin buldı mübārek ide Hāllāḡ-ı Hākīm
- 14 Didim āyā nice teşrifini tebrīk idem
Zāt-ı evşāf-ı kerem-kārın olam nice raḡīm
- 15 Besme-i ‘işve ile didi ki bīkr-i fikret
Hacle-i şafha-i mazmūnda eyler terḡīm
- 16 Neş’e-i cām-ı peyām-ı eşer-i sūrīden
Kilk-i i‘cāz bu nev maḡla‘ı kıldı tanḡīm
- 17 Zübde-i ḡāşıla-i dā‘ire-i heft-iḡlīm
Şeref-i ḡuḡb-ı felek sa‘d-ı burūc-ı taḡvīm
- 18 ‘Alī Pāşā-yı kerem-şān vezīrū’l-manşūr
Nāmı Kerrār ile tekrār olundu ta‘ḡīm
- 19 Şu‘le-i şa‘şa‘a-i nūr-ı çerāḡ-ı ḡikmet
Şem‘-i seccāde-i miḡrāb-ı şerī‘at-teslīm
- 20 Nesāḡ-āmīz-i mezāyā-yı beyān-ı diḡḡat
Sebaḡ-āmūz-ı mezāmīn-i ḡaḡāyıḡ-ta‘līm
- 21 A‘lem ü ekmel-i ikmāl-i kemālāt-ı yaḡīn
Erşed ü efḡal-i ifḡāl-i fazl-ı ḡalb-i selīm
- 22 Vāḡıf-ı remz-i rumūzāt-ı mütūn-ı iḡān
Cümle-i sırr-ı künūzāt-ı ma‘āniye ‘alīm
- 23 Mazḡhar-ı mülḡfet-i mekrūmet-i Rabbānī
Şāhib-i re‘y-i sedād lāyıḡ-ı şadrū’t-tekrīm

24 Gelse mecmū'a-i ecrām-ı müdür-i felege
Levha-i bahş-i kerem zātını eyler taqdīm

25 Maṭla'ı sa'd-ı ṭavāli'de ṭulū'ı mehtāb
Ḥāk-i pāyın ser-i es'ādına kılmış dīhim

[23a]

26 Dehen-i kilik-i 'uṭārid ola der-şafha-i rāz
Saṭr-ı fikretde olur vaşf-ı kemāliyle kelīm

27 Ḥamel-i dā'ir-i kavş-i şeref-i zühre ider
Ṭarab-ı müjde-i iḳbāl-i kudūmun taḳsīm

28 Zerre-i ḥāk-i reh-i 'āṭıfet ü luṭfi ile
Mā'il-i evc-i gül-i mihr-i cihān-tāb-ı nedīm

29 Mevc-i elmās-eşer-i şa'sa'a-i tığından
Dest-i Mirriḥ olur muṣṭarib-i lerze-i nīm

30 Müşteri-maḳdem-i mes'ūd-ı himem-cüyende
Naḳd-i cānını nişār itdi mişāl-i zer ü sīm

31 Rüteb-i şānı ile kesb-i sa'adet itdi
Zühal āyine-i idrākde olınca fehīm

32 Dāmenin açmış eber-dest-i güşāde 'ālem
Ni'am-ı himmeti deryūzesi ber-düş-ı ledīm

33 Kef-i vālā-himemi olsa güher-pāş-ı ni'am
Olur ābiş-ḥōr-ı in'āmı cihāna ta'mīm

- 34 Feyz-i cüdü feyezânında müfîz olduğca
Lücce-i baħr-ı ‘aṭā luṭfını itmekde ‘amīm
- 35 Oldı baħşāyiş-i ħod-kāmı cihāna cārī
Şark-tā-ğarb keremiyle n’ola olsa ten’īm
- 36 ‘Āleme muḫsimü’l-erzāk kef-i elṭāfi
Herkese mūşil-i aḫsāmı durur vech-i ḫasīm
- 37 Cümle tāriḫ ü siyer nice vuḫū‘āt-ı eşer
Zübde-i diḫḫate geldi bi-ṭarīḫı’t-tefhīm
- 38 Gelmedi böyle vezir devlet-i ‘Oşmānī’de
Gelmedi devlet-i eslāfda Allāhu ‘Alīm
- 39 Dest-gır-i ğurebā melce-i ħāl-i zu‘afā
Gevher-i kân-ı ‘aṭā āşaf-ı zī-şān u ḫalīm
- 40 Zīb-i şadr-ı ‘azamet revnaḫ-ı ‘izz ü devlet
Ĥāmi-i remz-i şerī‘at ḫikem-ārā vü kezīm
- 41 Āşafā nām-verā bende-nüvāzā şadrā
Erşedā mażhar-ı her mes’ele-i şer‘-i ḫavīm
- 42 Sensin ol nāşır u manşūr u mü’eyyed billāh
Sensin ol dād-ger-i ‘āleme rāḫat te’mīm
- 43 Ĥān-ı Maḫmūd gibi pādişeh-i vālā-şān
Seni tevkıl-i ‘adālet ile ḫıldı ta’zīm
- 44 Tiğ-ı şamşām-ı ḫazā-kār-ı eşer ḫahrından

Oldı şad-pāre dil-i düşmen-i bed-ḥū-yı eṣīm

45 Olalı zemzeme-i maḳdem-i nev-iclālīñ
Rū-be-dūzaḳ çekilüp gitmede a‘dā-yı nesīm

46 Ḥāme-i tāze-zebān midḥatini söyleyemez
Sırr-ı evşāfiña Kāzım ḳuluñ olsun mı ḥarīm

47 Mebde-i bezm-i elest olalı rū-der-‘ālem
Nīl-i āmāl-i du‘ādır saña ey naḳd-i ḥazīm

48 Her kimiñ noḳta-i ḳalbinde ola ‘uḳde nihān
Ola biñ derd ile ārām-gehi ḳa‘r-ı caḥīm

[23b]

49 Olasın sen ebedā gūşe-i devletde mekīn
Zātını ide ḥaṭālardan emīn Rabb-i ḳadīm

50 Vaşf-ı zātında du‘ā ile didim tāriḥin
“Geldi şadra ola dāyim ‘Alī Pāşā-yı kerīm” (sene 1155)

Tāriḥ-i Sālim Efendi¹⁴⁶

(Mefāilün Feilātün Mefāilün Feilün)

1 Ḥudā’ya ḥamd ü şenā kim güşāde bāb-ı nizām
Füyüz-ı luṭf-ı İlāh’a muḳārin oldı merām

2 Bulundı reng-i güşāyiş cemende lāle seḥer
Sürür-ı tām ile eyler şafāsını i‘lām

¹⁴⁶ Divanda mevcut değildir.Aİ.

- 3 Bu demde serv-i ser-efrāz gördüm āzāde
Şafā-yı bāl ile eylerdi şaḥn-ı bāğa ḥırām
- 4 Bülend-rütbe-i şadr-ı cihān ‘Alī Pāşā
Vezīr-i a‘zam-ı şāhib-nigīn-i cūd be-nām
- 5 Edīb-i ‘ilm-i belāgat debīr-i dāniş-ver
Ferīd-i ḥvāce-i ‘aşr mefāḥir-i eyyām
- 6 Kilīd-i ḳufl-i künüz-ı cevāhir-i iḥsān
Tılsım-ı genc-i rumūz-ı mevārid-i eyyām
- 7 Tabīb-i dār-ı şifā-yı merāḥim-i şefkat
Zahīr-i bāy u gedā ḥayyir-i ḥavāş u ‘avām
- 8 Keremde Bermeki-i ṭab‘-ı zāt-ı pür-cūdı
‘Aceb mi eyler ise nām-ı Hātem’i güm-nām
- 9 Olurdı ḥaşmet-i cāhın göreydi Keyḥusrev
Sipihre tācın atup dergehinde ‘abd-ı gūlām
- 10 Hıdıv-i mekrümetā zāt-ı ma‘delet-şıfatā
Eyā ṭabīb-i dil-i derd-i herkes-i nā-kām
- 11 Hikāyet eylesem aḥvālimi ḥuzūruñda
Kemīneñe neler itdi bu çarḥ-ı bed-fercām
- 12 Velī cesāret-i taşdı‘ şimdi müşkil-ter
Daḥi ḳalem anı ḳādir degil k’ide itmām
- 13 Olalı sāye-i naḥl-i mekārimiñden dūr
Nizām-ı ḥālī felek eylemişdi baña ḥarām

- 14 Hārīm-i dilde hep esbāb-ı ‘ayşım itdi hebā
Te‘āķub eyleyüp āmed-şüd-i ğam u ālām
- 15 Hezār za‘f ile laġzīde-pāy-ı ħayret idüp
Fütāde itdi beni ħāk-i zillette eyyām
- 16 Ne deñlü cūdı füzūn eylediye baña felek
Ben eyledimdi bu maźmūn ile anı ilzām
- 17 Güzeşte ķulluġum ol āşaf-ı melek-ķab‘a
Yeter medār-ı şeref baña tā-be-rüz-ı kıyām
- 18 Ğubār-ı dergehi kuĥl-i cilā-yı çeşm iken
Fezā-yı dīgere rū-māl olur mı bu nā-kām
- 19 Se rüze def-i źarūret iķün revā mı ¹⁴⁷
Ne cāh-ı ġayra varup rāġıb-ı ta‘alluķ olam
- 20 Meger yine ide teşrīf şadr-ı muĥteremi
O zāt-ı pāk-i felek-ĥaşmet ü melek-ĥuddām
- [24a]
- 21 Seniñ telāfi-i cevır ü ezāñ olurdı felek
İderse ‘abd-i ķadīmiñ sezā-yı istiĥdām
- 22 Hezār ĥamd ü şenā ol Cenāb-ı Mevlā’ya
Ki oldu ĥvāhiş-i dil cilve-ger be-vefķ-ı merām

¹⁴⁷Metinde okunmasında sıkıntı yaşanmıştır.

- 23 Bu sözde şādığım ammā ki ol kerem kânı
Kerem idüp beni taşdıķ iderse kār-ı tamām
- 24 Merāmın itdik ‘ayan çün hamūş ol ey dil
Çekilmez oldu bu haml-i şaķıl-i tül-i kelām
- 25 Kemāl-i şıdķ-ı derün-ı hūlūş-ı bāl ile
Du‘ā-yı hayrı ile vir kelāma hūsn-i hitām
- 26 Hemīşe tā ki be-vefķ-ı ümīd-i ehl-i recā
Nev-ā-nev eyleye gerdiş bu çarķ-ı heft-ecrām
- 27 İdüp vücūduñı maķrūn-ı luţf-ı ‘āıfeti
Kederden eyleye Sālim Cenāb-ı Rabb-i enām
- 28 Hūdā medār-ı refāh-ı cihān idüp zātın
Hemīşe eyleye pīrāye-baķş-ı şadr-ı kirām

Tārīķ-i Mişlī Efendi

(Feilātün Feilātün Feilātün Feilün)

- 1 Bārekallāh zihī āşaf-ı hūşīd-nihād
Çahraman-şatvet ü Rüstem-fer ü Cem-isti‘dād
- 2 Eyyedallāh zihī dāver-i üstūde-zamīr
Muşafā-hulk ‘Alī haşlet ü Fārūk-nijād
- 3 Şāhib-i seyf ü kalem kāşif-i emr-i mübhem
Vāķıf-ı sırr-ı hafā müstenid-i ehl-i sedād
- 4 Āb-ı rüy-ı vūzerā faķr-ı fuķūl-i ‘ulemā
Hāmi-i şer‘-i Nebī hādi-i rāh-ı irşād

- 5   Āşaf-ı nāmdāş-ı Hāzret-i şîr-i Yezdān
Merd-i meydān-ı vegā tēc-ı ser-i ehl-i cihād
- 6   Cevşen-i cism-i zafer miğfer-i re's-i nuşret
Gevher-i kān-ı şecā'at dūr-i zeḥḥār-ı cevād
- 7   Çîn-i pîşānî ile virmez idi āba keder
Şafvet-i ṭab'ını ger görse idi zerrece bād
- 8   Ḥabbezā āşaf-ı dānā-yı Aristō-tedbîr
Fikr ü endîşesi her demde anîñ ḥayr-ı 'ibād
- 9   Şarşar-ı cevr ü sitemle yıķılırdı 'ālem
Tüg-ı 'adli bu kühen-kāḥa ger olmasa 'imād
- 10   'Ahd-i Hārūn'ı unutturdı zamān-ı 'adli
Ḥüsn-i tedbîri ile oldı cihān emn-ābād
- 11   Ḥavf-ı şemşîri ile oldı gürizān a'dā
Serini hırķaya çekdi bu dem erbāb-ı fesād
- 12   Ma'delet-pîşe vezîr-a'zam-ı Risto-tedbîr
Eyledi 'adli kühen-ṭāk-ı sipihri ābād
- 13   Feyz-i luṭfiyla kılar gülşen-i dehri ḥurrem
Aķıdır lüle -i kilik-i keremi cūy-ı murād
- 14   Oķı bu maṭla'-ı zîbāyı dilā zeylinde
Mevsim-i lāle durur eyle esāmî ta'dād

[24b]

- 15 Müjde ey dil yine bāzār-ı ğama irdi kesād
Müjde kim buldı revācın yine kālā-yı murād
- 16 Gülşen-i dehre yine irdi bahār-ı ümmīd
Lāle-veş hātırımız olmadadır hurrem ü şād
- 17 Oldı sulţān-ı çemen şadr-nişīn-i gülşen
İrdi çün şubḥ u bahār eyledi bülbül feryād
- 18 Şevk-efrūz olup ol mihr-i münīr çemene
Doğdı şan necm-i seher itdi şafağ sīne güşād
- 19 Dil-firīb olmada ol dürr-i ‘Aden-dendānın
Seyr iden sāğar-ı la‘līn-i lebin itmez yād
- 20 Sākıyā sāğar-ı şahbā-yı feraḥ-engīzi
Dest-i cānāna şunup eyledi bu beyti irād
- 21 Mişliyā āşaf-ı mümtāz-ı cihān-ārānıñ
Maḳdem-i pāki ile oldı cihān şevk-ābād
- 22 Hük-m-i ‘adli o kadar ‘āleme cārīdir kim
Rengin āteşden alur lāle-i āl itse mezād
- 23 N’ola bu nazm-ı Zuhūrī’yi idersem tazmīn
Yaşısır olmağa ser-levḥa-i levḥ-i icād
- 24 Şulb-i ābādan olaldan bu mevālīd-i şelāş
Gelmedi böyle vezīr-a‘zam-ı pākīze-nijād
- 25 Gerden-i cevr ü sitem beste der-i ‘adlinde

- Dest-i cūdından anıñ luṭf u keremdir āzād
- 26 Ṭab‘-ı āteş-eşerā āşaf-ı vālā güherā
Ey Ḥudāvend-i güzin şadr-ı mekārım-mu‘tād
- 27 Vaşf-ı renginiñ ile nazm-ı selisim görse
Ḳalem-efgen ola şad-ḥayret ile Mır ü ‘İmād
- 28 Nergisi görse daḥi şāhid-i ḥaṭṭ-ı sebzim
Mest olup şive-i ḥaṭṭımdan ider istimdād
- 29 Maṭla‘-ı şubḥdan itdim anı tā şeb taḥrır
Bu ḳaşidemle n’ola eyler isem istişhād
- 30 Böyle mümtāz-ı cihān ‘ālem-i ḥvābında bile
Āşaf’a olmadı Yāḳūt’adaḥi çihre-güşād
- 31 Ey kerem-kār ğaraż ḥālimi ‘arz itmekdir
Ben de ḥāşā ki ola medḥe seni isti‘dād
- 32 Ne güherler şaçar erbāb-ı hüner pāyiña kim
Her biri zīb-i ser-i Ḥusrev ü Cemşid ü Ḳubād
- 33 Nazar-ı terbiyetiñ itse işābet ammā
La‘l ü yāḳūt-ı girān-māye ola ḥāk ü cemād
- 34 Nice kāsıd ola ‘ahdiñde nuḳūd-ı ‘irfān
Ṭab‘-ı dāniş-eşeriñ gibi olunca naḳḳāḍ
- 35 ‘Arz idüp ḥāl-i dil-i zār-ı perişānımı ben
İdeyim çarḥ-ı sitem-kārıñ elinden feryād

[25a]

- 36 Kime an alayayım dide-i un-barımđan
azretiň veŖ var iken aŖaf-ı Ŗefat-mu‘tad
- 37 Bu uluň ced-be-ced evlad-ı mevāliden iken
Eyledi sev azāya felek-i tıre-nihad
- 38 Bir ariiň ki musedmāası ola rāh-ı azā
‘Alı olan aña sālİK olup olmaz nā-Ŗad
- 39 Bir ariiň ki medarı ola tül-i eyyām
Kim sülük ide o rāha elemi ola ziyad
- 40 aldı ayretde periŖān bu ‘abd-i dā‘i
Luft u ihsāniña vābestedir ey mihr-nihad
- 41 Eylemez ar-ı deni ehl-i maāle rabet
Felekin cevr ü cefā vü siteminden bi-dad
- 42 Eyle ey kān-ı kerem onca-i batım urrem
Cāh-ı maŖudum ile bendeği eyle dil-Ŗad
- 43 MiŖliyā eyle ulūŖ ile du‘āya āāz
NāŖır u yāveri her demde ola Rabbü’l-‘ibad
- 44 Zır-i ükmünde olup aŖkar-ı bat u devlet
Rüstem-i Zāl-i zamān ola mui‘ u münad
- 45 İrmeyüp ülŖen-i ibāline bir demde azān
Ŗadr-ı devletde ola Ŗub u mesā urrem ü Ŗad

- 46 Eyle meydān-ı belāgatde ʔarīd ü cevalān
Yine ey kil-k-i sebük-ḥamle vü saḥbān-nijād
- 47 Düşdi bir laḥzada teʔrifine Mişlī tāriḥ
“Alī Pāṣā-yı müdebbirle şadır meymün-bād” (sene 1155)

Başlıksız

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Ta‘ālallah zihī zāt-ı refī‘ü’l-ḳadr-ı bī-hemtā
Naẓirin görmedi çeşm-i şüreyyā dīde-i dünyā
- 2 Ne zāt-ı pür-şerefdir kim bi-ḥamdillāḥ ḳudūmuyla
Açıldı ḳalb-i ‘ālem pür-meserret oldı ser-tā-pā
- 3 Felek taḥsīn idüp zātın melekler ḥayr-maḳdemdir
‘Aceb mi zīr-i pāyına nişār olsa dūr-i zībā
- 4 Ki ya‘nī ol vezīr-i muḥteşem reşk-āver-i Ḥātem
Nizāmü’l-‘ālem ol nūr-ı mücessem ma‘delet-pīrā
- 5 Muẓaffer hem mükerrrem bā‘iş-i emniyyet-i ‘ālem
Mufahḥam a‘del ü ekrem hümā-yı evc-i istignā
- 6 Rikāb-ı devlete çün pā-nihād oldı sa‘ādetle
‘Adūsından ‘aceb mi esb-i devlet olsa bī-pervā
- 7 N’ola naḥl-i vücūdı sāye-endāz-ı cihān olsa
Vekīl-i muḥlaḳıdırçünki zıllullāhiñ ol dānā
- 8 Mürüvvet merḥamet zātından olmazlar cüdā bir dem

Vücūdı ŧem‘ine anıñ iki pervānedir gūyā

- 9 Hāzāna irmiŧ idi mevsim-i pāyīz-i ğamla dil
Gūŧād oldı bahār-ı lu᧑fi ile çün gül-i ra‘nā

[25b]

- 10 Ki āb-ı re‘y ile nār-ı ğam-ı a‘dāyı ma᧑v itdi
Rehā-yāb oldı bād-ı fitnedēn bu ŧaf᧑a-i ğabrā
- 11 Semiyy-i ŧāh-ı merdān oldı çünkim ol ᧑amer-᧑al‘at
‘Aceb mi Zū‘l-fe᧑ār olsa elinde tiĝ-ı ber᧑-āsā
- 12 Ne tiĝ-ı pūr-ziyā belkim‘aşā-yı Mūsevīdir ol
Görinür ejder-i pūr-sem ‘adū çeŧmine ol zirā
- 13 Disem ol tiĝa lāyı᧑dır ki murĝ-ı dāne-çīn olmuŧ
Dükettidānesin a‘dā seniñ ‘a᧑lın ᧑ılu᧑ yaĝmā
- 14 Geç āb u tāb-ı tiĝından anıñ mir‘āt-ı zātın gör
Ki oldur bir dūr-i nā-yāb oldur cevher-i yektā
- 15 Lisānım vaŧfını yād eylemekde ebkem olmuŧdur
Meger kim dīde-i ᧑ıfl-ı dil aña eyleye imā
- 16 Nice murĝ-ı ᧑ayālim vādi-i vaŧfında per açsun
Nihāyet bulmamıŧdır çün o vādīde nice ‘u᧑bā
- 17 Çü bildik ᧑a‘r-ı ba᧑r-ı vaŧfi anıñ bī-nihāyetdir
Yeter küstā᧑lı᧑ ᧑a᧑᧑’a niyāz it ey dil-i ŧeydā
- 18 O mā᧑iñ leyli ᧑adr olsun nehārı ‘īd ile nev-rūz

İdüp burc-ı sa‘adet üzre şābit zātını Mevlā

- 19 Olup dergāh-ı a‘lāsı melāz u melce-i ‘ālem
Serir-i ‘izz ü devletde ola dāyim o vālā-cā
- 20 Gelüp iki suḥan-pirā idüp tārīhini itmām
“Maḥall oldı ‘Alī Pāşāya şadr-ı āşafī ḥaḳḳā” (sene 1144)
- 21 Bu daḫi def‘a-i şāniye tārīḫ olsa lāyıḳdır
“Nice ḥamd aña kim şadra ḳadem başdı ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

Tārīḫ-i Rāsım Efendi¹⁴⁸

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

- 1 Şād-kām itdi bu dem Sulṫān Maḥmūd ‘ālemi
‘Ömr-i iḳbālin Cenāb-ı kibriyā memdūd ide
- 2 Bir vekīl-i salṫanat naşb eyleyüp ḳaşd itdi kim
Şadra teşrīfiyle āfāḳıñ ḡamın nābūd ide
- 3 Ba‘d-ez-īn meşhūd olup rüy-ı merām ehl-i diliñ
Didesin nezzāre-yāb-ı şāhid-i maḳşūd ide¹⁴⁹
- 4 Ba‘d-ez-īn eşḫas-ı ḡam bulmaya imkān-ı zafer
Hışn-ı cūdı kim ma‘ārif ehlini maḥdūd ide
- 5 Bir zamān müsteşḳal-i nādān idi ehl-i hüner
Bir zamān cāhiller ehl-i dānişi maḥsūd ide
- 6 Mefḫar-ı ehl-i kerem ya‘ni ‘Alī Pāşā yine

¹⁴⁸ Tārīḫ-i Şadāret-i Şāniye-i ‘Ali Paşa (YÖ:147-148)

¹⁴⁹ 3.ve 4. beyit yer deḡiştirmektedir. YÖ.

Şadra teşrîf itdi Hakk elîf-ı nâ-ma'dûd ide

- 7 Bî-ta'ab menfûrını i'dâm ile mesrûr idüp
Bî-tekellûf meyl ü iqbâl itdigin mevcûd ide
- 8 Her nefes bed-ıvâhınıñ Mevlâ derûnun hûn idüp
Dâ'imâ aḥbâbınıñ kalbin sürûr-âlûd ide
- 9 'Acizâne sa'yini meşkûr idüp iḥlâşını
Vâşıl-ı ḥâk-i der-i peygamber-i mevdûd ide¹⁵⁰

[26a]

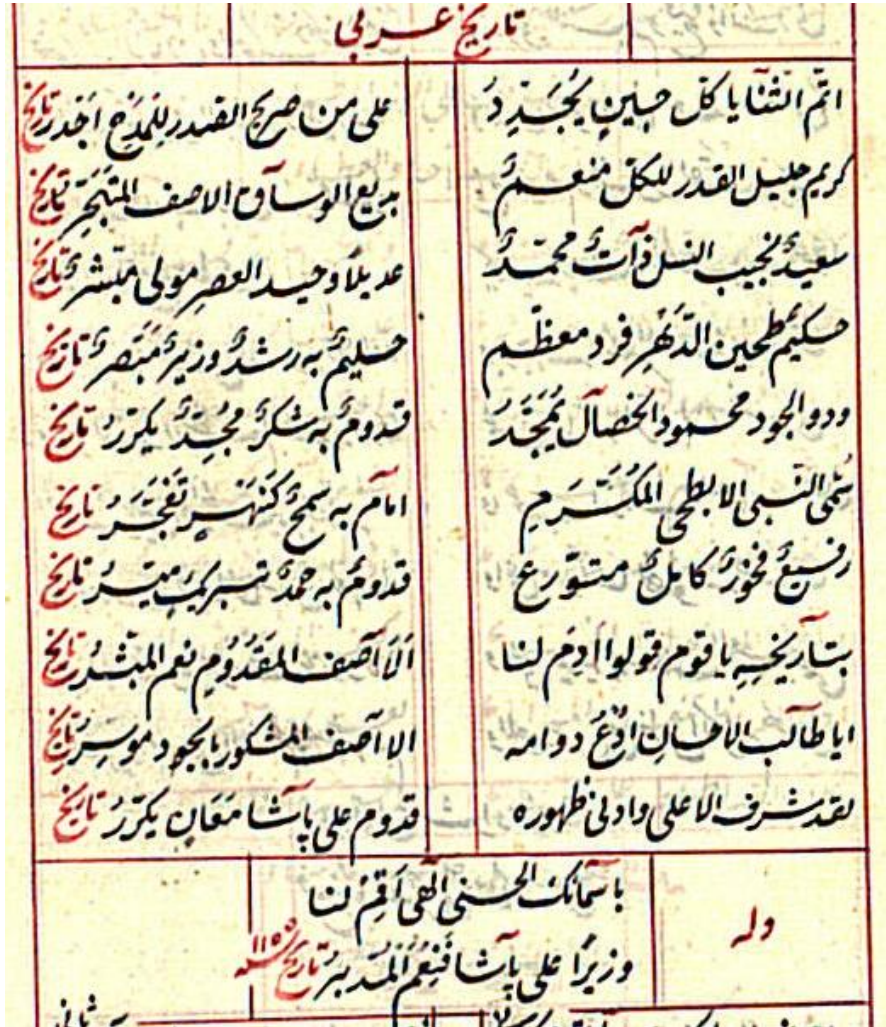
- 10 Medd ola 'âlemde zât-ı mekrûmet-meşhûdı tâ
Devr-i nâ-hem-vârını bu çarḥ nâ-âsûd ide
- 11 İdemez âğâz-ı vaşf-ı lâyıḳ-ı şanı meger
Kilk-i ter şükrâne Râsim secde-i ma'bûd ide
- 12 Bâ-leb-i iğzâz u ikrâm ide bu virdihemân
“Şadr-ı a'lâyı 'Alî Pâşaya Hakk mes'ûd ide” (sene 1155)

---

¹⁵⁰ 9. beyit 7. beytin yerindedir. YÖ.

(...)

Velevu

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Cihān nev-cāmeler geydi ser-ā-pā tāc-ı keyvānī
Zihī ‘id eyledi dehri ḳudüm-ı āşaf-ı şānī
- 2 Çerāğ-ı cūdı yaḳdı dergehi şem‘-i mekārımdır

Meh-i luṭf u seḫāsından kılar dūnyāyı nūrānī

- 3 Dem-ā-dem ḫalk-ı ‘aşrīñ şākir olmuş zāt-ı pākine
Mekān-ı kevni iḡnā eyledi ḫaḫkā senā-ḫvānı
- 4 Ezelden ḫāme-i luṭfi zihī erzāk-ı nās olmuş
Bihār-ı cūdına mīzāb ider bu kil-k-i iḫsānı
- 5 Vezīr-i a‘zam-ı şāh-ı cihān-perver ‘Alī Pāşā
Zuhūrı maḫz-ı ni‘metdir ḫudūmı feyz-i subḫānī
- 6 Vireydi luṭf-ı ṭab‘ı āteşe ger terbiyet bir dem
Gülistān-ı Ḥalīlullāh iderdi nār-ı sūzānı

[26b]

- 7 Hemīşe zāt-ı pākin ḫıfz ide Bārī ḫaṭālardan
‘Ulüvv-i himmeti mesrūr ide ol derd-mendānı
- 8 Ḫudūm-ı feyzine tāriḫ idüp şükr ü senā kıldım
“Şafā geldi ‘Alī Pāşā bu nāsa luṭf-ı Rabbānī” (sene 1155)

(...)

تاریخ عسری	
وسرى النسيم وفتح ذاك ذكى ومدى سواه فى العدا، قصى ناع المحام وغرد القسرى يحميه ليش فى الحروب جرى وبوجه النصر العزيز بدى عن ياملة الزمان خبلى فاعجب لذلك والعجاب شلى وابى سواها فهو منه عسرى وعلى يريه يهدك العجمى والعيش فى ظل الكرام عسرى	ضحك الزمان وضحك ذاك حلى والخير قبل فى البلاد جميعها والوقت طاب ومن لذى صفائه والملك اصبح مطمئن آمن ذوهيبة تحشى لاسود لقاءه وهو الوزير الاعظم الصدر الذى البحر يهيم والمجيم بكفه قد جمعت فيه المحاسن كلها اتى ابشره بموت عدوه وبظلمه يهينى الانام بعيشهم
ولا اقول مبشرا ومورخا فتح ونصر فى عداك على رسول الله	

Ḳaṣīde-i ‘Arabi

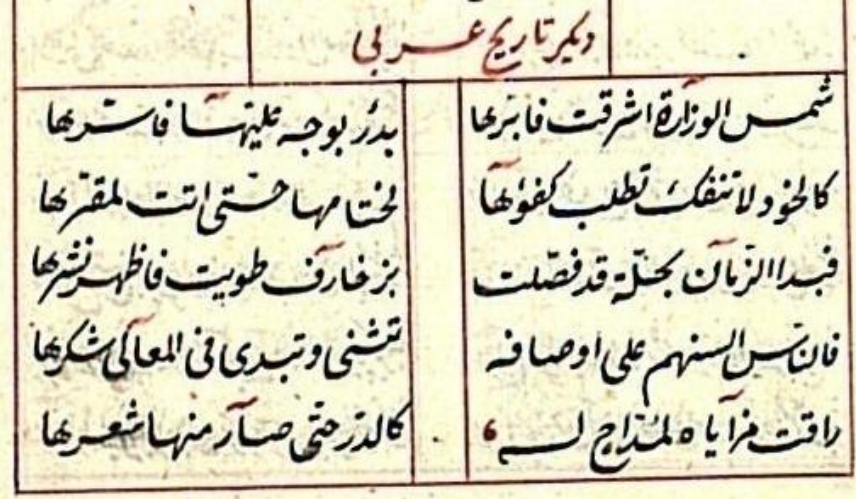
(...)

قصيد عربي	
وزال الغم عنا والعداء	تبدى السعد ليس له خفاء
وغصن العيشن ادركه البرواء	وبدل عسر أمر الخلق يسرا
عليها لا يقا ربه عسلا	وشان الدولة الغراء اضحى
ولاريب هنك ولا حرا	وفاقت جملة الدولات قدرا
مصنونا في الكمال له ارتقا	بها الدين القويم عند اقويا
بها الاعداء شتمها الفناء	بها الاعراض والاموال صينت

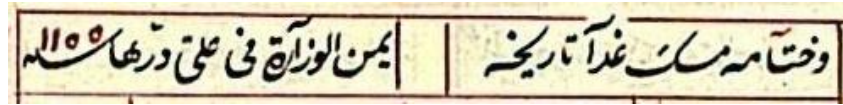
عظيم شأن سيمته السني ، وبالآخرى لمبغضه الوباء ، اذا ما الغبر ميت له الهواء ، بهن الكرب يكشف البلاء وحيدة الوفا ، له صلاء	وكيف وقد تبوأها وزير ، باحدى راحيته الشهيد شفي ، على النهج القديم له ثبات ، له عشم عوآل شامخات ، له الفترار والكثر استيما ،
له شرف على الوزراء طرا بان له السماحة والعطاء	
وتلك خزيرة فيها الشناء ، عليه قيا خارتها العداء ، واعقبها المرة والهناء ، لطلعتها حكت به ذكاء ، وفي ظلم الغيا هب يتضاء ، وكيف المدح منى والوفاء ، لعسرى فيه ليس لها انتها ، وخسره بان خذمات آء	وان له الوزارة قد اعيدت ، لقد وقفا ونصر الله يبدو ، ليا الى الغم ولت مذتبدى ، محيته الكريم له ضياء ، ونور جبينه بابد ريزرى ، وما هذا المديح له بواف ، اذا لالف ظ تنفد والمنزايا ، كان الله اطلعه عليها ،
فليس مدح سيرته انتها ، ولا لعلى دولته انقضاء	

Diger Tārīḥ-i ‘Arabī

(...)

[27b]

Tārīḥ-i Egerci-zāde Hātif Ḥasan Efendi el-Burusevī

(*Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün*)

- 1 Oldı ser-sebz-i semāḥat sāḥa-i dünyā yine
Eyledi îşâr-ı raḥmet günbed-i ḥaḍrâ yine
- 2 Ḥayr-maḳdem mesned-i iḳbāle teşrîf itdi yār
Oldı âşâr-ı meserrret sînedey peydâ yine
- 3 Ol vezîr-i kâr-dānı itdi sulṭân-ı cihân

- İntizām-ı devlete hizmetde pā-ber-cā yine
- 4 Ol semiyy-i sāķi-i kevşer semāhat menba‘ı
Teşnegān-ı bezm-i efdāli ider iskā yine
- 5 Zīb-i şadr-ı āşafı düstūr-ı ferhunde-cemāl
Kilk-i ter olsa sezādır menķabet-pīrā yine
- 6 Eyledi kand-i beşāret ‘ālemi şīrīn-kām
Tūti-i dem-beste-i hāme olur gūyā yine
- 7 Eylese neşr-i şemīm-i ‘ātıfet n’ola nesīm
Oldı gülşen zīb ü rūh-efzā gül-i ra‘nā yine
- 8 Gülşen-i iķbāli ser-sebz eyledi feyz-i bahār
İtdi ‘avdet āşiyāna bülbül-i şeydā yine
- 9 Tāze-revnaķ virdi teşrīfi riyāz-ı ‘āleme
Sāye-endāz oldı ol serv-i semen-bālā yine
- 10 Şāh-bāz-ı evc-i himmet eyleyüp āfāķı seyr
Lāne-i ārāma iķbāl itdi bī-pervā yine
- 11 İtse hussād-ı tarīķın ey şemātetle helāk
Bir nigāh-ı şefķati eyler seni ihyā yine
- 12 Çok zamāndır şübha-gerdān-ı du‘āsı hāş u ‘ām
Oldı diller müstefīz-i dergehe Mevlā yine
- 13 Hātifā teşrīfi tārīhin mübeşşirler didi
“Cilve-ārā şadr-ı ‘ālīye ‘Alī Pāşā yine” (sene 1155)

Tārīḫ-i Laṭīf-i ‘Ārif Efendi¹⁵¹

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Bi-ḥamdillāh yine devrān ḥased-fermā-yı ‘adn oldı
Ḳulüb-ı nāsdan ma‘düddur cümle ‘anā vü ked
- 2 Ki ya‘nî şadra teşrīf eyledi ol āşaf-ı zî-şān
Müşīr-i Ḥaydar-i heycā vezīr-i a‘zam u emced
- 3 O Dārā-kaşd u Zü’l-ḳarneyn-himmet kim zamānında
Hümüm u dehr ü ḳalb-i ḫalk beyninde çekildi sed
- 4 O Kerrār-ı veġā düldül-süvār-ı rüz-ı heycā kim
Niṭāḳ-ı ġayreti bir kerre itdikde miyāna şed
- 5 Şu‘ā‘-ı tīġ hem-çün Zü’l-feḳārī olsa pāşide
İdüp sūzān mihr-i şu‘leden vechi olur esved
- 6 Cüvan-baḫt-ı cihān k’āb-ı hayāt-ı luṭfı bir pīriñ
Demāġ-ı ḫvāhişinde reşḫa-rīz olsa olur emred
- 7 Ḥudā luṭfiyla her emrinde tefvīz-i refīḳ itsün
K’ola yek-reng-i āvān ‘adl ü iḫsānında nīk ü bed

[28a]

- 8 İkinci def’a teşrīfide ‘Ārif söyledi tārīḫ
“Yine mühr aldı sa‘d ile ‘Alī Pāşā-yı Cem-mesned” (sene 1155)

Tārīḫ-i Resmī Efendi

---

¹⁵¹Divanda mevcut deġildir. MT.

(Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Merhabā ey feraḥ-ı ḥaste-dilān
Sendedir lübb-i ‘aṭā-fermāyī
- 2 Merhabā ey teraḥ-endāz-ı cihān
Sendedir lücce-i gevher-zāyī
- 3 Merhabā cevher-i ḥāk-i ‘atebeñ
‘Ayn-ı ḥurşide virür ālāyī
- 4 Hāme-gır olsa seḥāña ketebeñ
Şakḳ-ı leb anlara cūd-ı bāyī
- 5 Ḥayr-maḳdem k’olur āmāl-şiken
Müş-t-i pür-zūruñ iderserāyī
- 6 Ḥayr-maḳdem ki olur bir gerden
Düşmene ṭavḳ-ı feraḥ-fersāyī
- 7 Ḥayr-maḳdem ki gubār-ı eşeriñ
Gör cilā-kerde ider meclāyı
- 8 Şem‘-i ḥalk üstüne pervāneleriñ
Döner eylerler aña pervāyī
- 9 Sen şifā-sāz-ı marīz-ı dilsin
Dehre eylerseñ ‘ilāc-ārāyī
- 10 Gerçi zevḳ-ı ni‘am olur şāfi
Ḳalbi tefriḥ ider ammā lāyı

- 11 Kıla endāmıñı Allāh şahīh
‘Ömr ü devletle virüp ibkâyı
- 12 N’ola itseñ beni de dil-ğurrem
Eylediñ şād bütün dünyâyı
- 13 Şadriña söyledi Resmî târiğ
Bu bihîn beyt-i ferağ-efzâyı
- 14 “Cüd idüp eyledi Mevlâ ihsân
Şadr-ı iğbâle ‘Alî Pâşâyı” (sene 1155)

Târiğ-i Nizâmî Efendi

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Cenâb-ı Hâzret-i Sulţân Maħmūd Hân-ı Ğâzî kim
Ki Dârâ dergeh-i ‘adlinde lâyıķ olsa der-bânı
- 2 Seğâvetde şecâ‘atde nazîri yoķ bu dehr içre
Sezâ-tiğ ile teşhîr eylese İrân u Tûrân’ı
- 3 Nev-i Ya‘kûb-veş behcetle pür-nûr-ı ziyâ olsa
Cenâb-ı âşafımñ rü’yetiyle dîde-i cânı
- 4 Nice âşafı Hüsrevler deriñde kemterin-çâker
Nice âşaf kidehr içre bulunmaz anıñ aķrânı
- [28b]
- 5 Şerâr-ı sümm-i esbikevkeb-i baħt u sa‘âdetdir
Tûrurken neylesünler âsitânı çarğ-ı gerdânı

- 6 İrişdirdi şabā ḥāk-i rehinden dīde-i cāna
Mübārek maḳdemi rūşen-dil itdi cümle yārānı
- 7 Eger bād-ı bahār-ı cūdı irse bāğ-ı dünyāya
Olur naḥl-i enārın ḥāşılı hep la‘l-i rümmānı
- 8 Kudūmyla n’ola faşl-ı şitā reşk-i bahār olsa
‘Adālet bāğınıñ geldi yetişdi verd-i ḥandānı
- 9 İreydi ‘aşrına anıñ egerçi Bermekī Ḥātem
Olurlardı ikisi de derinde ḳulı ḳurbānı
- 10 Kerem-kārā ḳamu-‘ālem didiler āşafān içre
Saña ancaḳ vezīr-i bī-nāzīr-i Āl-i ‘Oşmānı
- 11 ‘Alīlik eylediñ ceng-i veğāda ḥayli demlerdir
Unutdurduñ ‘adū-yı dīne Rüstemle Nerīmān’ı
- 12 Selāṭīn-i ‘izāmıñ rūḥını şād eylediñ cümle
Şeref buldı ḳudūmuñla ser-ā-pā mülk-i ‘Oşmānı
- 13 Egerçi pür-şeref idi vezāret mūhri evvelden
Yine engüştine geçmekle kesb itdi şeref anı
- 14 Ḥayāt-ı nev bağışladı bi-ḥamdillāh teşrīfīñ
Seni görmekle ‘ālem hep yeñiden buldılar cānı
- 15 Olalar evliyālar enbiyālar dest-gīriñ hep
Nitekim himmeti raḥşıñ tolaşur şaḥn-ı meydānı
- 16 Didi bir beyt ile dā‘iñ Nizāmı iki tārīḫi

Bütün aḥbāba tebşīr eyleyüp şādān u ḥandānı

- 17 “Hezāran müjdeler olsun müyesser eyledi Mevlā” (sene 1155)
“Alī Pāşā-yı pür-cūda yine mühr-i Süleymānī” (sene 1155)

Tārīḫ-i Nāfız Efendi¹⁵²

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Bi-ḥamdillāh vezāret şadrına geçdi yine dānā
Gül-i baḥtı açıldı gülsitān-ı ‘ālemiñ gūyā
- 2 Yine ṭālī‘ olup burc-ı şerefde kevkeb-i es‘ad
Yine ḥurşīd-i iḳbālī cihānıñ oldı nūr-efzā
- 3 Kıyās itme müzeyyendir gül-i ezhār ile buldān
Şafā-yı maḳdemiyile oldı şehr-āyīn-i gül-pīrā
- 4 Degil yer yer bedīd olmuş gül-i şad-berg ü nergisler
Bu yüzden şad-teşekkürle açıldı çeşm-i nā-bīnā
- 5 Şitā def‘ oldı teşrīf itdi yine ḡonca-i iḳbāl
Bir iki vech ile oldı sürürü ‘ālemiñ peydā
- 6 Görürken çeşm-i iḳbālını aḥvel zī-başıretler
Budur ‘ayn-ı kerem gün gördi şimdi dīde-i dünyā
- 7 Cihān hep ‘īd-ber-‘īd itdiler yümni-ḳudūmiyla
Ricāl-i beldeye sūr u sürür oldı yine hem-pā
- 8 Degildir nāle-i bülbül şadā-yı şükr-i bī-ḥaddir

¹⁵² Divanda mevcut değildir. HD.

Özi iqbāl ile gülzār-ı şadı göricek hem-cā

[29a]

- 9 Hālāş oldı elinden derd-mendānıñ giribānı
Meger kim gonca şevkinden ide bu hāleti peydā
- 10 Kesildi dīde-i mazlum-nümādan eşk-i feryādı
İderse hādeden nergis ider şimdi bunı icrā
- 11 Lisān-ı hāl ile sūsen hezāran şükr idüp her dem
İder ezhāra bu tārih ile teşrifini inhā
- 12 Disün birden melā'ik bu du'āya şıdķ ile āmīn
"Sa'īd olsun yed-i iqbāle mühr aldı 'Alī Pāşā" (sene 1155)

Velehu¹⁵³

(Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün)

- 1 Cenāb-ı şadr-ı a'zam Ca'fer-i Fazl u kerem her dem
Hıdıv-i muhterem rezm-i 'adūda Qahramān-āsā
- 2 Felāṭun-ḥikmet İskender-ṭabī'at Bū 'Alī-fiṭnat
Aristō-ma'rifet Hermes-kiyāset 'āķil ü dānā
- 3 Nizām-ı mülk-i 'ālem şīr ü Alparslan-ı ferruḥ-dem
Cem-i Rüstem-şiyem 'ālī-himem hem Hātem-i dünyā
- 4 Yed-i dür-pāşına dirlerdi nīsān-ı kerem 'ālem
Muḥīṭ-i cūdına teşbīh olunsaydı dil-i deryā

¹⁵³ Divanda mevcut değildir. HD.

- 5 Düşüp nîsâna teşrîfi Hudâ halka sa‘îd itsün
Degil yahçe nişâr-ı dür dür oldı pâyına i‘tâ
- 6 ‘Aṭâ-pîrâ Hıdîvâ merḥamet-baḥşâ kerem sende
Kime şâhib olursañ dest-i luṭfuñla olur iḥyâ
- 7 Sen ol zî-ğayret ü zî-himmet ü zî-cüd-ı ‘âlemsin
Bulunmaz şanıña lâyıķ şenâ memdûhsın ḥâlâ
- 8 Kemâlât-ı fûnûn-ı ḥikmet olmuş cismiñe câme
Meger âyînede mişliñ göre bu dîde-i dünyâ
- 9 Sen ol şâhib-vera‘ ḥayrû’l-ümem ḥayrâta mâ’ilsin
Bu ḥaşletden seni dür itmesün hiç Ḥazret-i Mevlâ
- 10 Ne tuḥfe geldi ise şarf-ı ḥayrât eylediñ bâķi
Dü-‘âlemde mükâfâtını eyler Ḥâlîķ-ı dâñâ
- 11 Ki anlar kenze râğîb oldılar emre muḥâlifdir
O zümreniñ ḳalur ḥusrân ile a‘mâli vâveylâ
- 12 Cenâb-ı Ḥazrete ḳalmışdır ancak herkese şefḳat
Nice iḥlâş ile teşrîfine ḥamd itmesün dünyâ
- 13 Ḳadem başdı efendiñ şadra müjde didiler aḥbâb
Kemân-ı iftirâķı nice dem çekmiş idiñ ḥayfâ
- 14 Teşekkül eylemişdi ğam mişâl-i sâye yanımda
Ṭulû‘ itdikde mihrîñ şemsi fevḳinden kerem-baḥşâ
- 15 Firâra yüz çevirdi itdim istifsâr-ı eṭvârın

Didi Şimden girü almadı Őemtiñde baña bir cā

- 16 Bu Őev ile tegazzül eyledim evŐāf-ı dilberde
Nice biker-i mezāmın ile oldum velvele-ārā
- 17 Verā-yı cām-ı revzenden görüñ o meh-veŐi tenhā
Mücessem bir perī taŐvīridir āyīnede gūyā

[29b]

- 18 Maall-i oıda seyr it o sebz-endāmı bī-pervā
Saña altun afesde Őöylerim bir tūti-i gūyā
- 19 Geyerdi āmeti mevc-i hevāda sūnbülī hāre
Nesīm-i ‘iŐveden bulduça cūnbiŐ zūlf-i müŐg-efzā
- 20 Tārī-ı būs-ı cām-ı la‘le ekmezken elem evvel
Nigāh-ı hāsete yol bulmaz oldu Şimdi vāveylā
- 21 Gelū-yı pāki bir rütbe mücellādır o sermestiñ
Olur mevc-i nefes Őūret-nümā ün sāar-ı mina
- 22 Cemāl-i Őāhid-i mazmūn-ı Ői‘rim ru-gūŐā oldu
Bu yüzden ‘arz-ı dīdār itdi Nāfiz Őūret-i ma‘nā
- 23 Du‘ā-yı devletiñ bāy u gedāya vācib olmuşdur
‘İbādullāha lu u meramet senden olur peydā
- 24 Be-a-ı zāt-ı pākiñ ey Hākim-i Hālık u Rezzā
‘İbāda ıl yüzüñden lufiñi nicesine i‘tā
- 25 İlāhī hūsn-i tedbīrine ıl tadīriñi yārī

Vezâretde bu zâtı eyle dâ'im hayr ile ibkâ

Kaşide-i Egerci-zâde Hâtif Hasan Efendi el-Bursevî

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Bezm-i 'uşşâka yine müjde-i vuşlat geldi
Hâtır-ı fâtir-i müştâka beşâret geldi
- 2 İtdi ta'îr dil ü cânı nesîm-i seherî
Nefha-i verd-i gülistân-ı le'âfet geldi
- 3 Revnağ-efzâ-yı bahâr oldı cemâli bâğın
'Andelib-i çemen-ârâ-yı melâhat geldi
- 4 Aldım âgûş-ı hayâle o semen-endâmı
Geldi cânım yerine sîneme râhat geldi
- 5 Bâğda 'âlem-i âb itmege gitmiş hübân
Seyr idüp serv-i hıyâbâna tarâvet geldi
- 6 ¹⁵⁴ bezme yeter cur'a-feşânı itdiñ
Sâkiyâ hürmetine bâdeniñ âyet geldi
- 7 İtdi sâhilleri firdevs-nümâ bād-ı bahâr
Ehl-i şab'a dem-i ferhunde-i 'işret geldi
- 8 Baht-ı ber-geşte-i gülzâra olup feyz-i nesîm
Hâtifâ mevsim-i iqbâl-i sa'âdet geldi
- 9 Şadra teşrîfini tebşîre 'Alî Pâşânîñ

¹⁵⁴Metinde okunmasında sıkıntı yaşanmıştır.

Bezm-i aḥbāba yine ḳāşıd-ı devlet geldi

10 Oldı ḥurrem dil ü cān menḳabe-pīrā ḥāme
Kışver-i ḥāṭıra menşūr-ı meserret geldi

11 Maḳdem-i revnaḳ-ı dīvān-ı şehen-şāhīdir
Āşaf-ı Cem-şiyem-i şadr-ı vezāret geldi

12 Evc-i iḳbāl-i kerem mesned-i dīrīnesidir
Neyyir-i aʿzam-ı gerdūn-ı semāḥat geldi

[30a]

13 Ṭalʿatı mihr-i ziyā-güster olup āfāḳa
Gitdi devletle saʿādetle selāmet geldi

14 Āşafāne o dil-āgāh-ı Aristō-tedbīr
Yine vaḳtiyle idüp ʿarz-ı kerāmet geldi

15 Müjde ey teşne-i ümmīd-i ʿināyet bezme
Ḥamdü-lillāh yine ser-çeşme-i himmet geldi

16 Ḥaşm-ı bed-ḥvāhı mehābetle gürizān eyle
Rezme nām-āver-i meydān-ı şecāʿat geldi

17 ʿÖmri vü devleti efzūn ola meʾmūl olunur
Fażl-ı Mevlā ile daʿvāta ʿicābet geldi

Tārīḫ-i Vaḥīd Efendi

(Feilātün Feilātün Feilātün Feilün)

- 1 Hâbbezâ vaqt-i şafâ mevsim-i ‘îd-âsâ kim
İtdi teşrîf-i cihân devlet ile şadr-ı müşîr
- 2 Ya‘ni şîr-i küremâ Hâidar-i heycâ vü neberd
Şâhib-i rüşd ü zekâ kâmil ü begşûde-zamîr
- 3 Dehrde haste-dilan bu sene Loqmân buldı
Pâd-zehru keremi cümlemizi eyledi sîr
- 4 Bâb-ı ‘ilm olsa n’ola oldı semiyî-i Kerrâr
Dil-i Hâidar-siyeridüşmeni eyler tedmîr
- 5 İtdi mi‘mâr-ı seḫâsıyla emel ebniyesin
Bâķî-yi dehr olacaķ rûtbe kemâl-i ta‘mîr
- 6 Câların cümle ‘adû eylediler zîr-i zemîn
Eyledi şavlet ile sâ‘id-i kaçdın teşmîr
- 7 Hükî-i tedbîr-i sedîdin eger itse işdâr
Ķalb-i sengîn-i ‘adûya ider elbet te’sîr
- 8 Bî-gümân zümre-i bed-ḫvâhı ider qahr u demâr
Dil-i tâbân-ı şeci‘inde bu olmuş câ-gîr
- 9 İnķıyâd itse ‘uṫârid n’ola fermânlarına
Emrine mihri muṫî‘ eyler iderse taḫrîr
- 10 Reşk-fermâ-yı şaf-ı pâki sürüş olur idi
Kâğaz-ı zerde eger eylese emrin taştîr
- 11 Eyleye luṫf-ı Hudâ merkez-i devletde muķîm
Ķünkü luṫfından anîñ cümle-i âmâl-i yesîr

12 Ola aḥbābı der-i cevdetine dīde-güşā
Düşmen-i devletiniñ de ola her emri ‘asīr

13 Bu sürür ile Vaḥīdā n’ola tāriḥ için
Eyledi ḥāme-i ter’āña bu beyti taḥrīr

14 Mıṣra‘-ı şāniyi çün kilik ile itmām itdim
Cümle-i aḥruf-ı sādeyle de bir sāl-i münīr

15 Oldı bu vech ile bir beytden iki tāriḥ
Eyledi ‘arz-ı hüner pīş-gehiñde çün sīr

[30b]

16 “Böyle yazdı yinebu sālde tāriḥini kilik” (sene 1155)
“Ḥamdü-lillāh ‘Alī Pāṣā-yı kerīm oldı vezīr” (sene 1155)

Tāriḥ-i Laṭīf-i Şerīf Efendi¹⁵⁵

(Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün)

1 Yine bir şubḥ-dem oldı peyām-ı pür-ferāḥ-efşā
Virürsem müjdegānī cümle varım ḥaḫ bu kim aḥrā

2 Sezā ‘īd eyleyüp ḳurbān idersem keḫş-veş cānı
Dem-i ‘İsā gelüp eyler yine dil-mürdeyi iḫyā

3 Ne iḫyā ḳatre-i bārān-ı ebr-i nev-bahār ile
Ki eşdāf-ı yem-i dilde dūr-i şehvār olur peydā

¹⁵⁵ Divanda mevcut değildir. GY.

- 4 Ne ihyā üft-kār-ı zerre-i nāçiz kim nāmı
Nigāh-ı iltifātıyla ider mihr-i münir-āsā
- 5 Olup pervāne-i şem‘i hırās u hıfz ider dā’im
Çomaz küşte-çerāğın bī-fürüg u bī-ziyā aşlā
- 6 Olur kişver-güşā şāhib-ķırān-ı bü’l-megāzi kim
Ki ihyā-kerdesidir heft-iķlīm-i heme dünyā
- 7 Kıilup kerrūbiyān āviz tāk-ı ‘arşa şemşirin
Ziyāret-gāh idindi nizesin hem ‘ālem-i bālā
- 8 Gider ser-ħadd-i dilden ğam gelüp tekrār āsāyiş
Tekerrür itdi mühri Ħaydar-ı Kerrār ‘Alī Pāşā
- 9 Ser-ā-pā nev-ķudümü ‘āleme rahmet huşūşā kim
Şerīfāya yine teşrifı oldu şad-şeref-baħşā
- 10 Hümā-yı ħāmi-i dilden cüdā düşdüm olup mehcūr
Yine ārām-gāh itdi baña zıllın gelüp ħālā
- 11 Degildir ķābil-i rü‘yet kerem hengām-ı Ħātem’de
Göründi dīdeme ‘ayn-ı seħā ħālā melek-sīmā
- 12 Muvaffaķ oldu Sulţān-ı zamān Maħmūd-ı Ġāzi kim
Ki kıldı mührini ol āşaf-ı devrānına i‘tā
- 13 Dilir-i şaf-şiken ħun-riz-i düşmen tīg-ı ser-efgen
Cem ü Dārā-ħaşem zü’l-iħtişām u memleket-pirā
- 14 Şehen-şāh-ı cihāniñ şevketin Ħaķķ eylesün eفزūn
Kııla cem‘iyyet-i a‘dāsını ķahr eyleyüp şettā

- 15 İdüp ol āşafîñ re’y-i rezînin nev-be-nev te’yîd
Muvâfiķ eyleye taķdîre her tedbîrini Mevlā
- 16 Mehābetle yine teşrîfine şadrı didim târîh
“Gelüp haķķā dilîrāne vezîr oldı ‘Alî Pāşā” (sene 1155)

Tārîh-i Zîbā-yı Dāniş Efendi¹⁵⁶

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

- 1 Āb-ı rûy-ı Āl-i Oşmān taht-pîrā-yı zamān
Var ise oldur cihānda şāh-ı mülk-ārā yine
- [31a]
- 2 Bū’l-meġāzîĤazret-i Sulţān Maĥmūd’uñ eger
Yüz sürerler bulsalardı cümle şāhan pāyına
- 3 Öyle şehdir ol ki ednā bendesiniñ haşmeti
Ġālib oldı şāh-ı Īrān ile Hind’iñ rāyına
- 4 Fikri dā’im oldıġı-çün rāĥat-ı ĥalk-ı cihān
Eyledi teşyîd-i mülk ü devletin Mevlā yine
- 5 Eyledi bir burcdan bir burca taĥvîl āfitāb
Ya’ni ķıldı şadrı teşrîf āşaf-ı dānā yine
- 6 Muttaşıl oldı mücerreb hep vezîrān-ı zamān
Ĥamdü-lillāh cümleden bu oldı müsteşnā yine

---

¹⁵⁶ Divanda mevcut deġildir. HB.

- 7 Āsumān-pāye hümā-sāye ‘Alī Pāşā k’aniñ
İtdi bāb-ı devletin Hāḡ Ka‘be-i ‘ulyā yine
- 8 Bā‘iṣ-i āsāyiṣ-i ḡalk-ı cihāndır ḡaḡ bu kim
Oldı çün bundan muḡaddem nāzım-ı dünyā yine
- 9 Muḡsim-i erzāḡ-ı ‘ālem ceybidir kim oldılar
Şimdi cümle ḡulları müstaḡraḡ-ı ālā yine
- 10 Eyledi eyyām-ı ‘adlinde eṣirrā iḡtifā
Hük-m-i ḡānūn u şerī‘at oldı hep icrā yine
- 11 Ma‘den-i cūd u seḡādır muḡsim-i kān-ı ‘aḡā
Eyledi iḡsān u luḡfi ḡalkā bī-iḡşā yine
- 12 Şevḡ izhār eyleyüp mesrūr istiḡbāline
Geldi der-piṣ eylemiş emvācını deryā yine
- 13 Pāk-ḡinet ḡüb-şüret nīk-ḡaşlet bī-naḡīr
Virdi zīb ü fer ü revnaḡ geldigi dem cāyına
- 14 Hāmi-i şer‘-i metin hem ḡāfız-ı dīn-i mübīn
Cümle emrinde muvaffaḡ eylesün Mevlā yine
- 15 Hem vezīr-i bī-naḡīr ü hem müşār-ı kār-dān
Buldı re‘yiyle niḡāmın devlet-i a‘lā yine
- 16 ḡālīb-ı bī-rūḡ ḡalmışdı gidelden cümlesi
ḡıldı teşrīf-i ḡudūmı ‘ālemi iḡyā yine
- 17 Dergeh-i vālāya ‘arz it Dānişā tāriḡiñi
“Rūḡ oldı şadr-ı a‘lāya ‘Alī Pāşā yine” (sene 1155)

Diger Tārīḥ¹⁵⁷

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Dānişā sen de du‘ā eyle yazup bir tārīḥ
“Ḥaḫ muvaffaḫ ide mühre ‘Alī Pāşā geldi” (sene 1155)
- 2 Gitdi ğam müjde-i teşrifiñ olinca nā-çār
“Şadra şimdi ‘Alī Pāşā-yı mu‘azzam geldi” (sene 1155)

Tārīḥ-i Şubḥī Efendi

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Şubḥ-dem feyz-i ‘amīm-i kerem-i Rabbānī
Gülsitān-ı ıarabı eyledi sīr-āb-ı şafā

[31b]

- 2 Açılıp ğonca-i dil kıldı tebessüm-ḥātır
Yāsemen-zār-ı neşāt oldı cihān ser-tā-pā
- 3 Luḫf-ı bā-minnet ile sāye-i kudret oldı
Ṭurre-i şāhid-i āmāle güşāyiş-fermā
- 4 Ref‘ olup ‘uḫde-i ğam cebhe-i ehl-i dilden
‘Andelībān-ı me‘ānī yine oldı güyā
- 5 Gül gibi açdı idüp çihre-i eyyāmı besīm
Müjde-i maḫdem-i pāşā-yı seḫāvet-peymā

---

¹⁵⁷ Divanda mevcut değildir. HB.

- 6 Şadr-ı bî-miśl ü nazîr âşaf-ı ħurşîd-zamîr
Kâmil-i şâf-nihâd ehl-i dil-i bî-hemtâ
- 7 ‘Ârif-i nükte-i râz-ı ħarem-i Ka‘be-i dil
Nûr-ı mışbâh-ı zekâ mazhar-ı elġâf-ı Ĥudâ
- 8 Ebr-i nîsân-ı kerem naġd-i ħayât-ı ‘âlem
Rûz-ı nev-rûz-ı sa‘âdet şeref-i şems-i ‘aġâ
- 9 ‘Alem-efrâz-ı zafer şaf-der-i nuşret-pey-rev
Ĥâfîz-ı mülket-i dîn ħâmi-i şer‘-i ġarrâ
- 10 Balsa gerd-i ħadem-i raġş-ı ġazâsın bî-şek
Çeşm-i mihr ü mehe eylerdi felek kuġl-i cilâ
- 11 Ķadr-dâni-yi şehen-şâha hezârân taġsîn
Gördi ol zât-ı şerîfi yine şadrına sezâ
- 12 Böyle bir ni‘met-i bâ-minnete mazhar ħıldı
İtmesün mi o şeh-i mülke du‘â bây u gedâ
- 13 Eylesün devletin efzûn Ĥudâ-yı müte‘âl
Ki bilüp gevher-i zâtın yine luġf itdi aña
- 14 Bu neşâġ ile bulup ħalk şafâ-yı ħâġır
Ĥûġi-i nâġıķası herkesiñ oldı ġüyâ
- 15 Şubġiyâ müjde idüp ben de didim târiġin
“Alî Pâşâyâ yine şadrını virdi Mevlâ” (sene 1155)

Târîġ-i Ĥilmî Efendi

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Hāmdü-lillāh yine esbāb-ı meserret geldi
‘Āleme müjde-i āşār-ı beşāret geldi
- 2 Varak-ı naḥl-i ümīd olmuş idi rû-be-ḥazān
Çemenistān-ı dile şimdi ṭarāvet geldi
- 3 Hāver-i burc-ı ziyā-baḥş u mekārīm-pīşe
Server-i zümre-i a‘yān-ı mürüvvet geldi
- 4 Şu‘arā bulmuş idi rütbe-i zilletde kemāl
Hāmdü-lillāh yine sermāye-i ‘izzet geldi
- 5 Secde-i şükre olup mürde-dilān ser-dāde
Didiler ebr-i keremden yine raḥmet geldi
- 6 Didiler müjde-resān birbirine ḥamd iderek
Heft-sāl içre olan bā‘iş-i ḥasret geldi
- 7 Ya‘ni ol āşaf-ı zī-şān ‘Alī Pāşā kim
‘Āleme yümn-i kudūmyla sa‘adet geldi

[32a]

- 8 O ḥarīdār-ı perend-i hüner ü kâle-i ‘ilm
O revāc-āver-i zer-beft-i nebāhet geldi
- 9 Telḥ-kām olmuş idi zehr-i firākıyla demāğ
Eşer-i sükker-i vaşlıyla ḥalāvet geldi
- 10 Evliyā-yı selefiñ feyz-i kerāmātından

- Nokta-i dā'ire-i utb-ı velāyet geldi
- 11 Muhir-ı Őer^c-i Őerīf-i nebevī rūŐen-rāy
Mahar-ı nūr-ı tecellī-yi kerāmet geldi
- 12 Pertev-i bāŐıra-i ayn-ı ahālī-yi cihān
Nūr-pāŐ-ı dil ü cān neyyir-i devlet geldi
- 13 Gūni odı yine ehl-i hūneriñ ālemde
Yūzi gūldi hele dūnyāya beŐāŐet geldi
- 14 MeŐ'al-efrūz-ı tedābīr ü Aristō-finat
Seba-āmūz-ı Felāūn-ukūmet geldi
- 15 Nāıd-ı cevher-i gencīne-i ilm ü irfān
ā'ıd-ı leşker-i ilīm-i semāat geldi
- 16 Őaf-der-i dūŐmen ü Őaf-dār-ı celādet-kirdār
aydar-ı āzi-i meydān-ı Őecā'at geldi
- 17 Zū'l-feār-ı alemiñaydar-ı Őāib-naarı
Fārisī dūldūl-i heycā-yı celādet geldi
- 18 Tī-ı būrrende-i beydā-yı neberd-i a' dā
Őīr-i derrende-i pehnā-yı cerā'et geldi
- 19 ahramān-zūr u Nerīmān-dil ü Rūstem-amle
Bījen-i ma'reke vū Sām-ı Őalābet geldi
- 20 Bermekī cifr-i alī ile ıardı nāmın
O sebebden aña bir pāre Őehāvet geldi

- 21 Hāk-i dergāhına yüz sürmek ile şubḥ u mesā
Māh u mihr-i felekiñ şānına rifat geldi
- 22 Hilmiyā çünki kerem-dīdesisin evvelden
Şimdi ihlāş ile da‘vātına ruḥşat geldi
- 23 Ṭab‘-ı şi‘rimde ki gelmiş idi nisyān evvel
Feraḥ u şevki ile yine ṭabī‘at geldi
- 24 Eyle yā Rabb anı şadrında muḫīm ü dā’im
Şıdḳ ile da‘vete hengām-ı icābet geldi
- 25 Şadra teşrifine yine didi ḥāmem tāriḥ
“Alī Pāşā-yı cemīl āşaf-ı cevdet geldi” (sene 1155)

Tāriḥ-i ‘İzzī Efendi

(Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün)

- 1 Şehen-şāh-ı cihān ḳutb-ı zamān Sultān Maḥmūd Ḥān
Ḥıdīv-i dād-ger kişver-güşā İskender-i şān
- 2 Vücūd-ı pāki maḥz-ı feyz-i Ḥaḳdır kā’ināt üzre
Enāma re’y-i raḥmet rūh-baḥş-ı mülk-i ‘Osmānī
- 3 Muvaffaḳ her umūrında o şāh-ı ma‘delet-fermā
Dil-i ilhām meşḥūnına rehber ‘avn-i Subḥānī

[32b]

- 4 Her işde ṭab‘-ı derrāki olup āyine-i ilhām
Muvāfiḳ re’yi taḳdīre felek münḳād-ı fermānı

- 5 İdüp dünyā vü mā-fihāyı yine ser-te-ser ma‘mūr
Getürdi şadr-ı mühre maṭlab-ı aḳşā-yı devrānı
- 6 Ne maṭlab melce-i zü’l-mecd ü yenbū‘ü’l-me‘ālī kim
Ḳomadı bir dil-i nā-şād aṣlā ferd-i insānı
- 7 Felāṭün i‘tirāf-ı baḫr-ı re’yi ile leb-teşne
Aristō Bū ‘Alī-tedbīriniñ meftūn u ḫayrānı
- 8 Veḡādā menzil almıṣ ‘arşa-i heycāda taş dikmiş
Şeci‘-i nām-ver ya‘nī semiy-y-i Şīr-i Yezdānī
- 9 Seḫāda māḫi-i Ḥātem ‘aṭāda ḫāmi-i ‘ālem
Sipih-r-i ‘ilm ü ḫilm ü cūd u luṭfuñ mihr-i raḫşānı
- 10 Mühim-sāzā semāḫat-perverā şadr-ı kerem-kārā
Yine ‘adliñle Ḥaḳḳ āsāyişe gösterdi burhānı
- 11 Zamāne olmuş idi iftirāḳ-ı ḫāk-i pāyiñden
Tezelzül-nāk-i endūh-ı keder bīm ü hirāsānī
- 12 Ğubār-ı dergehiñ olmuşdı kuḫl-i dīde-i zühhād
Felek itmişdi pā-māl-i felāket ehl-i ‘irfānı
- 13 Bi-ḫamdillāḫ ḳudūm-ı pākin itdi ‘ālemi iḫyā
Mü’esses oldı eyvān-ı neşāṭiñ şimdi bünyānı
- 14 ‘İbāda ‘ayn-ı raḫmetdir verāya maḫz-ı şefḳatdir
Nizām-ı dīn ü devletdir vücūduñ cūd-ı Rabbānī
- 15 Sen olmazsañ eger erbāb-ı fażl u dānişe yāver
Kim olsun müst-mendāniñ melāzı ey kerem kāmı

- 16 Ezelden dergehiñ Hâk maqsem-i erzâk-ı nâs itmiş
Zülâl-i luḫfuñ irvâ itmede reyyân u ‘aṭşânı
- 17 Çün itdiñ bendegânında bu ‘abdeyniñ şümâr evvel
Yine luḫfuñla bulur bulsalar evvelki mîzânı
- 18 Degil mümkün zebân-ı ḫâme-i ‘İzzi ile medḫi
Yeter ıṭnâb da‘vât ile ol sen de şenâ-ḫvânı
- 19 Hemîşe tâ te‘âḫubla güzâriş ide rûz u şeb
Müzeyyen ide mihr ü mâh u encüm rûy-ı gerdâni
- 20 Ola her rûzı ‘îd ü her şeb-i devri ḫadir nâsa
Riyâz-ı devletiniñ sâye-bânı ebr-i nîsânı
- 21 Olup eyyâm-ı ‘adli bâ‘iş-i âsâyiş-i ‘âlem
Ola iḫbâliniñ tevfiḫ-ı Hâk dâ’im niḡeh-bânı
- 22 ‘Adû-yı bed-fi‘âli olalar pâ-mâl-i izmihlâl
Güzer ide zaferle nuşret ü râḫatla ezmânı
- 23 Didim bir mışra‘-ı ḡarrâ ile tebşîr idüp nâsa
Mübârek-bâd ile târiḫ-i şadr-ârâ-yı zî-şânı
- 24 Yine teşrîf-i şadr idüp ‘Alî Pâşâ-yı ‘âlî-şân
“Vezîr oldı mü’ebbed ide Mevlâ âşaf-ı şânî” (sene 1155)

[33a]

Ḳaşıde-i Cüdi Efendi

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Murād üzre felek bir dem ne devr ü ne qarâr eyler
Ne eylerse sipihr-i kec-revişde rûzgâr eyler
- 2 Giribân-ı kabâ-yı rifati bûs itdirir ammâ
Yine teslîm-i zûr-ı dest-i haşm-ı hîle-kâr eyler
- 3 Meşâm-ı câna virse goncadan bûy-ı şafâ bir kez
Zükâm itmezse de âzürde-i ser-tîz-i hâr eyler
- 4 Riyâz-ı dehre nefh-i rûh iderse ger nesîminden
Döner bād-ı hazânı der-pey-i faşl-ı bahâr eyler
- 5 Virür her lâleye bir renk ile ârâyiş-i zînet
İder ma'mûr-ı zâhirde derûnın dâğ-dâr eyler
- 6 Ser-i serv-i çemânı eylese eflâke peyveste
Vücûdun tîşe-i gâdr ile bir gün hâk-sâr eyler
- 7 Virür şem'î-i şeb-ârâya fûrûğıyla nümâyişler
Ya tîğ-ı kâr ile ifnâ ya haşm-ı zûr-kâr eyler
- 8 Arada eylese 'ıkd-i şüreyyâ gibi cem'iyet
Benâtü'n-naş-ı çarh-âsâ tağıdup târ u mâr eyler
- 9 Yıkar ma'mûre-i kâlbi yine âbâda sa'y eyler
Teselsülden halâş itmez harâb eyler 'amâr eyler
- 10 Şunar şahbâ-yı iqbâli ider mest-i meyi naḥvet
Şudâ'-ı derd-i idbâr ile rencûr-ı humâr eyler

- 11 Nedir bu rûzgâr-ı bî-sebâtıñ vaz‘-ı ma‘kûsı
Niçün bilsem bu tavr-ı nâ-pesendi ihtiyâr eyler
- 12 Teḥāşî eylemez mi hiç teşekkîden tazallümden
Dimez mi ehl-i dil ‘arz-ı vezîr-i kâ-m-kâr eyler
- 13 Müşîr-i âsumân-rif‘at Nizâmü’l-mülk-i devlet kim
‘Ulüvv-i kâdr-ı zâtıyla melâ’ik iftiḥâr eyler
- 14 Ḥıdîv-i bende-perver ma‘delet-ger merḥamet-güster
Ki bûy-ı ‘adl ü iḥsânı cihânı müşg-sâr eyler
- 15 Yegâne dâd-ger şadrü’ş-sudûr-ı kişver-i dâniş
Ki bûs-ı ḥâkine ḥurşîd ‘arz-ı intizâr eyler
- 16 Vezîr-i a‘zam u efḥam ‘Alî Pâşâ ki hep ‘âlem
Ġubâr-ı âsitânın kuḥl-i çeşm-i i‘tibâr eyler
- 17 Zihî düstûr-ı ekrem Ḥaydar-ı şânî vü rezm-ârâ
Ġazâda tîġını nâ’ib-menâb-ı Zü’l-feḳâr eyler
- 18 Mücâhid fî-sebîlillah murâbıṭ nâşır-ı devlet
Cihâdı seyfine Cibrîl sâbâş-ı hezâr eyler
- 19 Şadâ-yı el-amân elbet olur âfâka peyveste
Şalâbetle ne dem ḳaşdü’l-amân u mücâr eyler¹⁵⁸
- 20 Kıyâmetler ḳopardı başına ḳayl-i kızılbaşîñ
Görölmüş mi bu rütbe çâr-yâre intişâr eyler
- 21 Ma‘ârikde olan her ḥamle-i ṫâḳat-güdâzını

---

¹⁵⁸ Vezin aksamaktadır.

Ne Sām u Güstehem ne Rüstem ü İsfendiyār eyler

[33b]

- 22 Fezāda görse düşmen resm-i naʿl-i esb-i şeb-dîzin
Firār eyler ‘adem vādîsine terk-i diyār eyler
- 23 Celāl-i şaṭveti tāb-efgen-i Mirrîḥ-i eflāki
Cemāl-i ṭalʿatı mihr-i sipihri şerm-sār eyler
- 24 Taʿālallah nedir bu kuvvet-i iḳbāl-i bihbūdî
Hep elṭāf-ı ḥafāyāyı aña Perverdigār eyler
- 25 O rütbe kuvvet-i teʿşîr var nuṭḳ-ı şerîfinde
Tefevvüh itse bir nāçarı şāhib-iḳtidār eyler
- 26 Eger kim bir gedā ruʿyāda olsa mazhar-ı luṭfi
Muʿabbir anı iḳlîm-i cihāna tāc-dār eyler
- 27 Kerîm-i bî-tekellûf ‘aḳl-ı evvel Hâtem-i şānî
Ki ḥāmem cūd-ı Maʿn u Bermekî taḥrîre ‘ār eyle
- 28 Ğazel-pervāz-ı şevḳ olsam n’ola vādî-yi evşāfi
Kümeyt-i hoş-ḥırām-ı ṭabʿ-ı şūḥum bî-ḳarār eyler
- 29 Ḥadeng-i ğamzeñ ey ḳaşı kemān dilden güzār eyler
Göñül şaḳlar bu zaḥmıñ cān virince ber-güzār eyler
- 30 Nihān eylerdi dil esrār-ı ‘aşḳı neyleyim şad-āh
Sirişkimle ğarîbāne nigāhım āşikār eyler
- 31 Benem rāh-ı belāda peyrevi Mecnūn-ı nāşādîñ

- Felek hār-ı muğaylānı baña nīş-i hezār eyler
- 32 Ben ol ser-mest-i cām-ı miñnetim sākī bu devrānda
Beni pīr-i muğānīñ bir kúpāsı hūş-yār eyler
- 33 Nücūm-ı zāhire şanma felekde Cūdiyā her şeb
Benim āh-ı derūnumdur ki izhār-ı şerār eyler
- 34 Kerem-dārā velī-ķadrā Hıdīvā āgehā şadrā
Elimde hāme tırmaz ‘arz-ı hāle ictisār eyler
- 35 Nedir bu rūzgārīñ mīr-i Boğdangibi kec hūkmi
Neden ehl-i dile cevr ü ezāyı bī-şümār eyler
- 36 Arar izler bulur bir cāhil-i nādān u meş’ūmı
‘Aṭālar bağş ider rif’at virür şāhib-yesār eyler
- 37 Nuķūd erbābı kim şarrāf-ı bāzār-ı tefāhūrdür
‘Acebdir devlet ‘unvānın virür şöhret-şi‘ār eyler
- 38 Sürüp pul bir kápu yapsam rehā bulmam güşādından
İder bir pulluķ āhır şeş-der-i ‘ālemde zār eyler
- 39 O ğaddārīñ bu ‘abd-i müstehāma itdigi zulmi
Ne Cengiz-i Hülāgū neYezīd-i nā-be-kār eyler
- 40 Nedir cürmüm baña bir kez nigāh-ı iltifāt itmez
Niyāz itdikçe pindār u ta‘azzumla vaķār eyler
- 41 Ucunda āteş işrāb itdigi-çün káşd idüp ekşer
Ġıdā-yı rüz-ı merdüm-sebze seni dem-kenāreyler

- 42 Eger bir kûze âb-ı hoş-güvâr itsem recâ andan
Cihâniñ çeşme-sârını ser-â-pâ zehr-i mâr eyler
- 43 Çerâğ eyle zâlâm-ı ğamdan âzâd it disem her şeb
Derûnum pür ider âteşle cismim bir fenâr eyler
- [34a]
- 44 Ze‘âmetden su’âl itsem ki îrâd-ı mu‘ayyendir
Ne dâd u ne sited parmak hisâbını şümâr eyler
- 45 Eger kim olsa kudret mâlikâne almağa bende
Bahâsını mezâdından ziyâde şad-hezâr eyler
- 46 Târîk-ı h’âcegâna ger sülûki ihtiyâr itsem
Ya Avlonya’ya yâhud Piskoposainhişâr eyler
- 47 Temennî eylesem ger cizye bâķi kulluğun bir kez
Taħammülden füzün-ter câ’ize-bârını bâr eyler
- 48 Amân ey dâver-i iķlîm-i dâd u ma‘delet-pîrâ
Baña bu rûzgâr-ı kec cefâ-yı bî-şümâr eyler
- 49 Ma‘âzallah şerâr-ı fitneye dâmen-feşân olsa
Ser-â-ser bu serây-ı ‘âlemi iħrâķ-ı nâr eyler
- 50 Cezâ-yı mâ-yelikı rûzgâr-ı nâ-be-hencâra
Ne yüzden eyler ise âşaf-ı ‘âlî-tebâr eyler
- 51 Ya tomruķ yâ kürek yâ nefy ider ol müfsîd-i ıslâh
Zamânımda tutulmazsa eger billah firâr eyler

- 52 Kerīmā şadra teşrîfiñ meger gūş itmemiş yoħsa
Seniñ tehdîd-i emriñ rûzgârı tevbe-kâr eyler
- 53 Nedir ‘ahdiñde ħaddi ba‘d-ez-în ol ħâne berdüşuñ
Fezâ-yı ‘adl ü dâdıñda kimiñle kâr-zâr eyler
- 54 Bi-ħamdillah ki eyyâm-ı sürür-encâmıñı gördük
Meger âdem yerine rûzgârı kim şümâr eyler
- 55 Der-i ‘izzet-me’âbıñ mültecâ-yı ‘âlem itmiş Ĥaķ
Anıñ-çün bende-i nâçiz ‘arz-ı iftikâr eyler
- 56 Otuz yıldır şikeste-ĥâtırım ey dâver-i devrân
Nice bir şîşe-i ħalbim ħabûl-i inkisâr eyler
- 57 Taħammül ħalmadı şabra ne var eyyâm-ı ‘adliñden
Bulunmaz mı baña emr-i ma‘îşetde medâr eyler
- 58 Devâ-sâz olmaz ise merhem-i bihbûd-ı elĥâfiñ
Sihâm-ı ta‘n-ı a‘dâ cism ü cânı ħâk-sâr eyler
- 59 Zamân işkeste ĥâlî‘ beste baĥtım çünki ber-geşte
Ĥalem vaşf-ı şerîfiñde ħuşûrı i‘tizâr eyler
- 60 Bün-i ħa‘r-ı muĥîĥ-i vaşfınıñ yoķ ħadd ü pâyânı
Göñül şimden girü ‘azm-i kenâr-ı iĥtişâr eyler
- 61 Ĥitâma irse söz Cüdî budur ħânûnı eslâfiñ
Du‘âya el açar nâzım niyâz-ı Kird-gâr eyler
- 62 Şu‘â‘-ı şem‘-i iķbâlin ziyâ-pâş eyleye Mevlâ
Ĥudâ fânûs-ı çarĥı tâ maşûn-ı rûzgâr eyler

- 63 Ola te'yîd-i Bâriyle zamân-ı devleti mûmted
Zebânım bu du'âyı bî-riyâ leyl ü nehâr eyler

Târîh-i Belîğ Vâşîf Efendi

(Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün)

- 1 Bi-ḥamdillah felek devr eyleyüp vefk-ı murâd üzre
Kederden ḳalmadı zerre eşer hîç kimsede ḳaḫ'â

[34b]

- 2 Semiyy-i şîr-i Yezdân âşaf-ı memdûh-eṭvârı
Veẓîr itdi yine Sulṭân Maḥmûd Ḥân-ı bî-hemtâ
- 3 Olup ârâyiş-i ser-şafḫa-i mecmû'a-i iḳbâl
Şeref buldı ḳudûm-ı pâki ile mesned-i 'ulyâ
- 4 Zihî 'âlî-himem Ḥâtem-kerem şadr-ı mûkerrem kim
Semâḫatde naẓîrin görmemişdir dîde-i dünyâ
- 5 Ṭariḳ-ı re'feti vâsi'dir a'ṭâfı bî-der-bân
Güşâde-dest-i cûdı 'âleme itmekde zeri'ṭâ
- 6 Veẓîr-i a'zam-ı 'âlî-himem bir cûd u deryâ-dil
Müşîr-i efḫam-ı Edhem-şiyem şadr-ı Felâṭûn-râ
- 7 Düşürdüm cidd ile târîh-i teşrîfin didim Vâşîf
"Müdâm ola İlâhâ mühr-i şadr ile 'Alî Pâşâ" (sene 1155)

Târîh-i eş-Şeyḫ Mü'min Efendi

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Hoşâ nev-müjde-i şevk-âver-i feyz-i meded-kârî
Tarâvet virdi bâğ-1 devlete ebr-i bahâr-âsâ
- 2 Açıldı şubh-1 devlet başına gün toğdı dünyânî
Yine mihr-i sipihr-i evc-i rif'at oldı nür-efzâ
- 3 Nişâr oldı mükerrer bir gül-âb-1 şevk-i büy-efrüz
Yine gül-gonca-veş güldi cemâl-i devlet-i 'uzmâ
- 4 Lisânda çeşme-i cüdiñ kurı bir nâmı kalmışdır
Şuyın buldı yeñiden oldı mecrâ-yı kadîm icrâ
- 5 Bu şevk ü bu tarab âşâr-1 düstür-1 mu'azzamdır
Ne düstür-1 mu'zzam şadr-1 efham dâver-i dâna
- 6 Ne dâverkâr-fermâ-yı cihân dâniş-ver-i devrân
Kerem-kâr-1 zamân şâhib-kırân-1 'arşa-i heycâ
- 7 Rızâ-cüy-1 şeh-i vâlâ-şaşem fermân-dih-i ekrem
Nesağ-sâz-1 mükerrerem hayr-ğvâh-1 'âlem-i bâlâ
- 8 Çemende lâle micmer yaqdı istiğbâle şevkinden
Gül-âb-1 lâle isâr eyledi gül-gonca-i zîbâ
- 9 Dü-bâlâ kadri müzdâd oldı dîvân-1 şadâretde
Sezâdır zâtına kat kat müzeyyen ferve-i vâlâ
- 10 Tabîbin çâre-sâzın buldılar şadra şifâ geldi
İderken bî-kesân-1 derd-mendân maqdemîn hulyâ
- 11 Kerem-kârâ du'â-güy-1 kadîmiñ 'abd-i nâ-kâmîñ

‘İnāyet-kerde-i iḥsānıñ oldı bende-i şeydā

- 12   Ḳudūmuñ ‘āleme ser-māye-i şevḳ-i derūn oldı
      Neşātından zebān-ı ḥāme eyler elde vāveylā
- 13   Biraz sebzīn varaḳ cem‘ eyledim gülzār-ı şaffiñda
      Ḥuzūr-ı devlete Bektaşiyāne eyledim ihdā
- 14   Hemişe vāḥibü’l-āmāl-i maḳşūdīñ ‘atā kılsun
      Serīr-i ‘izz ü devletle mü’eyyed eylesün Mevlā
- 15   Gönüller birliyiyle Şeyḫ Mü’min söyledi tāriḥ
      “Yine şad-müjde iḳbāl ile şadr oldı ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

[35a]

Tāriḥ-i Laṭif-i Ṭab‘ī Efendi

(Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün)

- 1   Yem-i seḫāda ki zātıñ gibi güher bulduḳ
      Ḥaḳīḳat ol bün-i deryāda biz neler bulduḳ
- 2   Nigāh-ı diḳḳat iderken reh-i müsā‘adede
      Ḳudūm-ı meymenetiñden hele eşer bulduḳ
- 3   Bu def‘a müjde benimdir diyü idüp tebsīr
      Velī firāş-ı teḡāfülde bî-ḥaber bulduḳ
- 4   Kitāb-ḥāne-i endişede tefe’’ül idüp
      Kelām-ı şefḳatiniñ ḥaḳḳına dürer bulduḳ

- 5 Muḥaṣṣal itmege āvīze-beyt-i midḥatiñe
Zihī kalem gibi bir nāv-dān-ı zer bulduḡ
- 6 Dükan dükan tolaşup çār-sū-yı nazm içre
Metā‘-ı vaşfiñı bī-mişl ü mu‘teber bulduḡ
- 7 Ümīd-gāhdır ol ölçümlenirseñ ‘ayb degil
Ḳumāş-ı rif‘atiñi ḡayli kerr ü fer bulduḡ
- 8 ‘Alā merātibihim her bir ‘abd-i nā-kāma
Ḥazīne-i keremiñ bir güşāde derbulduḡ
- 9 Hücūm-ı ceyš-i ḡarīm-i zarūrete el-ḡāḡ
Filori-i himemiñ gibi bir siper bulduḡ
- 10 Ne āsitāndır ol der ne seng derdir o seng
Yanında ‘ūd ile la‘lī ḡacer şecer bulduḡ
- 11 Ḥulāşa zümre-i devletde ḡayra nisbet ile
Seni ḡarībe vüçühıyla luḡf ider bulduḡ
- 12 İfāde eyleyemezdik ḡuzūra ḡālimizi
Suḡan gibi arada şūḡ-ı bī-şeker bulduḡ
- 13 Egerçi telḡ-i ḡicābı ne ḡāl ise çekdik
Velī mu‘āmele-i luḡfiñı şeker bulduḡ
- 14 Simāt-ı raḡbet-i müzdādıña şalā didiler
Bize bu ni‘met-i ‘uzmāyı mā-ḡazar bulduḡ
- 15 Baḡılsa ḡaylice vardır diyār-ı istiḡsān
Ḥayālimiz gibi her gün gelür gider bulduḡ

- 16 Muḥāl idi hele ser-menzil-i merāma vuşul
Bu yolda ḥāṭıra ilhāmı rāh-ber bulduk
- 17 Ṭarīḳ-ı ḥāş degil vādi-i tazallümīde
Ḥilāf-ı ṭab^c-ı düvel rāh-ber ḥāṭar bulduk
- 18 Düçār oldığımız şaḥşa da düşüp ammā
Füzün-ı derd ile bizden de beş beter bulduk
- 19 Niçün yapılmaya bilmem bu ḳalb-i vīrānım
Kelām-ı nāfiziñi ṭiğ-veş keser bulduk
- 20 Şükür nüvāziş-i dest-i nigāh-ı luṭfuñda
Ḥarābe-i dili ma‘mūr-ı ser-te-ser bulduk
- 21 Teveccüh eyledi bizden yaña bi-ḥamdillāh
Cenāb-ı şāhid-i me‘mūli ‘işve-ger bulduk
- 22 Şikeste-bāl ü per-i murğ-ı za‘f idik gūyā
Riyāz-ı luṭfiñi gördükde bāl ü per bulduk
- [35b]
- 23 Bahār mevsimidir çünki bāğ-ı maḳşūdīñ
Ki her dıraḥtını pür-mīvehāy-ı ter bulduk
- 24 Şu deñlü keşreti var cāmi^c-i suḥan-çīniñ
Maḥall-i şaff-ı ni‘alde güc ile yer bulduk
- 25 Ḥulūş-ı ḳalb ile maḥşūş efendime el-ān
Du‘ā-yı ḥayr-ı derūnı ‘ale’s-seḥer bulduk

- 26 Ne fikr-i dirhem ü dīnār ğayrı ey Ṭab‘ī
Ġubār-ı maḳdemīn iksīr-i pūr-‘iber bulduḳ
- 27 Mişāl-i sāye hemān ḥāk-i pāye düşmegi biz
Netīce cümleye ğālib ‘aceb hūner bulduḳ
- 28 Der-i sa‘ādetiñe intisāb itmek ile
Hümā-yı gerdiş-i iḳbāli tā-be-ser bulduḳ
- 29 Sitāyişinde ḳomazdım ḳuşūrı sultānım
Ne çāre ḳāfiyeyi teng ü muḥtaşar bulduḳ
- 30 Penāh-ı sāye-i luḫfuñla biz de kendimizi
Ḳapuñda muḫlişi bir ‘abd-i nūkte-ver bulduḳ
- 31 Ṭab‘iyā tāriḫ-i şānīsın çıḳup şun pāyına
“Geçdi şadra mühr ile bu dem ‘Alī Pāşā yine” (sene 1155)

Tāriḫ

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

Ṭab‘iyā tāriḫ-i şānīsın çıḳup şun pāyına

“Geçdi şadra mühr ile bu dem ‘Alī Pāşā yine” (sene 1155)

Tāriḫ-i Hıfzī Efendi

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Ḥamdü-lillāh eyā āşaf-ı ‘ālī-şānım
İdelim vird-i zebān şükr-i ğanī Mevlā’yı
- 1 Müjde-i maḳdem-i teşrīfñ ile Ḥazret-i Ḥaḳ

- Şād-kām eyledi dünyāyı vü mā-fihāyı
- 2 Hāḡ bu kim müjde-res-i maḡdemiñe āz gelür
Kāna itsem daḡi zam mā-ḡaşal-i deryāyı
- 3 ‘Ālem-i ḡaybı bilürken ne mecāl inkāra
Maḡdemiñ eyledi mesrūr faḡır ü bāyı
- 4 Rāḡat-ı rāḡ-ı meserretle cihān pür-neş’e
Ġuşşadan eylediñ āzād bütün dünyāyı
- 5 Ḥoş-ḡumāş-ı suḡan-ı tāze-edā bulmazsam
Ferş-i rāḡ eyleyeyim ḡül-varaḡ-ı zībāyı
- 6 İncizāb-ı eşer-i ed‘iye-i ehl-i ḡulüb
Virdiler şadra bu teşrifde çoḡ ma‘nāyı
- 7 İstidāmetle zafer bulmaḡ için ez-cümle
‘Arşa peyveste bu dem itdiler istid‘āyı
- 8 Vefḡ-ı kām üzre hele sâ‘iḡ-ı taḡdīr-i ezel
İtdi iḡsān yine āşaf-ı müsteşnāyı
- 9 Ḥoş-ḡüzār olsa n’ola vaḡtimiz eyyāmında
Añmayız şimdi ḡired-süz-ı ḡam-ı ferdāyı
- 10 Bende-i ḡalḡa be-ḡuş eyledi ḡulḡ-ı ḡüsni
Bundan aḡdem gerek a‘lā vü gerek ednāyı
- [36a]
- 11 Ḥüccet-i ḡaḡı‘adır cümle tevārīḡ-i selef

- Ki gürüh-ı vüzerā itdi buña imzāyı
- 12 Çokdan arardı şadāret didiler buldı yine
Zāt-ı pāki gibi bir şadr-ı kerem-fermāyı
- 13 ‘Umdetü’l-mülk-i ‘aṭā mefḥar-ı silk-i vükelā
Cümle tevfiḳ-ı Hudā’ya mütevāfiḳ rāyı
- 14 N’ola terfih-i ‘ibād emn-i bilād olsa ğaraż
Gezmeden emr-i Hudā ile nice şahrāyı
- 15 Hele Allāh bu da‘vāma benim şāhiddir
Ki bu demler içün itmekde idim ḥulyāyı
- 16 Ḥamdü-lillāh ki o ḥulyālar olup şüret-yāb
Gördüm ārāyiş-i şadr olduğın ol Dārā’yı
- 17 Mesned-ārā-yı şadāretde diyānetle olan
İtdirirmiş yine iḳbāl-i şeh-i vālāyı
- 18 İtdi tefvîz-i emānetle bu def‘a te’bîd
Sābıḳā mühr ile teşrîf iden pāşāyı
- 19 Müstecāb oldu du‘ā-yı fuḳarā ḳāṭıbeten
Şā‘irāne idemem da‘vî-yi nā-bercāyı
- 20 ‘İllet-i ḳıllete cūyā-yı tedāvîde iken
Şimdicek ehl-i hüner buldı şifā-baḥşāyı
- 21 Yetişir böyle cihān-baḥşa kerîm ıtlāḳı
Ki ḳodı vaşfi taḥayyürde suḥan-pîrāyı

- 22 Āftābım baña yüz virdi yine devlet ile
Seniñ olsun felek ol mäh-1 nev-i hercāyī
- 23 Eylemek dīdeme tekḫil olur farzü'l-‘ayn
Girse ger destime bir zerre ğubār-1 pāyı
- 24 Ḥānümān-süz-1 şu‘ūr olmasa şevḳ ü şādī
Zabṭa kādir olabilsem di dil-i şeydāyı
- 25 Vaşf-1 pākinde suḥan-ġulūḳ idi ḳaşd ancak
Aldı ḥayret-zedelik nāṭıḳa-i ġūyāyı
- 26 Teşnesin cūy-1 vişāle ḥaberim var Ḥıfzī
Maḳşad el virdi yeter şürme ḳurı da‘vāyı
- 27 Revnaḳ-efrüz-1 şadır oldu veliyyü’n-ni‘amiñ
Sür yüzüñ dergehine eyle cebin-fersāyī
- 28 Ḥaḳ baġışlaya hemān pādişeh-i devrānı
Böyle bir āşaf-1 ġāzī-yi melek-sīmāyı
- 29 Çıḳdı bir müjdeci āfāḳa didi tāriḥin
“Luṭf-1 Rab çekdi yine şadra ‘Alī Pāşāyı” (sene 1155)

Tāriḥ-i Sa‘īd Efendi

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

- 1 Şükr-lillah kim yine hep ‘ālem oldu şād-kām
Rūzgār-1 cevr ü ālām-1 felek oldu tamām

[36b]

- 2 Mesned-i vālā-yı devlet bī-nasīb-i feyz idi
Luṭf-ı feyyāz-ı ḥaḳīḳī ile buldı iḥtirām
- 3 Yaʿni teṣrīf itdi ṣadrı yine ʿizz ü naṣr ile
Nāṣır-ı dīn-i mübīn düstūr-ı gerdūn-iḥtiṣām
- 4 Nāmdāşı Ḥazret-i Kerrār ʿAlī Pāṣā ki hep
Muḡtenem oldı kemāl-i luṭfı ile ḥāṣ u ʿām
- 5 Ḥaḳ Taʿālā devlet ü iḳbālin efzūn eylesün
Kimseye eksikligin göstermesün Rabbü'l-enām
- 6 Gūṣ idüp teṣrīfini ṣadr-ı muʿallāya Saʿīd
Cüst-cūy-ı sāl-i tāriḥ için itdim ihtimām
- 7 Çıkdı bir mıṣraʿda tāriḥi zebān-ı ḥāmeden
“Ṣadr-ı vālāyı yine kıldı ʿAlī Pāṣā maḳām” (sene 1155)

Tāriḥ-i Cezbī Efendi

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Bender-i gūṣa gelüp müjde-res-i vaḳt-i ṣafā
Şevḳ ile oldı peyām-āver-i hengām-ı vefā
- 2 Beled-i sāmiʿa-i hūṣa nüvīd-i zaferi
Eyledi nāḳıl-i iḥbār-ı meserret ilkā
- 3 Şeker-efṣān u ʿasel-rīz olarak zāʿiḳaya
Eyledi ḳand-ı lezīz-i suḥanın rūḥa ḡidā
- 4 Nuḳl-i meclis iderek mīve-i taḳrīr-i terin
Nevber-i tuḥfe-i rāz-ı dilin itdi ihdā

- 5 Teşnegāniñ giderüp cümle yübüsetlerini
Oldı sermāye-i tartīb-i demāğ-ı dünyā
- 6 Eyleyüp ravza-i ümmīd-i cihānı sīr-āb
Virdi naḥl-i emele dā'īye-i neşv ü nemā
- 7 Āb-ı rüy vüzerāniñ eşer-i menķabetin
Eyledi fākihe-i bezm-i dil-ārā-yı şenā
- 8 Şāniyā şadra şeref-dādı o genc-i keremiñ
Kıldı zer gibi nişār-ı ser ü rüy-ı küremā
- 9 Müjdegāni-yi güşād-ı dem-i 'ahd-i naşbı
Naķd-i cān gibi zer-i ḥusrev-i gül olsa sezā
- 10 Böyle düstür-ı mu'azzam ki nesīm-i 'adli
'Uķde-i ḥātır-ı maḥzūnı idüp ğonca-nümā
- 11 Nağme-i gülşen-i evşāf-ı serir-i cāhın
Bi-nevāyāna idüp zīb-i dehān-ı ıtrā
- 12 Şadr-ı vālā-yı tüvānā-dil ü dānā-siret
Şaf-der-i Cem-ḥaşem ü āşaf-ı derviş-liķā
- 13 Dāver-i dīn ü düvel dād-ger-i mülk ü milel
Maşdar-ı ḥüsn-i 'amel mażhar-ı tevfiķ-ı Ḥudā
- 14 Ḥān-ı Maḥmūd-ı zafer-rehberi manşūr ide Ḥaķ
Kā'id-i leşker-i iķbāli olup Ḥıẓr-ı Hüdü
- 15 İsmi Maḥmūd u vücūdı daḥi maḥmūd olmuş

Zıll-i Memdūh-ı cihān-gīr ü memālik-pīrā

[37a]

- 16 Ba‘de-zin ğarba dek ol dāver-i iqlīm-güşā
Āb-ı şemşīr-i yed-i hūkmini eyler icrā
- 17 Hūstrev-i memleket-ārā-yı cihān-pīrā kim
Mālik-i mülk-i Süleymān-ı cihān dinse sezā
- 18 Şāh-ı şāhān-ı zamān pādīşeh-i yektā kim
Āşafın buldı henüz vaqte revā mühre sezā
- 19 Devletiñ āşaf-ı şānī-yi kerem-perverini
Revnaq-efzā-yı sipihr itdi mükerrer hālā
- 20 Taqviyet virdi dil-i ‘ālem ü qalb-i ceypşe
Bir Nerīmān-teni itmekle vezāret-peymā
- 21 Şadr-ı iclāli müşerref idicek behcetle
Geldi dünyāya neşāt u dil-i aḥbāba şafā
- 22 Hābbezā vaşf-ı şerīfinde münāsibdir kim
Esedullāh-ı vegā dinse eger lāyık aña
- 23 Rüstem-i şaf-şiken-i rüz-ı vegādır bī-şek
Çeşm-i bedden ola maḥfūz-ı Cenāb-ı Mevlā
- 24 Odur ol şadr-ı ḥasen-re’y ü ‘alī-nām u siyer
Şavleti ta‘na-zen-i ferr-i şükūh-ı Dārā
- 25 Odur ol şadr-ı hünermend-i şecā‘at ki olur

- Re'ý ü tedbîriniñ âşüftesi erbâb-ı gazâ
- 26 Re'yiniñ bende-i efgendesidir rây-ı sedîd
Fikriniñ şifte-i dil-dâdesidir hep 'uçalâ
- 27 Mazhar-ı luğf-ı Hudâ'dır ki tabîb-i re'yi
Marâz-ı devlete bî-şübhe olur 'ayn-ı devâ
- 28 Pederi re's-i eţibbâ-yı selâţin idi lîk
Kendidir re's-i tabîbân-ı mülükün dilhâ
- 29 Herkesiñ vâdi-i tatyîb-i dil-i zârında
Râz-dân-ı kerem ü luğfı tabîb-i dâñâ
- 30 Tab'-ı deryâ-keremi menba'-ı hüsni tedbîr
Nazarı mâye-i iksîr-i ganî-sâz-ı gedâ
- 31 Bûy-ı hulğ-ı haseni nefha-i gül bûy-ı kerem
Gül-i bâğ-ı şiyemi 'ıtr-ı gülistân-ı vefâ
- 32 Manşib-ı mühre sezâ böyle vezîr-i zî-şân
Mesned-i câha revâ böyle Hıdîv-i dâñâ
- 33 Nâm-dâr olduğına zât u zamânı şâhid
Şihhat-i da'va-i iğbâline 'âlem güyâ
- 34 Hâtem-i mülk-i Süleymân'a emîn olsa ider
Cevher-i fînetiniñ hükm-i metînin icrâ
- 35 Nuşretiñ sâha-i temhîd-nümûdunda 'âlem
Zaferiñ 'arşa-i tertîb-i cünûdunda livâ

- 36 Müddeti vaqt-i fütühât-ı der-i devletdir
Nevbeti nuşret-i şâhen-şeh-i dîn ü dünyâ
- 37 Dâ'imâ sâ'ik-ı taqđire muvâfık görünür
Hüsn-i tedbîriniñ âşârı olan kâr-ı be-câ
- 38 Odur ol zât-ı kerem-perver ü himmet-güster
Şâmil-i luţfi anıñ cümle-i maḥlûk-ı Hudâ

[37b]

- 39 Kâm-baḥş-ı 'ulemâ mâye-resân-ı şuleḥâ
Kâr-sâz-ı bülegâ menzile-dâd-ı füzelâ
- 40 Maḥrem-i bezm-i vefâ hem-dem-i erbâb-ı şafâ
Yâr-ı merdân-ı Hudâ yâver-i aşhâb-ı tükâ
- 41 Direm-efşân-ı kerem râtibe-baḥşâ-yı ni'am
Mâye-efzâ-yı himem vâye-dih-i rızq u nevâ
- 42 Dest-gîr-i fuḫarâ çâre-resân-ı zu'afâ
Menba'-ı cûd u seḫâ menşe'-i deryâ-yı 'aḫâ
- 43 Bir kerem-ḥûy u luţuf-pîşedir ol kim oldı
Kemterin mekrümeti mâ-ḫaşal-i 'arz u semâ
- 44 Dest-i endîşe-i mi'mâr-ı kemâl-i luţfi
Eyledi her dil-i vîrânı 'imârat sîmâ
- 45 Cezbi-i pîr-i du'â-güy-ı ḫadîminde ider
Kef-i bânî-yi 'inâyetle dilin ğıbḫa-serâ

- 46   omaz ol b-kes  n-km u ‘alli elbet
Hsn-i enzr- vezrnesi eyler ihy
- 47   Geri zhirde degil lyk- ihsn amm
Hdd-i ztnda sez-vr- keremdir maz
- 48   Nice yeste-i luf olmaya ol b-kes kim
Gedi lm- meakatle zamn hayf
- 49   R-nm olmad bir kerre an hid-i km
Grmedi glen-i ‘lemde gl-i bg- af
- 50   Neve-yb olmad vir cm- meserretle dili
ekdig-i sgr- mihnetdir ann ub u mesa
- 51   iddet-i bd- mualif gzin adrmad hi
abla-i snesi oldu hedef-i tr-i az
- 52   Geri ry-i ‘irfn ile zbdır lk
Derd-i n-km ile hli mkedder hl
- 53   almad hem-sin  akrn ser-efrz oldu
ald ancak bu ged knc-i elemde tenh
- 54   Her biri buld birer vech ile masd- vul
‘lm  fazlnda degilken an ibh  hemt
- 55   ‘Arz- hli dem-i prde der-i iclle
Old ad ‘acz  dar‘etle ann-n iml
- 56   İtdi bir emre tevakuf  hul-i alebi
d-y ‘asker-i pr-cda olursa inh

- 57 Eyleye ‘aḳd-i muvāsāt-ı ‘arūs-ı Siroz
İtmeye fūrḳat-i bî-kārı ile rû-be-ḳafâ
- 58 Köhne dâ‘î-yi şenâ-kârı ḳoma ferdâya
Câh-ı luḳfı çü müneccez ider erbâb-ı vefâ
- 59 Sensin ol dâver-i fermân-ı ‘inâyet çünki
Bende-i ‘âcize efgendeñi eyle ignâ
- 60 Dergeh-i luḳf-ı kerem-güstere ḳalmıř kârım
Rây-ı aḡyâr-ı ġaraż-kâra ḳalırsa ḳayfâ
- [38a]
- 61 Nüşâ-i himmet-i vâlâ-yı şaḫîḫ-i keremiñ
Ten-i maḥmûm-ı ‘alîl-i ġama ḳıl ‘ayn-ı şifâ
- 62 Vaşf-ı pâkiñde sezâ dürr-i güher nazm itsem
Yem-i źucretde göz açdırsa baña mevc-i ḳazâ
- 63 Yeter iṯnâbı ḳo ey ḫâme du‘â-perdâz ol
Çünki mâ-ḳalle ve dell oldı kelâm-ı büleġâ
- 64 Âşaf-ı devlet ü sulṯân-ı cihâniñ dâ‘im
Zafer ü nuşret ile vire murâdın Mevlâ
- 65 Rehberi Ḥıżr u refîḳı ola İlyâs el-ḫaḳ
Hem-rehi yümñ ü ma‘allâh ola her dem hem-pâ
- 66 Mâlik-i mülk ü künüzât-ı ġanâyim olalar
Şâd-kâm ide fütühât-ı ḳarîb ile Ḥudâ

- 67 Didi târiḥ sezā Cezbî du‘ādan şoñra
“Yümn ile devlete lâyıḳ ‘Alî Pāşā zībā”(sene 1155)
- 68 “Mālik-i devlet-i eyemen ‘Alî Pāşā ḥaḳḳā” (sene 1155)
“Āşaf-ı vaḳt-i edeb oldı ‘Alî Pāşā hā” (sene 1155)

Ḳaşıde-i Meylî Efendi

(Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün)

- 1 İrişdi faşl-ı bahār itdi ‘arz-ı peyker gül
Hezārı eyledi şeydā yine sitem-ger gül
- 2 Ḳınā‘-ı sebzini keşf eyleyüp cemālinden
Görindi ṭal‘at-ı ğarrā ile mükerrer gül
- 3 Hezār ‘işve ile geldi seyr-i gülzāra
Perî mişāli açup berg-i sebzden per gül
- 4 Verā-yı perde-i ğaybīden itdi kevne zuhūr
Cihāna virdi çü ḥurşīd-i revnaḳ u fer gül
- 5 ‘Aceb leṭāfeti var Ḥaḳ bu kim n’ola şimdi
Cihānı ḥüsnüne āşüfte eylese ger gül
- 6 Bir āb u tāb ile bulmuş kemāl-i behcet kim
‘İzār-ı ḥūri-i firdevse ṭa‘na eyler gül
- 7 O deñlü ğurre-i ḥüsni ki ‘aynına almaz
Erā‘ik-i felekiñ meh-ruḥānın echer gül

- 8 Geyinmiş egnine bir sündüs-i zümür-rüd-fâm
Behişt-i gülşeni seyrân ider ser-â-ser gül
- 9 Güzel yaraşır o kıaddiñ boyunca kıaftanıdır
O vechden geyinür hep libâs-ı ağıdar gül
- 10 Yanınca cümle kemer-bestegân-ı hizmetidir
Şükûfe-i çemenistânı itdi çâker gül
- 11 Şehir ki ‘azm-ger-i seyr-i gülsitân oldu
Öñünce sünbül-i nev-ıızi itdi rehber gül
- 12 Miyân-ı bāğda zerrîn-kadeğ be-kefdir anı
O bezme eyledi bir sâkı-i semen-ber gül
- 13 Elinde kâse-i şafvet şafâ-nümününü gör
Ne hoş itmede def-i küdüret-i ser gül
- [38b]
- 14 Rehinde nergisi gözci kıomış budur kıaşdı
Ki bir kerîm ü ma‘ârif-me‘âbı gözler gül
- 15 Vezîr-i mükrem-i ‘âlem ki bāğ-ı cevdetde
Görülmemiş dağı ol zât-ı pâke beñzer gül
- 16 Gül-i hadîka-i luğf-ı kerem ‘Alî Pâşâ
Ki ‘andelîb-i dile her sözi anıñ ter gül
- 17 İşıtdi peyk-i şabâdan ki gülşene geliyor
Anıñ-çün eyledi bergiñ zemîne pister gül

- 18 Degildir işr-i semendi anıñ yere dökülür
Nihāl-i mekrümetinden çü sım çün zer gül
- 19 Eger çemende anıñ hāk-pāyi şemmesini
İşitse bād-ı seherden mişāl-i ‘anber gül
- 20 Ümīd-i şemm ile dest-i taḥassüründe anıñ
Virirdi āteş-i ḥayretle tāb-ı micmer gül
- 21 Demāğ-ı ‘ıtr-zed-i bŷy-ı luḫfi mıdır anıñ
Ki oldu ğarḫ-ı ru‘āf olmağ ile asğar gül
- 22 Meşāmı böyle mi ta‘fīr iderdi rāyiḫası
Olaydı ḫatre-i luḫfi ile muḫammer gül
- 23 O ḫulḫı gül ki bu gülşen serāy-ı devletde
Cihāna olalı peyker-nümā çü bihter gül
- 24 Felekde şanma ṭulū‘ u ğurŷba mihr utanup
Nihāl-i bāğ-ı ‘alādan iner öper yer gül
- 25 Zılāl-i ḫaşr-ı refi‘inde perveriş bulmuş
Ola olursa gül-i mihr ile berāber gül
- 26 Olalı dergehine intisābı bir miḫdār
Ĝurŷh-ı zümre-i ezhāra oldı server gül
- 27 Ḥışāl-i ḫŷb u fi‘āl-i cemīl-i ‘aksinden
Suṭŷḫ-ı ‘arşa olur dā’imā muşavver gül
- 28 Ta‘alluḫ eylese luḫfiyla baḫre terbiyesi
Olurdı şekl-nümā her ḫabābı çün ter gül

- 29 Kemāl-i dānişine kec-nażar ile baķanıñ
Gözin çıķarmaĝa taşır belinde ħançer gül
- 30 Kıyām-ı ħaşre dek eylerdi vaşfını taķrİR
Olaydı bülbül-i ħoş-gü gibi suĥan-ver gül
- 31 Ki yaʿni dil-fere-i şevķ-i bezmi olmak için
Teĝazzül eyledi böyle mişāl-i ħoş-ter gül
- 32 Baķılsa diķķat ile remz ider bunı her gül
Ki deste cām-ı mey al vaķtidir çü aĥmer gül
- 33 Leʿāl-i jāle ile oldu gūyiyā dem-i şubĥ
Ĥumār define bir kāse-i mücevher gül
- 34 Mişāl-i ĝonca-i neşküfte olmadım beste
İrişdi vaķt-i meserret açıldı yer yer gül
- 35 Ĝaraż terennüm ise şevķ ile mey-i nāb iç
Ki bülbüle olur elbet şeķāret-āver gül
- [39a]
- 36 Çekilmez āĝuş-ı taʿbİre vaşf-ı ruĥsārı
Hezār-ı zāra degildir dilā musaĥĥar gül
- 37 O ĝonca- fem güzele sāye-ĝüster olma şaķın
Kim itmesin anı rencİde bārıñ ey ter gül
- 38 Nevā-yı bülbüli ĝuş eylemez n'ola Meylİ
İşitse bu ĝazeli ıztırārİ diñler gül

- 39 Ey ekrem-i vüzerā gülsitān-ı ıab‘ımdan
Güşāde oldu yine tāze tāze gül-ber-gül
- 40 Egerçi lāyık-ı inhā degil gül-i Şi‘rim
Velikin olmağ ile i‘tibāra mażhar gül
- 41 Tamām-ı Şerm-i ĥacāletle bāb-ı devletiñe
Getürdüm anı eyā bāğ-ı fıtrata ter gül
- 42 Olursa nīm-nigāh girişme-i luţfuñ
Gül-i sipihre ĥased-zen olur bu kemter gül
- 43 Ĥarem-geh-i çemenistāndan kıyāmete dek
Cihāna ‘arz-ı cemāl eyledikçe dilber gül
- 44 MiŐāl-i bende-i Meylī der-i sa‘ādetiñe
Hemişe eyleye ihdā felek ser-ā-ser gül

Tārīĥ-i MiŐlī Efendi

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

- 1 Bārekallāh oldu ey dil tālī‘-i ‘ālem sa‘īd
Nev-be-nev bu Őevĥ ile ‘īd itmede dūnyā yine
- 2 Eyledi “inŐāe tü’tī men teŐā”nıñ sırrını
Şad-beŐāretle cihāna nevbet-i Dārā yine
- 3 Ĥabbezā meydān-ı tīre döndi Őan rūy-ı zemīn
Sāĥa-i sūr oldu dūnyā Őevĥ ile gūyā yine
- 4 Őan resen ĥurdu ‘amūd-ı Őubĥa cān-bāz-ı felek

- Geçdi çenberden idüp her lu‘bını icrâ yine
- 5 Mühreḥâ-yı mihr ü mâhı ḥās-bâz-ı çarḥı gör
Ḥoḳḳasında geh nihân eyler gehî ifşâ yine
- 6 Zühre encümle felekde eyleyüp raḳş u semâ‘
Ġulġule virdi cihâna kûs ile surnâ yine
- 7 Muṭribâ bülbül terennüm itmede şubḥ u mesâ
Ḥândeler kıлмаḳda ġulşende ġül-i zîbâ yine
- 8 Dest-i iḳbâle getürmüş ol dür-i şâfin meger
Ḥazret-i Sulṫân Maḥmûd Ḥân-ı bî-hemtâ yine
- 9 Cem-ḥaşem Ḥusrev-ḥadem Ḥâtem-kerem Edhem-şiyem
Ol vezîr-i a‘zam-ı ‘âlî-himem ḥaḳḳâ yine
- 10 Nâmdâş-ı İbni ‘amm-i Ḥazret-i şâh-ı rüsül
Merd-i meydân-ı şecâ‘at âşaf-ı dâna yine
- [39b]
- 11 Mevsim-i ġülzâra ta‘lîḳ eyledi teşrîfini
Şevḳ-baḥş itdi cihâna mihr ü meh-âsâ yine
- 12 Ḥayli demdir görmedi vaḳ‘a-nüvis-i rûzgâr
Bir vezîri mesned-i ‘ulyâda zîb-ârâ yine
- 13 Ḥalka geldi bu mükerrer ḳanddan daḥi lezîz
K’eyledi teşrîf-i şadra ol dür-i yektâ yine
- 14 Kıldı ihyâ ḳâleb-ı bî-rûḥ iken bu ‘âlemi

- Feyz-i luṭfun nefḥ idüp Hızır u Mesîḥ-āsā yine
- 15 Oldı mazḥar mā-yu‘ammirnaşşınıñ mazmūnına
Ḥān-ḳāh-ı dehri ḳıldı Mescid-i Aḳşā yine
- 16 Bu kühen-kāḥ-ı sipihriñ nev-be-nev ta‘mîrine
Şarf-ı himmet itmede el-ḥaḳ o āşaf-rā yine
- 17 Çekdi ḥvān-ı ni‘met-i iḥsān u cūdın şöyle kim
Muğtenem oldı gerek a‘lā gerek ednā yine
- 18 Ḳahramān’a ḡamḡamın çekdi oḳutdı cevherin
Rüstem-āsā girdi ol a‘dā-yı dîn alayına
- 19 Tı‘me-i tîḡ itdi küffārı ḥudūd-ı Bosna’da
Nemçe’niñ çāsār-ı bed-kirdārı düşdi pāyına
- 20 Ol dilîriñ ceng-i peykārın görüp tekbîrler
Eyledi arz u semāda Hızır ile ‘İsā yine
- 21 Olmamışdır böyle nuşret feth-i Ḥayber’den berü
‘Arşa aşdı tîḡın ol düstūr-ı nām-āver yine
- 22 Mülket-i Īrān’ı feth eyler idi yek ḥamlede
Baḳmasa şāh-ı tebeh-kārıñ emān u rāyına
- 23 ‘Azm-i rezm itse Nerīmān-ı zamān-veş raḥşınıñ
Būs ide her na‘lini şad-miḡfer-i a‘dā yine
- 24 Bīm-i ḳahrından anıñ şöyle girizān oldı kim
Seng ü āhende nihān oldı fiten ḥaḳḳā yine

- 25 ‘Āleme şol rütbe cārī hūkm-i ‘adl ü dādı kim
Reng-i ālin aldı āteşden gül-i hamrā yine
- 26 Gülşen-i vaşfında ol düstūr-ı ‘adl-endişeniñ
Eyle ey hāme teğazzül ‘andelīb-āsā yine
- 27 Vaқtidir zevķ u şafāniñ ey dil-i şeydā yine
Gerd-i ğam āyine-i ‘ālemde nā-peydā yine
- 28 ‘Arz-ı tal‘at itdi çün mihr-i sipihr-i luţf-ı Hāķ
Şāhid-i ‘ālem cemālin eyledi ifşā yine
- 29 Muţribā hem-sāz ol āġāze-i ‘uşşāk ile
‘Andelibe oldı şevķ-āver gül-i ra‘nā yine
- 30 Dergehinde nergisi gözci ķomuş şāh-ı bahār
Muntazır teşrifine devlet ile cānā yine
- 31 Sākı-i gül bezm-i ezhār içre teklif itmede
Mişliyā cām-ı şabūh-ı rāh-ı rūh-efzā yine
- 32 ‘Arş-gāh-ı menķabetde ‘arz idüp lu‘b u hūner

[40a]

- Hasb-i hāliñ remz ile ey kilik kıl ĩmā yine
- 33 ‘Āţfet-kārā hūner-sencā ma‘ārif-perverā
‘Arz-ı hāl itdim felekden eylerim şekvā yine
- 34 Hāmdü-lillāh kim der-i devlet-me‘ābiñ rüz u şeb
Būs-gāh-ı ehl-i ‘irfān eyledi Mevlā yine

- 35 Çeşm-i âmâle gubâr-ı maḳdemiñ kuḫl-i cilâ
Ola yâ Rab dîde-i a‘dâ-yı nâ-bînâ yine
- 36 Gevher-efşân olmada dergâhıña ehl-i maḳâl
Ḥvâce-i gerdûn ise ‘arz itmede kâlâ yine
- 37 Şad-ḫayâ vü şerm ile oldum cebin-sây-ı niyâz
Âstân-ı sidre-‘unvâna kerem-kârâ yine
- 38 Meskenim beytü’l-ḫazen kıлмаḳda çarḫ-ı kîne-ver
İtmede seyl-âb-ı çeşmim sũ-be-sũ icrâ yine
- 39 Dest-i luṭfuñla dil-i vîrânı âbâd eyle kim
‘Arz idem bu çarḫ-ı ḫisset-kâra istignâ yine
- 40 Ḥusrev-i Dârâ-yı ceyš-i ğam sipeh-sâlârına
Kışver-i ḫalb-i ḫazînim virmese meştâ yine
- 41 Böyle mi eylerdi dil zıkr-i bahâr-ı re’fetiñ
İtmede ekdâr u ğamla medḫ-i bî-pervâ yine
- 42 Bülbül-i gũyâ olurduḡ gülşen-i medḫiñde ger
Olmasa endũh-âlũde dil-i şeydâ yine
- 43 Lîk telḫ itdi demâġım mey-fürüş-ı dehr-i dũn
Şundi sâķî-yi şafâ bir câm-ı rũḫ-efzâ yine
- 44 Ol sitem-ger ‘âşıkâ geh nâz ider gâhî niyâz
İtmede mu‘tâdını elbet felek icrâ yine
- 45 Görse kilik-i zer-feşânım lîk vaşfiñla be-kef

- Kāğaz-ı mihriñ şunar dest-i sipihr ammā yine
- 46 Ser-te-ser pür-jeng iken mir'āt-ı kalbim āşafā
Mışkal-i evşāf-ı luţfuñ oldı şevk-efzā yine
- 47 Levh-i şab'ım şa'na-zen āyine-i İskender'e
Medh-i şiriniñle hāmem tūti-i güyā yine
- 48 Zümre-i ehl-i maķāle eyledi kilkim şalā
'Arşā-gāh-ı midhātinde küşt-gır-āsā yine
- 49 Her kaçan 'arz-ı şecā'at eylesem memlū ider
'Alemler āgāze-i şiblü'l-esed hāzā yine
- 50 Dirdi Nef'i şab'ımıñ gevherlerin görse zuhūr
Eyledi kân-ı Zuhūrde dür-i yektā yine
- 51 Şab'-ı âteş-pāreme taḥşin ider lîk Enverî
Penbe-süz-ı reşk olur ammā dil-i a'dā yine
- 52 Nāvek-i kilkim dil-i ḥussādı lîk itdi hedef
Cismimi Zāl-i fenā kıldı kemān-āsā yine
- 53 Şöyle istilāda kim ceş-i melāl-i ihtiyāc
Kişver-i endişemi itmekdedir yağmā yine
- [40b]
- 54 Bir felek 'uryānına döndüm idüp geşt ü güzār
Geh niyābet geh kaçā olmaķda 'ömr ifnā yine
- 55 Āsitān-ı dehre billāh eylemem hiç ilticā

- Devr-i luṭfuñda n'ola 'arz itsem istiğnā yine
- 56 Dest-i ğamdan olsa 'anḳā-yı dilim āzāde-ser
Ḳubbe-i mīnā-yı çarḫı cāy iderdi pāyına
- 57 İtmede gürg ü ğanem ülfet 'aceb kim dehrden
'Ahd-i 'adliñde ide ŧekvā dil-i rüsvā yine
- 58 Atma ḫāke dürr-i nazmım ey Süleymān-ı zamān
İtdi ḫāmem tuḫfe-i mūrānesin ihdā yine
- 59 Pīŧ-i fazlıñda degil maḳŧūdum izḫār-ı hüner
Ḫāl-i zār-ı pür-melālim eyledim inhā yine
- 60 Olma ey kilik kıŧŧa-ḫvān eyle edeb iṭnābı ḳo
Naḳl-i āĝāz ile geldikde ŧeb-i sermā yine
- 61 ŧā'ir-i ḳudsī-nefes Vehbī-yi cennet merḳadiñ
Eyledim niyyet ḳılup sūriyyesin inŧā yine
- 62 Eyleyem 'arz u nihāde ey ŧeh-i iḳlīm-i cūd
Ḫāk-pāya derviŧāne berg-i sebz-āsā yine
- 63 Vir ki ruḫŧat sa'y idüp tekmīline iḫlāŧ ile
Fātiḫayla rūḫı merḫūmuñ ola iḫyā yine
- 64 Geldi hengāmı du'āya başlasun Miŧlī-yi zār
ŧadr-ı devletde müdām itsün seni Mevlā yine
- 65 ŧem'-i iḳbālīñ ola bezm-i felekde tāb-dār
İrmeye bir dem ḫusūf ol gül cemālīñ ayına

- 66 Āşafā ‘ālem-bahā vü bī-bedel şeh-beyt ile
Lafzen ü ma‘nen dü-tārīḥ eyledim imlā yine
- 67 Devletiñde kâğaz-ı mihri zer-efşān eyleyüp
Ḥāme-i Yāḳūt ile yazdım kerem-kārā yine
- 68 Ḳaşr-ı mizāna ‘uṭārid kilik-i la‘līn-nevk ile
Yazdı bir nev maṭla‘-ı garrā-yı müsteḡnā yine
- 69 Aldı “biñ yüz elli beşde” mühri ol şadr-ı güzīn (sene 1155)
“Şadra geldi āşaf-ı ‘ālem ‘Alī Pāşā yine” (sene 1155)

Rubā‘ī

(Mefûlü Mefâilü Mefâilü Feûlün)

Ey dürr-i girān-māye-i gencīne-i re’fet
V’ey āşaf-ı vālā güher şadr-ı vezāret
Mişlī’ye ola ḥil‘at-ı nev-beyne’l-emāşil
Fahır ide kitābetle efendim ḳıl ‘ināyet

[41a]

Ḳaşīde-i Fethī Efendi

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Ḥabbezā reşḥa-i pākīze-i kilik-i zībā
Bārekallāh zihī ma‘ni-i zībende edā
- 2 Kim idüp cur‘a-i kem-ḳadrı anıñ def-i hümüm
İde erbāb-ı kemālâtı hezār-ı gūyā

- 3 Levhaşallāh zihī nāṭıka-perdāzī kim
Ola her lafz-ı bedī'ine hezārān ma'na
- 4 Fer virüp cevher-i ma'nāsına terkibi ola
Nazm-ı rengin ile hem-kıymet-i dürr-i yektā
- 5 Ala güş eyleyenin 'aqlını hem başından
Bi'z-zarūri ide hem şabru kararın yağmā
- 6 Neş'e-yāb eyleye çün bade-i nāb-ı bī-gış
Cur'asın nüş ideni eyleye pür-zevk u şafā
- 7 Kıadr-i eşyā bilinür çünki haridārından
İ'tibārāt iledir herkese kıadr-i vālā
- 8 Nazar-ı şehle olur kıymet-i gevher 'ālī
Yoḥsa olurdu müsāvī aña seng-i ḥārā
- 9 Pest olur kıymet-i elmās daḥi olmasa ger
İltifāt-ı şeh-i devrān-ı memālik-ārā
- 10 Ḥacerü'l-esvede yüz sürmez idi bir kimse
İ'tibār eylemese aña ḥabīb-i Mevlā
- 11 Suḥan oldur ki olup ḥüsnine 'ālem meftün
Ola her nükte-i dil-bendesini taḥsine sezā
- 12 Ola her lafzı anın ma'ni-i renginine dāl
Cem' ü te'lifi vire ḥüsni-i nizāmına bahā
- 13 Bulmayup kimse aña itmeye ta'rize mecāl
Vire her bir işiden 'ārife şad-güne şafā

- 14 Görüp ihām u işārāt u rümūzātını hem
Diye lā-büdd aña Hāllāk-ı Ma‘ānī de be-cā
- 15 Olmaya lafz-ı ğarībiyle ma‘ānī muhtel
İde her ma‘ni-i maqşūdına lafzı imā
- 16 Hücet-i kâtı‘ ola şāhibiniñ fazlına söz
Uralar hüsni-i kabūliyle ahibbā imzā
- 17 Hāq bu kim böyle kelām ehline şāyeste dimek
Fātiḥ-i maḥzen-i esrār-ı Cenāb-ı Mevlā
- 18 Kāşif-i genc-i ḥafā Hüsrev-i mülk-i ma‘nā
Rāzdāş-ı ‘urefā server-i ḥayl-i şu‘arā
- 19 Böyle söz ādemi şūrīde vü şeydā eyler
Bā-ḥuşuş anda ola mebhāş-ı ‘aşq u sevdā
- 20 Böyle söz kâ‘iliniñ kadrini terfī‘ eyler
Çıkarup evce ider ‘arş-ı ‘azīme hem-pā
- 21 Siyyemā ola o söz vaşf-ı vezīr-i a‘zam
İ‘tibār eyleye ol şadr-ı güzīn-i yektā
- 22 Şaf-der-i Ḥaydar-eşer şadr-ı me‘ālī-perver
- [41b]
- ‘Alī Pāşā-yı zevi’l-ḳadr-ı mekārīm-pīrā
- 23 Mihr-i gerdūn-ı vezāret meh-i çarḫ-ı devlet

Necm-i burc-ı ‘azamet şadr-ı şudür-ı vüzerā

- 24 Kār-bend-i dihiş ü dād-ı ‘adū-yı bī-dād
Māhī-yi bağy ü fesad hāmi-i şer‘-i ğarrā
- 25 Mālik-i mülk-i ‘aṭā menba‘-ı elṭāf-ı Hudā
Şāhib-i cūd u seḫā merkez-i dīn ü dünyā
- 26 Hāfız-ı memleket-i dīn-i Resūl-i Ekrem
Maḫzar-ı mekrümet-i Hāzret-i Haḫ celle ‘alā
- 27 Nūr-ı pīşānī-yi iḳbāl-i serīr-i iclāl
Zāt-ı üstüde-ḫışāl āşaf-ı ferḫunde-liḳā
- 28 Şadr-ı Cemşid-‘azamet dāver-i Dārā-himmet
Bermekī-menḳabet ü dād-penāh-ı fuḳarā
- 29 Mürşid-i rāh-ı aḫad ḫākim-i şer‘-i Aḫmed
Hādım-i dīn-i Muḫammed meded-i ehl-i recā
- 30 Merkez-i rüy-ı zemīn melce-i erbāb-ı yaḳīn
Nāşır-ı dīn-i mübīn ḳāhir-i ceşş-i a‘dā
- 31 Merḫamet-kiş ü kerem-pişe şavāb-endişe
Ma‘delet-kār-ı şeref-āver-i şadr-ı vālā
- 32 Dil-i dānā-teri esrār-ı ḳazāya maḫrem
Lafzı elṭāf-ı İlähiyyeye Ṭūr-ı ma‘nā
- 33 Dergeh-i devletine gökde melā’ik ḫuddām
Meclis-i ‘işmetine perde-i der bāl-i hü mā

- 34 Fikridir şāh-ı cihān-perver-i taht-ı iqbāl
Re'ydirmihir-i cilā-bāhş-ı dil-i şubh-ı Hüdā
- 35 Hürde-binān-ı mezāyā-yı haķāyık-dāna
Zāt-ı maħmūde-hışāl oldıgın eyler İmā
- 36 Rütbe-i cāhı felekden daħı vālā-terdir
‘Arşdan mertebe-i ‘izz ü vaķārı a‘lā
- 37 Himmet eylerse bir ednā ķulumı bir demde
Mülket-i Rūm iline eyler emİRü’l-ümerā
- 38 Bir dem ayırmaya Haķ zātını ol mesnedden
Kim odur encümen-i şadra viren nūr-ı zıyā
- 39 Eylemez vaķtini bİhūde izā‘at hergiz
Hayradır niyyeti her işde degil nā-ber-cā
- 40 Herkese luţf u tevārüşle o şadr-ı zİ-şān
Resm ü āyİN-i vezİRāneyi eyler icrā
- 41 Dem-be-dem rāħatını terk idüp ol āşaf-ı ‘ahd
HüsN-i tedbİR-i memālikde olur ser-tā-pā
- 42 Fitneden hıfz ide Haķ zātını Hān Maħmūd’uñ
Kim odur nuħbe-i şāhān-ı cihān zİll-i Hüdā
- 43 Kādrini bildi çün ol āşaf-ı ‘ālİ-güheriñ
Eyledi yine şadāret ile teşrİfe sezā
- 44 Nice āşaf o melek-ħaşlet ü dİN-perver kim
Pİşesi hizmet-i peygāMBER-i şāh-ı Baţhā

[42a]

- 45 Nice āşaf o cihān-dāver-i dānā-dil kim
Gelmedi mesned-i iclāle ‘adīli aşlā
- 46 Var ise yine amñ zāt-ı girān-ķadrıdır
Revnaķ-efzā-yı şadāret yine bī-ķün u ķerā
- 47 Mihr-i pertev-dih-i ‘ālemdir o şāh-ı devrān
Bedr-i zulmet kōn-i dūnyādır o şadr-ı dānā
- 48 Hāşılı ikisiniñ vaşfına da yok ğāyet
Birisı şems-i hidāyet birisi bedr-i dūcā
- 49 Görüp evşāfların ķābil-i taķrır olmaz
İ‘tirāf eyledi ‘aczin ķalem-i nādire-zā
- 50 ‘Āķıbet semt-i mecāza dūşürüp sevdāsın
Yazdı nüh-beyt ile bir maţla‘-ı pākīze-edā
- 51 Tāķ-ı ebrūlarıñ ey māh-ı sipihr istiġnā
Tutar el baġladup erbāb-ı dili pā-ber-cā
- 52 ‘İşve vü nāzıñ eyā pādişeh-i mülk-i ḡasen
‘Āşıķıñ ‘aķlın alup ‘āleme eyler rüsvä
- 53 Mihr-i ruşsārıñı gördükde olur bī-revnaķ
Reşk ider ķāmet-i mevzūnıña serv-i bālā
- 54 Hāber alınmaz iken ol dehen-i tengiñden
Yok yere ḡāţır-ı miḡnet-zede eyler sevdā

- 55   K̄an d̄oken ġamze-i fettāniña k̄urbān olayım
          K̄oç bařıñ-çün beni vařlıñla sevindir cānā
- 56   Ruķabā eyler iken zevķ u řafā sāyeñde
          Hiç lāyık mı beni eylesin hecre sezā
- 57   Gūře-i miħnet ü ħırmān-dih-i rencūr oldum
          Merhem-i la‘l-i lebiñ ile baña eyle devā
- 58   şeh-i iķlīm-i melāħatsin ‘adiliñ yokdur
          ‘Ālemi eyledi gencīne-i luřfuñ iġnā
- 59   Fethī-yi ħaste-diliñ sevdigim insāf mıdır
          K̄āmetin řāk ide derd ü elem ü renc ü ‘anā
- 60   Dāver-i Cem-meniřā řadr-ı Felāṭūn-reviřā
          Ey olan bāb-ı ref‘inde Sikender lālā
- 61   Sensin ol kān-ı semāħat ki bütün dūnyāyı
          Eylediñ luřf-ı ‘amīmiñ ile ġarķ-ı ālā
- 62   Kīn-sitānende-i a‘dā-yı denīdir tiġiñ
          Buldı āsāyiři ‘ahdiñde seniñ cümle derā
- 63   Oldı zātıñ sebab-i feth-i Beligrād el-ħaķ
          İttifāk eyledi bu ma‘nide řāħib-ārā
- 64   Re’y-i pūr-feyziñ ile ‘āleme geldi rāħat
          Ĥüsn-i tedbiriñ ile ber-şaraf oldı ġavgā
- 65   Renc-i efrenci idüp şerbet-i tiġiñ zā’il

Buldılar haste-dilân terbiyetiñ ile şifâ

[42b]

- 66 Göricek muhtesib ü vâli-i ‘adl ü dâdîñ
Girdiler cümle ‘adem mülküne hayl-i fusekâ
- 67 Kalmadı fişk u fücür ehline yer devriñde
Buldılar rif‘at ü şân ehl-i şalâh u taqvâ
- 68 İrmedik kalmadı dil-ḥvâhına eyyâmıñda
Oldılar luḥfuñ ile ḥalk-ı cihân kâm-revâ
- 69 Kalmayup kimsede âlâm u kederden âşâr
‘Ayş u ‘işretle kamu itmededir zevk u şafâ
- 70 Keşret-i şerm ile künc-i ğam u hayretde faķat
Kaldım ey Āşaf u Cem-mertebe bendeñ tenhâ
- 71 Olmadım bir cihet-i pâdişehîye mazhar
Eyledim ‘ömrümi taşşîl-i ‘ilimde ifnâ
- 72 İzniñ olursa biraz faḥr ideyim sulṭânım
Çün kaşâ‘idde anı ‘âdet idinmiş şu‘arâ
- 73 Benem ol şâ‘ir-i sâḥir ki kaçan nazm itsem
Pest olur aña göre kıymet-i dürr-i yektâ
- 74 Benem ol şâ‘ir-i nev-ṭarḥ kişî‘r-i terimi
Lâl olur güş idicek kuvvet-i nuṭk-ı bülegâ
- 75 Kalemim öyle serî‘ü’l-cereyândır kim ider

Aķmadan nūn-ı fūnūn içre ma‘ānī icrā

- 76 Tuħfe-i nazm-ı Őafā-baħşımı erbāb-ı kemāl
Dā’imā itmededir biribirine ihdā
- 77 Līk baħt olmayıcaķ Őāħibine yār i sūd
Diñlemezler anı hem-çün varaķ-ı mihr ü vefā
- 78 Dād-ı feryād bu gerdūn-ı denīden feryād
Eyledi ķāmet-i mevzūnumı ekdārı dū-tā
- 79 Tāķatim ķalmadı ekdārına ol ğaddārıñ
Merħamet senden eyā dāver-i fermān-fermā
- 80 Heft-sāl oldı k’olup bendeñ esīr-i ğurbet
Görmedim arħ-ı sitem-kārdan āyīn-i vefā
- 81 Bir mülāzım olup ey āşaf-ı ‘ālī-himmet
Cevr ile itdi ğüzār ‘ömr-i ‘azīzim ħayfā
- 82 Yemne‘u’r-rızķ eşeri her ne ķadar olsa za‘īf
Mānī‘-i rızķ olur insāna yine şerm ü ħayā
- 83 K’itmeyüp kimseye aħvāl-i perīşānımı ‘arz
Kām-ı dilden birine olamadım dest-resā
- 84 Vaķt ü erbābına merhūn bilā-şübhe umūr
Şiħħatin eylemez inkār bu kelāmıñ ‘uķalā
- 85 Olmağa mażhar-ı luţfuñ bizi Ĥaķ Őaķlar imiş
Çekdirüp mevc-i yem-i ğuşşada gird-āb-ı belā

- 86 Kıtıbu'l-aqtāb-ı hāķīķatsin eyā dāver-i 'ahd
Zīr-i ħūkmūñde seniñ hep nuķabā vü nücebā
- 87 Pīş-i 'irfānıña geldikde ider ser-tā-ser
Ser-fürü zümre-i zühhād ü gürüh-ı 'urefā
- 88 Genc-i Mevlā'ya zebān-ı şu'arādır miftāħ
Ĥikmet aħz eyler o gencīneden ehl-i inşā
- [43a]
- 89 Vaşf-ı zātında olan cevher-i eş'ār-ı laţif
Cümle ol genc-i ħaķāyıkdan olur cilve-nümā
- 90 Şeref-i zāt-ı girān-ķadrıña şāhid besdir
K'ola tārīħ-i ķudūmuñ daħi şeyħü'l-vüzerā
- 91 Bir nigāh-ı keremiñ bendeñi ma'mur eyler
Ey Ĥudāvend-i zıyā-baħş-ı 'uyün-ı fuzalā
- 92 Dergeh-i 'izzetiñe cebhe süren 'ālemde
Eylemez bir daħi bu çarħ-ı deniden şekvā
- 93 Himmetiñle vireyim meclis-i 'irfāna revāc
Bir çerāğ it beni ey āşaf-ı ferħunde-liķā
- 94 Şeyħü'l-islām-ı felek cāha şefā'at eyle
Bir rü'ūs ile ide bendeñi tā kim iħyā
- 95 Müddetim gerçi biraz nāķış efendim likin
Bendeñe ħüsn-i teveccühleri var bī-iħşā

- 96 Taraf-ı devletiñizden de olursa himmet
Ber-murād eyler o demde beni bî-reyb ü riyā
- 97 Hāk-i dergāhıña şad-şerm ile güstāhāne
Bir sözüm var daği ey mefhar-ı hayl-i vüzerā
- 98 Çünkü hayrāt ile pür eyleyüp İstanbul'ı
Eylediñ ahsen-i vech üzre eşerler peydā
- 99 Bir kütüb-ḥāne yapup bendeñi ḥāfız itseñ
Kim aniñ olmaz idi ecrine ‘add ü iḥşā
- 100 Ḥamdü-lillāh ki Ḥudā virdi baña isti‘dād
LİK āletle olur eylemek anı icrā
- 101 Pür gālaḫ bir iki nüşayla geçürdüm ‘ömrüm
Müstakim nüşaya hıç olamadım dest-resā
- 102 İştıyāk-ı kütüb-i enfüs ile evḫātım
Derd ü ḥasretle güzār itmededir şubḫ u mesa
- 103 İrdi söz ḡāyete Fethī yeter ıtnāb-ı kelām
Ki gelür ḫab‘a füzünī-yi suḫan bī-ma‘nā
- 104 Müstecāb ola ḫuzūrında Cenāb-ı Ḥaḫḫ’ıñ
İdelim şıdḫ ile şimden girü āheng-i du‘ā
- 105 Nefḫ olup tā ki ney-i ḫāmeye rūḫ-ı ma‘nā
Ola bülbül gibi şeb-tā-be-seḫer naḡme-serā
- 106 Midḫat-i zātı olup ehl-i dile vird-i zebān
Ola pür-velvele nüh-günbed-i gerdān-ı semā

- 107 Görüp erbāb-ı suhan nev-be-nev ihsānlarını
İdeler vaşf-ı cemilinde kaşā'id inşā
- 108 Bahtını eyleyüp Allāh füzün-ber-efzün
Her taraftan ola şad-fetḥ ü zafer rüy-nümā
- 109 Görmeyüp renc ü sitem kimse anıñ devrinde
Ref' ola re'y-i meşābī ile ceng ü gāvġā (temmet)

[43b]

Tārīḫ-i Feyzī Efendi İbni Reşid

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Şehen-şāh-ı cihān Sulṭān-ı 'ālem Ḥān-ı Maḥmūd' uñ
Sezā İskender olsa bende-i dirīnesi Dārā
- 2 Ḥudāvend-i mu'azzam pādişāh-ı 'ālem-ārādır
Zamān-ı şevketinde ser-te-ser āsüdedir dünyā
- 3 'Adem ābāda gitdi mün'adim 'ahdinde yok ālām
Kederden rüy-ı 'arz içre eşer yok ḥamd ola kaṭ'ā
- 4 Vezir itdi yine bir āşaf-ı dānāyı ḥamdolsun
Nigīn-i devletin virdi Süleymān-ı zamān-āsā
- 5 Yine taṭyīb idüp Ḥaḫ ḫalb-i ḫalk-ı 'ālemi şimdi
Sürür-ı şādmānī ile emniyyet idüp ihdā
- 6 Bu demler 'id-ber-bālā-yı 'id oldı bi-ḥamdillāh
Vezir-i a'zam oldı Ḥazret-i 'ādil 'Alī Pāşā

- 7 Zihî zât-ı kerîm merhamet-endîş-i dâniş-ver
Mürüvvet-pîşe pür-cûd-ı mekârim âşaf-ı yektâ
- 8 Himem-perdâz-ı ‘âlem çâre-sâz-ı mihnet ü endüh
Hıdîv-i muhterem zî-şân-ı ‘âlî-kadr u bî-hemtâ
- 9 Sehâda Hâtem’iñ tayy itdi nâmin olsalar lâyıq
Derinde Bermekiler Ca‘fer ile bende-i ednâ
- 10 Umûr-ı şer‘-i pâk-i Hâzret-i Peygambere merbûţ
Zihî ‘âdil vezîr-i ber-ma‘ârif-merhamet-pîrâ
- 11 Hemîşe dergehiñde behremend olmağda bî-kesler
Çerâğ-ı bende-i dîrînesi bî-hadd ü lâ-yuḥşâ
- 12 Eyâ şadr-ı kerem-ver luḡ ile şefkat ümîd eyler
Meded-res ol efendim bende-i dîrîne-i şeydâ
- 13 Kerem eyle yazıkdır ḳalmasun ḫâk-i mezelletde
Resûlûñ ḫürmetine maḡlab ile idivir iḫyâ
- 14 Olursun ber-murâd elbette luḡ u merhamet eyler
Du‘âya şıdk ile el aç yeter taşdî‘-i nâ-ber-câ
- 15 Ḥudâ şadrında dâ’im eyleyüp ‘ömrin füzûn itsün
Cihâna tâ ki revnaḳ-pâş ola Ḥallâḳ-ı bî-hemtâ
- 16 Muvaffaḳ eyleye tevfiḳına şıḫhat ile dâ’im
Vücûd-ı bî-naẓîrin ḫıfz ide ekdârdan Mevlâ
- 17 İki mışra‘la tebşîr eyledim teşrîfini Feyzî

Bi-ḥamdillāh mükerrer ‘add idüp tārīhini imlā

- 18 “Sa‘ādetle vezīr oldı bu yıl Sulṭān Maḥmūd’a” (sene 1155)
“Yine aldı nigīn müjdeler pür-cūd ‘Alī Pāşā” (sene 1155)

Tārīḥ-i Necīb Efendi

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 Cenāb-ı Ḥazret-i Sulṭān-ı Maḥmūd Ḥān-ı Ğāziniñ
Musahḥardır yed-i iclāline dünyā vü mā-fihā

[44a]

- 2 Şehen-şāh-ı mu‘azzam pādişāh-ı ma‘delet-güster
Muvaffaḥ eylemişdir her umūrunda anı Mevlā
- 3 Bu feyz-i Ḥaḳ degil mi āşaf-ı zī-şānı ‘izzetle
Getürdi şadr-ı a‘lāyı yine zeyn eyledi ḥaḳḳā
- 4 Ne āşaf ‘adl-i Fārūḳī müselleḡ ḥilm-i ‘Oşmānī
‘Alī-sīret vezīr-i bī-mu‘ādil mekrümet-pīrā
- 5 Ne āşaf dergeh-i iclāliniñ olurdı der-bānı
Şükūh u ḥaşmet-i dīvānını görse idi Dārā
- 6 Ne āşaf bir gedā-yı bī-ser ü pā olsa manzūrı
Olur müstağni-i iḳbāl-gāh-ı melce’-i dünyā
- 7 Ne āşaf girse dest-i mūra ger dāmān-ı iḥsānı
Süleymān’a daḡi itse ‘aceb mi nāz u istignā
- 8 Bi-ḥamdillāh ḥurrem eyledi āfāḳı teşrīfi

- Çuruldı bār-gāh-ı luḫ u iḫsān u kerem ḫālā
- 9 Ta‘ālallah zihī ū neūāṫ-engez-i ‘ālem kim
Cihān oldu bugūn feyz-i ḫudūmıyla sūrūr-efzā
- 10 Yine iksīr oldu çeūm-i ḫalkā ḫāk-i dergāhı
Yine memnūndur bu ni‘met-i ‘uzmā ile dūnyā
- 11 Ki geldi yerine cānı yine iūkeste-ṫab‘ānıñ
Kederden ḫalmadı mir‘āt-ı ‘ālemde eūer aūlā
- 12 Açıldı teng iken gül-ğonca-i gülūen-geh-i gerdūn
Ḥazān-fersūde-bāğ-ı dehr oldu çūn gül-i zībā
- 13 Bedīdār oldu ya‘nī perde-i tevḫīḫ-ı Bārīden
Cenāb-ı Kibriyā’ nıñ fazl-ı bī-pāyānı ser-tā-pā
- 14 Mücerred intizāmın virmek için devlet ü dīnıñ
Ḥudā-yı Lem-yezel ūadr-ı kerīmi eyledi i‘ṫā
- 15 Kerem-endīūe ūadrā kām-kār-ı āsumān-ḫadrā
Eyā zāt-ı ūerīfī cāmī‘ü’l-ḫayrāt-ı bī-hemtā
- 16 Vaṫandan dūr olup ḫaldım ğarīb illerde sulṫānım
Selāmet sāḫilin ūimdi efendim eyledim me’vā
- 17 Olurken lücce-ḫvār-ı fūlk-i ḫayret baḫr-ı ğurbetde
Derūna Ḥızr ilḫām eyledi teūrīḫiñi inhā
- 18 Du‘ā eyle Necībā bende-i dīrīnesin ma‘lūm
Ḷo taūdī‘i bu beyti eyle levḫ-i ḫalbiñe imlā

- 19 İlāhī şadr-ı devletde hemîşe müstedām olsun
Haṭāsız eylesün zāt-ı şerîfin Ḥazret-i Mevlā
- 20 Varup eyle vesîle būs-ı dāmāna bu tāriḥi
“Be-iḳbāl ü kerem yine vezîr oldu ‘Alî Pāşā” (sene 1155)

Ḳaşîde-i Bahāriyye-i Reşîd Çeşmî-zāde¹⁵⁹

(Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün)

- 1 Bahār irişdi çemen-zāra virdi zînet ü fer
Fiğāna başladı murgān ḥurūş idüp cūlar

[44b]

- 2 Mey-i neşât-ı bahār ile mest olup cümle
Açıldı rāz-ı nihān-ı derūn-ı ğonca-i ter
- 3 Hezār şavt-ı şaḳîl-i kelāġı başdırdı
Uşûl-i naġme-i şādîyi eyleyüp evfer¹⁶⁰
- 4 Derūn-ı gülde degildir fetîle-i zerrîn
Düşerdi âteş-i āhından ‘andelîb-i şerer¹⁶¹
- 5 Dem-i bahārda mevc-i müselseli cūyuñ
Çeker gönülleri bende çü kākül-i dilber
- 6 Çemende sünbül-i ter dūd-ı āh-ı bülbüldür
Ya bezm-i şāh-ı güle yaġdı lāle bir micmer
- 7 Hezāra bānū-yı gül-ġonca ile tōhmet olup

¹⁵⁹ Bahāriyye Der Sitāyiş-i ‘Alî Pāşā (MU:86-90)

¹⁶⁰ Uşûl-i naġme-i şādîyi eyleyüp evfer: Uşûl-i naġme-i cān-baḥşı eyleyüb öter MU.

¹⁶¹ ‘andelîb-i şerer: ‘andelîb şerer MU.

- Miyān-ı gülşene düşdükde güft-gū yek-ser¹⁶²
- 8 Berāʾetini Siyāvūş-veş idüp işbāt¹⁶³
Derūn-ı naḥl-i gül-i āteşini itdi maḡar
- 9 Degil nücum-ı felek ʿaks ider şükūfe-i bāğ
Şabā çün olmada mirʾāt-ı çarḡa rūşen-ger
- 10 Gelüp muʿasker idindi fezā-yı gülzārı
Şeh-i bahār şitā ғаşdına çeküp leşker
- 11 Hezār-ı zār n’ola itse āteşin nağamāt
Ki çeşm-i şevķine her ğonca oldu bir aḡker¹⁶⁴
- 12 Alur¹⁶⁵ naşibini ke’s-i kirāmdan gülşen
Dem-i şabūḡda güller ki sāğarın serper
- 13 Mişāl-i nāfe-i āhū-yı çin itmez idi
Meşām-ı ʿālemi taʿtīr nükhet-i gül-i ter
- 14 Şemīm-i ḡulķı ile ol kerīm-i devrānıñ
Ger itmeseydi şabā şaḡn-ı gülistāna güzer
- 15 Nice kerīm ki ʿālem ğarīķ-ı iḡsānı
Kef-i ʿaḡāsına nisbetle yem çü ķaḡre-i ter
- 16 Yegāne dāver-i ʿālī-himem vezīr-i dilīr
Sütüde-menķabe hem-nām-ı ķālīʿ-i Ḥayber¹⁶⁶

¹⁶² 7. beyit divanda 10. beyitte yer alıyor. MU.

Divanda 8. Beyit olarak Mecmūʿa-i Tevārīḡʿte yer almayan bir beyit bulunmaktadır.

“Çemendeki gül-i zerdūñ leḡāfetine göre

Felekde mihr-i münevver mişāl-i nīlüfer” MU.

¹⁶³ Berāʾetini Siyāvūş-veş idüp işbāt: Berāʾatın çü siyāvūş eyleyüb işbāt MU.

¹⁶⁴ 11. beyit divanda 9. beytin yerinde. MU.

¹⁶⁵ 12 Alur: Alub

- 17 Cenāb-ı āşaf-ı gerdūn-vaķār kim derine
Yüzün sürer dem-i şubḥ u mesā şeh-i ḥāver
- 18 O zāt-ı ekreme baḥşāyiş-i İlāhīdir
Hemişe¹⁶⁷ ğayret-i Fārūķ u şavlet-i Ḥaydar
- 19 Kitāb-ı luṭfina bir şemse olamaz¹⁶⁸ ḥurşīd
Ḥabāb-ı baḥr-ı kemāli degil meh-i enver
- 20 Bahā yetişmez idi kemterīnine anıñ
Olaydı kaṭre-i cūy-ı maķāli lü'lü²-i ter
- 21 Hilāl-i çarḥı zer-endūd iderse zer-ger-i mihr
Nigīn-i luṭfina olmaz kemīne ḥalka-i zer
- 22 Midādı olmasa her heft-çehre-i ma'na¹⁶⁹
Cemāl-i şāhid-i nazma kim eyler idi nazār
- 23 İdüp midādını bercīs dūde-i şebden
Kitāb-ı vaşfını¹⁷⁰ taḥrīre başlamaķ ister
- [45a]
- 24 Çeküp şaḥīfe-i eflāke yek-be-yek gūyā
Ki mihriñ eyledi ḥaytü's-şu'ā'ını mıştar
- 25 Elinde ḥāmesi bir nāv-dān¹⁷¹-ı ḥikmetdir

---

¹⁶⁶ ḳālī^c-i Ḥayber: fātiḥ-i Ḥayber MU.

¹⁶⁷ Hemişe: Müdām MU.

¹⁶⁸ olamaz: olmaz MU.

¹⁶⁹ heft-çehre-i ma'na: heft-peyker-i ma'nī MU.

¹⁷⁰ vaşfını: luṭfunı MU.

¹⁷¹ nāv-dān: nādirān MU.

- Müdām anıñ ile sîr-âb olur riyâz-ı hüner
- 26 Bulur mı hiç nazîr-i şemîm¹⁷²-i ahlâkın
Şabâ ‘abeş yere itdi diyâr¹⁷³-ı Çîn’e sefer
- 27 Fünûn-ı rezmde¹⁷⁴ Rüstem hıredde Eflâṭûn
Serîr¹⁷⁵-i cûd u seḥâda çü Hâtem ü Ca‘fer
- 28 Nühüm-felekde bulurlardı anı ehl-i nücûm
Ger âfitâb gelüp âsitânına ḳosa ser
- 29 Alaydı terbiyetü’l-ḳışşa ḥûy-ı nermînden
Mişâl-i penbe bulurdı mülâyemet mermer
- 30 Dem-i sitâyiş-i zâtında bülbül-i ḳalemim
Bu resme¹⁷⁶ bir ğazel-i pāk ile terennüm ider
- 31 Helāk-i ‘âşıḳa yâr oldı ḥvâhiş-ker¹⁷⁷
Ki dest-i ğamzesine virdi ‘işveden ḥançer
- 32 Egerçi la‘l-i lebi ser-be-müher-i naḥvetdir
Velî o çeşm-i suḥan-gû baña neler söyler
- 33 Getürse bir yere isnâd-ı çire-dest-i ḥasen¹⁷⁸
Olurdı ḥâllerin bir şemâme-i ‘anber
- 34 Yazıldı sînede naḳş-ı ḥayâl-i şem‘-i ruḥân¹⁷⁹

¹⁷² nazîr-i şemîm: nazîruñ şemîm MU.

¹⁷³ diyâr: deryâ MU.

¹⁷⁴ rezmde: remzde MU.

¹⁷⁵ Serîr: Maḳâm MU.

¹⁷⁶ resme: gûne MU.

¹⁷⁷ Helāk-i ‘âşıḳa yâr oldı ḥvâhiş-ker: Helāk-i ‘âşıḳa yâr oldı gibi ḥvâhiş-ker MU.

¹⁷⁸ isnâd-ı çire-dest-i ḥasen: üstâd-ı çire-dest-i ḥüsn MU.

¹⁷⁹ naḳş-ı ḥayâl-i şem‘-i ruḥân: şem‘-i ḥayâl-i naḳş-ı ruḥân MU.

- Vücūd-ı bezm-i ğama oldı bir hayāl-i fener
- 35 Dil-i Reşid dolaşmağda dest-i hūbānı¹⁸⁰
Sezā mı meclis-i ‘aşka şikeste bir sāgar
- 36 Kerīm ü kām-verā dāverā felek-ğadrā
Eyā ferişte-ğışāl ü veyā¹⁸¹ ħuceste-siyer
- 37 Göz açdıraydı baña ğam sitāyişinde¹⁸² seniñ
Bu ğüne çekmez idim rişte-i mağāle güher
- 38 Ne zīb-i ħüsn bulurdı ‘arūs-ı efkārım
Ger olmasaydı bu āyine-i dilim muğber
- 39 Ne cilve gösterir idi semend-i çāpük-dil¹⁸³
Vireydi ħudret-i reftār aña ‘ığāl-i keder
- 40 Müdām tīg-ı ğam-ı çarğdan ħorunmağdan¹⁸⁴
Cihānda ğamğam-ı kilke elim degeydi eger
- 41 İdüp ‘adūyı ğürizān Tehem-ten-i tab‘ım
Tolardı tīg u siperle bu rezm-ğāh-ı hüner
- 42 Şalādır işte suğan-perverān-ı devrāna
Ki dūş u destime almam ne cevşen ü ne siper
- 43 Velik ğürz-ğirān-ı cefā-yı Zāl-i felek
Beni bu rezm-geh-i ğamda itdi zīr ü zeber

¹⁸⁰ dolaşmağda dest-i hūbānı: tolaşmağda zem-i yārānı MU.

¹⁸¹ veyā: eyā MU.

¹⁸² ğam sitāyişinde: ğam-ı sitāyiş-gede MU.

¹⁸³ çāpük-dil: çāpük-tab‘ MU.

¹⁸⁴ ħorunmağdan: ħorumağdan MU.

- 44 Keder-resān olur a‘dāya daḫi sōylense
Baña sipihr-i cefā-kārīñ itdigi işler
- 45 Benem o pāy-ı bürehne- rev-i şaḫāri-i ğam¹⁸⁵
Kim anda meş‘al-i āh-ı derūn olur rehber

[45b]

- 46 Ṭarīḳ-ı kām̄da aḳrānım oldılar sābıḳ
Verālarından ider dil taḫassür ile nazār
- 47 Bu nātüvānı ki reh-vār-ı baḫt-ı süst-endām¹⁸⁶
Düşürdi ḫufre-i ḫirmāna itdi zīr ü zeber
- 48 Dil-i şikeste vü üftāde bāb-ı ‘adliñde
Ṭabīb-i merḫametiñ mūmyā-yı luṭfuñ umar
- 49 Bu deñlü şekve-ṭırāzī¹⁸⁷ sipihr ü ṭālī‘den
Degil sezā baña ey dāver-i sūtüde-eşer
- 50 Ḥuşül-i kām̄da şimdi sipihre nāz iderim
Müsā‘id olmadadır baña baḫt-ı dūn-perver
- 51 Benem o mest-i mey-i iltifāt kim ḫālā
Cem oldı meclis-i şevḳimde bir¹⁸⁸ kemīn-çāker
- 52 Seniñ gibi bir efendiye bendeyim ḫālā¹⁸⁹
Sipihr-i ḫīre-keş elbette¹⁹⁰ ser-fürü eyler

¹⁸⁵ Benem o pāy-ı bürehne- rev-i şaḫāri-i ğam: Benüm o pāy-ı bürehne- rev-i mefāze-i ğam MU.

¹⁸⁶ süst-endām: sit-endām MU.

¹⁸⁷ şekve-ṭırāzī: şevke-ṭırāz-ı MU.

¹⁸⁸ şevkimde bir: şevkimden MU.

¹⁸⁹ bendeyim ḫālā: bendeyüm ki baña MU.

¹⁹⁰ ḫīre-keş elbette: ḫīre-küş eline MU.

- 53 Zihî muvâfaqat-ı baht u ʔālîʕ-i vārūn
Zihî müsâʕade-i kām-baḡşı-yi aḡter¹⁹¹
- 54 Reşîd-i zārı ḡalāş it dü-şāḡa-i ġamdan
Duʕā-yı devlet-i ikbālîni oḡur ezber
- 55 Cihānda birbirini tā kim eyleye taʕķîb
Bahār u faşl-ı zemistān be-muḡteżā-yı ḡader
- 56 Ḥazān irişmeye ġülzār-ı zātîña¹⁹² hergiz
Nihāl-i kāmıñ ola tā-be-ḡaşr bār-āver¹⁹³
- 57 Olup cemîʕ-i merāmıñ muvâfiḡ-ı taḡdîr
Cenāb-ı Ḥaḡ saña tevfiḡın eyleye yāver¹⁹⁴

Ḳaşîde-i Reşîd Çeşmî-zāde¹⁹⁵

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Ey kerem kişveriniñ dāver-i ʕālî-şānı
ʕĀleme cūd¹⁹⁶ u ʕaḡāsı sebeb-i şādānî
- 2 Sensin ol āşaf-ı yektā-yı sipihr-ʕunvān kim
Oldı ḡurşîd der-i devletiniñ der-bānı
- 3 Eylediñ kāmı teḡi dehre ġüher-pāşlıġıñ
Ḥoldı baḡş-ı keremiñle felegiñ dāmānı

¹⁹¹ 53. beyit divanda yer almamaktadır. MU.

¹⁹² ġülzār-ı zātîña: ġülzār-ı ʕömrîñe MU.

¹⁹³ bār-āver: kām-āver MU.

¹⁹⁴ yāver: rehber MU.

¹⁹⁵ (MU: 137-138)

¹⁹⁶ cūd: luḡf

- 4 Berķ-ı ŐemŐir-i ‘uluv-peykeriñ itdi sūzān
Bāĝ-ı mŭlk iķre olan ĥār u ĥas-ı ‘udvānı
- 5 Pertev-i neyyir-i elĥāfiña nisbet gŭyā
Rŭz-ı rŭŐen ĝorinŭr hem-ķŭ Şeb-i Őulmānı¹⁹⁷
- 6 Lem‘a-i ĥŭsni Őikest eyler idi itse felek
Őāhid-i re‘yiñe āyine meh-i tābānı
- 7 Behcet-ābād-ı sŭrŭr eyledi luĥf u keremiñ
Lāne-i bŭm-ı keder nice dil-i vīrānı
- 8 Őāĥn-ı dil Şimdi Őanem-ĥāne-i Őevķ olmuŐdur¹⁹⁸
BaŐmamıŐken¹⁹⁹ aña herĝiz ķadem-i Őādānı
- 9 Ĥikmet-i bāliĝa-i Ĥaķķ ile oldu zātıñ²⁰⁰
Nice dil-ĥaste-i endŭh u ĝamıñ Loķmān’ı

[46a]

- 10 Bā-ĥuŐŭs eyleyemez ĥāme-i ķālāk beyān
Bende-i kemteriñe eyledigin iĥsānı
- 11 Ĥaĥve-cŭnbān-ı reh-i Őevķ olamazdım her dem
Ĥutıcaķ dāmeni dest-i veleh ũ ĥayrānı²⁰¹
- 12 Reh-i kāmı ĝŭm idŭp ĥayret ile²⁰² olmuş idim

¹⁹⁷ 5. beyit divanda mevcut deĝildir. MU.

¹⁹⁸ Őevķ olmuşdur: eŐvāķ oldu MU.

¹⁹⁹ BaŐmamıŐken: Basma mŭŐĝŭn MU.

²⁰⁰ oldu zātıñ: zātıñ oldu MU.

²⁰¹ Ĥutıcaķ dāmeni dest-i veleh ũ ĥayrānı: Penķe-i ĥār-ı elem ĥutmuŐ idi dāmānı MU.

²⁰² ĥayret ile: ĥasretle MU.

- Bu peh̄in-deřt²⁰³-i ġamiñ bihude ser-gerdānı
- 13 Dirhem-i eşk ile kālā-yı ġam eylerdi ġarīd
Dile sermāye-i kār olmuş idi giryānı
- 14 Bir çerāġ itdi beni mekrümetiñ²⁰⁴ kim bulamaz
Biñde bir řükrünñ ĩfāsına dil imkānı
- 15 Devletiñde hele bir kevkebe şatdım felege
Eyledim dāġ-ı hezel reřk²⁰⁵ ile hep aqrānı
- 16 Nice řıġsun felege ol ki ġörüp iřsānıñ
Ola her dem niġeh-i ‘ātıfetiñ řāyānı²⁰⁶
- 17 Be-tecellı-yi cemāl ü be-resül-i řeķaleyn²⁰⁷
Be-ma‘ānı vü ġurūf u süver-i Ķur‘ānı
- 18 Yüzini ġāk-i niyāza sürüp itmekde ķuluñ
Bu du‘ālarla der-i Ĥaķda müdām efgānı
- 19 Ola yā Rabb o cihān-bān-ı kerīmü’ř-řiyemiñ
Pā-be-cā ġařre deġin devletiniñ bünyānı
- 20 İre pāyānı ulūfi ‘adediñ vaķt-i řümār
Bulmaya luşfi gibi ‘ömri daġı pāyānı
- 21 şad-hezār ola Reřīdā gibi luřfuñla çerāġ
Ey kerem-ķiřveriniñ dāver-i ‘ālī-řānı

²⁰³ peh̄in-deşt: pehem-deşt MU.

²⁰⁴ mekrümetiñ: ‘ātıfetiñ MU.

²⁰⁵ dāġ-ı hezel reşk: dāġ bedel-i reşk MU.

²⁰⁶ řāyānı: řādānı MU.

²⁰⁷ resül-i řeķaleyn: resülü’ř-řeķaleyn MU.

Kaşide-i Ramazāniyye Eşer-i Hāme-i ‘Ātīf²⁰⁸

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Bir şebān ki ğam u ekdār ile hem-şihhat iken
Doğa düşdi dilime şevk-i temāşā-yı hilāl
- 2 Görelim şāhid-i şehri diyü şad-ıvāhişle
Eyledik şāhiķa-ı bāma şu‘ūda i‘cāl
- 3 Eyleyüp her tarafa ‘atf-ı nigāh-ı diķkat
Cüst-cūda o mehi eylemedi istimhāl
- 4 Beynimizde var idi ehl-i nazardan birisi
Medd-i engüşt-i işāretle didi işte hilāl
- 5 Gerçi meşhūdumuz oldu o meh-i nev ammā
Vaşfi kaydına da düşdi göre ṭab‘-ı meyyāl
- 6 Ben didim pīş-i ‘uṭāridde o zerrīn küredir
K’olunur zīc-i felek anıñ ile isti‘māl
- 7 Didiler levḥ-i suṭurlāba da beñzer giderek
Çeşm-i im‘ān ile baķsan görünür her aḥvāl
- 8 Ben didim gerden-i ḥayl-i feleke aşılımış
Bir ḥamā’il ki zer-endūd-ı ‘ādīmü’l-emşāl
- 9 Didiler tevsen-i gerdūnda o bir tamģadır
Esb-i ṭab‘ıñ yürüdüp eyleme bir ğayrı ḥayāl

[46b]

²⁰⁸Divanda mevcut değildir. CD.

- 10 Ben didim Mevlevî-yi çarh miyânında ‘aceb
Şarı yâķutlıca palheng dimege var mı mecâl
- 11 Hân-kâh-ı feleke mihr ile meh oldu kudüm
Biz de Nâhîde didik dâ’ireñi durma çal
- 12 Ben didim şâh-ı sipihre o rikâb-ı zerdır
Kehkeşân olsa sezâdır didiler aña düvâl
- 13 Çâşnî-gîr-i felekiñ kâse-i zerrînidir ol
Rûze-dârâna ider raħmet ile ‘arz-ı neval
- 14 Yed-i pervîz-i felekde aña dest-ħoş dirler
Böyle yapmış anı Üstâd-ı Hâkim-i Müte‘âl
- 15 Gûş-ı düşîze-i tãremde didim kurtıa mıdır
Sâķ-ı sîmînine taķmış ya gümüşden ħalħal
- 16 Tıfl-ı yek-rûzesidir pîre-zen-i gerdümiñ
Mehd-i ‘ulyâyı felekden idiyor ‘arz-ı cemâl
- 17 Didiler sâhâ-yı teşbîhe nihâyet yoķdur
Uralım pâ-y-ı küme-y-i kalem mû-y-ı şikâl
- 18 Görinen ‘arşa-i gerdünda degildir illâ
Nîm-naķş süm-i yekrân-ı Hıdîv-i mifzâl
- 19 Āsmân-sâye cihân-dâr-ı Nerîmân-saŗvet
Ķahramân-pâye Hüdâvend-i Sikender-iķbâl
- 20 Mâh-ı burc-ı kerem ü pertev-i şem‘-i himmet

Ma'den-i cūd u seḫā mihr-i sipihr-i iclāl

- 21 Āşafā Cem-ḫaşemā şaf-der-i Ḥātem-şiyemā
Ey bihīn gevher-i kem-yāb-ı yem-i birr ü neval
- 22 Sensin ol ma'ni-i terkīb-i kerem kim nāmıñ
İtdi Ḥaḫ zīver-i ser-levḫa-i faẓl u ifdāl
- 23 Sensin ol dūrre-i ser-tāc-ı şeref kim olmuş
Fıṭratıñ nuḫbe-i mecmū'a-i eyyām u leyāl
- 24 Sensin ol gevher-i nā-yāb u semiyy-i Ḥaydar
Esedullāh 'Alī şīr-i Ḥudā-yı Müte'āl
- 25 Sensin ol şaf-şiken-i 'arşa-i heycā ki sezā
Olsalar gāşiye ber-düşuñ eger Rüstem-i Zāl
- 26 Der-i luṭfuñda kimi beste mülāzım-himmet
Faḫr ider zātıñ ile mesned-i dīvān-ı celāl
- 27 Görse ger 'iffetiñi terk ile İbni Edhem
Dir idi böyle gerek işte olursa a'māl
- 28 Nāmını Nüşirevān'ıñ nice yād eyleyeyim
Zerrece 'adliñe olmaz bütün 'adli emşāl
- 29 Dāverā her ne kadar vaşfiña gāyet yoğ ise
Şerḫ-i aḫvāl-i dīger-günüm olur aña mişāl
- 30 Baḫr-ı evşāfiñi icrā nice mümkün ammā
Kaṭreden gāvır-ı yemi itmek olur istidlāl

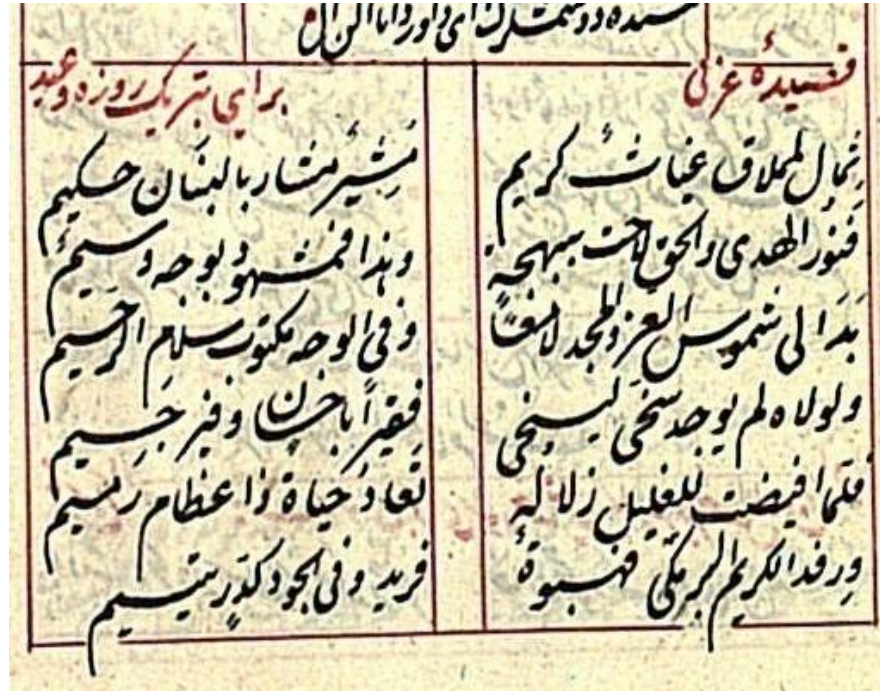
[47a]

- 31 Çünkü güncide değil havşala-i ta'bîre
Gelmeye tab'îna ıtnâb-ı kelâm ile kelâl
- 32 Āşafâ gırrelenüp luţfuña küstâhâne
Leng ü lük eyleyeyim pâyîna 'arz-ı ahvâl
- 33 Şekve baht-ı siyeh ü tâli'-i vārūnumdan
Çeşm-i âmâlimi açdırmadı hiç gerd-i melâl
- 34 Ayagım yok çıkamam süllem-i âmâle meded
Pây-e-i hâk-i mezelletde koma tut elim al
- 35 Bir çerâğ eyle efendim beni ki rüşen ola
Kurtıla şâm-ı kederden bütün evlâd u 'iyâl
- 36 Beni şahbâ-yı 'inâyetle ayaklandır amân
Yetişür beste ola pây-ı ümîdimde 'iğâl
- 37 'Āţfâ mezilini buldı yeter tîr-i niyâz
Eyle da'vât velî-ni'met ile hatm-i mağâl
- 38 Şeherî eyle du'â şıdk ile dervîşâna
İşidüp pîr-i ecânib diye haqqâ ebdâl
- 39 Rûz u şeb böyle tazarru' iderim Mevlâ'dan
Gelmeye âyine-i tab'înıza jeng-i melâl
- 40 Kad-hamîde ideler mâh-ı nev-âsâ her dem
Pîş-gâhında turup şerm ile 'izz ü iclâl

- 41 Her umūruñ ola tevfiḳ-ı Ḥudā'ya maḳrūn
Ola 'adliñ nesaḳ-ārā-yı terāzū-yı kemāl
- 42 Her ŧebiñ ḳadr ola her rūz-ı sa'idiñ bir 'id
Ni'met-i raḥmet ile sūfreñ ola māl-ā-māl
- 43 Dest-giriñ ola her ḫāl ile Allāh seniñ
Sen de dūŧmüŧleriñ ey dāver-i dānā elin al

Ḳaŧide-i 'Arabī Berāy-ı Tebrīk-i Rūze vü 'id²⁰⁹

(...)

[47b]

²⁰⁹Divanda mevcut değildir. CD.

فقدتم فضائل وفضل كفاية مجت لذي علم وفضل لذلك	مقصود عطف لطف حج عظيم مطبيع باحصل شرح نور عم
سبهي لكرار شجاع باسمه علي السلطان وزير كريم	
فصدقا ابو بكر علي كرامته وثابك زراي في زجاج سدة وليس لمن شبهه فما جاء مثله وكم من ساكنين ولم يبق خايبا وكت لفظ اللوح مني خاسرا سؤال من لا على لا وني معيشة فعبني كراي شهر صوم زهدت فراية حو باء قرون فاؤنت مع المنصوعن وجه جبابا ورفعا وفي اخر الامم رمت فضيدة فبشرى لمن يعطي اليه سماحة بدالي فلما افوع عم اجيبه فدمت وفي صدر اللهم وزارة فيا نير الاقبال حسك فخرة فما دام دور الشمس من شئ جودك	حيا افعمان وعد لا عديم لهم فواب باب مقسم فاقسم بالله العزيز العليم فلطفك للناس جميعا عميم ونذ ابتقدر العزيز العليم فليس من الشين وسو ذميم لمحت لا عطف كقول جميع الي اللطف والاعطاء عظيم فصار هذا الليل نفسي غريم نذاك فمجدوم وانت جريم ستاع لا عماد ولقد جريم دعا فمقتول رب رحيم دواما انا الداعي لكم عن صميم كلايح افاق لدية لسكريم فيوضك عدلا للورى سندايكم
تاريخ الـ تحريره انزال الكلام الفديم تاريخ الـ	

Tārīḥ-i es-Seyyid Ḥasīb-i Bursevī Berāy-ı Sūr-ı Ḥitān-ı Mīr-i Mekārim Semīr Şemseddīn Beg Efendi

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

- 1 Pâdişâh-ı bahr ü ber Sulţân-ı İskender-zafer
Hân Maĥmûd' uñ vezîri ol sipeh-sâlâr-ı dîn
- [48a]
- 2 Hâzret-i Ğâzî 'Alî Pâşâ-yı ekrem kim odur
Zîb-ârâ-yı serîr-i mesned-i âşaf-mekîn
- 3 Şarĥdan tâ ğarba dek fermân-revâ-yı 'adl olup
İtmede icrâ-yı şer' -i pâk faĥrû'l-mürselîn
- 4 Ol vezîr-i muĥterem ol şâĥib-i seyf ü qalem
Dâver-i Hâtem-şiyem ol şâĥib-i re'y-i rezîn
- 5 Öyle bir düstür-ı ekremdir ki vaşf-ı pâkini
Eylemekde ĥâme-i i'câz 'âcizdir hemîn
- 6 Âşaf-ı bin Berĥiyâ görseydi re'y-i pâkini
Pür-ĥayâ olurdu dirdi re'yine şad-âferîn
- 7 Muĥtezâ-yı sîret-i memdûĥasın kılmış Hüdâ
Hâris-i şer' -i muĥahhar ĥâmi-i dîn-i mübîn
- 8 N'ola raĥşân olarak dönse felek bu ĥidmete
Naĝme-i Nâhîd itse gûş-ı dehri pür-ţanîn
- 9 Bârekallâh mevsim-i şevĥ ü sürûr u inbisâţ
Kim qarîrû'l-'ayn olur 'Adn içre çeşm-i ĥür-ı 'în
- 10 Âşâfâ dîn-perverâ dâniş-verâ ĥulzüm-kefâ

V'ey müşîr-i ma'celet-fermâ-yı aqtâr-ı zemîn

- 11 Hâk-i pâ-y-ı devlete bir tuhfe-i sūriyyedir
Hāme-i mu'ciz-beyānım kıldı ithāf-ı nevîn
- 12 Geldi bir mısrâ'da üç târiḥ-i āzāde Ḥasīb
“Ḥidmet-i ‘ālī” “ḥitān-ı ‘adl”-“maḥdūm şems-i dīn”
(1155 / 1155 / 1155)

Ramazāniyye es-Seyyid Ḥasīb Aḥmed Efendi el-Bursevî

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Cilve-ger olmağ ile dilde ḥayāl-i ramazān
Yine görüldi sipihr üzre hilāl-i ramazān
- 2 Kānı ol sāğar-ı zerrīn ki gezer elden ele
Kaldı ayakda olup köhne-sifāl-i ramazān
- 3 Kānı ol rind-i ḳadeh-nūş-ı mey ü mest-i hevā
Şimdi cāmī'de ider ‘arz-ı cemāl-i ramazān
- 4 Ḥamdü-lillāh yine ol şehir-i şerīf-i rūze
Oldı ser-şafḥa-i a‘māl-i ricāl-i ramazān
- 5 Evveli raḥmet-i Ḥaḳḳ evsaṭı ‘ayn-ı bereket
Āḥiri ‘itḳ mine’n-nār u vişāl-i ramazān
- 6 Ḥaḳ Ta‘ālā anı bu ümmete ni‘met kıldı
N’ola seyr eylese dünyāyı nevāl-i ramazān
- 7 Dindi vaşfinda anıñ enzele fīhi’l-Ḳur’ān
Beyyināt ile Hüdā oldı mişāl-i ramazān

8 Gizleyüp kadrini Hâk ‘aşr-ı ahîrinde anîñ
Kenz-i gufrâna delîl oldu me’âl-i ramazân

9 Kîse-i mağfîret-i rûze mühürlendi ise
‘An-ıhizâne dirilür kullara mâl-i ramazân

10 Ecr-i şavmîñ yazı olduğını kullukda tuyan
İtdi yoldaşlara icmâl-i su’âl-i ramazân

[48b]

11 N’ola kaşbaşdıya çekse zurefâ-yı şehriñ
Şavm ile her biri pür-gunc ü delâl-i ramazân

12 Şavm ile başı hoş olmazsa da rindiñ farazâ
Derd-i serle idemez yine cidâl-i ramazân

13 Rûzeden bir gün uğurlar mıyuz âyâ diyeniñ
Ėalîbâ her birine geldi kelâl-i ramazân

14 Rûzeden rûz çekilmezdi bugünlerde velî
Ten-i bîmârı hilâl itdi hüzâl-i ramazân

15 Ėh ol Ėâ’ile-i ‘îd ile yıllıķfikri
İtdi bâlâ-yı kad-i hâlimi dâl-i ramazân

16 Maşraf-ı rûze beni ol kadar itdi taḥvîf
Ağzımıñ mühri ile eyledi lâl-i ramazân

17 Yoklayup ḥâlî’-i mevlûdını bî-çâre Ḥasîb
Nîl-i âmâline hoş geldi bu fâl-i ramazân

- 18 Şāhibü'd-devleti Allāh mu'ammer itsün
Mesnedinde göre şad-ıd ile sāl-i ramazān
- 19 Dāverā dād-gerā ma'zeret-ḥvāh-ı 'afvım
İhtisār üzre gerek çünki maḳāl-i ramazān
- 20 Āşafā kendime mālīk olabilseydim eger
Ḳalemim eyler idi nazm-ı le'āl-i ramazān
- 21 Şeb-çerāğ-ı keremiñ 'ālemi işrāk itdi
Çünki iḥsān u 'atā oldı ḥıṣāl-i ramazān
- 22 Āşafā nazra-i iḥsān ile is'āf buyur
Dilde bir dağdağadır bendeñe ḥāl-i ramazān
- 23 Ḥaḳ Ta'ālā seni bağışlaya Ḥān Maḥmūd'a
Tā ki her 'ıd-i şerīf ola me'āl-i ramazān
- 24 Her şebiñ ḳadr ola her rüz-ı sa'ıdiñ bir 'ıd
'Ayn-ı cūduñdan ire ḥalka zülāl-i ramazān
- 25 Neyyir-i a'zam-ı iḳbālīñ ola tābende
Ḥaşre dek hemçü ḳanādīl-i leyāl-i ramazān

Ḳıṭ'a-i Ḥasīb Berāy-ı Şükrāne-i 'ıdiyye

(Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün)

- 1 İreydi şāhib-i mührüñ zamān-ı bezline Ḥātem
İderdi ḥāk-i pāy-ı devletinden celb-i 'ıdiyye
- 2 'Aṭiyye cā'ize olmağla erbāb-ı mekārimde

Ne hâletdir kerem gördükçe artar dilde ümniyye

Kıt'a-i Diğer Hasib el-Bursevi

(Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün)

- 1 'Aceb mi olsa bu 'id-i sa'id halka se-'id
Kudüm-1 'id ü şafâ-yı 'abîd ü şadr-1 sa'id
- 2 Mü'ebbed eyleye şadrında şadr-a'zamı Haq
Hemîşe devlet ü iqbâl ü 'ömri ola mezîd

[49a]

Kaşide-i Meyli Efendi

(Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün)

- 1 Ey aşaf-1 vüzerâ-yı zamân u nigû-kâr
Eyâ şehâvet ü şavvetle Haydar-1 Kerrâr
- 2 Cihânı ni'met-i cüduñla eylediñ şeb'an
Zamân-1 devlet ü luţfuñda qalmadı gam-ıvâr
- 3 O rütbe virdi ğınâ 'âleme yed-i cüduñ
Me'al-i faqrı getürmez gedâ dile zinhâr
- 4 O rütbe kâm-1 dilin buldı halk-1 'âlem kim
Açar mı faqr ile destin meger ki dest-i çenâr
- 5 Dir idim oldı fiten maḥv devr-i 'adliñde
Velî girişme-i ḥübân itmese izhâr
- 6 Şafâ-yı ḥâtıra irdi cihân zamânıñda

- Meger ki çeşm-i fiten-ḥīz-i yār ola bīmār
- 7 Güm oldu nām u nişān-ı ‘adū-yı devlet ü dīn
Mişāl-i girye-i fakr-ı zamān-ı cūd-āşār
- 8 Bu gūne medḥiñi taḥrīr itmede ‘ālem
Eyā ḥuceste-nihād u kerem-ver-i aḥyār
- 9 Zihī vezīr-i kerem-kār u menba‘-ı ĩşār
Zihī müşīr-i ḥoş-eṭvār-ı şāḥib-i sālār
- 10 Enīs-i merdüm-i fāzıl celīs-i dānā-dil
Re‘īs-i cem‘-i efāzıl güzīde-i muḥtār
- 11 Güzīn-i mefḥar-ı ‘ālem biḥīn-i ehl-i kerem
Berīn-i ḥāş-ı ümem bihterīn-i zī-āşār
- 12 Edīb-i cins-i ekābir lebīb-i meclis-i sır
Erīb-i ‘ālim ü māhir ṭabīb-i her bīmār
- 13 Zāhīr-i bī-ser ü sāmān ḥabīr-i ḥāl-i cihān
Kelīm-i meclis-i ‘ālī ḥakīm-i zī-efkār
- 14 Beşūş-ı şadr-ı kerem-ver sürüş-ı nev‘-i beşer
Cüyüş-ı mükrimе server vüḥūşa rüzī-dār
- 15 Ḥaṭīb-i minber-i ma‘nā edīb-i mā-ya‘nī
Muşīb-i ḳavl-i fedā‘nī nesīb-i nīk-tebār
- 16 ‘Aff-i eşref ü a‘ref laṭīf-i ehl-i şeref
Laṭīf-i cūdı muzā‘af münīf-i ḥoş-reftār

- 17 Basîṭ-i süfrem-yi cevdet muḥîṭ-i rûd-ı cihet
Şuṭ-ı ebḥur-ı ni‘met suḳûṭ-ı her-düşvâr
- 18 Refî‘-i ḳadr-i ‘avâlim bedî‘-i fazl-ı mühim
Rebî‘-i bâğ-ı mekârim serî‘ü’l-istibşâr
- 19 Şerîk-i cevdet-i Ḥaydar melîk-i mükrem-²¹⁰
Ḥalûḳ-ı şadr-ı kerem-ver şadûḳ-ı her-güftâr
- 20 Ferîd-i fenn-i mücâhid vaḥîd-i her câhid
Sa‘îd-i merdüm-i ‘âbid kilîd-i genc-i medâr
- 21 ‘Azûb-ı rûd u mevâhib ğazûb-ı şugl-i kizib
Cenûb-ı beyt-i meṭâlib o ḥüb-ı hoş-reftâr
- [49b]
- 22 Şürûḥ-ı nüsha-i emlaḥ fütûḥ-ı ‘ıḳd-i feraḥ
Şabûḥ-ı sâ‘at-i ercaḥ naşûḥ-ı nev‘-i kibâr
- 23 Ṭahûr-ı cins-i muṭahhar şabûr-ı her aṭhar
Buḥûr-ı kâm-ı mu‘aṭṭar o nûr-ı mihr-i fiḥâr
- 24 Debûs-ı re’s-i esâfil cerûs-ı ehl-i ‘adil
Enîs-i merdüm-i kâmil celîs-i Ḥaḳḳ-iş‘âr
- 25 Sütûn-ı ḥışn-ı ‘avâṭif ‘uyûn-ı bâğ-ı laṭif
Derûnı kân-ı ma‘ârif birûnı fazl-ı bahâr
- 26 Nücûm-ı çarḥ-ı kerâmet ḳudûmıdırni‘met

²¹⁰Metinde okunmasında sıkıntı yaşanmıştır.

- Nüsümü bāsıṭ-ı rāḥat vücūdı dürr-i biḥār
- 27 Aşıl ü kāmīl ü ekmeḷ cemīl-i her ecmeḷ
Nesīl-i eşref ü aʿdel celīl-i zī-peykār
- 28 Vezīr-i aʿzam-ı vālā-kerem ʿAlī Pāşā
Cihānı eyledi ihyā o mefḥar-ı ebrār
- 29 Gül-i ḥadīka-i mülk-i kerāmetā şadrā
Eyā hezār-ı nevā-kār-ı gülşen-i ezkār
- 30 Sen ol vezīr-i ʿadālet-nümā-yı düşmensin
Ḥayāl-i bürden-i tıġıñ kızar ʿadūya mezār
- 31 Sen ol ğazanfer-i ğarrān saḥn-ı heycāsın
Simāʿ-ı dehşet-i nāmıñ ider ʿadūyı şikār
- 32 Sen ol dil-āver-i ser-tāc-ı Sām u Rüstemsin
Vegāda Zāl ü Nerīmānlıġıñ ʿayānçü nehār
- 33 Benem o bülbül-i gülzār-ı nazm u neşr-i belīġ
Gelür mi ṭabʿ-ı bülendim gibi bu bāġa hezār
- 34 Benem o kızüm ü zehḥār-ı dāniş ü ʿirfān
Telāṭum itsem olur dehr pür-dür-i şehvār
- 35 Dirīġ piş-geh-i rüd uşevkıme gerdün
Yed-i ğumüm ile yapıdı hezār-bend ü cidār
- 36 Nice zamān idi tūṭı-yı ḥāme-i Meylī
Şeker de olsa ğıdāsı ider miʿdi ğüftār

- 37 Ne ihtimāl ki ŧimdi ola dilim hāmūŧ
Bu vaŧte muntazır iken ŧamu ulu'l-ebŧār
- 38 'Arūs-ı ŧab'im iderse n'ola ğazel-hvānlık
Ki vaŧf-ı hūb-ı veliyyü'n-ni'amla ŧevkim var
- 39 Girih girih nedir ol turre-hāy-ı 'anber-bār
Bölük bölük nedir ol sūnbül-i behiŧ-'izār
- 40 Amān amān nedir ol ebruvān-ı merdüm-kūŧ
Meded meded nedir ol tīĝ-ı ğamze-i hūn-hvār
- 41 O ŧadd ü ŧāmet-i dil-keŧ o 'arız-ı meh-veŧ
Nigāh-ı nāzı pür-āteŧ o dīdesi sehhār
- 42 Őopardıbaŧıma āŧüb-ı maŧŧer ol āfet
- [50a]
- Dilim eŧir-i cahīm-i firāĝ ider her bār
- 43 O verd-i bāĝ-ı leŧāfet yedimde ey Meylī
ŧarīr-i hāmemi itdi nevā-yı bülbul-i zār
- 44 Dilā dırāzi-i ğüftāra eyleme āĝāz
Yeter nihāyete irdi bu zübdetü'l-eŧ'ār
- 45 Devām-ı devletine vaŧtidir du'a idelim
Resūli hürmetine müstecāb ide Ğaffār
- 46 Hemīŧe maŧŧadına nā'il eyleyüp Bārī
Derūn-ı pākine aŧlā iriŧmesün ekdār

Çaşıde-i 'İlmî 'Osmân Efendi der-Sitâyiş-i Hâzret-i Şadr-ı 'Âlî Dâme
Maḥfûfen bi'l-Me'âlî

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Sānekallāh zihî āşaf-ı nādide-naẓîr
Bed-nigehden anı āsūde ide Ḥayy u Başîr
- 2 Ḥabbezā ḥüsn-i bihîn añā sezā mihr-i münîr
Bu 'aceb mi müje-i ḥür ile olsa taşvîr
- 3 Bu ne 'izzet bu ne devlet k'añā fermān-berdir
Her ne emr eyler ise Hâzretine cemm-i ğafîr
- 4 Çünkü Hâk maşlahat-ı 'āma anı ḥaşş itmiş
Ne 'aceb pâyına yüz sürse civānān ile pîr
- 5 Meclisi dostlara firdevs-i berîndir ammā
Düşmene āteş-i dil-sūzdur ol şîr-i dilîr
- 6 Gelse hengām-ı veġā esb-süvār olsa eger
Ḥaşmı çün şîr-i jiyān olsa da eyler tedmîr
- 7 Añā karşı ṭurabilsün mi 'adū-yı bed-kār
Hiç rûbeh olamaz tâb-dih-i ḥamle-i şîr
- 8 Bî-revâc itse n'ola Bermekiyān zümresini
Oldı in'ām u seḥāsı fuḳarāya iksîr
- 9 Ol Ḥudāvend-i 'aṭā-pîşe 'Alî-sîret kim
Ebr-i nîsān añā hem-ḥaşşa olur vaḳt-i maṭîr

- 10 Cebhe-i enveri ol āşaf-ı ‘ālī-cāhīñ
Feyz-i envār-ı Hudā’dır aña olmaz tanzīr
- 11 Şadr-ı zī-şān ‘Alī Pāşāya varırsa varaķım
İbtidā āyet-i iħlāşımı itsün tefsīr
- 12 Ey varaķ-pāre şaķın eyleme taṭvīl-i kelām
Neler eyler elem-i fūrķati ile taķrīr
- 13 Rūy-ı zībā-yı dil-ārāmı gōñūlden çıķmaz
Şūreti levḥ-i ḥayālimde olundu taşvīr
- 14 Bī-mūdānī-güherā āşaf-ı ‘ālī-ķadrā
Ey olan re’y-i şavāb-ı keremi ‘ālem-gīr
- 15 Nice yıllar bu üç aylarla şeref-yāb olasın
Devlet ü ‘izzetiñi dā’im ide ferd ü başīr

[50b]

- 16 Biz ḥulūş ile du‘ā niyyetine el açalım
‘İlmiyā şubḥ u mesā eyle du‘āñı tekrīr
- 17 Giceñi ķadr ide Ḥaķ gündüziñi ‘īd-i sa‘īd
Tā ki ķadri ramazān içre nihān ide Ķadīr
- 18 Her umūruñ ola ber-vefķ-ı rızā-yı Raḥmān
‘Ömr-i Nūḥ ile ide ‘ālem-i emri tedbīr
- 19 Kevkeb-i ṭālī‘ ü baḥtını münevver ide Ḥaķ
Müşkilātıñ ide ḥal Ḥazret-i Mevlā-yı Ḥabīr

- 20 Hâk seni sūr u sūrūr ile müşerref kıldı
Âşafâ sen daği kıl ğam-zedegâni tesrîr
- 21 Bende-zâde kulıñı hıdmete şâyân itdiñ
İde hem-vâre beğâ cüyüñi Mevlâ tevfir
- 22 Dem-i pîride bu bî-çâreyi ihyâ kıldı
Hâk Ta‘âlâ seni dâreynde itsün tevķîr
- 23 Neyyir-i a‘zam-ı iķbâliñ ola tâbende
Tâ ki mihr ü meh ü encüm ide kevni tenvîr

Ķıı‘a-i Es‘ad Efendi el-Ķâzî be-‘Asker-i Rümili Sâbıķâ der-Vaķt-i İftâr²¹¹

(Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün)

- 1 Âşafâ h‘ân-ı kerem-güsteriñe da‘vetle
Dâ‘iyân-ı der-i iclâliñi itdiñ şādân
- 2 Rûze-dârân-ı ğama ‘ahd-i sa‘îdiñ ola ‘îd
Vaķt-i iftâr gibi şevķ ile itsün güzêrân

Ķaşîde-i Kâzım Efendi

(Mefûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün)

- 1 Ey muhyî-yi müceddidi dîn-i Muħammed’iñ
Hâmî ħudûd-ı ķatı‘ası şer‘-i Aħmed’iñ
- 2 İşlâh-ı nazm-ı ħâli muşâfât-ı devletiñ
Ķallâl-i müşkilâtı umûr-ı mu‘aķķadıñ

²¹¹ Divanda mevcut deĝildir. MD.

- 3 Kāşif rumūzı dıkkat-i ser-pūş-ı himmetiñ
Fātiḥ beyānı ğāmız-ı fikr-i müseddediñ
- 4 Fikret vuḳūfı ma' nā-yı kayd-ı hüviyyetiñ
Aşlu's-sa' id-i maḥla'-ı şevket müşeyyediñ
- 5 Ḥāris emānı ḥāl-i gürūh-ı ra' iyyetiñ
Vāḳıf uşūli resm-i ḳadīm ü müceddediñ
- 6 Taḳrīb-i re' yiñ ile görür kār-gāh-ı çarḥ
Emniyye-i derūn-ı mezāyā-yı eb' adiñ
- 7 İm' ān-ı fikretiñle taşavvur ider iseñ
Bulur netice şūreti şekl-i müreddediñ
- 8 Şarf-ı zihin idince maḳām-ı mişālde
Naḥv-i beyān kelām-ı nikātı müberredediñ
- 9 Ādāb-ı salṭanatda ki mīr-i kelāmsın
Ḳalmaz zebān-ı ḳuvveti men' -i mücerredediñ
- 10 İḳā'-ı ḥükm-i ḥāş-ı ḥikem emr ü nehyiñe
İnkārı yoḳ lā vü ne' amla mümerredediñ

[51a]

- 11 Rāciḥ vücūd-ı madde olur retḳ u fetḳıña
İmkān-ı sülb-i kayd-ı zārūret muḳayyediñ
- 12 ' İlmiñ kemāl-i ğāyete şirāze-benddir
Fazlıñ şaḥāyifine şıḡışmazmücellediñ

- 13 Kıldıñ tazabbuñla yine intizām-ı hāl
Ahvāl-i dīn-i mülket-i kār-ı mütebdediñ
- 14 Der-gerden-i emāndaçāsār u çāriçe
Te’sīr itdi bīm-i süyūf-ı müşeddediñ
- 15 Evvelden oldı emriñe tābi‘ tebāyi‘a
Çoğdan bilindi zāt-ı mekārım mümeccediñ
- 16 Re’yiñle rāy mülzem ü hākān lāldir
Cārī cihāna ser-te-ser emr-i mü’ekkeddiñ
- 17 Minnet ne şimdi hükümüñe maḥkūm-ı hākimi
İrān u Hind ü niçe diyār-ı müba‘adıñ
- 18 Yokdur derūnda zerrece şübhe Hudā bilür
Emn ü emān-ı ‘āleme vaqt-i mu‘ahhadıñ
- 19 Kār-ı cihān olmağa me’mūn-ı gā’ile
İtdi zuhūr devlet-i nuşret-mü’eyyediñ
- 20 Ber-vefķ-ı nūr-ı tāli‘-i iķbāl-i devletiñ
Pişānesinde baḥt-ı sa‘ādet muraşşadıñ
- 21 Nām-ı şerīfiñ oldı ‘Alī-vaşf-ı ‘āliye
A‘lā-şifāt-ı aḥsen-i aḥlāķ-ı erşediñ
- 22 Dānā-dilā müdebbir ü āgāh-ı āşafā
Ey zübde-i ḥulāsası iķbāl-i es‘adıñ
- 23 Sensin müşīri salṭanat-ı ‘ayn-ı şevketiñ

Sensin vezîri şâh-ı muzaffer mü'eyyediñ

- 24 Düşmenlerin zıbâta-i zür-ı şecâ'atiñ
Kırdı geçirdi rişte-i 'ıkd-i mükeyyediñ
- 25 Dest-i işâbet ile muhill-i 'uķudsun
Buldı güşâd 'uķdesi emr-i müca'adiñ
- 26 Geldi huşûle buldı nizâm himmetiñ ile
Ser-ğaddi mülk-i gâye-i İslâm-ı muğaddidiñ
- 27 Her kıavl ü fi'l ü vaz'-ı şadâkat mu'ayyeniñ
Maķbûl-i şab'ı şâh-ı şehen-şâh-ı emcediñ
- 28 Şıgmaz beyân-ı silk-i güher-pâş-ı hâmeye
Vaşf-ı cemîl-i nâdir-i ğayr-ı mu'addidiñ
- 29 İtsün du'a-yı zâtını Kâzım kıuluñ müdâm
Budur ehemmi-i lâzımı şab'-ı müsta'adiñ
- 30 İķbâl-i nev-be-nev kerem-i pâdişâhda
Der-kâr-ıkârıñ ola murâdât-ı maķşadiñ
- 31 Düşmenlerini eyleye Allâh ğâk-sâr
Zâtiñ maşûn-ı şavnı ola zât-ı Sermediñ
- 32 Yâ Rab be-âl ü şâhb u be-nür-ı çehâr-yâr
Olsun şeff'-i maķşeri maķbûb-ı Ağmed'iñ

[51b]

Esbiyye-i Mağdûm-ı Mükerrerem 'Osmân Efendi el-'Arîf Piri-zâde

(Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

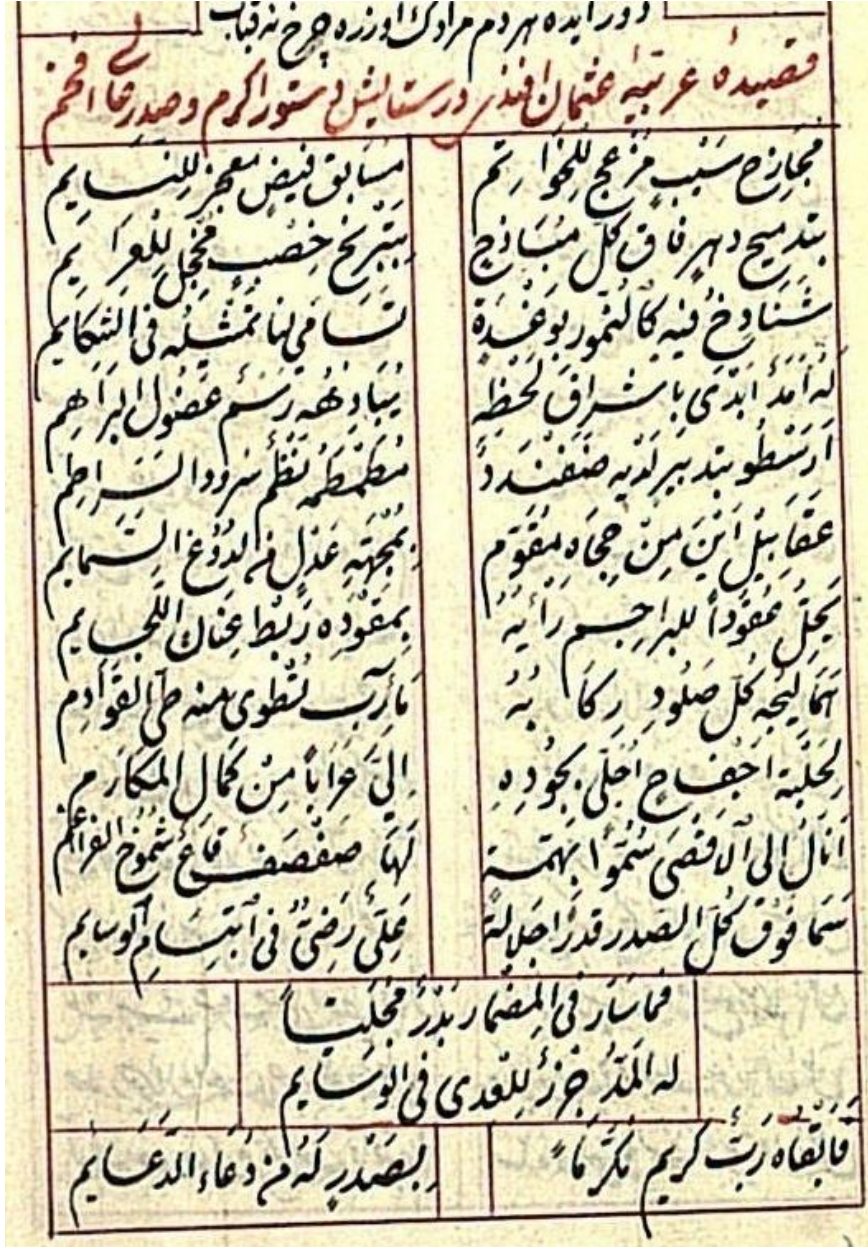
- 1 Ey müşîr-i muhteşem ey müsteşâr-ı Cem-cenâb
Eşheb-i iclâliñe hürşid ü meh zerrîn-rikâb
- 2 Âsumân-pervâz seyr eylerse eyler ‘aql-ı kül
Tâ’ir-i iclâliñi hem-çün du‘â-yı müstecâb
- 3 Bî-ħicâb a‘yâna eyler cilve-i nâziñ seni
Hacle-i zerrât-ı bâbıñda ‘arûs-ı âfitâb
- 4 Dergehiñ gibi seniñ bâb-ı kerâmet görmedim
Nüşa-i imkâna baqđım dikkat itdim bâb bâb
- 5 Mehçe olursa sezâdır hayme-i iclâliñe
Çâder-i zerrîn-tınâb-ı âfitâb-ı dehr-tâb
- 6 Âsitâniñ şadr-ı dîvân-ħâne-i câh u celâl
Bâr-gâhiñ melce’-i bây u gedâ vü şeyh ü şâb
- 7 Âb u tâb-ı tîğîña leb-teşnedir ħûn-ı ‘adû
Olsa vîrân n’ola ħavfiñla seniñ Īrân ħarâb
- 8 Baş egerdi tîğîña bî-şübhe görseydi eger
Düşmen-i dîn ile cengiñ Rüstem ü Efrâsiyâb
- 9 Pertev-i iĳbâliñ itsün târ u mâr a‘dâları
Hirmen-i kettâna çün te’şîr-i nûr-ı âfitâb
- 10 Bir daħi aĳkâm-ı çarĳa eylemezdi ser-fürû
Dergeh-i vâlâña bir kerre idenler intisâb

- 11 İhtiyâc-ı iktibâs-ı nûr-ı meh lâzım gelür
Nûr-ı re'yyinden eger mihr itmese feyz iktisâb
- 12 Dün seher gördüm şabâhu'l-ḥayr-ı raḥş-ı fıtrata
Böyle yazmış vaşfını münşî-yi dîvân-ı ḥiṭâb
- 13 Âşaf-ı 'âlî-himem şadru's-şudûr-ı muḥterem
Ḥaydar-ı 'Oşmân-şiyem ya'nî semiyy-i Bû-türâb
- 14 Lâ fetâ illâ 'Alî lâ seyfe illâ Zü'l-feḳâr
Mâ-sadaḳdır vaşfına ey şadr-ı pâk-i müsteṭâb
- 15 Râyiz-i meydân-ı ḥaşmet şeh-süvâr-ı ma'delet
Râkiz-i ḥink-i sa'âdet kâm-baḥş u kâm-yâb
- 16 Luṭf u iḥsân itdiḡin esb-i sebük-reftârla
N'ola ben de ḥalbe-i evşâfîña itsem şitâb
- 17 Öyle bir raḥş-ı sebük-cevlân kim seyr eylese
Sür'at-i cevlânını nüh-ṭârem-i pür-inḳılâb
- 18 Günde yüz kerre cihânı devr iderdi ser-te-ser
Şâbit olurdu yerinde yine hem-çün âsiyâb
- 19 Sür'atinden berḳ zann eyler gören ehl-i ḥayâl
Câ-be-câ meydâna atıldıḳça mânend-i şihâb
- 20 Ḥabbezâ raḥş-ı cihân-peymâ vü 'âlem-gird kim
Dâḡdâr-ı na'lidir ḥasretle mâh u âfitâb

[52a]

- 21 Cünbiş ü reftârı tâ ol mertebe çâlâk kim
Berķ-ı hâîif olamaz sürʼatde aña hem-rikâb
- 22 Cilve-i şūhı virür hayyâle şevķ-i cân-fezâ
Ṭabʼ-ı pür-ḥamyâze-i maḥmûra çün cām-ı şarâb
- 23 Rūḥ-ı mânî ʼâciz-i taşvîr-i yâl ü bâlidir
Esb-i cādūya virür biñ cânı olsa ıztırâb
- 24 Tevsen-i ser-keş-nihâd-ı baḥtı râm itdi baña
Āşafâ bu itdigin luṭf u kerem bî-irtiyâb
- 25 Baña aldirdı hele meydân-ı iķbâli tamâm
Cilve-i pey-der-pey-i iḥsânıñ ey ʼâlî-cenâb
- 26 Tâ ola pâ-beste-i iştâbl-ı çarḥ-ı bî-ķarâr
Tevsen-i dil-keş-ḥirâm u tünd-ḥîz-i âfitâb
- 27 Āfitâb-ı devletiñ raḥşân-ı burc-ı naşr ola
Devr ide her dem murâdıñ üzre çarḥ-ı nüh-ķıbâb

(...)

[52b]

- 1 Feyz-i Hakk olsa nümā-baḡş-ı gülistān-ı emel
Ḥas ü ḡāşāki olur ḡonca-i ḡandān-ı emel
- 2 Hızr-ı tevfiḡ refik olsa reh-i maḡlabda
Keşf olur muḡlaḡa-i nükte-i pinhān-ı emel
- 3 Cān virür ‘āşık-ı dil-mürdeye işmām itse
Būy-ı pīrāhenini Yūsuf-ı Ken‘ān-ı emel
- 4 Terbiyet-sāz olıcaḡ māşıḡa-i baḡt-ı sa‘īd
Gelür aḡūşa ‘arūs-ı güher-efşān-ı emel
- 5 Dildeki sūz u güdāz-ı ḡamı eyler itfā
Reşḡa-pāş olsa eger çeşme-i ḡayvān-ı emel
- 6 Nice āsūde olur tābiş-i ḡamdan dil-i zār
Sāye-baḡş olmaz ise serv-i ḡırāmān-ı emel
- 7 Terki müşkil heves-i zülf-i ‘arūs-ı emeliñ
Daḡı müşkil ele girmezse de dāmān-ı emel
- 8 Terk-i ḡül-i emel itmekde hüner yoḡsa ḡöñül
Tābekey keş-me-keş-i kākül-i piçān-ı emel
- 9 Olur ümniyyeler elbette pezīrā-yı ḡuşul
İdegör terk-i de‘āvī-yi perişān-ı emel
- 10 Gāh terk-i ḡaleb ü gāh heves-kār-ı ümīd
Dil-i zār ile olup bu gice ḡusrān-ı emel
- 11 Biz bu evhām u ḡayālāt ile meşḡul iken āḡ
Güzer itmiş meger evḡāt-ı şebistān-ı emel

- 12 Şubh-dem pîr-i hîred eyledi bu beyti hemân
 Qurta-veş zîb-dih-i sâmi'a-i cân-ı emel
- 13 Terk-i hulyâ-yı şeb-i târ-ı gumûm it müjde
 Toğdı ey bahtı siyeh mihr-i dıraşşân-ı emel
- 14 Olıcağ sâmi'a-pîrâ-yı teyakquz bu kelâm
 Oldı bu vech ile dil zemzeme-güyân-ı emel
- 15 Didi âyâ ne ufuğdan ki tülû' itmişdir
 Qandadır qanda 'aceb gurre-i tâbân-ı emel
- 16 Yine tekrâr bu beyti okuyup pîr-i hîred
 Eyledi bu güheri lü'lü-i galţân-ı emel
- 17 Tâli'îñ oldı müsâ'id ne turursuñ bilmem
 Oldı begşüde vü meftûh yine kân-ı emel
- 18 Ya'ni ol şadr-ı felek-qadriñ olupdergâhı
 Maşrıq-ı gurre-i tâbende dıraşşân-ı emel
- 19 Gevher-i kân-ı 'inâyet dür-i nâb-ı re'fet
 Bağr-ı mevvâc-ı kerem lücce-i 'ummân-ı emel
- 20 Nükte-i beyt-i şeref ma'ni-i lafz-ı iqbâl
 Zâtıdır zîb-dih-i maţla'-ı dîvân-ı emel
- 21 Şadr-ı dîvân-ı mu'allâda Felâţûn-ı fiţan
 Merkez-i terbiyede quţb-ı 'azîzân-ı emel
- 22 Bûse-câ hâk-i rehi mekrümet-i iqbâle

Südde-i devleti mâliş-geh-i pîşân-ı emel

[53a]

- 23 Şadr-ı dîvân-ı hüner bedr-i meh-i burc-ı kemâl
Zerre-i ma‘deleti şems-i dıraḥşân-ı emel
- 24 Şadr-ı ḥurşîd-‘alem a‘ni ‘Alî Pâşâ kim
Eylemiş zâtını Ḥaḳ bânî-yi bünyân-ı emel
- 25 Mihr-i ḳallâvi-i iclâline zer maḥfazadır
Mâh-ı nev meclisine sîm-i şem‘dân-ı emel²¹²
- 26 Şem‘-i iḳbâl-i fûrûzânına ḥurşîd olmuş
Tâbiş-i şevḳ ile pervâne-i lerzân-ı emel
- 27 Görmedi çeşm-i felek bâz olalı şübhem yok
‘Ahd-i iḳbâli gibi nuḥbe-i âvân-ı emel
- 28 Nûkhet-i ḥulḳı güzâr itse çemen-zâra eger
Ḥâr olurdu gül-i nev-reste-i büstân-ı emel
- 29 Eşer-i feyz-i şenâ-yı keremiyle oldu
Baḫr-ı mevc-âver-i endîşe ḥurûşân-ı emel
- 30 Ṭurfe-naḳş itdi bu mensûcina nessâc-ı ḥayâl
İdeyim bâri anı zîver-i dükkâñ-ı emel
- 31 Ya‘ni bu nev-ġazel-i nâdire-‘unvânımla
Vireyim şâhid-i nazma şeref ü şân-ı emel

---

²¹²Vezin aksamaktadır.

- 32 Gerden-i şāfi olup meyle hoy-efşān-1 emel
Oldı ol baħr-1 dūr-efşānına cūşān-1 emel
- 33 Dizilüp laħt-1 ciger tār-1 sirişke oldı
Dest-i nezzāreme bir sübħa-i mercān-1 emel
- 34 Kuzıcağım bu gice koynuma girdi seħeri
Eyle kebş-i dili çoç başına kurbān-1 emel
- 35 Nerdübān başı diyü dil şaf-1 dendāna çıkar
Sīneye gelse ħayālīñ gibi miħmān-1 emel
- 36 Vesmeden ġāzeden ebrū vü ruħuñ müstaġnī
Ĥūr-1 cennet misin ey āfet-i fettān-1 emel
- 37 Āşafā midħatiñi böyle mi eylerdim eger
Olmasa pā-zede-i ġam ser ü sāmān-1 emel
- 38 Şimdi bī-kār ħalup her tarafım ħayret alup
Döndi yaymacı dükānına kalem-dān-1 emel
- 39 Gerçi ħaddim degil ammā naħar-1 ‘āñfet it
Lāyık-1 luñf idüp ey āşaf-1 zī-şān-1 emel
- 40 Bir işāret ile emr eyle çerāġıñ olayım
Pençe-i luñfuñ idüp zīver-i fermān-1 emel
- 41 Ba‘dehu feyz-i ‘ināyātıñ ile seyr eyle
Naħm u inşā mı eyā şadr-1 kerem kān-1 emel
- 42 Devletiñde benem ol şā‘ir-i sāħir ki görüp
Lāl olur şi‘rimi eş‘ār nüvīsān-1 emel

- 43 Lâfi o başla du‘ā itmege şıd ile Emīn
Da‘avātīñ ola tā ‘arşa řitābān-ı emel
- 44 Āřafā mecd ü sa‘ādetle der-i devletiñiñ
Ola gūl-mi-i zeri řemse-i eyvān-ı emel
- 45 Seni Allāh bağışlaya şeh-i devrāna
ařre dek zātīñ ola dehre nigh-bān-ı emel

[53b]

- 46 Biribirinden ayırmaya Cenāb-ı Bārī
Olalar şub u mesā urrem ü andān-ı emel

aşide-i Neřāı Efendi

(Mefūlü Fāilātü Mefāilü Fāilün)

- 1 Ey melce³-i alk-ı cihān mefar-ı kibār
V‘ey kām-bař-ı ehl-i hūner ma‘delet-ři‘ār
- 2 Bāz ideli dū-eřm-i meh ü mihrini felek
Görmüş degil seniñ gibi bir şadr-ı kām-kār
- 3 Re³y-i rezīniñ oldu sebeb emn ü rāata
a mesnediñde ařre degin ide pāy-dār
- 4 Vařfiñda ser-be-piş-i icāb ehl-i ma‘rifet
Mediñde kāřır oldu seniñ kilik-i oř-nigār
- 5 Böyle ider řenā-yı cemiliñ dil-i azīn
Olduça āsitāniña ru-sā-yı iftiār

- 6 Dārā-yı bî-müdānî-yi Hâtem-şiyem k'anî
Bir kıatre dest-i cūdına nisbetle şad-bihâr
- 7 Revnaķ-fezā-yı mesned-i iclāl kim ider
Zāt-ı melek-şifâtı ile devlet iftihâr
- 8 Bî-şübhe zāt-ı pāki o baķr-ı kemāldir
Kim muķtemel degil ki aña bulunsa kenâr
- 9 İķbāl-i devlet oldu rikābında germ-pūy
Olduķça esb-i rifāte iclāl ile sūvâr
- 10 Şeh-bāz-ı baķtı itse per ü bālını gūşād
Eyler hümā-yı devlet ü iķbālını şikâr
- 11 Dārā-derā melek-şiyemā ehl-perverā
Ey dest-i cūd u himmeti baķr-ı güher-nişâr
- 12 Kıaldım ayaķda cür'a-şifat pāy-māl olup
Çok şive itdi baña bu baķt-ı sitize-kâr
- 13 İflās ile ğariķ-ı düyün eyledi felek
'Ummān-ı ğamda pārenüp fülk-i iştibâr
- 14 Sen itdigiñ keremleri ehl-i ma'arife
Kim eyledi seniñ gibi tā böyle i'tibâr
- 15 Sen yapıđıđıñ gönülleri kim yapıdı kevnde
Çokdur çerāĝ-ı şu'le-i luţfuñ hezâr hezâr
- 16 İşr-i Hālil'e pey-rev olup yapıđıđıñ gönül

Mānend-i Ka‘be bulmadadır şöhreti şi‘ār

- 17 Sermāye itdi zātıñı Hakk ehl-i fākaya
Geldi refāh-ı hāl ile bi’l-cümle iktidār
- 18 Nāsıñ hayırlusı ki odur halka nef‘ ide
‘Ālem bula yüzünden anıñ şervet ü yesār
- 19 Böyle kerīm mesned-i vālāda çok zamān
Mekş itdirir buyurdı kelāmında Kird-gār
- 20 Mevlā bağışlasun seni sulţān-ı ‘āleme
‘İzz ü şükühı ‘āleme olduqça sāye-dār

[54a]

- 21 Zīb-i cemāl ü devlet ü iclāl-i şevketi
Sen zāt-ı muhteremle bula farţ-ı iştiyhār
- 22 Eyle Neşāţi bendeñi mażhar-ı ‘ināyet
Oldum esīr-i pençe-i şad-‘acz ü ıztırār
- 23 Yā Rab be-Hakk-ı hatm-i Rüsül eyle müstecāb
Olsun nihāl-i devlet ü iqbāli mīve-dār

Kaşide-i Sa‘īd Efendi

(Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün)

- 1 Felek merām-ı derün üzre itdi devrānı
Ki geldi yerine ehl-i diliñ yine cāmı
- 2 Şu‘ā‘-ı pertev-i hürşid pāy-dār-ı sürür

- Cihānı eyledi deycūr-ı ğamda nūrānī
- 3 Fūrūĝ-ı mihr-i neşāt ile rüşen oldı zemīn
Pūr itdi ʿālemi envār-ı luṭf-ı Yezdānī
- 4 Serīr-i kaşr-ı dili ḥalkı cāy idüp şeh-i şevḳ
Kaçırdı cünd-i küdürātı tıĝ-ı bürrānı
- 5 Meger o şadr-ı celīlīñ ḥuceste-maḳdemidir
Bu ğüne dilde şafā-yı sürūr-ı şādānı
- 6 Şuʿūd-ı mesned-i vālā-yı āşafı idicek
Şeref-ver eyledi iḳbālī şadr-ı dīvānı
- 7 Vücūdı māye-i emn ü emān ü āsāyiş
Cihāna ḥāşılı luṭf u ʿaṭā-yı Rabbānī
- 8 Zuhūr idince ziyā-yı sitāre-i baḥtı
Ĝüm oldı çarḫıñ iki mihr ü māh-ı tābānı
- 9 Sütüde-zāt-ı meʿālī simāt-ı dünyāya
Sürūr-ı maḥż-ı şafā-yı derün-ı ḥandānī
- 10 Semiy-y-i şīr-i Ḥudā Ḥazret-i ʿAlī Pāşā
Şecāʿat ile odur dehre Rüstem-i şānī
- 11 ʿAdūya ḳabza-yı şemşīre urmadın destin
Bozar hirās-ı sinānıyla cünd-i düşmānı
- 12 Neberd-i Ḥaydar-ı Kerrārı añdırır itse
Fezā-yı rezm-geh-i ʿazm-i ceng-i ḥümānı

- 13 Şadā-yı sâz-ı neġam-sâz-ı ‘adl ü dādıyla
Mezāk-ı dilde müşāhid şafā-yı rūhānī
- 14 Zılāl-i devḫa-i dādında ‘ālem āsūde
Zülāl-i luṭfiniñ ‘aṭşān-ı fāḫa reyyānı
- 15 Zamān-ı devlet ü iclālī ‘īd-i ferḫunde
Zemīni eyledi pür-şīt-i kūs-ı ‘unvānı
- 16 Nesīm-i ḫulķı ṭarāvet fezā-yı gülşen-i dil
Nihāl-i ḫuşki ter eyler sehāb-ı iḫsānı
- 17 ‘Aṭā-meniş ‘azamet-kīş mekrümet-pişe
Unutdurur keremi cūd-ı Ma‘n-ı Şeybān’ı
- 18 Güşāde baḫtı gibi ḫvān-ı luṭfi dünyāya
Neval-i ‘āṭıfet-i cūdı dehre erzānı
- 19 Baķılsa dest-i güher-pāşı añdırır hergiz
Zemīne lü’lü-feşānide ebr-i nīsānı
- [54b]
- 20 O dürr- nişār-ı ümem bezl-i sīme başlayıcak
İder tehī kef-i iḫsānı kân-ı hemyānı
- 21 Tılısm-ı daḫme-i cevdet o zāt-ı zī-şān kim
Keremde gelmedi dünyāya mişl ü akrānı
- 22 ‘Adīl olur mı o Ca‘fer-sirişt-i tābāna
Simāṭ-ı ni‘metiniñ ‘ālem oldı ḫayrānı

- 23 Seḫāda rütbe-i bālāsın aña lāyıkdır
Derinde Bermekî vü Ḥātem olsa der-bānı
- 24 ‘Uyūn-ı çarḫ-ı felek böyle gördi mi evvel
Kerem-ver āşaf-ı ‘ālī-nijād u zī-şānı
- 25 Medār-ı şems-i ma‘ārif şu‘ā‘-ı mihr-i zükā
Cihānı ḫayrete ḫor rüşd ü ‘ilm ü ‘irfānı
- 26 Olur vücūh ile Ristō’ya ḫāşılı terciḫ
Kemāl-i fiṭnat u idrāk ü ‘aql u iz‘ānı
- 27 Nizām kerīmā büleḫ-menziletā²¹³
Eyā zemīne viren mihr-i dādı raḫşānı
- 28 Nedir bu ehl-i dile cevri-ı çarḫ-ı kec-revden
Elinden eyleyeyim bāri saña nālānı
- 29 Rübūde itmege bī-şübhe sa‘y ukūşış ider
Görünce ‘ārifīñ elbet elinde nīm-nānı
- 30 Elīm-i ḫahr ile āḫir dil-i belā-keş-i zār
Sezā mıdır ki maḫarr itdi beytü’l-aḫzāmı
- 31 Ḳuluñ fütāde-i çāh-ı belādır aña rehā
Meger ‘ināyet ü luṭfuñ ola rismānı²¹⁴
- 32 O deñlü āteş-i miḫnetle yandı laḫt-ı ciger
Yaḫar sipihri idersem bir āh-ı suzānı
- 33 Seniñ gibi var iken bir ṭabīb-i cān-ı cihān

---

²¹³ Vezin aksamaktadır.

²¹⁴ Vezin aksamaktadır.

- Revā mı zaḥm-ı hümüm ile dilde efgānı
- 34 Zamān-ı ma‘deletiñ dehre emn ü rāḥat iken
Yazık degil mi idem cāy deşt-i ḥusrānı
- 35 ‘Ināyetiñ dil-i nālāna olmaz ise mu‘in
Olur ne şübhe perākende hāl-i sāmānı
- 36 Edā-yı midḥatiñi böyle mi iderdim eger
Getürmeseydi felek zihnime perişānı
- 37 ‘Arūs-ı nazmım öper zīb-i lafz-ı ma‘nākım
Felekde revnaķı ḥayretde ķor sürüşānı
- 38 Geçer fezā-yı ma‘ārifde dirsem aķrānın
Kümeyt-i ḥāme-i çāpük-‘ināna meydānı
- 39 Ḥurūş idince yem-i ṭab‘ım eyler emvācı
Cihānı ğarķa-yı eş‘ār lü‘lü-efşānı
- 40 Қаşıdeñ oldı Sa‘idā çü āḥir eyle hemān
Du‘ā-yı devlet ü iclālīne şitābānı
- 41 Ḥudā serir-i sa‘ādetde ber-devām itsün
Virince māh ile ḥurşid dehre tābānı
- 42 Kevinde tā ṭura envār u zulmeti şeb ü rüz
İlāhı kişver-i iķbālin eyle ḥāķānı
- [55a]
- 43 Zemīne baştı ide hep simāt-ı luṭfinı Ḥaķ

Ki cümle süfre-yi cūdınıñ ola mihmānı

Tārīḥ-i Sāl-i Cedīd Berāy-ı Hazret-i Sadr-ı ‘Ālī

(Mefûlü Mefâilü Mefâilü Feûlün)

- 1 Şad-ḥamd ola Mevlā’ya yine māh-ı muḥarrem
Teşrīf kı lup ‘ālemi envārı şaçıldı
- 2 Bu sāl-i neviñ olmağ ile sa’dı muḥarrer
Aşḥāb-ı şudūra yeñiden cāme biçildi
- 3 Şehr-i dile ğam kâfilesi uğramaz aşlā
Zīrā o güzer-gāh suhūletle geçildi
- 4 Mir‘āt-ı şafādan n’ola ‘ālem görünürse
Envārı hüveydā olup ekdārı seçildi
- 5 Ğam gitdi şafā geldi didim ben de Ḥasībā
Tārīḥ bu sāl-i neve “gül-ğonca açıldı”

(...)

تاریخ زفاف	غم گندی صفا کلدی دیدم بنده حسیبا تاریخ بوسال نوه کلغچه اجدلی	تاریخ خنان
خنان مہج باہی الجبور بدور انور ہم شمس الوزبر ہم تیری ردا جامع صدور غضنفر فی اللقب یوم الحجیر وفہم کان اسبق فی المسیر شقیق احسن کالبدر المنیر نظن الشرق اسفر عن بدور بعز منک او فرغ الصدور الیکل غنی او فقیر بیر لا یضایا من بدور و کم البست من ثوب زہیر بجازیک الجمان وین جبر مع الرسل اکرام علی بشیر بحسن الخلق توئی کل خیر وفی اخاک صدر و الفصور	زفاف بالسعود وبالسرور مخادم العیلا والعراضو ثبات کالکواکب فی بروج محمد ہم لہ حمد و حمد واسمعیل ان جورى بفضل وشمس الدین للصدیق اضحی میامین الوجوه منی تراہم فغصرت اصفہ سرور مدت ید باحسان وفضل وفی ہذا الختان حوت فخر فلم طہرت من طفل تبیم فریک ان ربک یوم حشر وفی یوم النور یطل عرش علی انت فی الدین واخوی ففی دنیاک للخیرات صدر	

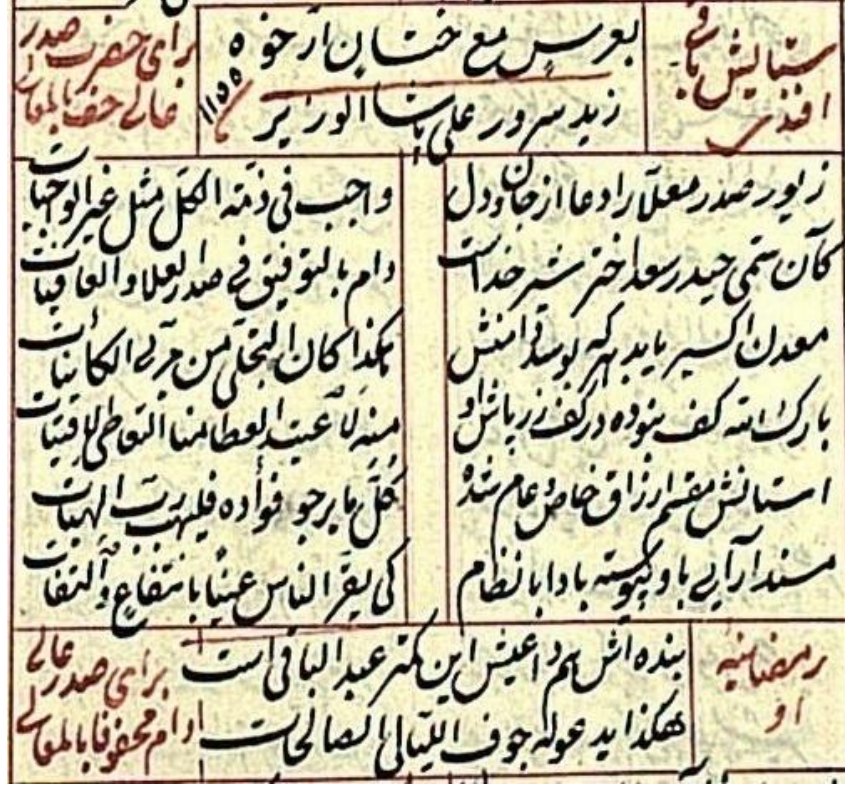
[55b]

وبكسني من الرحمن تجزي
 بحليم ثم عدل ثم فضيل
 حططت الافر عننا ما شفقت
 وافعمت الوري فضلاً وبراءاً
 فها من وارد وافات الال
 وها انا واقف بالبا ارجو
 اجزني منك صح لوضحالي
 فذاك جزا نهيتي ولبشري
 وهب من عابد الرحمن عفواً
 ودم جراته الرحمن ابا
 لقد عممت عطابك البر ابا

وتعبها الزيادة في المحصور
 ايتت الصدر يا زين الصدر
 لنا الاشيا بهد ما كل زور
 بشير ليس يدنس بالغور
 بما نجت رعاد مع الجور
 غنا من كفك النادي المظير
 يكون به غناي في دهور
 بايام الحنان تمت سرور
 تجازي بارضي لوم النشور
 بظل نعم ايم غرض الضير
 وخرت ثنا على مر العصور

سبائش با
 اقدر
 بعوس مع خنابن ارحوه
 زبد سرور على باب الوري بر
 برامی حضرت صدر
 عالی حرف بالمعانی

(...)

(Feilātūn Feilātūn Feilātūn Feilūn)

1 Evc-i bālādan açup bāl ü perin oldı revān
Geliyor süzilerek murğ-ı hilāl-i ramazān

2 Dāne-i encüm ile beslenerekden aḥsen
Görinür cevvi-i semāda idicek ol ṭayerān

[56a]

3 Devlet anıñ ki ṭuta murğ-ı hümā-yı rūze
Ḳafes-i tende anı eyleye imsāk ü nihān

- 4 Yem-i rahmet dökilür aña Cenāb-ı Hıağ' dan
Seher ü şāmda evfā ola h'vān-ı ihsān
- 5 Hüsni-i hağ 'ayn-ı 'Alī gibi olup ebrüsü
Cümle 'ālem o hilāl-i ramazāna nigerān
- 6 Hācibin zīr-i hicābına ne idüp begşüde
Dā'imā gözler anı cümle nücüm-ı tābān
- 7 'Afv u ğufrān-ı 'ibāda yeñi fermān gibi
Ki muvaqqi' aña tuğrā-keş-i şāh-ı Māhān
- 8 Müterakķıb bu kazıyye daği müşbet olmuş
Ĝālibā şahididir aña receble şa'bān
- 9 Hele mihmān-ı mübārek ki kudūmına anıñ
Şadr-ı 'ālī daği āmāde be-şad-h'vāhiş-i cān
- 10 Keyf-h'vārāna bu yıllık da tutarsam elbet
Şurre-i ecr-i şıyāmı didirir kıl ihsān
- 11 Kıadri 'ālī hele bir zayf-ı mübārekdir ki
Şadr-ı 'ālīye olur bā'iş-i tefrih-i cenān
- 12 Bendegānın kerem-i nevre ider müstağrak
'İd-ber-'İd ider şevķ ile şadr-ı dīvān
- 13 Öyle bir şadr-ı kerem-verdir o 'ālī-himmet
İstemez kimseyi dil-ħaste-i derd-i aħzān
- 14 Şadr-ı yem-cüd vezīr-i şeh-i Maħmūd Ğān kim

Nāmdāş-ı Esedullāh-ı ‘Aliyyü’l-‘unvān

- 15 Şadr-ı dīvān-ı kerem āşaf-ı üstüde-şiyem
Bermekî-ḥaşlet ü dil-şifte-i dervîşān
- 16 Ḥvān-ı luṭf u keremi ‘ālemi sîr itmişdir
Siyemā mükrim-i erbāb-ı kemāl ü ‘irfān
- 17 Dāniş erbābına mecbül-i ‘āṭadır tıbķan
‘Ulemā vü şuleḥā mazḥar-ı cüdi her ān
- 18 Görmeyen mekrümetin def‘a-i ülāsında
Şimdi ķat ķat göreyor vech-i telāfiyle hemān
- 19 Kānķı luṭfun diyeyim medḥin idüp söyleyeyim
Var mıdır şehr-i Sitanbul’da tarīd-i iḥsān
- 20 Maķdemi bā‘iş-i tefrīḥ kılıp olmuşdur
Lezzet-i kand-i mükerrer gibi ‘azb oldu dehān
- 21 Hāķ bulmazdı şatun almağa me’kūlātın
Ger tefakķud daḥi eylerse de dükkān dükkān
- 22 Mūm-ı dīvār-ı taḥayyür idi mūm aramadan
Gerçi benden yaña ķaranlıķ idi cümle mekān
- 23 Fuķarā cümle ķaranlıķda yaturlardıo dem
Gözün aydın dir idik girseele mūm hemān
- 24 Mūmdan toĝrıdır Allāh bilür bu süḥanım
Zulmet-i kaḥṭ bizi eyledi tārīk-i dilān

25   Ḳanḳı baḳḳāldan aldıñ diyü reşk eylerdi
Elde bir mūm görölse aña cümle cīrān

[56b]

26   Ḥamdülillāh ḳoḳayor ſimdi dükānlarda o mūm
Mūm donanması gibi cümle müzeyyen dükkān

27   Bir ḳul oḳlanı mūm aldıḳını görse biriniñ
Fetīli alur idi dögmek ile baḳḳālān

28   Niçün açıḳda satarsıñ diyü tecrīm eyler
Bu siyāḳ üzre ſudūr itdi mü’ekked-fermān

29   İſtirā-yı ‘asel olmuſdı o demlerde vebāl
Ne ḳadar olsa da baḳḳāla kiſi ‘azb-i lisān

30   Evvelā yoḳ diyü oldıḳını inkār ider
Var dirse daḫi eyler ſemen-i narḫ-ı girān

31   Alıvirir mi saña elli aḳçeye bir oḳḳacıḳı
Acı sözlerle dolaſ dirdi ‘adū-yı imān

32   Bize de tuzlıcadır diyü yalan söylerdi
Āſaf-ı dehre idüp ‘azv-i dūrüg u bühtān

33   Kāfire ſiddet ile söylese bālistemede
Yüri aḳzıñ dadını bozma dir idi ol ān

34   Nicesin ḳullıḳa tıtdurdı vü āzār itdi
Belki tecrīm ile olmuſdı cezāya ſāyān

- 35 Halkı arı gibi şokardı bal aldıkca kişi
Muhtesib aña qarışmazdı disem belki yalan
- 36 Yağlı ballı geçinen kimler idi ol demde
Ağçesi çok ola yā ola ricāl ü a‘yān
- 37 Nīş-i āzār ile āzürde iderken halkı
Yine işlerdi kovan gibi cemī‘-i dükkān
- 38 Tuzlu peynīre daħi zannet iderdi kāfir
Hāşılı dadı tuzı yoğ idi şehriñ o zamān
- 39 Feraħ-ı bāl ile ħalvā yiyemezdi herkes
Bir keder gelür idi belki miyāna ol ān
- 40 Revġan-ı sāde behāsı daħi andan tuzlu
Halk kıyruq yağını almağa oldu pūyān
- 41 O da kaşşāb elinden alınur mı tatalım
Kuvvet-i hāzıma-i tab‘iña olmuş çesbān
- 42 Fuġarā aldığı lā-yüsmen ü lā-yüfnā iken
Yine baqqāldan alınmağa yoğ hīç imkān
- 43 Karşuya geçmeli yağmā ile yağ isteyenīñ
Hadd ü haşrı yoğ idi olmadı kaṭ‘ā āsān
- 44 Bir ‘ilācı yoğ idi yā tamana yā kefeyi
Gitmeliydi o ‘aşırlarda ser-ā-pā yārān
- 45 Yağsızlık ile halkıñ erimişdi yağı
Bir kaşık yağı olan daħi idüp āh u fiġān

46 avırlan kendi yağı ile eti pek az idi
Cümle envā‘-ı zaĥā‘ir dağı böyleydi hemān

47 İsmi var idi velī yoğ idi cismi zeytiñ
Bir ğurūş ister idi oĥkasına baĥkālān

48 alk şābūn aramaĥdan köpürürdi ađzı
Eli kiri yüzi arası olurdu pāyān

[57a]

49 Varılır mıydı ya aşşāba şirā-yı laĥme
Ursa çengāle dağı kendülerin aşşābān

50 Añla şālih bulunur mıydı lūĥūmenvā‘ı
Ġanem ü ma‘z u baĥar cümlesi oldu yeksān

51 alk aĥlıĥla dolaşurdu selĥ-ĥāneleri
Derisin yüzmege rāzī idi her bir insān

52 Fuĥarā kendi etin yemege āni‘ler idi
Olmasa arada feryād ü fiĥān-ı şıbyān

53 utalım ĥānede mevcūd imiş cüz‘ī-pirinc
Nice birinc olur olmasa yağa imkān

54 orbası atsuz olur dirler idi ucuz etin
O zamān tecrübe itdim baña da geldi yavān

55 Bu meşeldir ne adar aldıđıñ et artık ise
Etmek üzre yaraşur dir anı ebnā-yı zamān

- 56 Yañılup şorsa biri kıymetini qaşşāba
Çeker alırdı elinden eti mānend-i segān
- 57 Atılup dirdi eti buldıǵına qāni‘ ol
Cā’iz olmaz bu zamānlarda su’āl-i ešmān
- 58 Ne kadar olsa gedāya ola imsāk üzere
Rūzede almamaǵa lahmı bulunmaz imkān
- 59 Aç da‘vācı gibi varsañ eger hūkkāma
Çāre yoǵdur diyü şabr ile ider ‘aczi beyān
- 60 Et yüzün görmedi ašlā fuqarādan bir ferd
Evsatü’l-hāl olanlarda dañi ol ramazān
- 61 Qatı çok kimse yavān yaşıq olup ‘ayşında
Bā-husūs mümsik-i mecbūl olan bāzer-gān
- 62 Cānı çıqsun kim acır öyle edāyī qavme
Bāri olsa fuqarā vü şulehā ‘azb-i dehān
- 63 Gelelim etmek ile çekdigimiz renc ü ta‘ab
Yine ol sālde kılletle o şehr-i ramazān
- 64 Bir dañi ‘āleme göstermeye Haqq öyle günü
Dirhemi az iken nışfi daqıq nışfi şaman
- 65 Ba‘zı habbāz dükānında daqıq ü küll idi
Nice mihmānına gel diyebilür bir insān
- 66 Narh-ı cārīsi aǵızda diremi elli idi

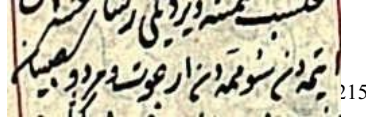
Vezn olunsaydı eger cümle gelürdi noḡşān

67 Eyleyen emr-i ma‘āşında o yıl fikr-i daḡīḡ
Ḥānesinde anı itmek ḡadar olmaz āsān

68 Ḡadr-i küllī idi külliyyet ile ḡalḡa o sāl
Herkesiñ cānı fırın gibi ‘alev-ḡīz-i zebān

69 Ermeni kelbiniñ aḡzını bıḡaḡlar mı açar
Muḡtesib semtine virdiḡi rişā-yı ḡusrān

70 Ya fırın öñine yaḡşılmaḡ olur mıydı ‘aceb

71 Bre Aḡbār baña da vir diyü itse iḡbār
Keşret-i nās ile eylerdi daḡi vaż‘-ı girān

[57b]

72 Ḥaçadır aldıḡıñız ḡıymet-i keyli buḡday
Diseler olmaz idi belki cevāb-ı erzān

73 Ṭarı vü arpa ‘alef mercimek ile cümle
Ḥalṭ iderlerdi degirmende bütün ḡabbāzān

74 Yarisı ḡum yarisı ṫaş ile memzūc idi
Kepege ḡāni‘ idi hep fuḡarā-yı cū‘ān

75 Ḡapdırırlardı ṫaş ile ḡumı ehl-i dīne
Ermeni kelbleri yaḡını Boḡoş u Varṫan

²¹⁵Metinde okunmasında sıkıntı yaşanmıştır.

- 76 Kimi yanık kimisi çiğ kimi bozmuşdı gerek
Ekşerisi alamazdı ne kadar itse fiğân
- 77 Bir iki pārelik etmek alabilse bī-kes
Şanki devletden olundu aña bir nān ihsāñ
- 78 Biriniñ etmek alurken şağalın yolmuşlar
Tesliyet eyle dimişdi aña hattā yārān
- 79 Sā'iri etmek alur da şağalı şalıvirir
Size 'aksiyle zühür itdi dinildi ol ān
- 80 Āşafā dād-gerā h̄vān-ı ni'am nān-bağşā
Ey veliyyü'n-ni'am-ı ma'delet-ārā-yı cihān
- 81 Hāk-pāyın ile bu rāh güzārında hāk
Dīde-i 'āleme olsa n'ola kuhl-i Hemedān
- 82 Şadri teşrif günü geldi reḥā dünyāya
Mağdem-i pākiñ ile buldı cihān rāḥat-ı cān
- 83 Gerçi evvelde daḥi kıymet-i zāt-ı güheriñ
Āşafā 'ālī vü gālī idi 'inde's-sulṭān
- 84 Bā'iş-i emn ü emān hışb u reḥā olmağ ile
Mağdem-i pākiñ ile oldı cihān ābādān
- 85 Şimdi her biriniñ ağızına siñekler üşdi
Yağ u bal şatma degil söylemeyin baqqālān
- 86 Her dükān şimdi zaḥā'ir ile hıncaḥıncdır

Yümn-i teşrîfîñ ile yağdı bu şehre esmāñ

- 87 Halk pekmez yerine kullanur oldu ‘aseli
Bal kapanına dönmüşdi bütün dükkānān
- 88 İmtilā olmağa başladı alışverişden
Keşret-i yağ ile ol yağlı yemezken gübrān
- 89 Bi’z-zarūre fuqarā kıllite alışmış iken
Şimdi yağdan yiyemez loğmasını dervîşān
- 90 Şâ’irān dañi riyāzetle dimişdi o sene
Bir dilim nān görünür baña hilāl-i ramazān
- 91 Mağdem-i pākiñ ile toğ toyum oldu fuqarā
Rūz-ı rüzede meger şā’im olan münkarıżān
- 92 Āşāfā medğ degil cümle beyān-ı vāķi’
Şıdğ-ı da’vāma benim Hazret-i Mevlā bürhān
- 93 Rağm idüp Hazret-i Hağ kullarına şadra yine
Mihr-i iclāl ile gördi saña billāh şāyān
- [58a]
- 94 Kānķı bir ni’metiniñ şükrine āğāz idelim
Āşāfā gitdi kudūmuñla ğumūm u ağzān
- 95 Halkı luğf u keremiñ tā-be-gelū sîr itdi
Mā-mezā miñneti unutdı ser-ā-pā sükkān
- 96 Herkese emr-i ta’ayyüşde kolaylık geldi

Her birin vefk-ı derûn üzre idüp ğark-ı hisân

- 97 Dâ'î-yi devlet ü iqbâliñ olup itmededir
Rûz u şeb saña gürûh-ı 'ulemâ-yı zî-şân
- 98 Zâhir erbâbına izhâr-ı maḥabbet itdiñ
Nice tullâb-ı 'ulûm oldu sezâ-yı iḥsân
- 99 Bu tamâm-ı keremiñ olmadı mı zâhirde
Cümle olmuşdı tetimmât-ı medâris vîrân
- 100 'İllet-i tamlâ ile ḥaste idi medreseler
Oldı tedbîr-i teceddüde raşîşü'l-bünyân
- 101 Bâ'îş-i raġbet-i taḥşîl-i 'ulûm olmaġ ile
Şimdi her hücreyi pür oldu 'adîl-i rümmân
- 102 Ehl-i 'irfân ile leb-rîz olup hücreleri
Ders-i a'kâbı ider saña du'â rûz u şebân
- 103 Bu sebeple 'ulemâ maẓhar-ı luṭfuñ oldu
Şöyle tursun arada aldıġı naḳd-i eşmân
- 104 Bâṭın aşḫâbına ḥod şurre-i düstürâneñ
Dâ'imâ itmededir baḥş-ı şafâ-yı iḥsân
- 105 Hep zevâyâda olan sâlik ü erbâb-ı tarîḳ
Zîkr ü tevḥîd iden tâlîb-i dîdâr olan
- 106 Meşhed ü ğaybda a'kâb-ı ferâ'izde ider
İmtidâd-ı dem-i iclâle bütün dervîşân

- 107 Şıdķ u ihlāş ile da‘vāt-ı serī‘ü’t-te’şir
Umarım dergeh-i Mevlā’da ķabūle şāyān
- 108 İncizāb üzredir el-ān derūn-ı şulehā
Nice aķtāb-meniş şeyh-i ‘azīz-i devrān
- 109 Yapdıđıñ hān-ķah u zāviye tursun şöyle
Dā’imā yapmadasın hem-ķü Halīlü’r-raħmān
- 110 Ka‘be’den eşref olan muntazır enzār-ı Hudā
Ki göñüllerdir anı eyledi me’vā-yı ĩmān
- 111 Bārekallāh eyā revnaķ-ı şadr-ı devlet
Levhaşallāh eyā zīver-i taħt-ı ‘irfān
- 112 Ey ğazā-pīşe seniñ eyledigiñ fetħ-i ‘azīm
Bosna’da hem dağı ĩrān’da ey Haydar-şān
- 113 Hāne-i dīne ‘imād eyledi Mevlā zātıñ
Bosna’da sedd-i sedīd eyledi nice ezmān
- 114 Re’y ü tedbiriñ ile buldı niżāmı ‘ālem
Ķahr-ı şemşiriñ ile oldu e‘ādī tersān
- [58b]
- 115 Zıkr-i ğayrıñla ğaraż Hāķ’dan ümīd-i raħmet
Tenezzelü’r-raħme buyurmuşdı Resūl-i ‘Adnān
- 116 Şulehā-yı ümemiñ ekremisin sulţānım
Nā’il-i ecr-i cezīl olmağa şıdķım bürhān

- 117 Mā-vuķı‘ her ne ise rütbe-i isti‘dādım
Oldı taşdı‘-i ser-i pākiñe irhā-yı ‘inān
- 118 Çünki herkes eşer-i hāmesini ‘arz ideyor
Ṭab‘-ı şūhum da beni eyledi teccīr-i beyān
- 119 Şıdķ-ı da‘vāma güvāh olmağ ile Ḥāzret-i Ḥaķ
Eyledi Ḳudret-i Ḥaķ bendeñe taḥrīk-i benān
- 120 Ramazāniyyeme zeyl itmek ile evşāfiñ
Pür ola müzd-i ‘aṭāyāñ ile dest ü dāmān
- 121 Yeter ey ḥāme yeter geldi du‘ā hengāmı
Ḳudsiyān geldi bu da‘vāta olup āmīn-ḥvān
- 122 Saña yüz virdi ise sen daḥi inşāf eyle
Nice bir şekve-i aḥvāl-i felāket-‘unvān
- 123 Mülhemü’l-ğayb-ı kader vāķıf-ı ḥāliñ oldu
Ṭutalım her suḥanıñ ḳand-ı nebāt-ı evzān
- 124 Şekl ü imlāda müsāvī vü cinās-ı ḥaṭla
Oķunur lafza-yı evzānla bu lafz-ı evzān
- 125 Şadr-ı ‘ālīyi hemān da’im ide şadrında
‘İzz ü iķbāl ile iclāl ile Rabb-i Mennān
- 126 Ber-murād itdi seniñ gibi nice nā-kāmı
Sen de şermende-i iḥsānı olursun her ān
- 127 Ḥaķ Ta‘ālā ide evlād-ı kirāmiyle meķīn
Mesned-i ‘izz ü sa‘ādetde be-aķşā-yı zamān

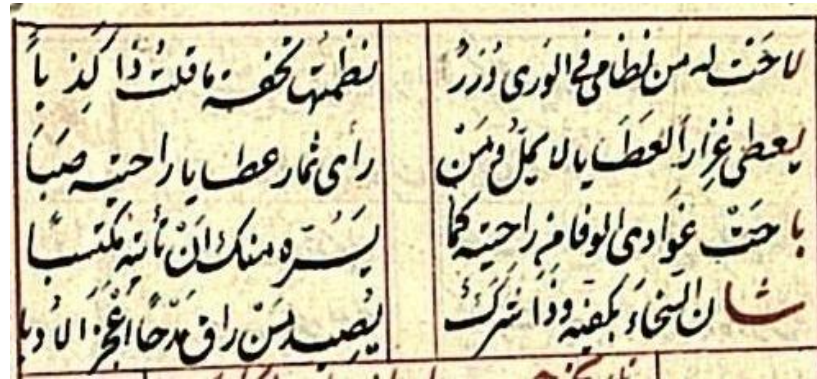
- 128 Rūzını ‘īd ide hem gicelerin adr-i sa‘īd
Tā ki terīf ide her sāl cihānı ramazān
- 129 Meh ü urīd ola tā zīver-i gerdūn-ı felek
Mesned-ārā-yı cihān ola bī-fazli’r-ramān
- 130 ıd u ilā-ı aviyyet ile ‘Abdū’l-bāī
Bir du‘ā eyle ki āmīn diye kerrūbiyyān
- 131 Nice emālını bu māh-ı celīlū’l-adrin
Göre ol āaf-ı zī-ān-ı keīrū’l-‘irfān

Hāzihi Hediyetü Ez‘afü’l-Geylāniyye li’l-Ḥazreti’l-‘Aliyye
Ḥafazahullāhu s-Seyyid ‘Abdullaṭīf

(...)

[59a]

Ṭārīḫ-i Ḥasībā Berāy-ı İzdivāc-ı Mīr-i Mekārim-Semīr

(Feilātün Feilātün Feliātün Feilün)

- 1 Yine bir dem ki ola ğıbta-i ‘id ü nevrüz
Ġālibā server emrine merhūn ola²¹⁶

²¹⁶ Vezin aksamaktadır.

- 2 Yine bir dil ki ola hem-dem-i bezm-i iḳbāl
Ya'lemullāh dem-i āşaf-ı gerdūn ola
- 3 Nice sūr ol dem-i ferḥundegī-yi 'ālemyān
Tīre-baḥtān-ı cihān şāf ola memnūn ola
- 4 Didim āyā ne ola böyle füyüzāta sebep
Aşdikā şād ola a'dā daḥi maḥzūn ola
- 5 Bu peyām irmedi mi gūşuña āyā didiler
Siyyemā luṭf u 'ināyāt ile meşhūn ola
- 6 Ḥāliyā āşaf-ı 'ālī-himem ü Cem-ḳadriñ
Keremi dā'im ola devleti efzūn ola
- 7 Şadr-ı vālāda anı eyleye Mevlā te'bīd
Ḥāl-i a'dāsı tebāh ola dige-gūn ola
- 8 Necl-i vālā-güheri Ḥazret-i İsmā'īl beg
Zātı envā'-ı kemālāt ile maḳrūn ola
- 9 Naḥl-i nev-bāve-i gülzār-ı keremdir el-ḥaḳ
Dā'imā ḥıfz-ı İlāhī ile me'mūn ola
- 10 Vālid-i mācidi düstūr-ı kerīmü'ş-şāniñ
Ḥaşre dek sāyesi pertev-zen-i gerdūn ola
- 11 Devletinde ide tekmīl ṭarīḳ-ı cāhiñ
Neyl-i āmāli ile ḥāṭırı memnūn ola
- 12 Muḳtezā-yı eşer-i fıtrat-ı memdūḥasıdır
'Ulemā meslegine ḥvāhişi efzūn ola

- 13 Bir vücūduñ k’ola sîmâyı şalâhı zâhir
Hep sirişinde anıñ vâcib ü mesnūn ola
- 14 Hacle-gâh-ı şerefü’l-beyt-i Resūlullâh’a
Pâ-nihâd olmasına şer^c ile me’zūn ola
- 15 Sâbıkâ şadr-ı Anaṭolı olan zî-şanıñ
Oldı dāmād-ı kerem-verleri meymūn ola
- 16 Meşel-i “vâfaḡa Şennin Ṭabaḡa” vefḡınca
Ser-nüvişt-i ezel-i Hāl-ı Bîçūn ola
- 17 İḡtirān eyledi sa‘deyn dinilse n’ola kim
Zühre bānūsı olup dāyesi gerdūn ola
- 18 Sūrınıñ gelse mübārek bādına sükkān-ı semā²¹⁷
Şem^c-i meclis gibi istāde ḡulām-ı ḡūn ola

[59b]

- 19 Ḳudsiyān dise n’ola sūra bu tāriḡ-i Ḥasīb
“İḡtirān eyledi sa‘deyn hūmāyūn ola” (sene 1155)

‘Arz-ı Hāl-i Ḥasībā

(Feilâtūn Feilâtūn Feilâtūn Feilūn)

- 1 Dāverā dād-gerā āşaf-ı gerdūn ḡadrā
‘Aleme ‘āṭifetiñ feyzi mihir-ḡūn ola
- 2 Ser-i iclāl-iñi taşdı‘e yine bā’iş olan

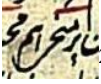
---

²¹⁷ Vezin aksamaktadır.

- Kilk-i nazmım ki bu hengāmda me'zūn ola
- 3 Vaz'-ı küstāhī ise 'afv u kerem demleridir
Müddet-i 'azl-i şühūr ile şelāşūn ola
- 4 Āşafā eyle beni manşıb-ı Bağdād'la şād
Böyle demlerde çerāğ olması k̄anūn ola
- 5 H̄vāce-gān oldı merām ile qarīrū'l-a'yān
Dil-i nā-şād-ı Ḥasībā kıala maḥzūn ola
- 6 Nev-be-nev itmedesin gerçi mey-i luṭfuña sīr
Līk encāmda fermān-ı hümāyūn ola
- 7 Yeter ey kilik-i Ḥasībā kıo biraz şekvāyı
Sūrdur lāyık olan her kışı memnūn ola
- 8 Seni küstāḥ iden ben bilürüm bī-çāre
Şadr-ı 'ālī-himemiñ devleti efzūn ola
- 9 Zıll-i iḳbālını memdūd ide āfāķa Ḥudā
Cūy-ı iḥsānı ḥurūş eyleye ceyḥūn ola
- 10 Saña her bār buyurmaz mı elem çekme faķır
Manşıbıñ vaķtine dek cā'izeñ altun ola
- 11 H̄ızr-ı tevfiķ ebed yāver olup ḥazretine
Rehberi feyz-i Ḥudā nāşırı Bīçūn ola

Tārīḥ-i Ḥasīb el-Bursevī

(Mefāilūn Feilātūn Mefāilūn Feilūn)

- 1 Cenāb-ı Hāzret-i Maḥmūd Ḥān ḡāzī kim
Odur ḥavāşī-yi ḡabrāya Zıll-ı Yezdānī
- 2 İmām-ı ehl-i hüdā şehr-yār-ı ‘adliyye
Ḥulāşa-i ṭabaḳāt-ı mülük-i ‘Oşmānī
- 3 Vücūd-ı pāki anıñ tuḥfetü’l-mülük-i cihāñ
Ġubār-ı dergehi çün tütyā Şıfāhānī
- 4 Sirāc-ı millet ü misbāḥ u menhec-i taḳvā
Ḥüsām-ı ḡazv ü fütūḥāt u Fātiḥ-i şānī
- 5 Olup dü-dest-i ‘aṭāyāsı mecma‘ü’l-bahreyn
Derün-ı ²¹⁸ hem muḥiṭ-i Bürhānī
- 6 O şehsüvār-ı ‘avārif-semīr-i zī-şānıñ
Sezādır olsa ḥavāḳın-i Çın der-bānı
- 7 Maḳāşıd-ı dil-i pāki umūr-ı ḥayriyye
Cihānı eyledi mişḳāt-i ‘adli nūrānī
- 8 Mevāhib ü keremi ḳıldı ‘ālemi ihyā
Fuşuş-ı cūd-ı nuşuşı pür itdi ekvānı
- 9 Kef-i ‘ināyesi Muḡni’l-lebīb-i ‘irfāndır
Sevāniḥ-i dil-i efşāḥı feyz-i sübhānī
- [60a]
- 10 Cihānı ḳıldı yenābi‘-i reʿfeti sīr-āb

²¹⁸Metinde okunmasında sıkıntı yaşanmıştır.

Mevā'id-i keremi itdi sīr cū'ānı

- 11 Olursa ger bülegā zāt-ı pākine vaşşāf
Be-vefķ-ı kām olamaz yine menķabet-h'ānı
- 12 Dem-i hılāfetine ger yetişmiş olsaydı
Meķāsin-i siyerin zeyl iderdi Hākānı
- 13 İşitse bülbül-i Şirāz mantıķ-ı pākin
Nühüfte eyler idi Gülsitān'ı Bostān'ı
- 14 Göreydi nazm-ı dürer-bār-ı hüsrevānesini
Selef sitāyiş ider miydi nuţķ-ı Saķbān'ı
- 15 Bu re'y-i şā'ib ü bu şevket ü bu re'y-i selīm
Mülük-i sālifeden kime oldu erzānı
- 16 Nu'üt-ı pāki tükenmez kitāb ismi gibi
Mekārim-i şiyemi hiç bulur mı pāyānı
- 17 Serir-i salţanatında mü'eyyed eyleye Hāk
Mu'ammer eyleyüp ol şehir-yār-ı zı-şānı
- 18 Zi-ġarb tā be-meşāriķ cihān du'ācısıdır
Cenāb-ı Hāzret-i Hākķ'ın bu da bir ihsānı
- 19 Hemişe 'ālemiñ işlāhını idüp izāh
Menār-ı 'adli virür zav'-ı nūr-ı hākķānı
- 20 'Ale'l-ħuşuş 'ulūm u ma'ārifin ķadrin
Dirāye itmede gelmiş mi dehre aķrānı

- 21 Cihānı eyledi manzūr-ı hüs-n-i enzārı
Faķat Ḥasīb-i ğarīb-iñ derün-ı vırānı
- 22 Bu vech ile keremi oldı ‘āleme kāfı
Meṭālî‘-i ufuk-ı dehre virdi feyzānı
- 23 Münāvebeyle bulurdı cevāmi‘-i ecdād
Şalāt-ı cum‘ada her hafta ‘izz-i ‘unvānı
- 24 Binā olunması makşūd şarf-ı himmetle
Vezîr-i a‘zamına şadır oldı fermānı
- 25 Civār-ı cāmî‘-i Bu’l-feth Ḥān Meḥemmed’de
Müceddeden ola dārü’l-kitāb-ı sulṭānı
- 26 Mülük-i māziyeden kime oldı bu tevfiķ
Tebārekallāh eyā dāver-i cihān-bānı
- 27 ‘Ulūm-ı nāfi‘anıñ neşrin eyledi teshîl
Cenāb-ı Ḥaķķ ide teysîr bed’ ü pāyānı
- 28 ‘Aceb mi olsa şıḥāh-ı hisāndan eşeri
Rızā-yı Ḥaķķ iledir çün esās u bünyānı
- 29 Bu rağbet ‘ilm-i şerîfe olunca ķamusı
Efāzıl u ‘ulemā oldılar beķā-ḥvānı
- 30 Nefāyis-i kütübün seyr iden dimez mi ‘aceb
Zihî riyāz-ı eḥādîş ü ‘ilm-i Ḳur’ānı
- 31 Göreydi seyyid ü sa’dî ‘ışām-ı tarḥın anıñ
Olurdı her biri ‘işmet ile nigeḥ-bānı

32 Cenāb-ı Hāzret-i Hāḫḫ ide emrini ekmel
Nihāye bulmaya iclāl ü şevket ü şānı

[60b]

33 Viḳāye eyleye Bārī vücūd-ı pür-sūdın
K'odur zemīn ü zamānıñ şeh-i Süleymān'ı

34 'Ale'l-ḫuşuş vezīr-i dilīr ü zī-şānı
Cenāb-ı Hāzret-i düstūr u āsaf-ı şānı

35 Bedī'-i nüshā-i itḳān-ı kām-rānıdır
Kitāb-ı ḳadrine eşbāh olur mı aḳrānı

36 Nizām-ı 'āleme şīrāze-bend-i ḫikmetdir
Celāl-i devlete fihris cemāl-i 'unvānı

37 Şahāyif-i arazīn üzre zāt-ı bihbūdı
Medār-ı ḳuṭb gibi döndürür bu devrānı

38 Yed-i şerīfesi cūda çü-baḫr-ı rā'ıḳdır
Şemā'il ü şiyemi reşk-i Ma'n-ı Şeybān'ı

39 Şehāda Hātem-i Ṭay defterin idüp Maṭvī
Vegāda nerm ider saḫtī-yi Nerīmān'ı

40 Şudūr u ḳavm-ı kibāra cevābı Şāfiyedir
Ṭevālī'-i himem ü cūdı lem'-i nūrānı

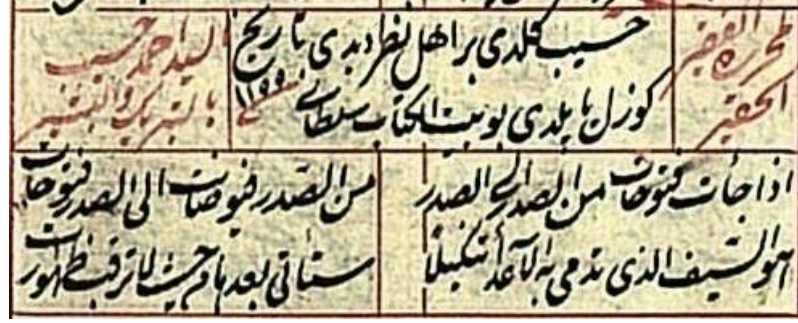
41 Bidāyesinde her emriñ nihāye-i ḫayrı
Dirāye itmede mülhem olur be-'irfānı

- 42 Derūnı kenz-i ‘ulūm-ı netā’icü’l-efkār
Cihānı eyledi tenvîr hep çerāğānı
- 43 Sevāniḥ-i dil-i derrāki mehbiṭü’l-esrār
Fevā’ih-i ſiyem ü ḥulķı feyz-i rūḥānî
- 44 Merāḥ-ı ‘ālemyāndır sürādık-ı cāhı
Mefātiḥ-i keremi muğnî ol kerem kânı
- 45 Kemāl-i nüzheti tehzîb-i ṭab‘-ı maṭbū‘ı
Cihānı kendüye ta‘bîd ider be-fermānî
- 46 Midād-ı ſaḥ reſeḥāt eyledikçe miḥbereden
Olurdı hep nefehāti ‘abîr-i iḥsānı
- 47 Cenāb-ı Ḥāzret-i ſeyḫiñ kerāmetindendir
Lisān-ı ğayb-ı fütūḥāt-ı ḳuṭb-ı Rabbānî
- 48 Cenāb-ı Ḥāzret-i ſadriñ defînesinden olan
Be-ḥaṭṭ-ı ſeyḫ-i mükerrerem kitāb-ı zî-ſānı
- 49 ſudūr itmesi miftāḥ-ı ğayb-ı nuſretidir
Zihî beſāret-i ‘uzmā-yı ſadr-ı ‘irfānı
- 50 Mü’ebbed eyleye ſadrında Ḥāzret-i Mevlā
Zāhiri ola dü-‘ālemde ‘avn-i Yezdānî
- 51 Ḥasîb muḥtaſar eyle muṭavvel itme sözi
Du‘āya başla ḥulāſayla geldi ezmānı
- 52 Ḥasîb geldi bir ehl-i naẓar didi târiḥ

“Güzel yapıldı bu beytü’l-kitāb-ı sulṭānī” (sene 1155)

Li-Muḥarririhi’l-Fakīrū’l-Ḥaḳīr es-Seyyid Aḥmed Ḥasīb bi’t-Tebrīk
ve’t-Tebṣīr

(...)

Tablo 4. 2.Divanı Tespit Edilen ve Edilemeyen Şâirlerin Listesi

	Divanı Tespit Edilen Şâirler	Divanı Tespit Edilemeyen Şâirler	Hakkında Bilgi Elde Edilemeyen Şâirler
1	Âsım	Bâkî	‘ Abdüllatîf
2	Âtîf	Cezbî	Behâyî-zâde Rahmî
3	Ârif	Cûdî	Emîn
4	Dâniş	Elîfî-zâde Feyzî	Fehîm
5	Es’ad	Fâ’iz	Fethî
6	Hanif	Hamîd	Feyzî
7	Haşmet	Hasîb	‘İlmî
8	Nâfiz	Hâtîf	Kâzım
9	Nevres-i Kadîm	Hıfzî	Şeyh Mü’mîn
10	Ni’met	Hilmî	Nermî
11	Rahmî	‘İsmet	Neşâtî
12	Râsim	‘İzzî	Nizâmî
13	Reşîd	Meylî	Nushî
14	Sâlim	Mislî	Pîrî-zâde Osmân
15	Şâkir	Necîb	Râsih
16	Şerîf	Resmî	Sa’id
17	Vâsık	Sâlim (ez-Hâcegân)	Tab’î
18		Sezâyî	Tâhir Mustafa
19		Sıdkî	
20		Subhî	
21		Şeref	
22		Tahir	
23		Vahîd	
24		Vâsîf	

25		Zeynî	
T.	17	25	18

Tablo 4. 3.Mecmûa-i Tevârih'te Yer Alan Metinlerin Şâirlerin Divanlarından Karşılaştırılmalarının Sonucu

	Divanda Metni Tespit Edilen Şâirler	Divanda Metni Tespit Edilemeyen Şâirler
1	Âsım	‘Ârif
2	Es’ad	‘Âtîf
3	Nevres-i Kadîm	Dâniş
4	Râsim	Hanîf
5	Reşîd	Haşmet
6	Vâsık	Ni’met
7		Nâfiz
8		Rahmî
9		Sâlim
10		Şâkir
11		Şerîf
T.	6	11

SONUÇ

En başta ifade ettiğimiz hususiyeti son kez tekrar aktaracak olursak sosyal yaşamından, devlet protokolüne ve sanatına değin mükemmel ve nizâmî olmaya ihtimam göstermiş bir devletin, bugün, Osmanlı geleneği, kültürü dediğimiz varlığı bu sayede meydana getirdiğini unutmamalıyız. Devlet-i Aliyye kendi varlığını maddeten devam ettiremedi ise de kültür varlığını, kültürün ruha geçmesi, milletin karakterine nüfuz etmesi özelliği ile uzun yıllar mânen devam ettirebilmiştir.

Bu kültürün neticesi olarak verilmiş manzum, mensur eserler değişen zamanın getirdiği yenilikler sebebi ile gün yüzüne çıkarılmaya, araştırılmaya, incelenmeye ihtiyaç duymaktadır. Kendi başına bugünün en az bin eserine denk gelebilecek bir eserin bu türlü aktarımlara mecbur kalmış olması bu eserlerin lezzetine varmış herkes için üzücü bir hadise olarak vicdanında saklıdır. Lakin yine de eserlerin çalışılmasının esere katkısı olmayışı bir düşüncemizde bizi haklı çıkarıyor. Esas itibariyle bu eserlerin anlaşılıp özümsemesine bizlerin ihtiyacı vardır. Biz de bu mecmûayı çalışırken biliyorduk ki esas katkı kendimize olacaktı.

Aristo'nun Büyük İskender'e nasihati olan şu ifadeden bahsetmek yerinde olacaktır. "Ordusuz devlet olmaz. Hazinesiz ordu olmaz. Teb'asız hazine olmaz. Adaletsiz teb'a olmaz." Devletin, ordunun, hazinenin ve dahi teb'anın meydana gelmesinin en başında adaletin olduğunu görürüz. Muhakkak ki adalet, âdil devlet adamlarının eli ile sağlanır. Osmanlı devletinin, kendi devlet yapısına temel taşı olarak yerleştirdiği adalet anlayışı da hükümdar ile birlikte yetiştirdiği ilim, siyaset adamlarında ve askerinde zuhur etmiştir. Ömründe üç defa sadâret makâmı ile şereflenen ve hayatı hakkında mevcut bilgilerden öğrendiğimiz kadarı ile makâmının hakkını, gerçekleştirdiği fetihler ile gelişen Avrupa'nın ilmini memleket idaresinde örnek almaya azmetmesi ile ve nice faydası ile vermiş olan Hekîm-zâde Ali Paşa'nın Osmanlı'da aynı anlayışla yetişen siyasî ve askerî bir zat olduğunu söyleyebiliriz. Hem sanat ile meşguliyetin de ince bir ruhun neticesi olduğundan dem vurursak Âlî mahlası ile şiirler yazdığından haberdar olduğumuz Hekîm-zâde Ali Paşa'yı aynı sığata münasip bulabiliriz. Sosyal devlet olmayı hiçbir zaman ihmal etmeyen bir imparatorluğun içerisinde çıkan vezir-i azamın kendi sadaretinde yaptırdığı cami ve külliye ise toplum adına inşa edilen zatına ait hizmetlerdendir.

XVIII. yüzyılın önemli bir şahsiyeti olarak karşımıza çıkan Hasîb Efendi tarafından Hekim-zâde Ali Paşa adına derlenen Mecmûa-i Tevârih ile elde ettiğimiz sonuçları şu şekilde ifade edebiliriz. Tezkirelerde rastlanamayan XVIII. yüzyılda yaşamış 18 şâirin ismini burada görüp şiirlerinden örneklere rastlamış bulduk. Toplam olarak 60 şâirden 111 metin verilerek oluşturulan mecmûanın içerisinde 10 adedinin Arapça, 1'nin Arapça-Farsça mülemma bir şiir olduğunu tespit ettik. Mecmûada en fazla tarih manzûmeleri bulunduğu için isimlendirmesinin Mecmûa-i Tevârih olduğunu, içerisinde 26 adet kasîde, 5 adet kıt'a-i kebîre, 3 adet kıt'a-i sagîre ve 1 adet de rubâ'î mevcut bulunduğunu hazırladığımız tablolar ile ifade ettik.

Bunlardan 42 şâirin hakkında bilgi elde edilmesine rağmen birçoğunun divanı olup olmadığına dair bilgi olmaması sebebi ile mecmûadaki metinlerin divanlardan tam olarak karşılaştırmaları yapılamamıştır. Bunun yanı sıra 17 şâirin ise divanına ulaşılmış, 6 tanesinin metinlerinin divanlarda mevcut olduğu tespit edilmiştir. Kalan 11 şâirin ise divanlarında yer almayan metinlerin Mecmûa-i Tevârih'te olduğu görülmüş ve bu şekilde bir katkı sağlanmıştır.

Hatemallâhu avâkıbehu bi'l-hayr (Allah sonunu hayırlı kılsın).

KAYNAKÇA

Kitap, Sözlük

Arslan, Mehmet, Osmanlı Edebiyat-Tarih-Kültür Araştırmaları 3, Osmanlı Sadrazamları, Hadîkatü'l-Vüzerâ ve Zeylleri, Kitabevi Yay., İstanbul 2013.

Derin, Fahri Ç., Vâhid Çabuk, Mecmuâ-i Tevârih (Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1985.

Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 2010.

Dilçin, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yay. Ankara 2009.

Köksal, M. Fatih, Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori, Kesit Yay., İstanbul 2012.

Köprülü, Fuad, Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl, Edebiyat Araştırmaları, TTK Yay., Ankara 1999.

Kut, Günay, Mecmua, Türk Dili ve edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yay., C. 6, İstanbul 1986.

Levend, Agâh Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, Dergâh Yay., İstanbul 2014.

Pala, İskender, Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü, Kapı Yay., İstanbul 2014.

Redhouse, Sir James W., Turkish and English Lexicon, Çağrı Yay., İstanbul 2015.

Sâmi, Şemseddin, Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yay., İstanbul 2010.

Yakıt, İsmail, Türk-İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme, Ötüken Yay., İstanbul 1992.

Yılmaz, Mehmet, Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük), Kesit Yay., İstanbul 2013.

Divanlar

Aksu, Cemal, İbrahim Hanif Divanı, İstanbul Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Kemal Yavuz), (Yayımlanmamış YLT), İstanbul 1996.

- Alkan, Sevim, Ni'met Divanı (İstanbul) (İnceleme, Metin, Dizin), Süleyman Demirel Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Selami Turan), (Yayımlanmamış YLT), Isparta 2011.
- Arslan, Mehmet, Antepli Aynî Divanı, Kitabevi Yay., İstanbul 2004.
- Arslan, Mehmet, Zîver Paşa Dîvân ve Münşe'ât, Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2009.
- Arslan, Mehmet - Aksoyak İ. Hakkı, Haşmet Külliyyatı, Dilek Matbaacılık, Sivas 1994.
- Atik, Gürbüz İncinur, İlâhîzâde Mehmed Emîn Vâsık Dîvânı, Grafiker Yay., Ankara 2011.
- Birgören, Hamdi, Daniş Divanı (İnceleme, Metin), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Filiz Kılıç), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2004.
- Dadaş, Cevdet, XVIII. Asır Şairlerinden Atıf Efendi: Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni, Trakya Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. Kaşif Yılmaz), (Yayımlanmamış YLT), Edirne 1991.
- Demir, Hiclal, Lâzîkî-zâde Feyzullah Nâfiz Dîvânı (İnceleme, Metin, Özel Adlar Dizini), Hacettepe Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Fatma Sabiha Kutlar Oğuz), (Yayımlanmamış DT), Ankara 2008.
- Doğan, Muhammet Nur, Lale Devri Şairi Şeyhülislâm Es'ad Efendi Divanı, MEB Yay., İstanbul 1997.
- Elmas, Sevgi, Rahmî (Kırımlı Mustafa) Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvanın Tenkitli Metni, Trakya Üni., SBE, TDE, (Dan.: Kaşif Yılmaz), (Yayımlanmamış YLT), Edirne 1997.
- İnce, Adnan, Mirzâ-zâde Sâlim Dîvânı Tenkitli Basım, Yükseköğretim Kurulu Matbaası, Ankara 1994.
- Öksüz, Yılmaz, Eğrikapılı Mehmed Râsim ve Divançesi (İnceleme, Metin), Dokuz Eylül Üni., SBE, İTS, (Dan.: Prof. Dr. İlhan Genç), (Yayımlanmamış YLT), İzmir 2010.
- Öztekin, Özge, Çelebizâde Âsım Divan, Ürün Yay., Ankara 2010.

Tankuş, Mustafa, Arif Süleyman Divanı (Hayatı, Eserleri ve Divanı), Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadiroğlu), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2002.

Uluocak, Mustafa, Çeşmî-zâde Reşîd Dîvanı İnceleme ve Tenkitli Metin, Uludağ Üni., SBE, TDE, (Dan.: Prof. Dr. Coşkun Ak), (Yayımlanmamış YLT), Bursa 1998.

Yağcı, Ömer Gökhan, Mehmed Şerif Efendi Divanı (İnceleme, Metin), Kırıkkale Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Muhittin Eliaçık), (Yayımlanmamış YLT), Kırıkkale 2006.

Yağcı, Şerife, Nevres-i Kadîm Dîvânı ve İndeks, Dokuz Eylül Üni., SBE, TDE, (Dan.: Yrd. Doç. Dr. İlhan Genç), (Yayımlanmamış YLT), İzmir 1993.

Yıldız, Seyhan, XVIII. Yüzyıl Divan Şairi Şakir Hayatı, Eseri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni, Gazi Üni., SBE, TDE, (Dan.: Doç. Dr. Ahmet Mermer), (Yayımlanmamış YLT), Ankara 2002.

Makale, Tebliğ, Ansiklopedi Kaynakçası

Aktepe, M. Münir, Hekimoğlu Ali Paşa, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 17.

Aydemir, Yaşar, Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3 Summer 2007.

Çobanoğlu, Ahmet Vefa, Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.17

Demirel, Şener, Antepî Aynî Divanı'ndaki Tarih Manzumeleri Üzerine, Turkish Studies / Volume 3/4 Summer 2008.

Kılıç, Atabey, Mecmûa Tasnifine Dair, (Haz. Hatice Aynur vd.), Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.

Uzun, Mustafa, Mecmua, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 28.

İnternet Kaynakları

Doç. Dr. Sema Tunç, ÂRİF, Süleyman,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=772>

Doç. Dr. Özge Öztekin, ÇELEBİZÂDE ÂSİM, İsmâil,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=53>

Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, ÂTİF, Mustafa Âtîf Efendi,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7138>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, BÂKÎ, Abdülbâkî Efendi,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3937>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, CEZBÎ, İbrahim Efendi,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2509>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, CÛDÎ, Dâyezâde Cûdî Efendi,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2514>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, DÂNİŞ/TAYFÛR, Süleyman Tayfûr Bey,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2512>

Doç. Dr. Fatma Büyükkarcı Yılmaz, FEYZÎ (ELÎFÎ), Elîfzâde Feyzullâh Efendi,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1624>

Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, ES'AD, Ebû İshâkzâde Mehmed Es'ad Efendi,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7581>

Doç. Dr. Mehmet Gürbüz, HAMÎD, Neylîzâde Mehmed Hamîd Efendi,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3964>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, HANÎF, İbrahim Hanîf Bey,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2901>

Arş. Gör. Ramazan Ekinci-Göker İnan, HASÎB, Mü'minzâde Ahmed Efendi,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=168>

Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, HAŞMET, Mehmed Abbas Efendizâde,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=74>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, HÂTİF, Egercizâde/Semercizâde/Sarrâczâde Hasan Hâtîf Efendi,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2777>

Yrd.Doç. Dr. İncinur Atik Gürbüz, HIFZÎ, Mehmet Hıfzî Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4483>

Arş. Gör. Aslı Gürsoy, HİLMÎ, Yusûf-zâde Abdullâh,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2425>

Yrd.Doç. Dr. Yunus Kaplan, İSMET, Mehmed İsmet Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4727>

Yrd.Doç. Dr. Yunus Kaplan, İZZÎ, Süleyman İzzî Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1550>

Ebru Kipay, MEYLÎ, Derviş Mehmed Gürânî (Kurânî),

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7335>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, MİSLÎ, İshakzâde Ali Mislî Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2076>

Yrd.Doç. Dr. Hiclâl Demir,NÂFİZ, Lâzikîzâde Feyzullâh,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=119>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, NECÎB, Suyolcuzâde Mehmed Necîb Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3143>

Prof. Dr. Hüseyin Akkaya, NEVRES-İ KADÎM, Abdürrazzâk,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=232>

Sevim Alkan, Nİ'MET, Ni'metullâh Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1154>

Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, RAHMÎ, Mustafa Rahmî Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6747>

Arş. Gör. Ramazan Ekinci, RÂSİM, Eğrikapılı Mehmed,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=120>

Doç. Dr. Yasemin Mumcu, RESMÎ, Resmî Ahmed Paşazâde,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2667>

Şeyma Benli, Resmî, Ahmed,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=121>

Yrd.Doç. Dr. Yunus Kaplan, REŞİD, Mustafa Reşid Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=966>

Yrd. Doç. Dr.Nurgül Sucu, SÂLİM, Mehmed Sâlim Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1282>

Yrd. Doç. Dr. Elif Ayan Nizam, SÂLİM, Mirzâ-zâde Mehmed (Emin) Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1013>

Doç. Dr. Tuncay Bülbül, SEZÂYÎ,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=541>

Mehmet Akçara, SIDKÎ, Abdullah Sıdkî Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6688>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, SUBHÎ, Subhî Mehmed Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3147>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, ŞÂKİR, Gümrükçü Hüseyin Paşazâde Hüseyin Şâkir Bey,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2831>

Prof. Dr. Beyhan Kesik, ŞEREF, Es'adzâde Mehmed Şeref Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2677>

Dr. Ömer Gökhan Yağcı, ŞERİF, Mehmed Şerif Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=27>

Doç. Dr. Halil İbrahim Yakar, TÂHİR,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=274>

Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, VAHİD, Dilâver Ağa-zâde Ömer Vahid Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4629>

Yrd. Doç. Dr. Munise Koç, VÂSİF, Hamza Vâsif Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4922>

Yrd.Doç. Dr. İncinur Atik Gürbüz, VÂSİK, İlâhîzâde, Madrûbzâde,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=57>

Bünyamin Tan, İSHAK EFENDİ, Ebüishakzâde,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5332>

Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal, FÂ'İZ/SAFHÎ, Bıçakçılar İmamı Hafidi Seyyid
Mehmed Efendi,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7570>

TIPKIBASIM

مجموعه نثر تاریخ

۸

۷۱

Suleymaniya U Kutuphanesi	
Adı	Esat ef
Yazma No	
Kitap No	3388

بهین ترست ای بر که داد و دیو بر آید ای دلدار و نام دولت دانی ای ای بر دست او بر سر بری تقدیر به کوفی و دلی بر طمان آید ای بر صد کرده و نام ای بر حکما اتنی بکل تقی بنا ای بر دست ثانی آیات بکانت لایعز و زینت عقب ای بر دست شعی به زرد رکارا شاکر ای بر دست حسی لوان انصف اورب مودای عام سلس ای بر دست بن استحقاقی با سیکه پوزای بر دست شریف ای بر دست ثانی لغت وضع بر عقب تصبیح اوقا تیلید مکن مکن صفایا بن بکانت در متن با ای بر دست	دانی شک یو چون بوشت غلطای ز دانی پیر آن تر زین من صد کرم تر عالم بود ای بر دست غایب و اب اللاب ای بر دست مجا و آید ای بر دست جو کرم کرم خصوصاً زهرا ای بر دست غایب و لظهور صلح کام ای بر دست است عدل ای بر دست بر آید ای بر دست فایح ای بر دست او لب راه کرم و زین که ز خوان کرم صد زین ای بر دست زان طوطی کرم صد کرم ای بر دست شعی شعی مرا کرم ای بر دست شعی شعی اگر اصدای او صد ای بر دست شعی شعی زین زینت مؤمنه مؤمنه بر دانی
ولی سیرت بکانت خدمت شعی با ای بر دست ای سب مومنی و زرد زبان کن در ای بر دست حسی ای بر دست شعی شعی فلک زهرا و تقی ای بر دست شعی شعی کرم بر کی شعی ای بر دست شعی شعی وزیرین بود ای بر دست شعی شعی صفایا بر دست ای بر دست شعی شعی	بکرم شعی شعی ای بر دست شعی شعی عطا ای بر دست ای بر دست شعی شعی ای بر دست ای بر دست شعی شعی صفایا ای بر دست ای بر دست شعی شعی عطا ای بر دست ای بر دست شعی شعی ظاهر ای بر دست ای بر دست شعی شعی ظاهر ای بر دست ای بر دست شعی شعی ظاهر ای بر دست ای بر دست شعی شعی

باده ای بر دست ای بر دست ای بر دست فایز ای بر دست ای بر دست ای بر دست تقی ای بر دست ای بر دست ای بر دست تا اول ای بر دست ای بر دست ای بر دست دایم ای بر دست ای بر دست ای بر دست بنای ای بر دست ای بر دست ای بر دست ای بر دست ای بر دست ای بر دست ای بر دست ای بر دست ای بر دست ای بر دست ای بر دست ای بر دست	سر است ای بر دست ای بر دست ای بر دست فایز ای بر دست ای بر دست ای بر دست اول ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست
سر است ای بر دست ای بر دست ای بر دست فایز ای بر دست ای بر دست ای بر دست اول ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست	سر است ای بر دست ای بر دست ای بر دست فایز ای بر دست ای بر دست ای بر دست اول ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست کرم ای بر دست ای بر دست ای بر دست

۱۱۰۰ شروه سیات قدورک الیبروت کلوی ۱۱۰۰ کلوی کشفه با هم الظان کلوی ۱۱۰۰ مورن بزوان ایوزن سالت کلوی ۱۱۰۰ قلبه شندان عجب لوی اعیان کلوی	۱۱۰۰ آب پان کون علی سید ابی تقی ۱۱۰۰ سلف حقیق لوی و ام سوری شیم توجیه ۱۱۰۰ جداید بر صعب علی اولاد سالت کلوی ۱۱۰۰ ایده یعنی کون جلاله عالی زین علی	۱۱۰۰ تدا بخران قنبا الی ثاب و عدو ۱۱۰۰ مکدرت الی کریرین الی ایش ۱۱۰۰ انجمنی علی پاشا بقدر افرت ۱۱۰۰ تو بریز سالت است لوی زاری ۱۱۰۰ بذالای جذب القلوب بجزوه ۱۱۰۰ نمی جهت الی اسک المینب نقلت ۱۱۰۰ لانا الی لاری الصواب مؤلفه ۱۱۰۰ نظرو تو زمین و اطول علی ۱۱۰۰ بشکله الی الی الخ طاهر	۱۱۰۰ حضرت آصف سابق کلوی ۱۱۰۰ صاحب اولی الی کلوی ۱۱۰۰ حسن تدبیر سینه عالی کلوی ۱۱۰۰ بانی استخسار و قانع کلوی ۱۱۰۰ صاحب شخصی دولت صدان کلوی ۱۱۰۰ مقدمی نسبه و عارض کلوی ۱۱۰۰ غیبت نسیه نوسه لای کلوی ۱۱۰۰ دولت کوز و قایم کلوی

۱۱۰۰ تاریخ مسیحی ابو نصری الهی	۱۱۰۰ تاریخ مسیحی ابو نصری الهی	۱۱۰۰ تاریخ مسیحی ابو نصری الهی	۱۱۰۰ تاریخ مسیحی ابو نصری الهی

آراوه آیدند یکی هم یای آیدند سه ده انصار اوله زبیری سکنی کی می درم شیار ایضا صرعه سلم کریم بیغ ابرار شب سحر ایدید و صافی بیغی کجای سکنت قدوم که خواستند ایدید بلای جهانی فیض بر ریشم ایدید شیار ببیندی پایه عرفان در ریشم اشعار	مرازی ایزده کلک در درم بی بی بی بی بی سعادت اول شمس ستم پناه و بی بی بی علاذ اول صراف جناب صاحب تنور مشال شیخ شیب او یک کلمه حق کو کیم سن اول ایزد کجا پناه صبر در زینت او که کیم صبر قدم اوجوب کجای بیج قصیده و تاریخ دومی اهل سخن	کیمه ضحلی با پیچ و زانی شوق دره توابع اوله و کله فصدن ایدید کار	شکر کلا رجحان با نغمه بر یوزب یوز کله جایی حموله ایدید صوب خلاص قدم	توابع بیخ بیخه عاطف انوری	میسر اولدی بر بقعات اولن بیخ بیخ قدومی اولدی در هر کجای و عطف انوری جنابلی مدسک سطر طبعی با لاسا بیخ رجیم ریشم و اوله ایدید و صاف اوله کیمه کلام در دوران و بیخ کل بیخ سوت اولن انش حدن ایدید بیخ بیخ	وزیر عیاد عا دل شمل اوله کریم و کیم و کله اوله بیخ بیخ	زکون کلا و کله و حمان اوله انش و صاف اوله عوارف شری بیخ و کله اوله بیخ بیخ عجی اوله حدین شمس اوله اوله اوله

بنار عاشق و معشوقی آشتان نرسار به بیخ آرای دور و بطول رست فار بکایت لامن شیخ کجا قفا و صرندار بفیض حسرت کیم بود غمده و بیار او در قدیمی کیم بیخ کون کون آرای تویی اوزره بر بار بیخ ایدید صرندار اوله در سن معتر ز رست ایدید ازار	به بیخ بیخ کیم کیم اولی بی بی بی نظام جم است سلم و اصفی اسرار	کون بیخ حسامت جانی است دور کله بر اوله صیدری صوست صرد و نچوده و کیم ایدید شیخ عت ایدید کیم کیم اوله کیم بی بی بی بی بی بی بی بی بی او کله و کیم استک طبع تقابله تیمانی در غمده است ایدید کیم کیم زار کیم کیم کیم کیم کیم کیم تفصالی صرندار جانی طلی اوله بیخ دمنده اولدی لطافت او کله کیم کیم او کله کیم کیم کیم کیم کیم کیم او کیم کیم کیم کیم کیم کیم کیم مشال شمس بیخ بیخ اوله اوله اوله نظام انوری شری بیخ بیخ کیم کیم

توبت کی ہے جب ایک بچہ کا قصہ ہو مگر نہ لائق کہ بزرگ کو کوب مرغی بکند میری آیت پرست است تحت ہم او کیست است از سجده کله او ایام عمر اینکی قنطاری او پنج نظم تمام تر بیخ سبک با دو کوب ست از ایام عرض او قصه کله است	س آت ایو قیود ایس نزل بل لطف زبان کافر قلم غرور است وصف غنچه جهان لاوه اوز کرا ایسا صبا صبر س دل سدی صبا صبر غنچه بزاران شوق و بخت و کار و آن کله بوتای خنجر طلا و دروغ نبرد از غنچه
اچوری غنچه مقصود علم نور با کله ضیاءت ای آقا بال لایح طالع و نیا سرب خنجر کله لایح لایح لایح لایح اولور بوسه چین آن زوبانی آن زودست خزان او کله کله کله کله کله کله بیزه سفح خا عمده کل بیخ کرم پیر بزاران کله کله کله کله کله کله او دروغ و دهانجا لایح لایح لایح لایح نوش سانا موروزین دهان لایح لایح شفا بچی ای صمد زودست غنچه و لایح کریا بخت بر کله بیخ قنطاری بیزه و لطف اعدا کله کله لایح لایح مرا دیت بر لایح لایح لایح لایح لایح طلوی کله لایح لایح لایح لایح لایح	کله بزرگی بو صمد علی بیرویم بیخ مبارک لایح لایح لایح لایح لایح تاریخ غنچه کله کله کله کله کله بمکه غنچه غنچه برانی نزل آن کله کله کله کله کله کله کله کله کله صورتی بو کله کله کله کله کله کله بوزمان او اوان شفا کله کله کله کله بیشا کله کله کله کله کله کله کله اچسوزین وقت کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله او دروغ و دهانجا لایح لایح لایح لایح نوش سانا موروزین دهان لایح لایح شفا بچی ای صمد زودست غنچه و لایح کریا بخت بر کله بیخ قنطاری بیزه و لطف اعدا کله کله لایح لایح مرا دیت بر لایح لایح لایح لایح لایح طلوی کله لایح لایح لایح لایح لایح

تاریخ غنچه کله کله کله کله کله کله

کرم الطبع و لطف کرم غنچه کله زراعی صواب بجز کله کله کله کله بخت کله کله کله کله کله کله کله اندر کله کله کله کله کله کله کله توق کله کله کله کله کله کله کله بوم کله کله کله کله کله کله کله بنی کله کله کله کله کله کله کله نول کله	بخت کله
بیمه کله	کله کله

تاریخ غنچه کله کله کله کله کله کله

کله کله کله کله کله کله کله کله
کله کله کله کله کله کله کله کله
کله کله کله کله کله کله کله کله
کله کله کله کله کله کله کله کله
کله کله کله کله کله کله کله کله
کله کله کله کله کله کله کله کله
کله کله کله کله کله کله کله کله
کله کله کله کله کله کله کله کله
کله کله کله کله کله کله کله کله
کله کله کله کله کله کله کله کله

وقت زلفه در بزم شاه طاهر و عظیم او دست و سر بر آستان مرغی نشاند و زین بر صورتش که بود زلفه در و زین بر صورتش که بود زلفه در و زین بر صورتش که بود زلفه در	زیر او عظیم اولدی ایندی بر سر و کوه روی زینست که بود زلفه بود که زلفه زینست که بود زلفه سکند فرزند و زینست که بود زلفه تو خورشید فنده زینست که بود زلفه بری زینست که بود زلفه ولی ای طایفه ای جابا ای ابرو صیب	زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه	زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه	زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه	زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه

مهر آستان بنام علم ای پشای اولدی بزینست که بود زلفه بزینست که بود زلفه	ای در که عتباتی اهل دلینست ای در که عتباتی اهل دلینست ای در که عتباتی اهل دلینست	زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه	زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه	زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه	زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه زینست که بود زلفه

سطر کترج اول و وصف کتیا کیم
 طرب مزده اقبال قدورتن قشیم
 دایان کج هر سه جها ت سب نیم
 دست سرج اول و مضطرب زده نیم
 نقد جانیش را بندرشان سرور نیم
 زغان پیش او را کلاه و نجو سب نیم
 نم خسته در دیوزح سی برودش المیم
 اول و بشخو را انجای هر جا ت سب نیم
 بی و بجز عطا لطفی انگره سب نیم
 شرت تا خوب که میل اول و سب نیم
 هر که بر حصال ت سب سدر و در جیم
 زبده و قش کلای ابلیح المیم
 کلای جاست لافه اندر سب نیم
 کوه کمان عطا آصف فایتا المیم
 قانی شهرت بخت کمار او کظیم
 ارشد انظر هر سطر شیخ تو نیم
 سکتان اول و اگر عا کراقت نیم
 ستر کیک علی لالت اول و قدر نیم
 اولی صد بیان دل سخن بچوئی نیم
 در پیو رخ چکوب کتده عدای نیم
 ست ارضه کاکا کاسم قولک اول و سب نیم
 تیلان عا در کاسی نقد سب نیم
 اول بیکت در اول کاسی شعر مجیم

دخین کلک عطا ندا اول و مضطرب زده
 عا لوان بز کسب شرف زهر ز پیر
 ذوق کانه هالفت و لطفی اول
 موج الماس اثر ششم تینف رن
 مشتی نقد سحر سحر و جیم جوینده
 زرب شانی ایگر کسب سکا دیندی
 دانه پنجم ابر دست کتده عالم
 لطف و الا محی ابر کسب شرف نیم
 فیض هر دی بیضا ننده فیض اول
 اولی بخت انیش تو کدی هر دی کتده
 عا ششم الاز لالت کف المانی
 بهر تاریخ و کسب بزیر قوبات اثر
 کلای بویر بزیر در دوت عا نیم
 رسکیر بویا لجا و عا ضعف
 زین سدر عظمت بدوین عا در دست
 اسفا ناسور زین و نوز اسد را
 سکتان اول و هر خصمه در کوهید بانده
 فان کجور کدی ابروش و الا شان
 بیخ صعبه نقض کارا اثر سب زین
 اولی بزیر مقدم نوا صلا کت
 خامنه از زبان بدختی سحر طبعه مز
 سده بزیر اسمت اولی اده و عالم
 هر کت لفظه قنبه عا در عا در زده

صغی سطر سنا جانن ویری لالت نیم
 تیددی تجیل فیالات سبانی نیم
 صورت لقت کج مزده انجان نیم
 کلهت موج کج با صصل طع نیم
 کوزیک عالم و لالتی قهر نیم
 بن یکم کوش که زده آلام نیم
 بنجات آبدی کویک طوفانی کتده نیم
 قانلای بزخت در وان بو کجی سب نیم
 قدی بز شوت چمن عا لسان نیم
 صاعون بولدر سنا کتده فلان نیم
 ذاق اوصاف و صغی بون ابر زرت نیم
 مجر و صغی و صغی بون ابر زرت نیم

دایر و در زبان شو شیب و در لالت کت
 چشم نرطان بخنده حیا لالت کت
 کلای آینه تقصیر و تقصیر و حیا
 ایزدی برینغ و لالت شمع شغل
 کوزیر کوزیر فضا که آن اجمت
 دیر ای بخت نر سنده نالت اول و سب
 دیدی پس کوه و زبده ابره نیم
 دل عیا الم دین به محنت کلدی
 نوبه نفلکت هیوی کوزان دست
 سب کت عا عظمت سب سب جرات
 دیر آینه بخت تقصیر سب سب نیم
 بهر عینه و ایدر و یکدی که کت
 نش سب سب سب سب سب سب سب
 کلک عا نوبه و صغی بون ابر زرت نیم
 بزغ حاصل و از زده لالت نیم
 عیای کت کت کت کت کت کت کت
 شیدا و فضا نوبه سب کت
 نسق آینه مزایای سب کت
 اعلم که کلک کت کت کت کت
 واقف بر زور لالت سب سب سب
 نظرس عظمت کت کت کت
 کت کت کت کت کت کت کت
 صلح سب طراعه و صلح سب سب

مفاتیح شرفی که یکی آنست شفقت بیفتا بیدی سحرش نقیضه کله تیره نه اسد عقلی اولان کاسکات بودی اولی اولی کیم سکرک بود او اولی اولی اولی اولی لطیفی کف که با بستم در می هر تیرا فلک هر وقتی رسد منان بیلا جاده مقصودم ابر بندگی ایزد شد تا هر یکه روی روح اولی اولی رسد آن زمان اولی اولی اولی صدر نشانه اولی اولی اولی باید ای کاسکات کف هر کس آن نزل	کسرتان انوریم در غم غم سندان بوقه کله چه کله اولی اولی اولی بر طریقت کسرتی اولی اولی اولی بطلیف کله اولی اولی اولی قالی خیره در پیش ان بود روی ایله جویغ دانی اولی اولی اولی ایدی کانی کسرتی اولی اولی اولی شقیبا ایله جویغ دانی اولی اولی زیر کله اولی اولی اولی ایله جویغ دانی اولی اولی اولی	دوشدنی اولی اولی اولی علی پاشای بر بر سر جویغ دانی	نظیرین کوه در چشم تیرا بودی اولی آبیدی قلب عالم پریش اولی اولی بجه نریز بر بنیشتا اولی اولی نظام السلام اولی اولی اولی منفخ اعلام کرام خدای جویغ دانی عروسه نریز بر بنیشتا اولی اولی کین مطلق بر بنیشتا اولی اولی وجود شمس کاسکات کجی بر دانه در کویا کسرت اولی اولی اولی	عقالی اندر زخی ذات شیخ الله برین ذرات بر نریز بر بنیشتا اولی اولی فلک کسرتی اولی اولی اولی کسرتی اولی اولی اولی منظف کسرتی اولی اولی اولی کتاب اولی اولی اولی بر نریز بر بنیشتا اولی اولی موت کسرتی اولی اولی اولی خزان بر بنیشتا اولی اولی اولی

مژده کیم اولدی در آجمن شانه اولی اولی لاله رش فالو بر اولی اولی اولی ایزدی جویغ دانی اولی اولی اولی دوغدی همان کسرتی اولی اولی سیرین سانه کلین این ایتمه اولی دست جانا نوسه نوسه ایله جویغ دانی	مژده اولی اولی اولی کلین جویغ دانی اولی اولی اولی اولی اولی شوری اولی اولی اولی دلفریب اولی اولی اولی ساقی سانه جویغ دانی	تغیبا انصف معنا بر جهان آن کسرت مقصود کجی اولی اولی اولی	کلمه اولی اولی اولی نور اولی اولی اولی مسبب اولی اولی اولی کرون جویغ دانی	فکر کسرتی اولی اولی اولی سنت اولی اولی اولی آصف اولی اولی اولی بند جویغ دانی محو بر با قوت کسرتی اولی اولی طبع و آتش کسرتی اولی اولی ایله جویغ دانی	وصف کسرتی اولی اولی اولی کسرتی اولی اولی اولی مطلق کسرتی اولی اولی بویز عینا جویغ دانی ای کسرتی اولی اولی کسرتی اولی اولی کسرتی اولی اولی کسرتی اولی اولی

• عطف جرم الشان سينه السخا • وبالانصبى المبعوضه الوبا • اذا بان الفجر ميزل الرسوا • بهن اكرب يكشف البسا • وجوهرة الوفا، الحسا	• وكيف وقد ترواها وزبره • باحدى راحيته الشهد شفى • على الفرج القفم لم يثبت • له عجم عموال ش فحات • له الفخار، وكذا زرجها
• وانك خرمه ثم هبت الشان • عليه قياضا رزها الصدا • واعقبها المسرة والعتا • لطلعتها ككت به ذكا • وقع ظلم الغيا عيبتها • وكيف المبع مخرى والوفاء • المعرى فيه ليس لها انتها • وخبره بان خذاتك	• وان اللوززة قد اعوجرت • لغدوة وانضو بقند بيرو • ليا الى الفم وقت مزبى • نجاها، الكرم لاضى • ونور جبينه بايد ريزرى • وهافت المديح له ابوانف • اذا لائق ظنفته والمنزاة • كان ابتدا طلع عديس
• فليس المبع حرمه ترايتها • والاعتى بولت انفضا	• فليس المبع حرمه ترايتها • والاعتى بولت انفضا
• بيدر بوجه عينيها فاستها • لينا مرها صفتى انت لمقرها • بزفا روف طوبيت فاطمته • تشى ورتبى فى العما لشكها • كالدخى صا رمنها شعها	• شمس الوناقا شرقت فانزها • كالنحو ولا تنفك كقلب كغزها • فبدا الزمان يحقد قد فضلت • فانكس السهم على اوصاف • رات فرايا ه اللجاج لس

• وسرى الشجر مومج وانك ذكى • وندى سواه فى العما، تقضى • فاعلم وفتد والقف زرى • يجيب ليش فى الح ررب جرى • بو جهب النظر اللب زير بوى • نحن يا ثمر الزمان حبلى • فاجب لملكه والعباب شفى • والى سواها فهدى من عسرى • وعلى بيده يركب السبعى • والبش فى ظن الكرم محضى	• وشجرك الزمان وبخيل انك محضى • وبخير تيش فى السب لاد جديس • والوقت طاب ومن ليزم عفايم • ولكنت اصبح مطمن آمنت • ذوم حيبه تحفى الى اسود لقاوه • وهوا نوموز الا نظلم الصمد لالزى • ابى كبرى بالجب كم كرفه • قد جفت فيه المالحن كاهن • ابقى ابش و بوجرت عهروه • وبلر بيش فى الالام بعيشه اس
• ولا قول بعيشه را موزفا • فسخ ونكر فى عاك على تفصيح	• تبتى السعد ليس لرفعها • وبدا على اسم الخى، يسرا • وشتان اللولم الف ارا امضى • ونقت جهات الامارات قمرها • بها الدين القويم عدا قويا • بها الامراض والاموال عيشه

ایکوی فطرت نظیره تارک سمولدی آئی بیرمه آری محمد علی پاشا می جسم ۱۰۵	سند و در لب عطل فرمایے سند و در لب کوه خزر آئیے عین خورشید و در آ آئیے شوق لب املو جو د آئیے مشق پر زور لب پیر سر آئیے دشمن طوی فرج فرست آئیے کور جسد کرده ایرد بجا آئیے دو سرا بلور آکا پر و آئیے دعوت و بلورکت علاج آئیے قلبی تفسیح ایرانا آئیے سجود و استر و بر لب بقا آئیے ایک شاد بختون دریا آئیے بو بهین بیت فرج آئیے	دربانی فرج رخ تزلزلان مرحب ای تیغ انداز جھان مرحب جو شک فک عوینک فا سو کیر اول سخن کو کتیرک فخیر مقدم کا دلور آنا شکت فخیر مقدم کما اولد بر کولان فخیر مقدم کما اولد بر کولان شعری صحن اولد بر کولان سن شکت اولد بر کولان کر چه زون تو سم اولد بر کولان تلا اندا می اند صحت نور لب شکت نبی ده و صحت صدا که سمولدی رحمی آئیے	جو د ایرد لب ایلمدی مولد ۱۰۶ صدا اقبال علی پاشا ۱۰۷ تاریخ نطفی انفسی	کو د ایرد کر عدالت و لایح اور ۱۰۸ س آتید سخی ایلمدی ایران و نورانی جناب صفی کی و تیلد و بیج جانے بیج آتید و ایرد کچھ و بیج کولان	جناب حضرت سلیق محمود خان ۱۰۹ سخی درین سخی حق و نظیره ایلمدی ایران و نورانی تو بیج و شب ایلمدی ایران و نورانی بیج صغیر و دلور کده کتیرین کولان

وقت مسرت غدا تاریخ	بمن اولدق فی علی و رفاه ۱۱۰	ایلمدی ایلیا آر بخت کتیر حضرت ایرمه اولدی آنا آر بخت کتیر ایلمدی انتظام اولدق فخر مند و بر ج ایرمه تشت کتان بزم انفسی ایلمدی ایرمه کفک تر اولدق اولد بخت ایرمه طوی ایلمدی کما اولد کولان ایرمه اولد کفک بخت ایرمه کولان ایرمه ایلمدی کولان بخت ایرمه کولان ایرمه سایه ایلمدی اولد کولان ایرمه لاش آنا ایلمدی ایلمدی ایرمه بر کما شفقتی ایرمه ایلمدی اولد کولان بخت ایرمه کولان ایرمه	تاریخ کرمی زاده پاشا ۱۱۱	ایلمدی ایلیا آر بخت کتیر حضرت ایرمه اولدی آنا آر بخت کتیر ایلمدی انتظام اولدق فخر مند و بر ج ایرمه تشت کتان بزم انفسی ایلمدی ایرمه کفک تر اولدق اولد بخت ایرمه طوی ایلمدی کما اولد کولان ایرمه اولد کفک بخت ایرمه کولان ایرمه ایلمدی کولان بخت ایرمه کولان ایرمه سایه ایلمدی اولد کولان ایرمه لاش آنا ایلمدی ایلمدی ایرمه بر کما شفقتی ایرمه ایلمدی اولد کولان بخت ایرمه کولان ایرمه	تاریخ لطیف	جو د ایرد لب ایلمدی مولد ۱۱۲ صدا اقبال علی پاشا ۱۱۳ تاریخ نطفی انفسی	کو د ایرد کر عدالت و لایح اور ۱۱۴ س آتید سخی ایلمدی ایران و نورانی جناب صفی کی و تیلد و بیج جانے بیج آتید و ایرد کچھ و بیج کولان	جناب حضرت سلیق محمود خان ۱۱۵ سخی درین سخی حق و نظیره ایلمدی ایران و نورانی تو بیج و شب ایلمدی ایران و نورانی بیج صغیر و دلور کده کتیرین کولان

فصل اولی الامتنان در روز نهار که در یک سعدی و بی نظیر تمام از آن است که در سخت آن است که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن	در روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن	فصل اولی الامتنان در روز نهار که در یک سعدی و بی نظیر تمام از آن است که در سخت آن است که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن

طوری که در آن نهار که در آن روز نهار که در آن سخت آن است که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن	فصل اولی الامتنان در روز نهار که در یک سعدی و بی نظیر تمام از آن است که در سخت آن است که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن	طوری که در آن نهار که در آن روز نهار که در آن سخت آن است که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن روز نهار که در آن

برانی در ای حضرت است مطبق کوه کوه سر کوه ای پور شد بهر راه که از آن باشد سر حضرت نکره از آن اولاد چون اهل حق است چون کوه یادمانی بر جهنم از بر جبهه کوه آن است مستحق اولاد جز بجهت کوه بر آن است	آسمان آید بهما سایه بجای کوه آن کوه ای پور شد بهر راه که از آن باشد سر حضرت نکره از آن اولاد چون اهل حق است چون کوه یادمانی بر جهنم از بر جبهه کوه آن است مستحق اولاد جز بجهت کوه بر آن است	اولاد می چون بوزن حضرت حضرت اولاد می شود می بجز وزن کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه ای پور شد بهر راه که از آن باشد سر حضرت نکره از آن اولاد چون اهل حق است چون کوه یادمانی بر جهنم از بر جبهه کوه آن است مستحق اولاد جز بجهت کوه بر آن است	اولاد می چون بوزن حضرت حضرت اولاد می شود می بجز وزن کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه ای پور شد بهر راه که از آن باشد سر حضرت نکره از آن اولاد چون اهل حق است چون کوه یادمانی بر جهنم از بر جبهه کوه آن است مستحق اولاد جز بجهت کوه بر آن است

بوی باغی پیوسته باغ کوه کوه همه در علی پاست کی کوه اولاد کوه کوه تاریخ طلیف شد تاریخ کوه کوه	بوی باغی پیوسته باغ کوه کوه همه در علی پاست کی کوه اولاد کوه کوه تاریخ طلیف شد تاریخ کوه کوه	بوی باغی پیوسته باغ کوه کوه همه در علی پاست کی کوه اولاد کوه کوه تاریخ طلیف شد تاریخ کوه کوه	بوی باغی پیوسته باغ کوه کوه همه در علی پاست کی کوه اولاد کوه کوه تاریخ طلیف شد تاریخ کوه کوه

او در این آرزو زینت بنا هست کلمی از کوه و صیل و حدایت کلمی نقطه و آره نقطه و ولایت کلمی مظهر نور تجلی آرزت کلمی نور پاش دان جان تیر جات کلمی یوزی کولدی اورد نیاید پاش کلمی سبج آموز فلطون هورت کلمی تا بوش آرش سیم ساحت کلمی صید غازی سیدان نجابت کلمی فارسن الل هجیای جا ولایت کلمی شیر زونج بهتای جوارت کلمی پیشن موکود سا صلابت کلمی اوسیدن اگر پربا ج عارت کلمی ماه مهر و فلک ش زینت کلمی شدر اضا تصد و عوا تیر نصرت کلمی فرج و شوقی ادرین تیر طبیعت کلمی صدق و حود و سب کجا ام بیت کلمی	او در بار بزر بخت و کار و رسم تجلی ام اولشیدی زهر زوای و بیخ اوری سلفک فیضی کران تیرت مظهر شمع تیرت فیضی زهرش تیر پرتو با صره بین اهلی کلمی لونی طوفندی پینه ایلی تیرت عالیو شعلی زور تیرت تیر و ارسطو نظمت تا قوی جو کج تیرت علم و کلام صفدر و دشمن و هفتاد هزار کلام ذوالفقار و دکت و جیوه صاف تیرت زینت سیدای زهر اعدا قهرمان زور زوایان دان تیرت علم برکی جعفر علی ایروقت روی آسن فکات ارکان تیرت تیرت کلام طبع شعری کلامت ایلی تیرت آرن ایرین آربانی صد زور تیرت تیرت
صدر تیرت تیرت تیرت تیرت تیرت علی پاشای جمیل آصف جورت کلمی	شنت جوت تیرت تیرت تیرت تیرت تیرت دو با کلمی تیرت تیرت تیرت تیرت تیرت متون بر او تیرت تیرت تیرت تیرت تیرت

تاریخ حنفی انندی

تاریخ حنفی انندی

خدیو داد کر شو کشف است تیرت تیرت
آاسر زایا رحمت روح شمع کلمی
دالایا شمع تیرت تیرت تیرت تیرت

با حسن زار زلط اولدی بولک تیرت با ظرفش اهر آلا کشف بوش زورا عند بیخ معانی تیرت اولدی کویا مشرقی مضمون پاشای سخاوت پیا کاف صاف بهاد اول دل با بهت نور صیاح و کاف ظواهر الطراف فلما روز نور زور سعادت شرت تیرت عظم عاقبت کلمت زین عالمی ششی غزا چشم هر در راه بوز شاک کلمی کوردی اوانیات شرتی تیرت تیرت ایتمو خوروش کمد و با با کولدی کرم بیوب کوه زان تیرت تیرت تیرت لطوطی با لطفی سیر کشف اولدی کویا	صحبی خورده و در سب سینه و بوم آرن علی پاشای تیرت تیرت تیرت تیرت تاریخ حنفی انندی
پهیر غیب خج اول قدرت تیرت تیرت لطف برشت ایوب تیرت تیرت تیرت نیغ او کوب عقده تیرت تیرت تیرت کلمی ای چو کرم ایوب کرم تیرت صدیق شمع و لطف تیرت تیرت تیرت عازت کلمه را زرم کرم تیرت ایرین کرم تیرت تیرت تیرت علم از لطف و صبر تیرت تیرت بوسه کرم تیرت تیرت تیرت قدردان تیرت تیرت تیرت بولوب تیرت تیرت تیرت ایسون دوتان آزون خدای تیرت بوزن طایله ایوب تیرت تیرت تیرت	عقد تیرت سب تیرت کلمی دین تیرت سب تیرت تیرت خاور تیرت تیرت تیرت شعور تیرت تیرت تیرت جود شکره اولوب تیرت تیرت دو تیرت تیرت تیرت تیرت تیرت تیرت تیرت تیرت تیرت

تاریخ حنفی انندی

تاریخ حنفی انندی

عالم خورده آلا کشف رت کلمی
چینت ان اول تیرت تیرت کلمی
سوز زورده ایوب آن موت کلمی
مرد تیرت تیرت تیرت تیرت
دو تیرت تیرت تیرت تیرت
هفت سال کچره اولان تیرت تیرت
عالم کرم تیرت تیرت تیرت

زاد او در سینه برین حیاتی شایر بهستی نوازیدن زان صدمه را را بر با اول نیاید با خود پیشه کفایت بختان ازینست جان با برین با را بر بکار بود و کار کج بجای پیشه را بر سراسر بوسه ای عالی مران تا بر نیز در آن ایزد است آصف عایت زانکه طوطی نرسد اگر اندک را بر سنگت بهید سینه است در آنکه در کج نفعاً عروک با که یکدیگر از را بر که از هم بریزد در کار کجی شایر اینچون بنده ناچیز عرض افتد را بر بچو پیشه قلم شوال کس را بر بولغومی بجای مرسته عار را بر سه طعم عدل جسمه جانی فک را بر قلم صفت شکر یکده قصور از را بر ز کوشش که در غم کنی زان صفا را بر و عیار آن چنان غمناک ز کوه را بر خندان نوس چو بی تا عصمتی در کایر	ز غایت سنان سواد التی که بر او برین اگر کیم اول قدرت است حکایت الغیبه طریح جویا جکا نرسد کوی افق ازین تنهایی ایلم کرم جزی باقی تو گفتن بر امان ای او در اول قیوم او در اول معاذ الله است ازینست بیاد این شایر جزای با پیشی از کارها باجی ده با طمرون با کرم با غنی بر او پیشه کز او صدغ تشرف است کز شرف تو کج نرسد بکرده بی باقی زین امان شایر بکنده کیم با نام در آن کجی کرم در غایت کسبت بیستی عالی تو کج او تو ز سید شکست خاطر می اده سخن فالمدی جسمه جانی فک را بر دو است ز اولیای سیر خرم و اول زبان شکست خاطر کسب سینه کج بن تو بچو خط و صفات برون صدقانی خندان بر سر سوز جویا بوی زان شایر شمع شمع آفتاب خندان پیشه کج
اورا ز سید با بد زمان و دوقی ممتد ز باختم بود عالی با بسج زان را بر	تاریخ بیخ و اصف انندی که در آن فکرت از آن شرح کج وقت طاق

زاد او در سینه برین حیاتی شایر حال طلوعی هر چه شری شری را بر سب الطراف خفا با با که پرده کار نفوقه پیشه ز با قرص صفت را بر معجزاتی با غلبه صفت تا جلد را بر کوناهم جو و حسن بود کجی بحر را بر کسبت غمناک طبع شرح سیر را بر	نفتا که در کوه دشمن کسب اول شایر بویان سطوی تاب کسب رخ انوار کج تنالی اندک بر بوقوت قبالت ابروی او بر بوقوت تاثیر بر او در شرح فیه اگر کرم بر کار اندک او در شرح طبع ز لمبای کجکف عفت از آن خاتم است غزل بر او در شوق او در نواری ای
شکله غویا به فکرت فاعضیانی بجایش بجای بر مغناک بقوی با پیشه را بر ختم راه در نو فکرت اظراف را بر المذوقه مطوره عرض الاوتسا را بر مذوقه المذوقه را از آبی پیشه را بر عطا اوتخت ایدید وقت در ره را بر عجبده است فموان برین شایر ایدید بویان اوتخت را در را بر شویان بر کار کون برین را بر نیا زانکه کجیند زان و غفلت را بر خدای او در روز سیر کجی را بر به کجکف شمس را بی کسب را بر در روز سیر برین شایر	نهبان ایزدی اول شرحی پیشه را بر ختم راه باد بر روی بچون با کسب بین اول سیرت با جمتم سانی بود را بر بجز ختم راه و همه فکرت جویا شایر که در اولی قند فدیوا اگر کسب را مذوقه در کار کسب سیرت کجی آرا را بر ز بویان جانی آن برین تقووا با با کج سیرت با را کسب را سیرت بویان بویان کسب را کسب را اوتخت کسب بویان کسب را کسب را مذوقه کسب کج کسب کسب را کسب را او بر کسب کسب کسب کسب را کسب را کج کسب کسب کسب کسب را کسب را کج کسب کسب کسب کسب را کسب را کج کسب کسب کسب کسب را کسب را

که کرده درزرا استی بوزنه انصافی	جست تا کوه در جود تراخ سلف
ذات پاک که بر صدر کمر و سینه	چو قدر آن آردی همدار آن دیر بیکرین
همه ز نفعی ضلیم مستوفی را با	عمره الملك عطا نفعی سلسک و کما
کنز آن امرا خدایا هیچی صحیحی را	نور ز فریبی را من با او دلبر غرض
که بود و دلیران ایچک عالم هم کتبی	خلایق بود و کوه بر سرش مهر در
کوردم آرایش همه در اولین روز اول	همه رنگ که در آرزو بود صحرایی
ایستدیش نیز آفتاب نش و آلالی	سند آرای همرازی و با سترا اولی
آقا هم بر بوش نیت بدین آیت	ایستد نفعی نایل با نتر بود دفعه سید
شا بوزن این مرموعی آبر جالی	مسجبات اولدی دعای نغز آن طوطی
شتم بیکرین با طبعش بود شش بخت	عفت قفت جوهری تو بود مع این
که قوی و وضعی نخره سخی برانی	پیشتر بود چه ناخت کرم الطالی
سنگ اولسون سنگ نعلی نوره	افتخاریم کجا بود بروری نیت اول
که بر سر دست بر زتخ نجی را بی	ایکوت دین سر کجیا اولور نزل این
خطیقا در اولد بیدری اول شیه ای	فاناسوز شعور اولد شرف ستار
الهی خیر تر زده نطقه کو با بی	دصف بکنده سخن اولی با نیت سخن
	نشنه سخن بومی و صلا نوجوم و نظمی
	مصلحت الی بر دی تیر سو صومور و رتوی
	رو نوح آنوز ز صمد اولد اولی انکسک
	صحن با نیشا آیه همان با پر شته روزانه
	چندی بر شرف و جانی که دوی تا نختن
	لطف رب کجایی نیت صدمت علی آیت
	۱۱۵۵
	۱۱۵۶
	۱۱۵۷
	۱۱۵۸
	۱۱۵۹
	۱۱۶۰
	۱۱۶۱
	۱۱۶۲
	۱۱۶۳
	۱۱۶۴
	۱۱۶۵
	۱۱۶۶
	۱۱۶۷
	۱۱۶۸
	۱۱۶۹
	۱۱۷۰
	۱۱۷۱
	۱۱۷۲
	۱۱۷۳
	۱۱۷۴
	۱۱۷۵
	۱۱۷۶
	۱۱۷۷
	۱۱۷۸
	۱۱۷۹
	۱۱۸۰
	۱۱۸۱
	۱۱۸۲
	۱۱۸۳
	۱۱۸۴
	۱۱۸۵
	۱۱۸۶
	۱۱۸۷
	۱۱۸۸
	۱۱۸۹
	۱۱۹۰
	۱۱۹۱
	۱۱۹۲
	۱۱۹۳
	۱۱۹۴
	۱۱۹۵
	۱۱۹۶
	۱۱۹۷
	۱۱۹۸
	۱۱۹۹
	۱۲۰۰
	۱۲۰۱
	۱۲۰۲
	۱۲۰۳
	۱۲۰۴
	۱۲۰۵
	۱۲۰۶
	۱۲۰۷
	۱۲۰۸
	۱۲۰۹
	۱۲۱۰
	۱۲۱۱
	۱۲۱۲
	۱۲۱۳
	۱۲۱۴
	۱۲۱۵
	۱۲۱۶
	۱۲۱۷
	۱۲۱۸
	۱۲۱۹
	۱۲۲۰
	۱۲۲۱
	۱۲۲۲
	۱۲۲۳
	۱۲۲۴
	۱۲۲۵
	۱۲۲۶
	۱۲۲۷
	۱۲۲۸
	۱۲۲۹
	۱۲۳۰
	۱۲۳۱
	۱۲۳۲
	۱۲۳۳
	۱۲۳۴
	۱۲۳۵
	۱۲۳۶
	۱۲۳۷
	۱۲۳۸
	۱۲۳۹
	۱۲۴۰
	۱۲۴۱
	۱۲۴۲
	۱۲۴۳
	۱۲۴۴
	۱۲۴۵
	۱۲۴۶
	۱۲۴۷
	۱۲۴۸
	۱۲۴۹
	۱۲۵۰
	۱۲۵۱
	۱۲۵۲
	۱۲۵۳
	۱۲۵۴
	۱۲۵۵
	۱۲۵۶
	۱۲۵۷
	۱۲۵۸
	۱۲۵۹
	۱۲۶۰
	۱۲۶۱
	۱۲۶۲
	۱۲۶۳
	۱۲۶۴
	۱۲۶۵
	۱۲۶۶
	۱۲۶۷
	۱۲۶۸
	۱۲۶۹
	۱۲۷۰
	۱۲۷۱
	۱۲۷۲
	۱۲۷۳
	۱۲۷۴
	۱۲۷۵
	۱۲۷۶
	۱۲۷۷
	۱۲۷۸
	۱۲۷۹
	۱۲۸۰
	۱۲۸۱
	۱۲۸۲
	۱۲۸۳
	۱۲۸۴
	۱۲۸۵
	۱۲۸۶
	۱۲۸۷
	۱۲۸۸
	۱۲۸۹
	۱۲۹۰
	۱۲۹۱
	۱۲۹۲
	۱۲۹۳
	۱۲۹۴
	۱۲۹۵
	۱۲۹۶
	۱۲۹۷
	۱۲۹۸
	۱۲۹۹
	۱۳۰۰
	۱۳۰۱
	۱۳۰۲
	۱۳۰۳
	۱۳۰۴
	۱۳۰۵
	۱۳۰۶
	۱۳۰۷
	۱۳۰۸
	۱۳۰۹
	۱۳۱۰
	۱۳۱۱
	۱۳۱۲
	۱۳۱۳
	۱۳۱۴
	۱۳۱۵
	۱۳۱۶
	۱۳۱۷
	۱۳۱۸
	۱۳۱۹
	۱۳۲۰
	۱۳۲۱
	۱۳۲۲
	۱۳۲۳
	۱۳۲۴
	۱۳۲۵
	۱۳۲۶
	۱۳۲۷
	۱۳۲۸
	۱۳۲۹
	۱۳۳۰
	۱۳۳۱
	۱۳۳۲
	۱۳۳۳
	۱۳۳۴
	۱۳۳۵
	۱۳۳۶
	۱۳۳۷
	۱۳۳۸
	۱۳۳۹
	۱۳۴۰
	۱۳۴۱
	۱۳۴۲
	۱۳۴۳
	۱۳۴۴
	۱۳۴۵
	۱۳۴۶
	۱۳۴۷
	۱۳۴۸
	۱۳۴۹
	۱۳۵۰
	۱۳۵۱
	۱۳۵۲
	۱۳۵۳
	۱۳۵۴
	۱۳۵۵
	۱۳۵۶
	۱۳۵۷
	۱۳۵۸
	۱۳۵۹
	۱۳۶۰
	۱۳۶۱
	۱۳۶۲
	۱۳۶۳
	۱۳۶۴
	۱۳۶۵
	۱۳۶۶
	۱۳۶۷
	۱۳۶۸
	۱۳۶۹
	۱۳۷۰
	۱۳۷۱
	۱۳۷۲
	۱۳۷۳
	۱۳۷۴
	۱۳۷۵
	۱۳۷۶
	۱۳۷۷
	۱۳۷۸
	۱۳۷۹
	۱۳۸۰
	۱۳۸۱
	۱۳۸۲
	۱۳۸۳
	۱۳۸۴
	۱۳۸۵
	۱۳۸۶
	۱۳۸۷
	۱۳۸۸
	۱۳۸۹
	۱۳۹۰
	۱۳۹۱
	۱۳۹۲
	۱۳۹۳
	۱۳۹۴
	۱۳۹۵
	۱۳۹۶
	۱۳۹۷
	۱۳۹۸
	۱۳۹۹
	۱۴۰۰

که در مصتی پر همه بائی تر بولان	بهاره و سید جو کما باغ مقصودک
مخلصنت نعلاده کوه خیز بر بولان	شور که کوه خیزی آرد باغ سخن خیزان
دعای ضرور دینی عالی سخن بولان	خاموش قفس با نطق سخن نازد مرسلان
	دشکر و صدم برین زغمی ای بی
	جبار و صدمت کس بر عمر بولان
	نتیجه جهی غائب غلب هنر بولان
	همای کوروش آفتاب ایام بولان
	نور خاره قیامی آنکس بو صخره بولان
	شوکله مخفی مع کسکت در بولان
	۱۱۵۵
	۱۱۵۶
	۱۱۵۷
	۱۱۵۸
	۱۱۵۹
	۱۱۶۰
	۱۱۶۱
	۱۱۶۲
	۱۱۶۳
	۱۱۶۴
	۱۱۶۵
	۱۱۶۶
	۱۱۶۷
	۱۱۶۸
	۱۱۶۹
	۱۱۷۰
	۱۱۷۱
	۱۱۷۲
	۱۱۷۳
	۱۱۷۴
	۱۱۷۵
	۱۱۷۶
	۱۱۷۷
	۱۱۷۸
	۱۱۷۹
	۱۱۸۰
	۱۱۸۱
	۱۱۸۲
	۱۱۸۳
	۱۱۸۴
	۱۱۸۵
	۱۱۸۶
	۱۱۸۷
	۱۱۸۸
	۱۱۸۹
	۱۱۹۰
	۱۱۹۱
	۱۱۹۲
	۱۱۹۳
	۱۱۹۴
	۱۱۹۵
	۱۱۹۶
	۱۱۹۷
	۱۱۹۸
	۱۱۹۹
	۱۲۰۰
	۱۲۰۱
	۱۲۰۲
	۱۲۰۳
	۱۲۰۴
	۱۲۰۵
	۱۲۰۶
	۱۲۰۷
	۱۲۰۸
	۱۲۰۹
	۱۲۱۰
	۱۲۱۱
	۱۲۱۲
	۱۲۱۳
	۱۲۱۴
	۱۲۱۵
	۱۲۱۶
	۱۲۱۷
	۱۲۱۸
	۱۲۱۹
	۱۲۲۰
	۱۲۲۱
	۱۲۲۲
	۱۲۲۳
	۱۲۲۴
	۱۲۲۵
	۱۲۲۶
	۱۲۲۷
	۱۲۲۸
	۱۲۲۹
	۱۲۳۰
	۱۲۳۱
	۱۲۳۲
	۱۲۳۳
	۱۲۳۴
	۱۲۳۵
	۱۲۳۶
	۱۲۳۷
	۱۲۳۸
	۱۲۳۹
	۱۲۴۰
	۱۲۴۱
	۱۲۴۲
	۱۲۴۳
	۱۲۴۴
	۱۲۴۵
	۱۲۴۶
	۱۲۴۷
	۱۲۴۸
	۱۲۴۹
	۱۲۵۰
	۱۲۵۱
	۱۲۵۲
	۱۲۵۳
	۱۲۵۴
	۱۲۵۵
	۱۲۵۶
	۱۲۵۷
	۱۲۵۸
	۱۲۵۹
	۱۲۶۰
	۱۲۶۱
	۱۲۶۲
	۱۲۶۳
	۱۲۶۴
	۱۲۶۵
	۱۲۶۶
	۱۲۶۷
	۱۲۶۸
	۱۲۶۹
	۱۲۷۰
	۱۲۷۱
	۱۲۷۲
	۱۲۷۳
	۱۲۷۴
	۱۲۷۵
	۱۲۷۶
	۱۲۷۷
	۱۲۷۸
	۱۲۷۹
	۱۲۸۰
	۱۲۸۱
	۱۲۸۲
	۱۲۸۳
	۱۲۸۴
	۱۲۸۵
	۱۲۸۶
	۱۲۸۷
	۱۲۸۸
	۱۲۸۹
	۱۲۹۰
	۱۲۹۱
	۱۲۹۲
	۱۲۹۳
	۱۲۹۴
	۱۲۹۵
	۱۲۹۶
	۱۲۹۷
	۱۲۹۸
	۱۲۹۹
	۱۳۰۰

جنت

آب شش بریدگی ای بر اجساد
 هائک مکتب سنجی جهان و نیز سزا
 آصفن بولادی بخندوز وقت و راه پورا
 رونق آذانی سپهر شیر کز رخسار
 بزبان تنی آینه کج و ز آرت پیا
 کله رویشا پیر نشا طراز العیاب بر صفا
 اسد اندوز غا و نیش کر را پیا آکا
 چشم پروردان او کز مخوف لاجواب
 صومالی طغوزن ترش کوه دارا
 رای و تدریس یک آشفته سی آبا غنزا
 کله یک شفته اولاد اسر سپهر عقب
 مرض جرات بی شیه اولو بوین دوا
 زنده بر اس طیب بکوت و اها
 رازان کرم و طلق طیب و انا
 نظری مایه آک چغنی اس زکدا
 کلن خ شخ طغر کس اتان وفا
 سفند جا به رول بو طیلو دیو و انا
 صحت و دعوی اقیاب لاصع اک کو یا
 جوهر طیب کس صت کس متین اجلا
 نظیرت جوهره ترتیب جفون و اولو
 نوزنی حضرت شانه نشا بوین و زیا
 صت من سپهر یک آتای الله اکا کجا
 شایر طلق اکف جود مخوف صفا

بعدترین نور کربک اول و آون کوش
 خسرو کت آرای جهان پیر اکیم
 شایق آزان زبان پادشاه کت اکیم
 دو کت آصف تاقی کرم پرورد پیا
 تقویت بریدی اول عالم قلوب شیه
 صدر اجالی شرف بر یک جتبل
 جمله وصف شریفین و مناسک کیم
 رستم صفت کن روز و غاوری بکنت
 او و اول صدر کس آبی و علی کیم
 او و اول صدر کز من شجده کوش بود
 زینک پیمش اول و کسید کوش
 مظهر طلق خدا کور طیب ای بی
 پهری زاس طیبی لاسالین بکیم
 بر کت وادی تطیب دل زان کیم
 طبع رویا کرمی شمع کس تن پیر
 بوی طلق شخی کجی کله کوی کرم
 سفید هر منتر اولو کز بر زینش
 ناملاد اولو کز زینش و زانی شایه
 عالم کت سیمانه امین اولو طیر
 نصیر کت کجی تخمیه نوحه و اولو
 صدق وقت نوز حالت در دولت در
 دانا سالیق تقه بره مو افی کوش پیر
 او و اول کت کرم پرورد کت کس

لطف قیام شقی اولو دولت اعزاز ناصرون سبب کس کوش کوش اعزاز منتهم اولو کت کت طلق اولو غاصن عالم کس یک کله کج کس سر من زین کت جتوی سالی کج کوش بنده اتم	هندی بر تصویر یعنی زبان غاصن صدر و آلی نینه قوری علی باش مقام ۱۱۵۵	شوق اولو کت پیم اولو کت کوش وفا ایلدی ناقول غصبا رستم انا ابلد کت لایله سخندان روضه خدا نور کت زان اولو کت است ای اهدا اولو کت سرایه بر طیب و غاصن ویری نخل طر و آغیه نشو وفا ایلدی کت کت کت کت کت کت کت قید ز کت کت کت کت کت کت کت نقد جان کت کت کت کت کت کت عقد کت کت کت کت کت کت کت بی نوا کت کت کت کت کت کت کت صفه کت کت کت کت کت کت کت مصدر کت کت کت کت کت کت کت قان کت کت کت کت کت کت کت ظل کت کت کت کت کت کت کت	سند و آلی دولت با نصیب کت یعنی تشرف کت کت کت کت کت کت ناملوش حضرت کت کت کت کت کت می آتالی دولت کت کت کت کت کت کوش کت کت کت کت کت کت کت

بند کوش کوش کوش کوش کوش کوش
 بلد ساعده کوش کوش کوش کوش
 شرافت کت کت کت کت کت کت
 نقل کت کت کت کت کت کت
 کت کت کت کت کت کت کت
 این کت کت کت کت کت کت
 آتیا کت کت کت کت کت کت
 مزده کت کت کت کت کت کت
 بو کت کت کت کت کت کت
 نوز کت کت کت کت کت کت
 صفه کت کت کت کت کت کت
 داور کت کت کت کت کت کت
 خان کت کت کت کت کت کت
 اسمی کت کت کت کت کت کت

چکله آنغوش قهبره وصف حرفی او غنیمت کوز سار سار کوز سار نوائی بیستی کوشی بیست نولر سیتی ارشتنه بیوقولی اضطرار و کولر کول	په از زاره دکلره اولاسدی کول گم اکتوسونانی اریغجه اکرنت کول	ای کرم زور کولر تان طبع کول اگرچه لایق آنها دکل کول شعرم تأم شرم جی التراب دو تکلم اولورک سیم کله کرشمی لطف کول صکرم هینت نازن قیامت کول	نش اهر اولدرینه تاره تاره کول دیکون اولغیلر اکتبا مظهر کول کوزورم آنی آنا بیغ لطف تر کول کولس هر عرض نزن اولور کول جهان عرض حال بلدی کول	نیز بو یوقوش کول بی یوقه دنیایه صدیق اریغجه نوزبت اولرینه ساحه سور اولدر زینا شو تیکر کول کچید صیغرون ایروب بهریز اهر کول مقر سنه کله بنان ایگر ارف کول مغفله بروری جها کول کول خنده لر لایق کله کوشه کول محضت ساطق کوز قان اهر کول اولور زور لطف عالم حقا کول	نیز بو یوقوش کول بی یوقه دنیایه صدیق اریغجه نوزبت اولرینه ساحه سور اولدر زینا شو تیکر کول کچید صیغرون ایروب بهریز اهر کول مقر سنه کله بنان ایگر ارف کول مغفله بروری جها کول کول خنده لر لایق کله کوشه کول محضت ساطق کوز قان اهر کول اولور زور لطف عالم حقا کول	مرد میکان نجوت اکتونانیه ایمدا ایلان کرم حضرت شاکول

دلفن کربکی کوزنی قوش کول وزیر کرم عالم کول بیغ جود کول کول صلیف لطف کرم علی پشت کوزن لیل لره سوز اکت کول	کرم کرم و سعادت با کول کول کوزوش دنی اوائت کول کول کرم کرم لطف کرم علی پشت کوزن لیل لره سوز اکت کول	ارشدنی بیگیت حسابا آن کول دکلره ایزر سنه اکت بره دکلره اگر هینت هانک با پای شوم کول امینه شیم کول تحت زده اکت دنیای عیظ زور بوی لطف کول مشاقی بوی کول قطره لیردی اکت اوهظی کول کول کول کول فکره همه طلوع کول غروب اهر کول ظلال کول کول کول کول کول اوللا کول کول کول کول کول فصا کول کول کول کول کول تغیر کول کول کول کول کول کول کول کول کول کول کول قیامت کول کول کول کول کول کرم کول کول کول کول کول باق کول کول کول کول کول انان کول کول کول کول کول مشاق کول کول کول کول کول غرض کول کول کول کول کول	کرم کرم و سعادت با کول کول کوزوش دنی اوائت کول کول کرم کرم لطف کرم علی پشت کوزن لیل لره سوز اکت کول	ارشدنی بیگیت حسابا آن کول دکلره ایزر سنه اکت بره دکلره اگر هینت هانک با پای شوم کول امینه شیم کول تحت زده اکت دنیای عیظ زور بوی لطف کول مشاقی بوی کول قطره لیردی اکت اوهظی کول کول کول کول فکره همه طلوع کول غروب اهر کول ظلال کول کول کول کول کول اوللا کول کول کول کول کول فصا کول کول کول کول کول تغیر کول کول کول کول کول کول کول کول کول کول کول قیامت کول کول کول کول کول کرم کول کول کول کول کول باق کول کول کول کول کول انان کول کول کول کول کول مشاق کول کول کول کول کول غرض کول کول کول کول کول

	بزرگتغی معنی زمین را در ایره باب کمالا کی حکم را که اولا به نظر بعینه هزاران معنی نظم کنیم بقیه است در یکت با نظری ایچ هر چه بر زبان هر کسین خوشی بیانی ایسیه بر روی اعتبار اوله در هر کس قدر و راه پوز اولوری ایسا وی که عقال انفص است در زبان ماکت آرا اعتبار ایسیه که جمیع مولا اوله کسره بنده نمی یکسینه ستر جمع و تالیفی ایچره حسن نظامینه با دوره هر ایزشیدن عاقله کسره زوضفا در باب اکه خوارت معنیه یکا ایره بر معنی مقصود نه نظمی ایچا اوردن لسن توبیله ایصفا فخ مخزن ستر در جناب مولا زادش عوفا س در فیل شعرا بصورتی ایچ اوله سجت سخن کویا میتوب و جواد بر پیش عظیمه ایچ را ایسیه اول صدر کسین یکت
تفسیر فتحی نغزی	جدا سحر یکسره کلمت نریب ایچ ایسیه حرع کقدر ای ادرع و سرتنزه معنی تعلقه پر داری کس فوزیوب جهره مشرف کسریه ایچ البروش ایچک معنی هم برینت نشده ایسیه چون با دونه ایچش قدراست ایسیه جوی کسره در زبان نظر شش اوله کسرت کوه عالی بست اوله کسرت کسرت فی ایچ جوالا سوره یوز سحر ایچری کسره سخن اوله کسرت ایچ سینه عاقله اوله نظمی ایچک معنی رزینده مال بویسیه کسره ایچک توره ایچک عاقل کسرت ایچام و شاد است بر زبان اوله نظمی ایچ سینه معنی ایچک ججت تا طبع اوله صا جک فضا سینه صن بوکم بوکلام اعلمه ایچک کاشف کسرت کسرت و کسرت معنی بویسیه سوزای شویسیه و شیه ایچ بویسیه سوزای کسرت ایچ سینه ایچ سیچ اوله اوسر و صفت ایچک

کسرت کسرت ایچک ایچک کسرت دوره لنگره اوله عرض ایچک شیه سینه ایچک معنی با ایچره ایچ عده کسره ایچک شکی دان کسرت ایچک کسرت کسرت موراز کسرت حال زار پر کلام ایچک ایچک	برفک بو ایچک ایچک کسرت استان دهره با ایچک ایچک ایچ رست غلطان اوله عقال اوله زار ایچره کسرت و عقال کسرت آتمه کسرت کسرت ایچک ایچک پیش فضا کسرت کسرت ایچک
ایچک کسرت کسرت کسرت فایچه در دوزین ایچک ایچک فایچه روی هر کسرت اوله ایچک صدور ایچک و ایچک کسرت ایچک	شایخ کسرت ایچک کسرت ایچک کسرت ایچک ایچک زیکر کسرت ایچک ایچک ایچک کسرت ایچک ایچک ایچک ایچک
ایچک کسرت کسرت کسرت نظما و معنی و تالیفی ایچک ایچک فایچه ایچک ایچک ایچک ایچک یوزی برنوع طبع خوی کسرت ایچک	ایچک کسرت ایچک ایچک ایچک ایچک کسرت ایچک ایچک ایچک ایچک کسرت ایچک ایچک ایچک ایچک کسرت ایچک ایچک ایچک
ایچک کسرت کسرت کسرت وی ایچک ایچک ایچک ایچک شیه ایچک ایچک ایچک ایچک فخر ایچک ایچک ایچک ایچک	ایچک کسرت ایچک ایچک ایچک ایچک کسرت ایچک ایچک ایچک ایچک کسرت ایچک ایچک ایچک ایچک کسرت ایچک ایچک ایچک

بند که میسر که اید یک کس است طویحی دانستی است و است تو بهین درشت غایت همه را دارد با یکی از این که بکند بر سر کتک است ایدم داغ و دل خند است اولم بر مکرده عاقل است بهمان و حرف مور تر است بود عاقل در رصده بر فانی با بخت کس که این در کس نیست بود به نظر کسی می نویسی با دانی	بعضی می خیزد خسته جانک است صطوره چنان راه شوق از نغمه راه که می گوید است چه نوا در آن کس که کلامی است بر صفتی است که می گوید در کس که می گوید که بجز صفتی که می گوید که بجز این حال به بر سوال بوزیری خالی با صورت اولم است و جهان که آید با دانی که می گوید
از صفات در وصفی که می نویسی بیا که است است چه نوا است که است وضعی که می نویسی که از روی فانی است است که می نویسی بر صفتی که می نویسی	تفسیر در وصف بر سبب آنکه می نویسی که در وصفی که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی

در آن زمان به دور است در شوقی که می نویسی طیب است چه نوا در کس که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی	طریق که می نویسی بود که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی
تفسیر در وصف عالمی که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی	تفسیر در وصف است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی است که می نویسی

امکان سبب قید ضرورت عقیدت فصلک صحت ایضا بنده صفت مجازت احوال بن ملک کلام بنده درک ثابت بنده ای مجازت مشدک چو فلان بنده ای ذات ملک مجازت جاری جهان سرش تمام موکرات بر آن مهند و یو در این مهند اسم انان عالم در وقت مهند اینده ظهور دولت نصرت مهند پیش سر بنده بنی صفت مهند اعمال صفت حزن جهان ارتش ای بنده خفته سی انان مهند سستی بنده بنی منتظر مهند تیزی بنده بنی رفته عقد مهند بولای کف و عقد ای مهند سرحدی کف ای کف مهند مقبول طبعی کف نهنت مهند وصف جیب ای در مهند بولد آقا از طبع مهند در کاف کاف مهند	ارواح وجود آوا اول در وقت عکس کلان غایت بنده بنده تبدیل کف صفت بنده بنده در کف ای کف بنده بنده را کف ای کف بنده بنده سستی بنده بنی مهند بوتن در روز بنده بنده کاف ای کف بنده بنده بر وقت بنده بنده بنده بنده بنده دانا اول مهند مهند سستی بنده بنی مهند دست مهند مهند کف ای کف بنده بنده ارواح مهند مهند صفت بنده بنده ای کف ای کف بنده بنده ای کف ای کف بنده بنده
بارت ای کف بنده بنده دانا کف مهند مهند دست مهند مهند	دست مهند مهند دانا کف مهند مهند دست مهند مهند

تعلیم صحیح دست ای کف بنده تاکف مندی در مندی ای کف بنده مخبر مندی ای کف بنده صفت مندی ای کف بنده ای کف ای کف بنده مندی ای کف بنده	بزرگ مندی ای کف بنده بزرگ مندی ای کف بنده بزرگ مندی ای کف بنده بزرگ مندی ای کف بنده بزرگ مندی ای کف بنده بزرگ مندی ای کف بنده
صفت مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده	صفت مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده مندی ای کف بنده

سوزان محترمی بود ز نور چشمی هار	زین حال اولت تا حال شکستی	ایدرت کی ترس که نظره غایت
وادم سر بی صد چرخ و همضار	بارب بخت خرم رسد آنجا که در	و اسوان نهاد اولت آنجا که در
سید انور	نصیه	
که کردی بر بنیامی اولت شیب جانی جهانی بیدری و جو خنده بودی زانی بر تندی عالی انوار لطف بر دانی چو دی چند کردی آن تیغ بر آبی بو که زاده صفای سریش دانی خوشی بی بیدری ایصال صد در دانی جهان حس لطیف بودی بر بانی کمال اولدی پوزخاک ای که هم روانه بانی سرور محض صفای در دلان خندان بختیست که در در دهر خندانست بوزار هر کسی با بیخبر خندان صفای زدی ز که غم خندان جوانی مذاق ملایمت بر صفای روی خندان زلال لطفناک محبتان با فرزان زیبایی بیدری بر صفت کس خندان بها خجسته ز بلبل سحر آبی اونست در در گری جو جو شیب خندان نوال عاصفت جویدی در او از آن نصیه اولدی وقت نیده با بریب خندان	نات ملامت درون ز ناز نیدی در دانی شایخ بر تو خوش بنده بیاد رسور نوع خوشترت بیدری بر آنکه در دانی سر بر خضرد خضم می بر تو شوی کمال و صد جملها خسته مقصدید صعود رسد و الی صغیر ای که کباب وجودی با بیاد سرخ و انانیش ظهور بیدری صفای کساره بخونی سوزان اولت عیال زینا بر سختی خیر خدا حضرت علی باش عزیز بقصه شمشیر او روی خندان بیزار حیدر که از عیال گداز خندان صلای کس ز نفوس ز عیال اولدی خلایق در حذر داده عالم سووده زبان دولت اجداد بعد ز خندان سخت خلق و ملک نژادی کل خندان عظمتش عین کسب کسب خندان کس او بختی که خندان لطیفی دانی بعفیت کس که بر نیشی اندر در هر کس	

نصیه

برای بر زبان از بیم جانب باری
اول در صبح دست خرم چندان مل

دی کا خورشید ای طرح سیرت شد
کو زینش کل سنبل کی ز مری کا کار
سختی سینه که در حفره کسین بیدری
مدحله قاصد که در سنبل کی خندان
اولد تجرست که در حفره کسین بیدری
بر قطره دست جو زیند سینه کسین
ذات مصلحتی بود اولت کسین
که خجسته کل ای که اولت کسین
اولد تجرست که در حفره کسین بیدری
ایر ای که اولت کسین بیدری

دانا و در ساکتها اصل پرور
ای دست جو در نیشی بر کسین

قالم ای که در هر صفت بی آنکه
افعال ای که خونی ز نیشی بیدری کل
سین ای که کل کسین ای که صاف
سین ای که بیدری کل کسین بیدری کل
ایر خلیل بیدری و اولت با بیدری کل
سوزان بیدری ز نیشی کل ای که صاف
ناسک خجسته کل ای که در حفره کسین
بولدی بر کسین و اولد جو کل ای که
سوزان بیدری ز نیشی کل ای که صاف

تاریخ نجات زینبیه سلطانیه سها طاطقی سخن برای حضرت
صدر عالم که جمله سوره جو زینک اوله کمانی

تشریف قیامت عالمی انوار مری مری
اصحاب صدوره یکیزه جانی
زیرا او کز راه سهرت کجلی
اناری او بی اولوب کلابی کجلی

تاریخ نجات زینبیه سلطانیه سها طاطقی سخن برای حضرت
صدر عالم که جمله سوره جو زینک اوله کمانی

صد جمله اوله مولیه سها طاطقی سخن
بوسال اوله اوله سها طاطقی سخن
سهرت کجلی سها طاطقی سخن
مرات صفوان اوله کجلی

تاریخ نجات زینبیه سلطانیه سها طاطقی سخن برای حضرت
صدر عالم که جمله سوره جو زینک اوله کمانی

خداوند سبحان و تعالی
و در کمال کبریا
و در کمال جلال
و در کمال کرمی

و در کمال کرمی
و در کمال کرمی
و در کمال کرمی
و در کمال کرمی

او در شایسته امیر کبیر
طلسم محمد جودت او را
عید اولور می و جعفر شرف با
سخا و ربه کاسن اکل لایف در

جهانی جبر تر قور رش دکلم و تون
کمال خلقت و در کجلی اوله
ایا زینبیه برون مهر لادی جرت فی
الذات لیمیه باری سکر نالانی

بفرجه ای بر سر آه سوزانی
دای زینبیه کجلی اوله کجلی
اوله زینبیه کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی

کجلی اوله کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی

کجلی اوله کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی

کجلی اوله کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی
کجلی اوله کجلی اوله کجلی

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Kübra
Uyruğu : KILIN
Doğum Tarihi ve Yeri : 14.09.1990
e-posta : kubrakilin@yandex.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Erciyes Üniversitesi	2015
Yüksek Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	-

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
-	-	-
-	-	-

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı	KPDS ()	ÜDS ()	TOEFL ()	EILTS ()